

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

*Stet
u
saml*

HANDLINGAR RÖRANDE SVERIGES HISTORIA.
FÖRSTA SERIEN.

KONUNG
GUSTAF DEN FÖRSTES
REGISTRATUR

UTGIFVET AF RIKSARKIVET

GENOM

JOH. AX. ALMQUIST.

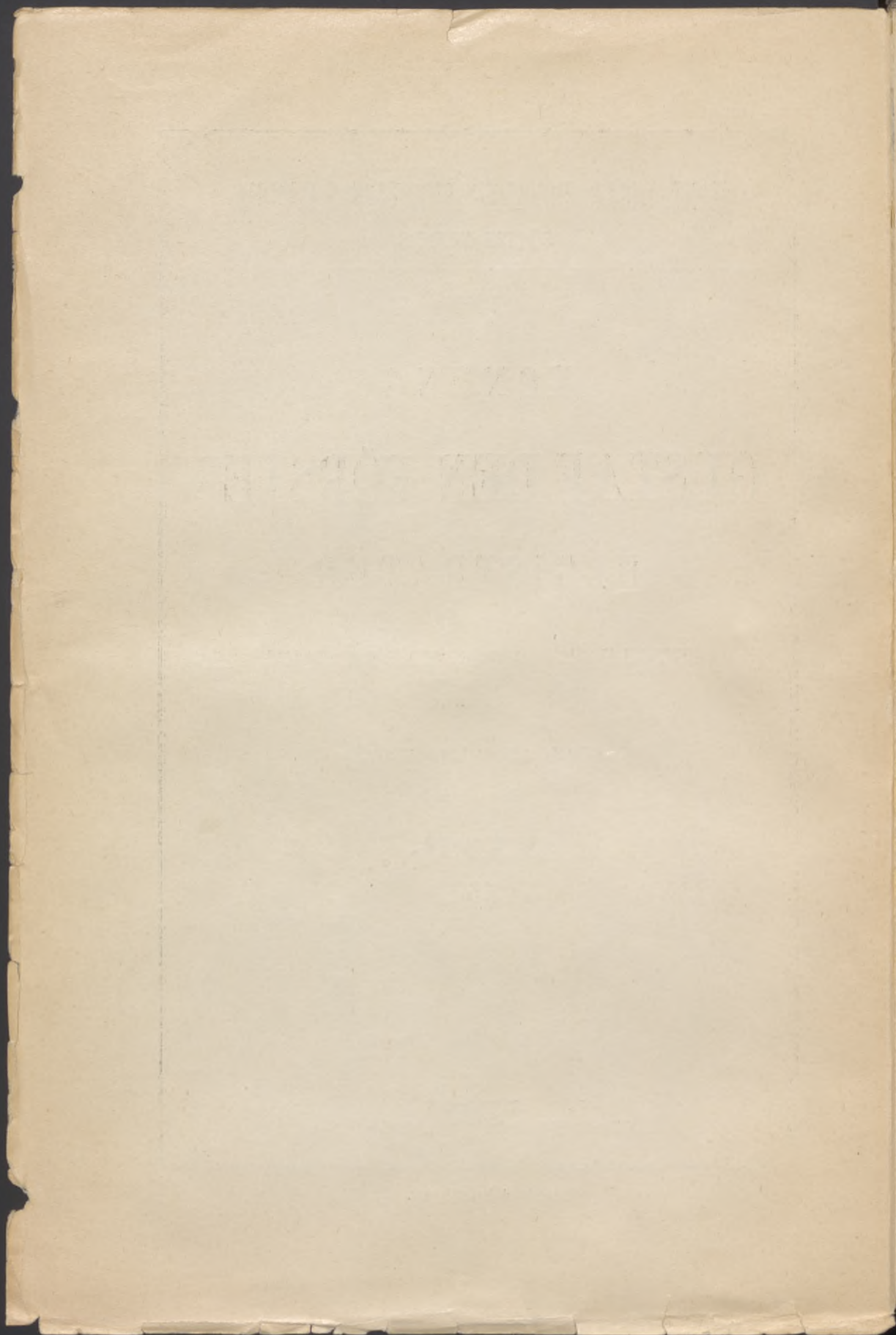
XXVII.

1557.

GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1913

Pris 4 kr. 25 öre.

HANDLINGAR

GUSTAF DEN FÖRSTES

SVÆRIGES HISTORIA

Med Understödd af H. M. Kongl. Majest. Axel Oxenstierna

af Rensköld

IN FÖRSTA BOKEN

Första boken.

LXXX

1632

Stockholm
Bibliotek
1632

HANDLINGAR

RÖRANDE

SVERIGES HISTORIA

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFNA

AF RIKSARKIVET.

Första serien.

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1913

[122175]

KONUNG
GUSTAF DEN FÖRSTES
REGISTRATUR

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFVET

AF

RIKSARKIVET

GENOM

JOH. AX. ALMQUIST.

XXVII.

1557.

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1913

[122175]

RAKONBANAN

GUSTAF DEN FÖRSTES

ALPHABETISKA

REKONSTRUKTIONEN

AV

REKONSTRUKTIONEN

AV

REKONSTRUKTIONEN

AV

XVII

1837

REKONSTRUKTIONEN

AV

REKONSTRUKTIONEN

FÖRORD.

1557 års riksregistratur, af ålder signeradt GG, är en tunn volym, som omfattar 96 blad (1—43, 45—97), af hvilka dock flera äro blanka och andra endast utgöra månadstitlar. Ursprungligen var bladens ordning i slutet omkastad, men vid en i nyare tid företagen ombindning har felet rättats, hvarvid en ändring måst vidtagas i den gamla pagineringen (92—97 = 97—98, opag., 92—94). Af denna tyckes framgå, att ett eller annat blad är förloradt. Handstilarne utvisa, att åtminstone tre olika skrifvare utfört kopieringsarbetet.

Registraturets innehåll utgör emellertid icke på långt när allt hvad som finnes bevaradt af Gustaf I:s utgående korrespondens. Till det åttiotal bref, som där inrymmas, har kunnat läggas ett antal af ej mindre än 85, som hopsamlats från skilda håll, så att de här nedan tryckta brefven från konungen tillsammans uppgå till ett antal af 165 (hvaraf fem på tyska och ett på latin). Största delen af de sistnämnda, eller ej mindre än 51, har som vanligt hämtats ur kammararkivets kopiaöcker och andra samlingar och har till det mesta formen af qvittobref. I öfrigt hafva fyndorterna varit: riksarkivet (13) och den därstädes deponerade Skoklostersamlingen (1), Uppsala universitetsbiblioteks Nordinska samling (1), domkapitelsarkiven i Strängnäs (1) och Vesterås (1), rådhusarkiven i Stockholm (1), Jönköping (1) och Arboga (2), f. d. Banérska arkivet på Sjö (1) samt i utlandet: finska statsarkivet (1), danska riksarkivet (1), Record office i London (1), statsarkivet i Danzig (2) och Revels stadsarkiv (4). Därjämte hafva tre bref måst hämtas ur tryckta källor i saknad af de otillgängliga eller förlorade handskrifterna. Inberäknadt dessa hafva 26 skrivelser antecknats såsom förut publicerade.

För året 1557 saknas de anteckningar om konung Gustafs bref, som tidigare sammanförts i det s. k. protokollon, och som

i föregående delar tryckts under rubriken *Utdrag ur utgångna skrivelser*. Ett dylikt protokoll finnes däremot öfver utvald konung Eriks utgående korrespondens och har här nedan offentliggjorts. Det innehåller dock för ifrågavarande år endast ett jämförelsevis litet antal bref, och därutöfver hafva påträffats blott tre skrivelser, af hvilka två förut varit tryckta. Af hertig Johans bref från samma år hafva något flera bevarats till vår tid. Härnedan hafva in extenso publicerats 23 skrivelser, i original eller afskrifter förvarade dels i riksarkivet och den därstädes deponerade Skoklostersamlingen (Finckes kopia), dels i Finlands statsarkiv, dels äfven, beträffande två bref, på okänd förvaringsort och här meddelade efter tryckta källor. Förut offentliggjorda äro inalles 16 af dessa bref liksom äfven den fortsättning af hertig Johans diarium 1556—1571, hvilken medtagits som ett motstycke till konung Eriks ofvannämnda protokoll.

Äfven brefven till Gustaf I äro för detta år tunnsådda. Endast två hafva ansetts vara af det intresse, att de bort medtagas. Det ena är en ganska karaktäristisk rapport från konungens mångårige fogde på Kronoberg, det andra utgör en fortsättning på de tidigare tryckta diplomatiska depescherna från Östersjöprovinserna. I öfrigt innehålla bilagorna, utom en i själfva riksregistraturet intagen borgensskrift för en orolig adelsman, de nya krigsartiklar, som konungen detta år lät utarbета för det utländska krigsfolk, som under det ryska kriget till afsevärdt antal värfvats i Tyskland och till följd af det fortfarande oroliga politiska läget ännu qvarhölls under fanorna.

Föreliggande del är till omfånget mindre än flertalet af de föregående och särskildt är skillnaden betydlig mot föregående årsvolym. Då emellertid det samlade materialet för följande år (1558) är för omfattande för att beqvämt ingå i det nu utgifna bandet, har det befunnits lämpligt att låta hvart år bilda en helhet för sig. Därigenom kommer också redan den yttre formen att visa den större eller mindre omfattningen af de olika årens bevarade brefväxling, som tvifvelsutän åtminstone i någon mån står i förhållande till den ursprungliga korrespondensens storlek.

Stockholm i januari 1913.

Joh. Ax. Almquist.

1557.

Vesterås den 2 januari.

Förläningsbref för Jöns Pedersson till Risholn på Främby gård.

Enligt afskrift i S. Åkermarks (adl. Leijonmark) kopiebok å donationer (KA.), Bd 1.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij hafve gunstligen undt och effterlåtitt, som vij och nu medt thette vårt öpne bref unne och effterlåte thenne oss elskelige vår tro man och undersåthe, Jöns Pedersson till Rijssholm [*sic*], och hans effterkommande arfvingar, att the obehindrade måge niuthe, bruke och besittie Fremmendeby gårdh opå Kopperberget, och att han må hafva sitt bergzbruuck udi grufvan opå Kopperberget, doch medh sådanne beskied, att han oss ther uthaf grufveskatt och affredt åhrligen giöre skall, effter som honom opålagdt varder. Hvarföre biude vij våre fougdter, befallningzmän och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och låthe, att the icke göre för:ne Jöns Persson eller hans arfvingar her emot något platz, hinder eller förfångh. Ther hvar och een må veta sigh effter rette. Datum Vesteråhs then 2 januari anno 1557.

Vesterås den 3 januari.

Öppet bref på ett jordbyte mellan K. Maj:t och Nils Anderssons änka i Hallsjö.

Efter originalkoncept i RA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij hafve giordt ett lageligt jordeskiifte med thenne breffviserske, hustru

Kirstin, Nils Anderssons efterleffverske i Hallersiö, udi så motte att vij haffve undt och uplatid henne och hennes effter:de erffvinger til everdelige äge en vår gård benembd Nyeby, liggiendes för 5 öres land, udi Sparsettre sockn i Åsunde häredt. Ther emot hafver hon uplatid och vederlagt oss och våre liffzerffherrer igen till everdelige äge för:ne Hallersiö, liggiendes udi Jönåkers sockn i Simetune häredt, efftersom hennes breff oss ther opå gifvit vijdere förmelder etc. Hvarföre affhende vij oss och våre liffzerffherrer för:ne Nyeby gård och tilegne honom förbe:te hustru Kirstin och hennes effterkomende erffvinger med hus, jord, åker, äng och alle andre tiläger, som ther nu tilligger och aff ålder tilleget haffve etc. Förbiudendes förthenskuld alle etc. Datum på vårt slot Vesterås 3 januari anno etc. 1556 [c:1557].

Under vårt secret.

Vesterås den 3 januari.

Till Joen Torkilsson angående landthushållningen vid Höjentorp.

Enligt afskrift i S. Åkermarks (adl. Leijonmark) kopiebok å donationer (KA.), Bd 1.

Gustaff etc. Som tu skrifver, Joen Torkelsson, om then bondeby, benämpd Egby, hvilken Bencht Helssingh hade ärneth undher vår gårdh Högnetorp, och begärer vete, um thet är vår villie, thet samma by under för:ne vår gård lägges skall, så vestu väl, att vij icke sielfve så granneligen ihugkomme, hvadh lägenheter ther vedh gårdhen äre opå färde anten med åcker, äng, eller andre lägenheter, som till een godh afvell väl behöfves, uthan hafver therföre låtet förordne tig ther till, som med allehande bohags handel ther ved gården effter nödtorften beställe skall. Och effter tu väl kan besinne, att med then afvellgård är föge bevänt, ther opå man

icke kan åhrligen låthe såå eett eller tu hundrade t:r spanland, therföre måtte både tu och de andre våre gårdhz fougder ther uthi Västergötland förskafva eder then meste sädisjord undher våre gårdar, som mögeligit är, och så lage, thet åckeren vedh dijkning, gödning och elliest väl rychtet och tillpyntet varder, oanseendis hvad arbethe och omack thet koster, och ther för:ne Ekby är väl belägliget under samme vår gårdh Högnetorp, då må tu låthe bönderne, som ther opå boo, een annerstadhz blifve med hemene varder [o: veder-] lagde, och offte:de Ekby till gårdzens bruuck underlagd varde, såsom tin skrifvelse ther om vijdere förmäler.

Thet skattekorn, tu skrifver om, må tu låthe melte udi malt och sedan framdelis skicket till Elfzborg, lijcke som the andre våre fogdter ther nedre lefverere våre spannmäll, och varder tu ther bekommandes beskedh, huru dyrtt tunnan skall blifve förtradh.

Um the hester the[r] ligge udi borgeläge opå gården skall tu framdelis bekomme beskiedh, effter vij nu eliest mycket annet hafve till att betäncke än ther opå, och om vij förmärcke, att tu tig till vårt gagn och beste fljteligen befinne låther udi then befallningh, som vij tig tillbetrodt hafver, då vele vij framdelis betäncke tig med thet underhold, som tu skalt kunde hielpe tig med. Thet tu vest tig effter rette. Datum Vesteråhs 3 januarij anno 1557.

Vesterås den 5 januari.

Fullmakt för Markus Klengensten på öfverinseendet öfver rikets hammarsmedjor.

Riksregistr. 1557, fol. 1.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att effter vij nu i thesse förlidne åhr många sköne hammarsmidier mångestädz her i vårt rijke Sverige haffve upbyggie och up-

rätte latidt, cronenes bergzmen och andre Sverigis inbyggere så väl som osz till stortt gagn, nytte och profijt, så effter vij förnimme, att allestädz vidt förne hammersmidier går icke alldelis så skickelighen till, eij heller holles någon godh ordinantie medt hammersmederne och annet hvadt samme embete kreffver, som väl förnöden vore; tesligeste finnes och tileffventyrs fåå, som någet synnerligt förståndh haffve att regere eller förestå sådane hammersmidier eller the embetiszmen, ther hoos äre, eller vete att fordre cronenes och bergmännens gagn och beste i then måtten medt täsz tilbehöringer, som thet sigh medt rätte borde och väl behöffdes etc.; therföre haffve vij medt fulle macht och befallningh ther till förordnet och skicket, som vij och nu medt thette vårtt öpne breff tilskicke och förordne thenne vår tro tjänere Marcus Klingensten, att han öfverste befallningh utöfver alle våre hammersmidier, ehvar the belegne äre, uppe vidt alle järnbergen haffve skall (effter han icke alleneste på sådane hammersmidie arbete förståndh haffver, utan och kan och veet sådant sielff byggie, bruke och uträtte), så att ther han någon brist, mangel eller oordning, vare sigh medt hammersmeder, stålsmeder, theris tjänere eller andre, som medt samme arbete umgå schole, förnimmendes varder, och [the] thett rätte sätt och skick icke fattedt eller funnedt haffve, som ther tilhörer, dhå skall han vinleggie sig på thett aller flitigest, honum mögeligit ähr, att undervijse och ställe them, så och bergzmennerne, som ther udi deel och lott haffve, en rätt och skickeligh ordinantie före, ther effter the sigh holle och skicke schole, ther I på alle sijder eder effter rätte vele. Och haffve vij befaledt honum synnerligen, att han medt then stålsmedt vidt Orgehytte ett gått och flijtigt upseende haffve skall, undervijsendes honum, hvadt art och sätt han udi then stålsmidningh bruke, och huru tynt, tiockt, longt eller bredt stålet bliffve, som her effter ther utsmides skall. Hvar-

före biude vij eder allesammans, våre hammersmeder, stålsmeder, smidedrengier och alle andre, som med samme embethe handle och umgå pläge, och tesligeste våre fougter och befalningzmen, som för:ne våre hammersmedier i befalning haffve, att hvadt som helst han edher och them udi ene måtte eller andre på våre vägne varder undervijsendes och för en ordinantie föreställendes, att I aldels skicke edher ther effter och elliest settie tro och loffve till hvadt deel han edher effter vår vilie och befalning föreseijendes varder. Sammelunde haffve vij och förnummedt, att hvar för:ne Marcus Klingenstein bliffver aff osz tilskicket att byggie och uprätte någre hammersmidier, hytter, qvärner, dammer eller andre slijke nöttorfftige bygninger till vårtt och cronenes nytte och bästhe, så bliffver han anthen föge eller och ganske sieldsindt fordret aff en part fougterne och andre våre embetiszmen medt then deel, han till sådane nyttige bygninger bruke och behöffve skall, utan achte [the] föge, hvadt han eskier eller fordrer till vårtt gagn i then mätthen, ther medh vårtt arbete under stundom ilde fördret och fulendet bliffver, utan försumes och fördröijes, osz och cronen till ingen ringe skade. Therföre biude vij eder alle, våre fougter, befalningzmen och alle andre, som för våre skuld vele och schole göre och lathe, och synnerligen the, som någon befalningh haffve, ther för:ne Marcus Klingenstein någre hammersmidier eller annet slikt byggie eller uprätte skall, att hvadt som helst han behöffver och bruke skall till sådane våre och cronenes bygninger medt timbermän, timber, vedt, käll, järn, hielpearbethe och annet sådane [sic], att han alle sådane nödtorffter utan all gensegn eller skåtzmael måtte bekomme och ther medt fordret bliffver, så framt vij icke schole haffve tiltael till eder, hvar sådane våre och rijkesens gagnelige bygninger genom eders försumeligheet nederlagt och ofordret bliffver. Och måge I fulkommelighenn förlate eder ther opå, att um sådane

nöttorfflige bygninger genom eders försumelse, oachtsam-
heet och vordelösheet bliffve icke udi alle måtte fordrede,
utan försumede, så att skullenn och feeledt finnes hoos
eder, thet samme bygninger och arbete icke gå för sigh,
då schole I vare förtänckte att uprätte oss all then skade
igen, som vij aff sådane eders försumelsse bekommendes
varde. Tesligeste biude vij och her medt våre timber-
män, smidiedrenger och annet arbetiszfolck, som vidt
för:ne våre hammersmidier, hytter, qvärner, dammer och
andre bygninger äre, att I äre för:ne Marcus Klingenstein
hörige och lydige, görendes vävilliligen then deel, som
han eder opå våre vägne biudendes och befalendes varder
vidt vår ogunst, och så framt I icke therföre schole bliffve
straffede etc. Ther rätter eder fullt och fast effter etc. Så
schole I och veethe, käre undersåther, våre och cronenes
bönder och bergzmän, eehvar som helst I byggie eller
boo, tijtt för:ne Marcus Klingenstein bliffver tilskickedt
att haffve slije bygninger förhänder, att I vele velvillige
befundne varde udi hvadt måtte eder kan ther um tilsagt
bliffve och icke tänkie eller mene, att thet skeer eder till
någen skade eller för edert förderff skuldh, utan heller
(som saken ähr i sigh sielff) vethe och thett fulkomme-
ligen tro, att sådant sker för edert eigett och menige
rijkesens nytte, gagn och bästhe skuldh och icke osz alle-
neste till nytte eller fördeel, förty osz förhoppes (som
och inthet tvill ähr), atth genom tesze och andre slije
gode konster fleere skall thette alles våres fädernes rijke
nest Gudz hielp fast förbättredt och icke förarget bliffve,
som I sielffve medt tijden thett förnimme schole, nhär I
elliest medt flijtt tilhielpede vele, att sådant måtte komme
på gång. Ther I, käre undersåther alle, eder effther
rätte haffve etc. Datum Vesterårs then 5 januarij anno
etc. 1557.

Vesterås den 5 januari.

Öppet remissionsbref för allmogen i Närike.

Riksregistr. 1557, fol. 2.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, våre undersåther och dannemän alle, som byggie och boo udi Nerike, vår gunst och nåde tilförende etc. och giffve edher her medt tilkänne, att thesze edre sendebudt, Peder Nilson i Moses udi Kumble sochn, Folke i Alme udi Halzberge sochn, Lasze Jönson i Branesta och Lasse i Nyclehultt i Kumble sochn udi Kumble härede, haffve varidt hoos osz och opå alles eders vägne på thet ödmiukeligiste bidit och begäret, att vij eder vår vilie, gunst och venskap igen tilvende ville för then store ovilligheet, treskheet och ohörsamheet, som en partt aff eder haffve sikh medt förnimme latidt emot våre trogne men och tjänere, som i fiordh sommers effter vår vilie och befallning ther i Nerike skulle utnempne och antage udi vår och rijkesens tjäniste någre duglige unge karler osz till hielp, styrkie och bijståndt, som dhå på samme tijdt vore stadde udi Finlandt emot våre och rijkesens fiender, the omilde rydzer. Så vete I väll sielffve, käre undersåther, hvadt som I oss (som aff Gudh till eders rätte öffverheet förordnede äre) opå tro, ähre och eedhz förplichtelses vägne skyllige och plichtige äre, nempligen hörsamheet, troskap, hulskap och manskap och som trogne undersåther medh lijff, godz och ytterste macht hielpe till att affvärije menige Sverigis rijkes schade, förderff och nachdell, hvilket I osz och så loffvet, svoret, tilsagt och medt segel och breff stadfestedt haffve etc. Så förundrer osz storligen, att I icke vele beväge och betänkie eder egen välfärdt, nytte och gagn och hielpe till den deel, som I kunne sielffve fare väl utaff, effter I nog kunne besinne, att then hielp, som vij utaff eder begäredt haffve, kommer eder så väl till fördel, som alle

andre Sverigis inbyggere, och ther I på edher sijde vele unfalle och icke hielpe till att försvare, beskydde och beskärme edert eget fädernes rijke, dhå kunne I tänkie, att the farligheeter, som förhånden äre, vele så väll öfvergå eder, och att I icke mhere bliffve förschonede än alle andre Sverigis inbyggere. Så endoch, käre undersåther, vij godh foog, rätt och orsaak nogh haffve hafft till att lathe straffe eder opå thet högste för sådane olydne, treskheett och ovilligheet såsom våre och rijkesens ohörsamme undersåter, så haffve vij doch eders ödmiuke och underdånige begären nu opå thenne tijdt nådeligen ansedt och eder vår vilie och venskap tilvendt, doch medt sådane beskedt och förordh, att I eder emot oss, våre unge lijffzerffherrer och menige Sverigis rijke såsom hörsamme, trogne och rättrådige undersåther her effter altijdt schole bevijsse. Och um någre finnes iblandt eder, som sigh gensträvige, ovillige och orättrådige befinne eller förmärkie lathe, them skole I alle endrechteligen hielpe till att straffe såsom våre och menige rijkesens förrädere etc. Vij vele och, att I ännu skole förskaffe udi vår och rijkesens tjäniste the dugligeste unge karrer, som ther udi Närike kunne finnes, och ändeligen så laget, att thet genstörtige och motvillige selskap måge medt alffvarsamheet varde straffede, effter som för:ne eder sendebudh osz opå alles eders vägne loffvet, svoret och tilsagt haffve, ther I dannemen veethe eder effter rätte etc. Datum Vesterårs then 5 januarij anno 1557.

[Vesterås den 5 januari.]

Till Peder Bruntesson angående det tyska krigsfolket och dess utspisning.

Riksregistr. 1557, fol. 2 v.

Vår gunst tilförende etc. Veet, Peder Bruntesson, att vij haffve hafft vårt budh i Tyslandt och latidt antage

någet krigzfolck, både ryttere och knechter, hvilke och för någon tijdt seden äre kompne hijt i landet, haffve och bevilliget, att samme ryttere måge bliffve umlagde till våre slott och gårder till kost, så lenge vij kunne lathe beställe um hester till theris behoff etc. Så ähr vår vilie och befallning, att tu lather the otte personer, som tijtt till Gripzholm äre förordnade, bekomme öl och maat effter skälig vijsz, och som våre hingstrijdere pläge spij-sede bliffve. Vij haffve och latidt undervijse samme tyske ryttere, huru the sig på våre slott och gårder och elliest, hvar the framdraghe, emot våre undersåther, sammeledis emot våre tjänere, svenske eller hvadt nation the äre, som tilförende på våre slott och gårder [äre] stadde, förholle och skicke schole, och latidt them gårdzretten artichelvijs föreläsze, dher opå the och svoridt haffve. Så må tu vare förtänckt alffvarlighen tilseije våre tjänere, både hingstrijdere och andre, som tilförende dher på slottedt äre, att the icke heller giffve orsaak till oenigheet i någon måtte och icke sittie till öls och dricke sig fulle medt samme tydscker, ther utaff både slagzmål och mycket annedt ondt pläger förorsakes. Tu må och förordne och tilskicke en aff samme tydscker, som kan haffve upseende medt the andre, opå thett tu må veethe, hvem tu skaltt först til-tale, nhär någon aff them sigh otilbörligen emot förberörde vår ordningh och sin egen edt och förplichtelse förbryter och skicker. Ther tu tigh haffver effter rätte. Datum ut supra [Vesterårs then 5 januarij anno 1557].

Zedula.

Item ähr och vår vilie och befallning, at tu oförmärcht skall haffve acht opå samme tysker, hvadt the medt hvar annen snacke och tale, sammeledes att the icke förmyket ungänge måtte haffve medt the fremmende köpmen och medt them utskicke breff och kundskap eller elliest något siude ihop, som inthet duger, effter vij väl veete, att

hvar som thet selskap kunne affstyrkie och göre förberörde ryttere affspennige, der udi förevente the all flijt etc. Datum ut in literis.

En ordning ther effter samme ryttere skole bliffve spijsede.

Till en hoffmandz förtäring um året:

Brödt	6	tyenner
Ööll	12	t:ner
Smör	1	[Læ] 5 mꝛ
Ost	8	mꝛ
Nötköt	8	[Læ]
Flesk	2	[Læ]
Fårekött	2	[Læ]
Kaldun och korffver	1	fierding
Salt fisk	1	t:ne
Torfisk	4	[Læ].

Till en karl um dagen:

Öl	1 ¹ / ₂	kanna.
--------------	-------------------------------	--------

Samma mening till

Stocholm	} um	12	Vesterårs	} um	10	} ryttere.
Häringe		6	Ekholmen		4	
Nyköping		8	Ekolsundt		6	
Juleta		4	Svartessö		8	
Reffznäs		4	Upsale		12	
Konungzberga		4	Örby		6	
Tönnilssöö		6	Vänegarn		8	
Ulfvesundt		8	Österby		4	
Arboge		10	Berga		4	
Örebro		10	Stäkeborg		8	
Kegleholm		6	Nörköping		8	
Eskilstuna		6	Norsholm		6	
Tuna		5	Strömszholm		5	
Norby		8	Motale		7	

Linköping	} um	} 8	} ryttere.	
Bro				} 4
Vastena				

Vesterås den 5 januari.

Quitto för Gustaf Olsson [Stenbock] på inlevererade varor.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 212.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligith, atth vij udi egen kong:e persone opå vårth sloth Vesterårs then 5 januarij anno *etc.* 57 anameth och upburith haffve aff osz elskeligh vår tro mandz och rådhz her Göstaff Olszons tjänere Hans Paderszon thesze efftherschiffne penningar, först aff hundrede nijetije¹ öfferlöpbönder hvar bonde sex öre, löper penningar ottetije enn mark sex öre; item för et skepundh gärdefläsk, skepundet trettije mark; item för en gårde oxen penningar tije mark. Summa penningar hundrede tiugu en mark, sex öre *etc.* Hvarföre göre vij för:ne her Göstaff Olszon här medt qvith och frij för alth yttermere tiltael um för:ne penningar, och thäs till vj:se under vårt secret och med eijgen hand underschreffvith. Datum loco et tempore ut supra.

Vesterås den 6 januari.

Till Peder skrifvare angående knektarne i Nyköpings stad och län.

Riksregistr. 1557, fol. 3 v.

Vår gunst *etc.* Oss ähr till vettendes vordet, Päderschiffvere, att the tydske knechter, som äre förlagde tijtt till Nyköpingh, skicke sikh fast underligen medt borgerne ther i byen och icke vele lathe sikh åtnöije medt skälighet till maat och ööl, hvilket osz icke myket be-

¹ Antalet bör, att döma af den senare nämnda penningssumman, vara 109.

hager. Så ähr vår alffvarlige vilie,, att någre aff samme knechter schole haffve theris kost ther opå slottedt och ther bekomme öl och maat effter skäligh vijsz, som thenne inneluchte ordningh utvijszer. Tesligeste schole the och holle godh vacht både natt och dagh så väll som the svenske knechterne, hvilket tu och them medt skickeligheett föreholle må. Vij vele och medt thet förste förordne och affärdige någre tijt till them, som skole undervijse både ryttere och knechter, som ther bliffve skole, huru the sigh emot våre undersåther, sammeledes emot våre tjänere, svenske eller hvadt nation the äre, som tilförende opå våre slott och gårdar äre stadde, förholle och skicke schole. Så må tu och vare förtänckt alffvarligen tilseije både våre hingstrijdere och knechter, som ther opå slottedt äre, att the icke heller giffve ursaaak till oenigheet i någon måtte och icke sittie till öls och dricke sigh fulle medt samme tydsker, ther utaff både slagzmäel och annedt ondt pläger förorsakes. Tu mhå och förordne en aff samme tydske knechter, som kan haffve upseende medt the andre, opå thet tu mhå vethe, hvem tu skallt först tiltale, när någon aff them sigh otilbörligen skicker och förholler anten emot en eller annan etc. Vij haffve och bevilliget, att thenne vår tjänere Nils Helsingh skall haffve the svenske knechter i befalning, som udi Nyköpingz lään och stadt äre, och skall han haffve sitt borgeläge ther i byen. Och haffve vij honom befaledt, att han ett vist mantaels register opå samme knechter holle skall. Tesligeste skall han och så ransake iblandt samme knechter, hvilke aff them haffve bekommedt värier och rustningar, then tijdt the bleffve afflönthe och skulle haffve draget till Finlandh, hvilke han aff them anamme skall, leffvererendes them sedan in udi vår rustkammer ther opå slottedt och förskaffet, att the bliffve väll holdne och icke genom rust eller oachtsamheet förderffvede, till täs man them opå en annen tijdt behöffve kan. Vetendes tig

her effter rätte etc. Datum Vesterårs 6 januarij anno etc. 57.

Vesterås den 6 januari.

Quitto för Olof Hermansson på inlevererade varor.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 215.

Vij Gustaff etc. göre vetterligith, ath vij udi egenn kong:e persone opå vårth sloth Vesterårs then 6 januarij anno etc. 57 annammeth och upburith haffve aff vår tro tiänere och köpman udi Suderköpingh, Oluff Hermanszonn, thäsze effter:ne partzeler, som ähr 2¹/₂ pund insegull och enn cammerduch etc. Hvarföre göre vij etc.

Enköping den 8 januari.

Öppet bref angående kronans rätt till ödelagda kyrkors inventarier särskildt inom Skara stift.

Riksregistr. 1557, fol. 4. Förut tryckt af P. E. Thyselius i Handl. rör. Sveriges inre förhåll. under kon. Gustaf I, Bd. 2: H. 2 (1845): s. 395.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att effter för någon tijdt seden aff menige riksesens ständer ähr bevilliget och samtyckt vordet, thet the öffverflödige och allt för nhär hvar andre bygde bonde kyrkier ther i riket och synnerligen i then landzende Vestergötland (ther sådant mycket gemeent ähr) måtte en partt affleggies och the andre täste bätter vedt macht holles, så ähr oss till vetendes vordet, thett en partt aff adelen och theris fougter udi the förlänte häreder, ther någre kyrkier affleggies, rappe och tage till sig klocker, söloff och andre kyrkierners nödtorffter, hvilket osz ingeledes står till att lijde etc. Hvarföre haffve vij opålagt och befaledt osz elske- ligh M. Erich Falck, ordinario till Schara, att han ther i stichtet her udinnen ett inseende haffve skall och så för-

skaffedt, att hvadt der finnes vidt the kyrkier, som afflagde bliffve, anten klocker, sölf eller annen deel, måtte bliffve förvaredt och lagt osz till gode på cronenes vägne och ingen annen, medt mindre någon vårt synnerlige förloff der till haffve kunne. Ther hvar och en må veete sikh effter rätte etc. Datis Eneköping 8 januarij etc. 57.

Enköping den 8 januari.

Öppet bref för M. Erik Falk angående ordnandet af de kyrkliga förhållandena i trakten omkring Skara och Lidköping.

Riksregistr. 1557, fol. 4.

Vij Gustaff etc. gøre vetterligit, att efter thett the godemän, caniker och residentes i Skare och Lijdeköpingh, äre så väll skyllige och plichtige att gøre osz på crone-nes vägne taxe aff the sochner, som liggie nemmest um kring för:ne Schare och Lijdeköpingh, som andre aff clärkerijdt utöffver hele riket, och the tileffventyrs skulle sikh der udi besväre, när våre befallningzmen sådane taxe aff them fordrendes varde, meden mantaletd udi samme sochner lijtedt ähr, så haffve vij förthenskuld bevilliget, som vij och osz elskeligh M. Erich Falck, ordinario der sammestädz, her medt befaledt, att han samme små sochner um kring Skare och Lijdeköpingh udi prästegäld leggie och ordne och them medt kyrkieherrer och predicanter försörge skall etc. Hvarföre biude vij för:ne caniker, residentes och andre, att the för:ne M. Erich her emot inthet hinder gøre. Tesligeste schole och våre befallningzmen, sammeledis andre godemendz fougter i the förlänte häreder, vare förtänckte att effterlathe stompne der till, medt hvilke the, som till kyrkieherrer vedt samme gäldh förordnede bliffve, kunne sig behielpe. Ther hvar och en mhå veethe sig effter rätte etc. Datis Eneköping 8 januarij anno etc. 1557.

Enköping den 8 januari.

*Öppet bref till allmogen i Hedemora och Sätters socknar
angående kol till bergsbruket vid Säter.*

Riksregistr. 1557, fol. 4 v. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplom. Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 179—180, och af J. O. Carlberg i Hist. sammandrag om svenska bergverkens uppkomst (1879), s. 353.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, dannemen alle, våre och cronenes skatskyllige bönder och menige man, som byggi eoch boo udi Henemore och Sätre sochner, tesligeste eder, trogne undersåther, som b[ru]kningh och deel haffve udi Beetzbergz gruffve, vår gunst tillförende etc. och giffve eder her medt gunsteligen tilkänne, thett osz ähr till vettendes vordet, att till våre och cronenes bergzbrukningar vedt Sätre icke komme så myken käll, icke mhå heller the nest umbliggiende sochner affstedkomme och bränne så myken käll, som till samme bergzbrukning vill behöffves, så att um man icke tiltänker sådant nöttorffteligen att förekomme, ähr tilbefruktendes, thett gruffven och brukningen medt tijden för källose skuld måtte bliffve um inthett och ödhe, cronen, eder sielffve och många andre till stoor skade etc. Så effter thett I, dannemän, altijdt äre vane att lathe eder befinne hör-samme och välvillige till hvadt deel, som våre befalningzmen eder på våre vägne tilseije, för hvilket vij eder gunsteligen betacke, försee osz och, att I eder icke nu medt olydne eller treeskheet lathe förnimme, all then stundt sådant väll lijdeligit ähr och eder sielffve mäst till nytte och bäste kommer, dherföre ähr vår gunstige vilie och begären, thett I, trogne undersåter, och synnerligen I, som brukning haffve på Betzbergh, vele komme osz till hielp och undsetningh effter hvartt faat järn, som I ther bruke, medt två stiger käll hvar [aff] eder och aff ett halfft faat jern en stijg koll; ithem att the, som ingen brukning haffve i för:ne gruffve, mäghe utgöre en skrinde

koll och sådane koll udi tijdt, och nhär eder tilsagt bliffve, framkomme lathe. Thett vij eder, dannemen alle och hvar för sikh udi sunderheet, medt all gunst och nåde vele betenkie och befale eder Gudh etc. Datis Eneköping 8 januarij etc. 57.

Vesterås den 10 januari.

Quitto för Olof Vestgöte på kyrksilfver från Romfartuna socken.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 220 v.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligett, ath vij udi egenn kon[g]lige personne opå vårtt slott Vesterås then 10 jenuarij [*sic*] anno 57 anamed och upburedh haffver aff vår tro tjänere och ridfougte udi Västerås stijgt, Oluff Västgöthe, gamaltt förgylt bruted sölfver fiorthan lodh, hvilket han haffver tagett på våra vägna utaff Rumfartuna kiörkio udi förbenemde Vesterås stictt. Hvarföre göre etc.

Uppsala den 13 januari.

Till borgmästare och råd i Enköping angående uppgift om de tomter i samma stad, som tillkommo K. Maj:t.

Riksregistr. 1557. fol. 4 v.

Vij Gustaff etc. giffve eder tilkänne, trogne undersåther, borgmästere och rådt udi Eneköping, att vij haffve affärdiget thenne breffvijsere, vår tjänere och cammerschriffvere Christiern Söffrinson, häden ifrå osz och till Eneköpingh och honum befaledt at upschriffve alle the tompter, gårder, kålgårder och boder, som beliggende äre udi för:ne Eneköpingh, tesligeste alle the vreether, enngier och lyckier, som ther um kring liggie och osz opå cronenes vägne tilkomme. Hvarföre ähr vår allffvarlige

vilie och befalning, att I för:ne Christiern beskedeligen schole lathe förstå och få veethe, huru många samme tompter, gårdar, kålgårdar och boder äre, och hvadt the hvardere för sig ränte pläge både um marchnedztijder och tässemellen heele åhret, och hvem them haffver hand emellen, item hvar vreetherne och engierne liggie, huru många the äre, sammelunde huru myken sådh bliffver sådh opå vreetherne, tesligeste huru mykett höö opå engierne växe plägar och hvem thett beholler, så att vij seden måtte bekomme een viss undervijszning och relation, när förbe:te Christiern kommer till osz tilbake igen, hvadt samme tompter, gårdar, kålgårdar, boder, vretter, åkrer och ängier åhrligen ränthe. Ther hvar och enn mhå veethe sigh fulkommeligen effter rätte etc. Datum Upsale then 13 januarij anno etc. 1557.

Uppsala den 14 januari.

Till hertig Johan angående handeln med holländarne i Finland.

Riksregistr. 1557, fol. 5.

Vår faderlige gunst etc. Käre son Johan, såsom vij någre reeser haffve latidt tigh förstå vår mening um then handel medt hollenderne, som skulle bliffve uprät:tedt vidt Nylandz sijden etc., så synes osz fasth nyttigt, att ther um måtte bliffve tiltänckt medt thett allerförste. Vore osz och icke obehageligit, att vidt Ekenäs bleffve en hoop huus upbygde, ther både spannemåle och andre varer, som hollenderne behöffve och köpe pläge, kunne leggies och förvares udi, till täss rätte tijden vore att förtyredt, så att man finge therföre väl lijke och skäll etc. Sammelunde skulle och allehände träverke, som hollenderne vore tiänligit, föres till för:ne orth um vin:theren, när bäste åkeföredt åhr, och i lijke måtte bliffve

förytredt, nhär hollenderne komme och ville giffve ther skäl före. Och opå thett att hollenderne måtte vänies till för:ne Nylandz sijden, så synes osz lijkest, at tu strax opå föråhredt måtte skicke Lars Prysztill Reffle, att han ther måtte vare, för än hollenderne tijtt komme, och så snart the kompne vore, skulle han giffve sikh i handel medt them (doch så att the räffvelske sådant icke måtte förmärkie) och förhöre, um the vele giffve sikh utöffver till Nylandz sijden både medt salltt, vijn, cläde och annedt godt godz, som the hade medt faare. Tesligeste skulle han och giffve them tilkänne, hvadt godz the kunne åther bekomme therföre igen i Nylandt etc., och i så måtte förevände all flijtt, att hollenderne måtte först ene reesze sökie till Nylandt, och när the komme, kunne man dhå medt them lathe handle effter skickelighet och tilbörlichkeit, så att the välvilligen och gärne sielfve komme igen opå en annen tijdt etc.

Her um, käre son, tu medt flijtt tiltänkie och beställe lathe vilt, effter som tu och sielf tänkie kan, både heele Finlandt och menige rikket nyttigt och gagneligit ähr etc. Gud alzmechtigiste tigh alltijdt befalendes etc. Datis Upsala then 14 januarij anno etc. 1557.

Örby den 18 januari.

Fullmakt för Erik Bengtsson att i Stockholm emottaga de varor, som inlevererades af fogdarne.

Riksregistr. 1557, fol. 5 v.

Vij Gustaff etc. göre vetterligt, att vij haffve betrott och tilskickedt, som vij och nu medt thette vårt öpne bref betro och tilskicke thenne breffvijsere Erich Benchtsonn, att han anamme och upbäre skall thesse effter:ne varer, som våre fougter och andre befallningzmän åhrligen udi Stocholm leffverere pläge, som ähr smör, lax, saltt

åål, finske gedder, clartalg, rugetalg, syltetalg, surtalg, fåretalg, bocketalg, svineister, gåseister, kökenfett, claar träenn, klimpetråen, sielspeck, ståel, stångejern, oszmundz-järn, loppejärn, järnträdt, vichtrijl och humble etc. Och skall för:ne Erich förplichtig vare att haffve fljigtig acht och tilsyn, thett vårt gagn och bäste så väll medt upbördt som utgiffitt sökies och rames måtte medt för:ne partzeler, tesligeste veethe att göre osz ther um en claar och beskeedelig räkenskap, eenhär vij ther opå fordra lathe etc. Datis Örby 18 januarij anno etc. 57.

Venngarn den 2 februari.

Quitto för Arvid Nilsson på återlevererade penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 219.

Vij Gustaff giöre vitterligett, att vij udi egenn konlige personne upå vår gård Vänegarn then andre februarij anno etc. 57 anamedh och upbureth haffver aff vår tro tjänere och fougthe ud[i] Lyssings häradhe, Arffvidh Nilsonn, ottatijo två mark siu öra, hvilka peninger utöffver bleffve aff then suma, som utgiordes till att kiöpa hästar medh udi hans befallningh, Hvarföre etc.

Venngarn den 4 februari.

Till hertig Johan angående brefvävlingen med de svenska sändebuden i Ryssland, om förläggningen och underhållet af de i Finland stående trupperna och om underrättelsers infordrande från Hans Tomasson.

Riksregistr. 1557, fol. 5 v.

Vår faderlige gunst etc. Käre sonn Johann, vij haffve bekommedt tvenne tijne schrijffvelser, tesligeste copier aff the breff, som tu haffver tillschriffvit stadtholderen udi

Nogårdt belangende våre sändebudt, sammelunde the svar ther opå giffne äre etc. Så förnimme vij aff then sidste tijñ schrijffvelse, att våre sändebudt äre dragne in udi Rydzlandt, thet osz icke obehageligit ähr. Och hade icke varidt rådeligit, att samme våre sändebudt lengre skulle drögt medt theris reese till storfurstenn för the gisler skuld, som utaff Rydzlandt komme skulle, effter the haffve ju bekommedt nogsam leigde till fastelavenn. Och kan man nogsampt tänkie, att hvar rydzen achter icke holle thett han tilseger medt breff och segel, dhå ähr thett föge värtt, um hann än skickede en ganske stoor hoop bajjorer utöffver grantzenn till gisler, ty man haffver ju nogsampt förnummedt, att han vore tilfridz, thett någre hundrede bajjorer vore uphängde, um han elliest ther egenom kunne skaffe sijnn vilie etc.

Käre sonn, som tu begärer veethe, huru medt vårt krijgfolck udi Finlandt förhandles skall, effter man förmoder ingen fahre aff rydzsen i thenne vinther, item effter tilbefruktendes ähr, att fettalien icke skall tilreckie ther i landet till heele hopenn öffver vintrenn, sammelunde trenge både ryttere och knechter och så fast opå theris årsslön etc., så kenne Gudt, käre sonn, att vij icke lijthet udi thenne nestförlidne höst, så och nu i vinther, haffve varidt bekymbrede um then drögning, som skedde i sommers medt thet, som öffverskickes skulle, och att the, som vore i Finland både i Vijborg och annerstedz, icke lothe osz förstå i rätten tijdt, hvadt förrådtt ther i landet var, och hvadt som feelede. Och haffver tu aff våre förre schriffvelser nogsampt förnummidt, huru oskickekigen ther medt ähr tilgått, och att vij doch all möde och arbeethe haffve hafft ospartt till att beställe um alle deeler, att thett hade skoledt gått lijke till etc. Osz förundrer och icke lijtedt, hvadt theris betänkiende haffver varidt i Finlandt, som goffve rådt till att folcket skulle skickes thäden och utöffver till Helsingelandt och flere-

städz udi sådane obeläglich tijdt och svår köldh, som opå then tijdt, the utöffver droge, opå färde var, thett många bleffve så förkölte och en partt aff hunger så försmechtete opå thenn reesse, att the alrig förvinne, och ähr förthenskuuld nogh befruchtendes, att effter samme folck nu haffver lijdit sådane jemmer och nödt, thett man skall icke bekomme mycket folck, som sigh opå en annen tijdt villige till någon reesze emot rijgsens fiender vele lathe befinne etc.

Käre sonn, som tu begärer veethe vår vilie, um någet aff thett krijgfolk i Finlandt ähr församlet skall förskickes hijtt till Sverige i vinther, um Ålandz haff bäre vill etc., så tycker osz icke orådeligit, att thett folck, som liggie nemmest vidt handen ther i Finlandt, måtte väll drage hijtt, um man elliest förnumme, att ingen farlighet aff rydsserne vore förmodendes och vinteren sigh så stelle ville, att isen mhere kunne försterkes, så att samme folck utan lijffzfhare therutöffver och hijt komme kunne. Och effter fettalien går fast ått, ther meste folket ähr församledt, så syntes osz rådeligit, att en hoop aff samme folck måtte skickes thäden och förleggies heele landet um kring både till prester, borgere och alle the, som någet rådt haffve till fettalie, så att folket icke måtte lijde någon nödt aff hunger eller sultt, såsom i fiordt skedde. Och måtte man förtröste them, som folkedt bliffver förlagt till, att the skole bekomme till gode nöge betalning för then deel samme folck hoos them förtäre. Vij achte och nu drage till Stocholm och ther uttage så monge peninger, som ther ähre rådt till, och skicke them ått Veddön och seden utöffver Ålandz haff, um ijsen elliest ähr så starck, att man utan fhare samme peninger utöffver skicke kann. Mätte man och flux lathe holle opå att mynthe udi Åboo, thett meste mögeligit ähr, och elliest sökie alle the rådt, man kan uptänkie effter peninger till att löne folket medt, så att the kunne holles

villige, såsom vij och ofte haffve giffvit tigh och the, som äre i Vijborg, vår mening ther um tilkänne tilförende etc. Gudh alzmechtig tig altijdt befalendes etc. Datis Vänegarn 4 februarij anno etc. 57.

Zedula.

Käre sonn, oss synes och rådeligit, att ther någre skole aff knechterne bliffve öfverskickede, thett för them måtte beställes visse herberge och så myken fettalie, the kunne hielpe sigh medt opå Ålandt, ther the framdrage skole. Vij vele och udi lijke måtte lathe beställedt opå thenne sijden um haffvedt, både vidt Veddö och flerestedz, så att the skole bekomme theris nödtorffter etc.

Vijdere, käre sonn, ähr och vår faderlige och gunstige begärenn, att tu ville förmane Hans Tommessonn, att han oförsumeligen lather osz bekomme svar opå thet, vij haffve honum tillschriffvit, och att han ther medt lather förstå, huru um alle deeler udi Finlandt ähr bestält vordet både um preste, clockere, lendzmendz och bolemendz renthen, hvadt hon förslår um kringh hele landet, tesligeste um then gården, som frelsett, prester, borgere och menige bönder utgiordt haffve eller ännu utgöre till hielp att underholle vårtt krijgzfolck medt etc. Datum ut in literis.

Stockholm den 5 februari.

Quitto för Gustaf Olsson [Stenbock] på inlevererade penningar.

Efter det egenhändigst undertecknade originalet i Skoklostersaml. (Miscellanea N. 1). En afskrift finnes äfven i den ofta citerade kopieboken, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i K.A., fol. 212 v.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi eeghen konglige perssone opå vårtt slott Stocholm thenn 5

februarij anno etc. 57 annamett och upburett haffve ut-
aff oss elskeligh vår tro manndz och öffverste sechreete
råd, her Göstaff Olssons tiennere, Peder Perssonn, fyre-
hundredhe daler, som förbe:te her Göstaff Olsson osz til-
schickett hadhe för the Elffzborgz båtmenn lönn, som vij
utgåffve lothe udi Stockholm um Michaeli anno etc. fem-
tije sex etc. Hvarföre göre vij förbe:te her Göstaff Ols-
sonn her medh qvitt och frij för alt yttermere tiltaell um
för:ne daler, och thess till visse lathe vij trycke vårt
sechreett här nedhen undher och medh eeghen hondh un-
dherschriffvitt. Datum loco et tempore ut supra.

Gostavus.

(Sigill.)

Vesterås [!] den 6 februari.

*Förläningsbref för rysstolken Mikael Andersson på en
gård i Vesterås.*

Efter en något skadad afskrift i Vesterås domkapitels arkiv.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij aff synner-
lig [gunst och nåde], så och för tenn hulle troo tienste,
som thenne vår tr[o undersåte] Michell Anderssonn
Rysstolck os och vårt rike S[verige] [her]till dags giort
och bevist hafver och enn ytermer[e] bevise må och
skall, så lenge hann leffver, hafve [unt och] gifvitt, som
vij och nu med dette vårt öpne breff [unne] och gifve
honom till everdelige äge enn vår och cronenes gårdh,
liggiendes uti Vesterårs upå Kyrkegatunn emillenn Helige
Kors och Sancte Erichs prebender, som kallas Marie Mag-
dalene prebende. Lengdenn vestenn och östenn till holler
ottetijo och fem alner, breddenn holler tiugu och tree
alner sambt med denn kålgård och annatt mehre, som
ther under tilförende legatt hafver etc. Hvarföre biude
vij vår befalningsmann sambt borgemestare och rådt uti

för:ne Vesterårs, att te icke giöre förbemelte Michil Anderssonn her emot någenn platz, hinder eller förfång etc. Ther hvar och enn mhå vette sig effter rette etc. Datum upå vårt slott Vesterås denn 6 februarij anno tusendt femhundert femtije och på thett siuende etc.

Stockholm den 8 februari.

Öppet bref till menige man i Jämtland angående kyrkospännmålens utgörande och om de hinder de danska fogdarne lagt i vägen för en fri handel länderna emellan.

Riksregistr. 1557, fol. 8.

Vij Gustaff etc. helsze eder, dannemän alle, som byggie och boo udi Jemptelandt, evinnerligen medt Gudt etc. och giffve eder tilkänne, att osz elskeligh her Erich i Ovijk, proest i för:ne Jemptelandt, haffver latidt osz förstå, att then kyrkiespan, som ther brukes i landet, ähr mycket mindre än then kyrkiespan, som edre näste granner haffve i Ångermannelandt och Medelpade, och att I förthenskuldt besväre eder att giffve så mycket för spannen aff tijenden, såsom edre granner göre i för:ne Ångermannelandt och Medelpade. Så haffver och för:ne her Erich aff osz opå alles eders vägne ödmiukeligen begäredt, att vij eder gunsteligen vele effterlathe samme vilkor i kyrkieherbergen medt span och mått ther i Jemptelandt, som the haffve i the andre för:ne våre ther näst umblygiende landzender, hvilket vij och aff synnerlig gunst och nåde haffve effterlatidt medt sådane beskeedt, att I osz ther emot vele giffve så mycket för spannen aff allehände slag sädt, såsom vij bekomme i för:ne Ångermannelandt och Medelpade etc. Och effter vij förnimme, att udi för:ne Jemptelandt icke vanke mycket svenst mynt, therföre haffve vij befaledt för:ne her Erich, att han skall anamme aff eder för vår tijendhe både skinvarer och annedt godz,

hvadt I kunne åstadkomme, som udi vårtt rijke tianligit åhr, ther I dannemån alle veethe eder effter rätte etc.

Vij lathe eder och gunsteligen förstå, att vij haffve förnummedt, thett Kong:e Värdes till Danmarck, vår käre svågers, befallningzmån vele endels förhindre then vänlige handel, som udi longlig tijdt haffver varidt frij emellen rijgernes undersåther, ändoch vij väll vethe, att thett åhr icke högbe:te vår käre svågers befallning, effter H. K:tt haffver medt sitt mandat almenntt förkunndt både i Danmarck och Norige en frij handel emellenn begges våre rijkers undersåther, hvilket vij och udi lijke måtte opå våre sijde haffve effterlatidt etc. Vij haffve och nu latidt tillschriffve högbe:te vår käre svågers befallningzman Jöns Tilleszon um samme ärende, och förhoppes osz, att han varder bestälendes ther um, hvadt som rijgerne till gagn och longligit bijståndt vare kan etc. Datum Stocholm 8 februarij anno etc. 57.

[Stockholm den 8 februari.]

Till Jöns Tilesson, dansk befallningsman i Jämtland, angående gränshandeln.

Riksregistr. 1557, fol. 8 v.

Vår gunst etc. Vij haffve förståt, Jöns Tilleszon, att tu endels vilt förtage then communication och handel, som udi longlig tijdt haffver varidt frij emellen rijgerne, ändoch vij väll veethe, att thet åhr icke Kong:e Verdes till Danmark, vår käre svågers befallning, ty H. K:t haffver medt sitt mandat alment förkunndt både i Danmarch och Norighe en frij handel emellen begges våre rijgers undersåter. Vij veethe och icke annedt, än att the danske och norske haffve en frij communication och handel medt våre undersåther. Sammelunde åhr oss och til vetendes vordet, att tu och viltt endels förhindre then jurisdiction, som vij haffve medt menige clärkerijdt udi Jemp-

telandt, hvilket oss icke tycker öfverens komme medt then vänlige handel och förening, som rijgerne emellen uprättdt, och the breff och beseglinger, ther opå gjorde äre etc. Så tycker osz fast sieldsindt, att all then stund högbe:te K. V:de till Danmarck medt osz sådane vänlige communication för bägges våre rijgers bäste skuld haffver samtyckt och bevilliget, att någon aff tjänerne sigh lather understå sådane bevilling udi någon måtte att vele förhindre eller förkränkie etc. Och opå thett att then vänlige communication och handel, som emellen rijgerne ähr uprättdt, icke måtte förhindres eller förkränkes, utan yttermere till thet bäste förmheres, så vele vij tig her medt nådeligen haffve förmanedt, att tu viltt betänkie och öfverväge, hvadt ther till behöffves udi alle måtte, och att tu viltt effterlathe, thett undersäterne obehindrede på både sijder måge handle och byte medt hvar annen både spannemåle, skinvarer och annedt, hvadt the kunne affstädkomme, sammelunde att tu och viltt lathe proestenn i Jemptelandt obehindret niuthe then rättigheet opå våre vägne både medt präster och theris folck och äger, såsom vij ther i landet tilförende udi long tijdt haffve oclandrat nutet och beholledt etc. Men hvar thet icke skeer, så bliffve vij förorsakede att besökie högbe:te Kong:e Värde till Danmarck, vår käre svåger, um samme ärende, och tviffler osz inthet, att H. K:t varder dhå tiltänkiendes att lathe affskaffe hvadt som emot förbudet i så måtte handledt ähr etc. Datum ut supra [Stocholm 8 februarij anno etc. 57].

Stockholm den 9 februari.

Quitto för Måns skrivvare på uppburna penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig saml. Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 219 v.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligedh, att vij udi egen kon[g]lige personne upå vårt slott Västerås then 20

desembris ano 56 anamedh och upburett haffver aff vår tro tienere och kiöpmandh udi Elsborg, Måns skriffvere, thette effterskreffne gulld, som han upburett haffver för någgre våre varor, som han udi förbe:ne Elsborg föryttredh haffver, som är först rosen nåbler femtijo fira stycker fämtan mark stycket, dubbelducater passelige godhe tolff stycker, stycked för tolff mark, dubbelducatter ringere tiugu fem stycker, styckett för elfflöva [*sic*] mark två öre, engelåther paslighe godhe hundrede tålf stycker, styckedh för ottha mark två öre; ittem anamede vij aff fö[r]be:ne Måns skriffvere här upå Stocholm then 9 februarij anno etc. 57 någgre öfverlopdz [*sic*] daler, som öfver bleffne äre efftter the håndverker, som medh doctor Arnoldo hitt ij landett ijfrå Hållandh skjckede bleffve, daler tiugu trij stycker sex örtiger; än anamedhe vij på same tidh aff fö[r]benempde Måns skriffvere thette effterskreffne gulld, daller och peninger, som framledne Jacob Bugh, borgere udi förbe:ne Elsbårgh, oss skyldigh var, som är engelåtter nijo stycker, dubeltucatter tiugu halff siette stycker, daler tuhundrede halff älfvete stycker, peninger tuhundrede fämtijo nijo mark två örtiger etc. Hvarföre vij etc.

Stockholm den 10 februari.

Till hertig Johan angående en sändning penningar till krigsfolkets aflöning.

Riksregistr. 1557, fol. 9.

Vår faderlige gunst etc. Käre son Johan. Såsom vij för någre dager seden förtröstedet tigh medt vår schriffvelsse um en summa peninger till thett krigzfolcks åhrslöns behoff, som i Finlandt äre, så haffve vij nu församblet her i Stocholm the mäste peninger vij haffve her funnedt rådt till, som ähr siutije tusendt march, hvilke vij nu lathe tigh tilskicke medt doctor Anders

och Sivardt Kruse, tesligeste någre daler och sölff, såsom tu vijdere varder förnimmandes aff ett register, för:ne doctor Anders her bekommet haffver, och vele holledt medt vår edt, att vij nu platt inthet haffve igen aff the gamble inventaria, som vij udi mong åhr her hade tilhope draget etc. Så see vij gärne, att så snart samme peninger till Finlandt kommandes varde, att folcket dhå strax måtte bekomme, hvadt the skole haffve och icke länge effter theris lön förtöffve. Och vele vij tig, käre son, icke förholle, thett Jacob Bagge haffver nu schriffvit osz till och latidt förstå summan opå krijzfolkett i Vijborg, doch inthett mantael eller någon vijdere beskeedt, huru mycket hvar persson skall haffve, eller huru stor summa peninger behöffves till att löne samme folck medt, thett osz icke lijthet bekymbrer, att vij udi rätten tijdt icke må bekomme sådane beskeedt, som osz bordhe haffve, utan måtte altijdt förre skicke peningerne åstädt än vij bekomme musterregisteren och beskeedt, huru mycket hvar bekomme skall. Och åhr udi thesse förlidne åhr skedt, att vij icke haffve bekommet någon beskeedt anten um musterregisteren eller löningen för än ett halfft eller heelt åhr effter then tijdt folket bleff aflönt etc. Så haffve vij nu latidt tilschriffve Hans Tommesson och Jacob Bagge, att the skole ännu lathe osz bekomme beskeedt både um musterzedler, peninger och allt annedt medt thet förste, see och gärne, att tu alffvarligen them ther um förmaner, så att ther medt ingelunde försumes eller dröges måtte, såsom altijdt skee pläger etc. Vij see och gärne, att tu osz medt thet förste förständigiger, hvadt tijdender tu haffver förfaridt, seden tu osz senest tilschreff både um våre sändebudt, tesligeste um rydzernes förehaffvende, sammelande hvadt udi Lijfflandt vanker för tijdender, och huru sakerne ther nu företages etc. Gudh alzmechtig tigh altijdt befalendes etc. Datum Stocholm then 10 februarij anno etc. 57.

Stockholm den 10 februari.

Quitto för Måns skrifvare på penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 220 v.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligett, att vij udi egen konlige personne upå vårt slott Stocholm then 10 februarij anno etc. 57 anamedh och upburett haffver aff vår tro tjänere och fougthe udi Valkabo härad, Måns skriffvare, pro anno etc. 55 hästegiärdzpeninger thuhundrett tiugu två mark och sex öre, hvilka peninger giordes ij then stadh, som hester uttgiorde udi andre hereder. Hvarföre etc.

Stockholm den 11 februari.

Till Gustaf Olsson [Stenbock] angående Jöran Gyltas rapporter från utlandet, om anställandet af båtsmän, om fartygsbyggandet i Elfsborg och om förbud mot spannmålsutförsel.

Riksreg. 1557, fol. 9 v.

Vår synnerlig gunst etc. Käre her Göstaff, vij haffve bekommedt ederss schriffvelsze samt medt thet breff, som Jören Gylte eder haffver tilschriffvit, och vele vij eder icke förholle, att förbe:de Jören hade osz och tilschriffvit um the burgundiske och the lybske. Så kan väl skeep, att för:ne lybske flux befruchte skeep, huru them vill varde gångendes, och giöre så rychedt, att thett skall gälle osz till, som the haffve mäst fhare före, men ehuru ther um ähr, så vele vij ställe alle deeler i then alzmectiges hender och bidie honum, att han våre saker ville vände till thett bäste. Och vele vij och så gärne förevände all flijt till att försvare vårt landt och thet Gudt oss undt haffver, thett bäste vij kunne. Förhoppes

oss och, att alle trogne Sverigis inbyggere, hvar effter sijn ytterste macht, ther till tänkie vele, effter som allom och hvariom alsomstörste macht opå ligger etc. I vele och, käre her Göstaff, altijdt haffve godh och nöge upseende udi alle måtte medt thet främmende sälskap, som aff och till Elffzburg drage, oc lathe ransake, um the udi theris äränder rättte äre, opå thet them inthet tilfälle till något obeståndt giffves måtte etc.

Käre her Göstaff, the daler, som I till osz upskickede, haffve vij latidt anamme, ändoch vij gärne hade sedt, att en hoop gode båtzen medt samme daler hade bliffvit ther nidre udi vår tiäniste antagne, them man hade seden kunnedt bruke opå våre skep, när behoff giordes. Vore osz och ännu icke obehageligt, att alle the duglighe båtzen, som man kan öffverkomme, måtte bliffve antagne i vår tiänist och en partt skickede hijtt till vår skepzgårdt i Stocholm, och att somblige bleffve opå skepen vidt Elffzburg etc.

Um then skepzreedskap och tilbehöringer, som till then nye galleijde, vidt Elffzburg nu upbyggt ähr, behöffves vill, achte vij lathe beställe her i Stocholm, så att samme redskap opå föråhret häden och till Elffzborgh till siöss skall bliffve öffverskickedt, sammelunde och någre skytt, som vij kunne tänkie opå samme galleijde tiänlige äre etc.

Som I lathe förstå, käre her Göstaff, att borgerne ther i Elffzburg anname många utlendske mendz peninger och upköpe all then spannemåle, the öffverkomme, hvilken the medt förste öpet vatn achte inskepe och utföre, så vele vij eder her medt gunsteligen haffve förmanet, att I thett ingelunde tilstädie. I vele och tilsäje then, som udi eder fråvare befalningen haffver ther opå slottedt, att han icke heller tilstädier någon, anten inlendsk eller främmandt, att utföre någon spannemåle her aff rikket, medt mindre thett skeer medt vårt synnerlige förloff och the ther opå vårtt öpne breff och bevijs bekommedt haffve, så framp

the vele undvijke vår ogunst och högste straff etc. Datis
Stocholm 11 februarij anno etc. 1557.

Stockholm den 11 februari.

*Till Hans Tomasson angående skyndsamt insändande af
infordrade uppgifter i uppräknade ämnen samt om folkets
lönande och uppsikt öfver köpmännen.*

Riksreg. 1557, fol. 10. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn. af
Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 268—271.

Vår gunst etc. Osz förundrer storligen, Hans
Tommesson, att vij ingen schriffvelsse haffve bekommedt
ifrå tigh nu opå tre eller fyre måneder tilgörendes, och
kunne icke veethe i hvadt mening vij skole taget, att tu
icke haffver svaret osz till våre skriffvelser. Så vele vij,
tig ännu alffvarligen haffve förmanedt, att tu medt thet
förste lather oss bekomme en gruntlig beskeedt, huru
ther i landet ähr beställt um alle deler, som vij tigh och
flere befaledt haffve att uträtte etc.

Till thett förste um presternes taxering, hvadt hon
förslår utöffver heele Finlandt udi alle partzeler etc.;

item udi lijke måtte, hvadt klockere ränten förslår i
alle partzeler etc.;

item um the affvelssgårdar, som vij haffve befaledt
att uprätte allestädz i Finlandt, lathendes beskedeligen
förstå, huru månghe samme affvelssgårdar äre i alle landz-
ender och udi hvart lhän;

item udi hvadt sochn hvar gårdt ligger och namphen
ther hoos opå gårdarne beschriffvit, sammeledes um the
lendzmendz och bolemendz ränter, ther i landet komme
till samme gårdars behoff, effter som vij ther um haffve
befaledt, item hvadt förrådt opå hvar gårdt ähr, både
boskap, spannemåle och alle andre partzeler;

item hvadt then hielpegärdt förslår, som alle ständer,
både frälsedt, prester, köpmän och then menige man,

haffve utgiordt utöffver heele Finlandt, sammelunde hvadt åhrliche skatten och andre utskylder drage udi alle partzeler, tesligeste hvadt summan drager både opå spannemåle och alle andre partzeler, som her ifrå Sverige till Finlandt utöffver skicket åhr etc.;

item huru thet handles opå myntet i Åbo, effter peningerne icke tilräckie att löne folket medt, som äre i Finlandt, och vele vij veethe en gruntlig beskeedt, huru myket ther åhr förmyntet, item hvadt peninger ther nu myntes, och huru många peninger opå myntet nu äre tilstädes etc.

Item mhå tu och beställedt, att vij alle muster och löningzregister opå folket och peningerne i rätten tijdt måtte bekomme, så att rätte mantalsregister opå hvar fenike, och huru myket hvar persson haffver bekommedt opå hvar månedt, osz tilskickede bliffve måtte, strax måneden åhr uthe och folckedt mustredt och affbetaledt, effter som bruk åhr hoos alle andre herrer och furster udi krijgzvijsz, och att ther medt icke så länge måtte fördröges, som opåbegynt och opå tu åhr ther i Finnlandt skedt åhr.

Och effter vij haffve förståt, att thett, som myntet bliffver udi Åbo, icke kan tilräckie att affbetale allt krijgzfolckedt medt, som åhr i Finlandt, för theris åhrslön, therföre haffve vij församledt så många peninger vij haffve mäst hafft rådt till her i Sverige och samme peninger nu medt doctor Anders öffver Ålandz haff till Finlandt öffverskicke, att vårt krijgzfolck theris lön theraff bekomme måge, så longt peningerne kunne räckie, och vele vij tigh haffve förmanet, att tu um samme löning så lather beställedt, att thett måtte gå lijke till, och att thett folck, som mäst haffve theris lön behoff, måtte them först bekomme. Och ther peninger icke tilräckie, så att heele hopen kunne strax afflönte bliffve, så måste the, som bäste råden haffve, opå någon tijdt haffve medt-

lijdende, till täss så många peninger kunne bliffve förmyntede ther i Finlandt, att the kunne bekomme theris betalning. Och vele vij tigh haffve förmanedt, at tu skaltt skynde opå them, som folket affbetale, och muster[scriffver]ne, så att the lathe osz bekomme visse och clare musterregister i lengden både opå folket och peningerne, strax löningen ähr öffverstånden, och att ther medt icke så dröges måtte, såsom her till skeedt ähr, så frampt vij icke skole rächnet them till otroheet, som thet udi rätten tijdt oss skulle lathe bekomme, hvilket tu och må them fulkommeligen tilseije etc. Datis Stockholm 11 februarij anno etc. 57.

Zedell.

Vij haffve förståt, Hans Tommesson, att köpmän och andre flere drage flux utöffver ijsen både ifrå Finlandt och Nylandt till Reffle medt allehande godz etc. Så såge vij gärne, att mann ville lathe haffve acht opå hvadt the före ther häden, och att vij ther um en gruntlig beskedt måtte bekomme medt thett förste etc. Datum ut in literis.

Stockholm den 11 februari.

Qvitto för Tönnes Grop på penningar.

Afskrift i Rosenbladiska samlingen, KA.

Vij Gustaff etc. giöre vetterligit, ath vij udij egen kong:e persone uppa vårt slot Stocholm then 11 februarij anno 57 anamat och opburitt haffve aff vår tro undersåte och borgere udij Stocholm Tonius Grop femhundrade mark ortiger, hvilke framlidne vår kiere hustru, salig ihugkommelse drotning Margaretha, honom anno 45 länthe. Sammelunda haffve vij aff för:de Tönius Grop anamat thetta effter:ne gull, som är dubbeluner tijo stycker, engelotter ätthe stycker, ungerske gyllene fyra stycker, hvilket gull han utaff för:ne femhundrat mark för sex

år udij taxe giffvit haffver, som är pro anno 51, 52, 53, 54, 55 och 56, för hvart år sex ungerske gyllenne, löper tillhopa trettiosex ungerske gyllene. Item samme tid leffvererade han och påå Päder Jönsons vegna aff fem hundrade mark ortiger ränte penningerne för för:ne sex år för hvart år sex ungerske gillenner, löper taxan tretiosex ungerske gyllenn. Hvarföre giöre vij för:ne Tönius Grop her med qvit och frij för alt ytermere tilltall om för:de penningar och gull, och thesz till viszo lathe vij trycke vårt secret her nedan före och haffver vår kiäre son Magnus uppå vår vegna underschriffvit. Datum loco et tempore ut supra.

Stockholm den 12 februari.

Till Jacob Bagge angående de svenska sändebudens resa till Ryssland, om hemförlofvade knektars brist på förnödenheter under deras hemresa och om vidtagna åtgärder till härens vid Viborg underhåll.

Riksreg. 1557, fol. 10 v.

Vår gunst etc. Vij haffve bekommedt tijn schriffvelsse, Jacob Bagge, then förste februarij, dateret udi Vijborg then 6 decembris, och till thet förste förnummedt, att her Steen var kommen till Vijborg, och at han samt medt the andre sändebudt achtete sigh in udi Rydzlandt, um the opå nytt en säker leigde bekomme etc. Så haffve vij förnummedt aff theris eigen schriffvelsse, dateret i Vijborg then adertonde januarij, att the opå samme tijdt ville drage opå reessen in udi Rydzlandt, förmode och, att the nu hoos storfursten varidt haffve, um them elliest strax bleff effterlatidt att drage genast till honum, och lenchter oss fast effter att veete, hvadt tijdender i Vijborg håde aff them och elliest um rydzernes förehaffvende nu opå färde äre, sammelunde huru i Lijfflandt tilståer och hvadt tijdender ther um alle lägenheeter vanke. Tu

viltt förthenskuldt osz ther um oförsumeligen förständigige etc.

Som tu lather förstå, at tu udi nestförlidne höst förlöffvede 631 personer aff the norlendske knechter, som skulle drage egenom Botnen hem ighenn etc., så haffve vij förnummedt, att samme knechter icke bleffve ifrå Vijborg myket väll affärdigede, ty the finge hvarken maat eller annedt, som the kunne hielpe sig medt opå reesen, och tycker osz, att thett var icke myket vjisligen betänckt, att samme folck bleffve skickede then vägh tilbake igenn. Och haffve vij förnummedt, att samme folck haffve faridt ganske ilde opå samme reesze aff then svåre köld, som opå then tijdt, the utöffver droge, opå färde var, thett många bleffve så förkölte och en partt aff hunger så försmäctede, att the alrigh förvinnet, och ähr förthenskuldh nogh befruchtendes, att effter samme folck haffver lijdit sådane jemmer och nödt, thett man skall icke bekomme mykit folck, som sig opå en annen tijdt villige till någon reese emot rijgsens fiender vele lathe befinne etc.

Som tu lather förstå, att vårt krigzfolck udi Vijborg äre till 6,209 personer och ther äre inge peninger till theris årslön etc., så förtänker tigh väll, huru offte vij förmanthe både tigh och the andre, som äre udi Vijborg, strax i sommers then tijdt vij vore udi Finlandt, så och seden vij vore hijtt till Sverige kompne, att I hade skoledt förslaget, huru mykett krigzfolck ther behöffdes i landet till att försvare gräntzen medt, och hvadt förrådt ther var till att underholledt medt, tesligeste hvadt ther felede, opå thett att um alle deler hade effter nödtorfften mått bliffvitt beställt udi rätten tijdt och mäden sommeren var etc. Så var doch ingen anten i Vijborg eller annerstädz, som sådant lade opå sinnet eller ther um gjorde osz någon beskedt, icke måtte vij heller fåå till osz schriffverne, som både peninger, fettalie och vår spanne-

måle hadhe handemellen, utan allt gick så oachtsampt och försumeligen till, lijke som ther opå föge macht leegett hade. Udi lijke måtte skedde thett och her i Stocholm både udi nestförlidne vår och sommer, för än vij sielffve hijtt tilstädes komme, så att ingen aff them, her vore tilstädes, tänckte till hvadt som behoff giordes udi Finlandt, endoch vij strax i våres och seden, så lenge vij vore i Finlandt, altijt lothe tilschrieffve och förmane them, som dhå her tilstädes vore, att the skulle dhå strax skicket utöffver till Finlandt både peninger och fettalie, thett meste her var rådt till att afflathe, så att folcket oc then deel the skulle hielpe sigh medt hade kommet utöffver allt till lijke, och bleff doch inthett täs nhere ther um bestältt, utan then ene så väl som then andre föregoffve, att inge skep vore förhånden, som man kunne före någett utöffver medt, men then tijdt vij personeligen komme hijt till Stocholm, så funne vij her liggiendes både våre eigne och en hoop bārgere skep, som ther till väll hade varidit tiānlige och brukelige. Lothe vij och strax pynte them tilreede och skicke them utöffver både medt folck, fettalie och krijzrustninger, och så lenge vij vore tilstädes her i Stocholm, lothe vij affārdige then ene skepzfloten effter then andre her ifrå och till Finlandt. Opå thet sidste bleffve vij aff thett svāre bekymber, som her logh oss opå halszenn, ganske svage både i hoffvedet och ūgenen och droge så för then orsaak skuldt ifrå Stocholm och till Gripzholm. Lothe vij och opå samme tijdt uttage aff sölffcammeren her i Stocholm etthundrede tusendt march och befalte, att samme peninger skulle haffve bliffvit utöffver skickede till Finlandt medt folcket, som då dagelighen förmodedes ifrå Smālandt och Vestergötelandt, och hade vij achtetd samme peninger till thett krijzfolcks behoff, som vore i Finlandt, men thett geck doch icke effter vår mening, utan nhār folckedt kom up ifrå för:ne landzender Smā-

landt och Vestergötlandt, så toge the, som vore tilstädes her i Stocholm, för:ne summe peninger och affbetaledede ther medt folckedt både ryttere och knechter och skyndede så knechterne ther medt utöffver till Finlandt. Vore och the väszgöte ryttere aldelis tilreede i Stocholm liggienes, then tijdt M. Knut kom tilbake, och hade samme skytter skoledt draget medt utöffver, men nhär som the, her i Stocholm vore, förnumme, att för:ne M. Knutt gaff godt förtröstning um fredeståndt, lothe the strax samme väszgöte ryttere drage hem igenn och hadhe doch borthe peningerne, som ährnedhe vore till Finlandt etc.

Så vest tu tigh och till att erindre um thett tu schreff senest udi förlidne höst till her Peder Brae, att han skulle hoos osz beställedt um mere undsätning medt fettalie, och dhå först taledede ther um, att fettalien, som var ther i Finlandt udi förrådt, icke kunne tilräckie öffver vintren till allt folckedt, som ther var församledt. Så var dhå fast sendt att tale um saken och her aff Sverige foordre, hvadt som behöffdes till vinthertäringen i Finlandt, effter vintren var ju dhå förhanden och alle sundt i haffvedt strax igenfrösse, så att omögeligit vaar någre skep her ifrå Sverige och till Finlandt öffverkomme, och skole vij tro, hvar flijtigt upseende hade bliffvit förevedt medt then fettalie, her ifrå Sverige bleff öffverskickedt, item att skatten och alle hielpegärder i Finlandt hade till fyllest bliffvit utkraffde udi rätten tijdt och kommedt till the orther, ther folkedt var församledt, och att en måttelig förtäring hadhe skedt opå alle orther, dhå hade väll heele hopen kunnedt ther medt hulpedt sigh utöffver vintren, men effter ther um icke så effter nöttorfften bestältt vordet ähr, therföre veethe vij nu ingen annen rådt, utan att en hoop aff samme folck måtte skickes thäden och förläggies heele landett um kring både till prester, borgere och alle the, som någon rådt häffve till fettalie, så att folckedt icke måtte

lijde någon nödt aff hunger eller svultt, såsom i fiordt skedde, och måtte man förtröste them, som folcket bliffver förlagdt till, att the skole bekomme till godh nöije betalning för then deel samme folck hoos them förtäre etc.

Oss förundrer och icke ljetet, att effter tu haffver latidt osz förstå, hvadt summan drager opå folcket, och att theris årslön stå them ännu tilbage, thett tu icke haffver och skickedt osz rätt mantael i lengden opå samme folck och ther hoos uptecknedt, huru många peninger hvar persoen i sunderheet till lön haffve skole etc. Och ändoch vij ther opå ingen beskeedt haffve kunnedt bekomme, så haffve vij doch nu församledt så många peninger, vij haffve mest haft rådt till her i Sverige, och samme peninger nu öfver Ålandz haaff till Finlandt öfverskicked, att vårtt krigzfolck theris lön ther aff bekomme måge, så langt peningerne kunne tilräckie, och vele vij tigh haffve förmanedt, at tu um samme löning så beställer, att thett måtte gå lijke till, och att thett folck, som mäst haffve theris lön behoff, måtte then först bekomme, och ther peningerne icke tilräckie, så att heele hopen kunne strax afflönte bliffve, så måtte the, som bäste råden haffve, opå någon tijdt haffve medtlijdende, till täss så många peninger kunne bliffve förmyntede, att the kunne bekomme theris betalning, och vele vij tig haffve förmanedt, at tu skaltt skynde opå them, som folcket skole affbetale, och musterschriffverne, så att the lathe osz bekomme visze och clare register både opå folckedt och peningerne strax löningen ähr öfverstånden, och att thermedt icke så dröges måtte, såsom nu udi these förlidne ähr skeedt ähr, så frampt vij icke skole rächnet them till otroheett, som thett försummé och osz thertill svare plichtige äre etc. Vij vele tigh och allfvarligen haffve förmanedt, thett tu ingelunde försumer att lathe schriffve osz en grundtlig beskedt till um alle deeler medt thett allerförste etc. Datis Stocholm 12 feb. etc. 57.

Stockholm den 19 februari.

Quitto för Truls Pedersson på inlevererade penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 215 v.

Vij Gustaff etc. göre vetterligith, ath vij udi eijen kong:æ persone opå vårth sloth Stocholm thenn 19 februarij anno etc. 57 anammedh och upburidh haffve aff vår tro tjänere Truelsz Pederszonn hundrede tijo mark, som utöffver bleffve aff thenn summa han anamede utaff vår kong:æ cammer till ath försträcke Vermelandz knechterne medh någet opå handen anno etc. 56 etc. Hvarföre göre vij etc.

Stockholm den 19 februari.

Quitto för Tönnes Grop på återbetaldt lån.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 219.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligett, att vij udi egen konlige persone på vårt slott Stocholm then 19 februarij anno 57 anamedh och upburett haffver aff vår tro undersätthe och bångere udi Stocholm Tynniss Grop trij-hundrede femtijo mark, hvilka peninger han haffver hafft utåff os på renthe. Hvarföre giöre vij etc.

Stockholm den 20 februari.

Till Lage Brahe angående öfverlåtelsen af Ryds gods.

Riksreg. 1557, fol. 12.

Vår synnerligh gunst etc. Vij giffve eder tilkänne, käre her Lage, att vij befalte vår tjänere Lars Knutzson, thett han medt eder förhöre skulle, huru I äre tilsinnes um the godz, nempligen Rydt, hvilke eder käre hustru, fru Görväl, then tijdt hon för någre åhr sedhen var hoos osz stad udi Calmarne, sade sigh haffve aff eder ful-

kommelig tilstandt och samtyckie osz tilseije och öfverantvorde, och att I sampt medt henne samme godz osz bebreffe ville till en vederkännelsze för then frijheet, som I och hon haffve hafftt opå edre godz her i rikket, i thet att I ingen tjänist aff samme godz udi många förlidne åhr osz och Sverigis rijke haffve bevijst, effter som ske borde och andre aff adelen, som her udi vårt rijke jordegodz äge, giordt haffve. Så haffver förbe:de Larss Knutzson osz berättedt, att I haffve giffvit honum försvar um för:ne Rydz godz, thet I sampt medt ederss hustru samme godz osz vele bebreffe medt sådane condition, att vij vele vare eder behielpelige, att thet gaffvebreff, som I för osz præsenterede, måtte bliffve besegledt etc. Så äre vij ther till icke obenagne, när I vele vittre och nampngiffve the godz, som I vele unne hvartt annedt opå både sijdher etc. Vij see och gärne, att I medt thenne vår tjänere Peder Gad vele veethe osz ett vist svar, huru I äre tilsinnes um för:ne Rydz godz, ther vij kunne fullleligen veethe osz effter rätte. Gudh eder befalendes etc. Datis Stocholm 20 feb. anno etc. 1557.

Stockholm den 21 februari.

Quitto för Hemming Håkansson på saköresmedel.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1531—1558, i KA., fol. 213 v.

Vij Gustaff etc. göre vetterligidt, atth vij udhi egen kong:e perssone opå vårt slott Vesterårs ultima decembris anno etc. 56 anammatt och upburitt haffve aff vår unndersåte Hemingh Håkansson i Sätthebole i Skellersta sochen udhi Näricke ett hundrede march ortuger, item änn här opå Stocholm then 21 februarij anno etc. 57 och ett hundre march ortuger udi sacköre, för thet han sikh hadhe försetth emotht oss medt någre otilbörlige svar han gaff våre befalningsmen i fiordh um sommer,

then tijdt vij lathe fordre något folk udhi för:ne Näricke till vår och rigsens tjänest. Och göre vij her medt för:ne Heming qvitt och frij för allt yttermere tiltall um för:ne penningar. Thes till visse haffve vij lathett trycke vårtt secrett her nedhen före och medt egen håndh underschriffve. Datum ut supra.

Stockholm den 27 februari.

*Quitto för Nils Birgersson [Rosenqvist] på medel uppbur-
na för sålda hästar.*

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA.,
fol. 213 v.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, ath vij udi egen kong:e persone opå vårth slot Stocholm then 27 februa-rij anno etc. 57 anammet och upburith haffve aff vår befalningzman opå Croneberg, Niels Bergesson, thesse effter:ne daler för någre häster, som han opå våre vägne föryttrede udi Växö marknet um S. Seffredz tidt nest förliden. Först för en brun gångere medt en hvit bakfot daler 25 stycker, item för en brun gångere daler 20 stycker, item för en liten röd slösere daler 8¹/₂ stycker. Summa upburne daler femtije halff fiärde stycker. Hvarföre göre vij här medt förbe:de Niels Bergesson härmedt qvith och frij etc.

Stockholm den 28 februari.

*Till hertig Johan angående konungens testamente och her-
tigens förläningsbref m. m. samt om medel mot den sist-
nämndes melankoli.*

Riksreg. 1557, fol. 12 v. Första stycket är förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter, I: 2 (1888), s. 698, det andra stycket dels af O. Celsius i Monumenta polit.-eccles. (1750), s. 41, dels af C. C. Gjørwell i K. bibl:s tidn. om lärda saker 1767, D. 2, s. 259.

Vår faderlige gunst etc. Käre son Johan, vij haffve latid ställe vårtt testamente, tesligeste haffve vij och latit

tilsätie någre artichler udi titt förläningsbreff och then obligation, tu osz med doctor Anders tilskickede, och skicke tig nu her med copier ther aff tilhände, at tu må see vårt betänckiende, och hvad vij ther till giordt haffve, och när tu samme copier effter nöttorfften öffverseet haffver, så see vi gärne, at tu oss och tijn mening och betänckiende ther um förständigiger, opå thett att samme handel måtte med thett förste göres färdig och komme till beslut och ände etc.

Käre son, ähr oss till vettendes vordet, at tu haffver ganske få hoos tig, som du kant handle och tale med, utan holler tig enslig och speculerer bådhe afftner och morgner etc. Så effter aff sådane ensligheet och speculering myken melancolie och sieldsinde tanker förorsakes pläge, therföre vele vij tigh faderligen haffve rådt och förmanet, at tu städse så väll um morgenen som afftenen viltt haffve någre hoos tig, synnerligen them som med tig kunne handle och berådslå um the saker och ärender, ther kunne förefalle etc. Gud alzmechtig tig alltid befalendes etc. Datis Stocholm 28 februarij anno etc. 57.

Stockholm i början af mars.

Till Hans Tomasson angående myntet i Åbo, om fogdarnes oredlighet och om räkenskapsgranskningen.

Riksreg. 1557, fol. 14 v., där brefvet förekommer omedelbart före ett annat af den 16 mars. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i *Handl. till upplysn. af Finl. häfder*, D. 9 (1857): s. 271—274.

Vår gunst tillförende etc. Vij haffve bekommet och förstått tin scriffvelse, Hans Tomeszon, och hvadh myntedt belanger, tycker osz fast siällsindtt haffve tillgått medh affgången, efter man haffver hafftt mehre till affgångh opå lödige marken ther i Åbo, än thett ähr skeedtt her i Stocholm, och hade vij förmodett, att thett strax skulle tage

gott lagh, så att all affgång skulle bliffve affskaffedtt effter then ordningh, som vij lathe bestelledtt then tijdh vij vore i Åbo.

Then affklipte kopar, tu begärer till för:ne mynth behoff, öfverskijcke vij tigh medh thenne breffvijsere Päder Jönsson, och väger samme koppar tre skeppundh etc.

Om the fougters orättrådighet tu scriffver, vette vij icke annett till svare, uthan att hvar the vele icke vare i vårt nöije och göre osz skäll för theris orättrådige handell, då synes osz likast, thett man medh them må bruke hvadh rätten medgiffver etc. Och effter tu lather förstå, att Törsten Hendricksson haffver uttbuditt femhundrede ungerske gyllene för sijn saack, så kunne vij lijde, att han må bliffve benådett. Ther um tu och förhandle må medh vår käre son Johan och beställedtt, att vij måge medh thett förste bekomme, hvadh som både han och flehre the fougter uttgiffve skole etc.

Som tu lather förstå, att tu holler opå the 56 års regenskaper i Findlandt, och att tu medh tett förste achter tigh till oss till att göre osz beskedh både um samme regenskaper och elliest hvadh renten udi alle motte ähr förbätredtt, efter som tin scriffvelse ther um förmäller, och begärer, att vij een finsk cammerscriffvere till tigh häden afferdige lathe ville samptt medh the finske regenskaper ifrå anno etc. 48 in till anno etc. 50, så haffve vij nu latijdt afferdige till tigh Hendrick Tommeszon medh för:ne regenskaper, och må tu undervijse honum, hvadh han göre skall och allfvarligen förmanen, att han medh mehre trohett och flijtt achter thett honum bör, än han tillförende giordtt haffver. Och må tu förholle både honum, Lasse Bertillszon och flehre utaff the cammerscriffvere ther ähre hoos tigh, att the fölije thett sätt och ordningh, när the någre regenskaper förhöre skole, som vij tillförende haffve latijdt tigh förstå, så att the först uttdrage och göre ett index opå alle the partzeler, som

the kunne uptänckie, att fougterne böre svare till, och att achtet motte, thett ingen partzell bliffver förgäten, och seden går man till lengden och förslår, hvad som fougten upburitt haffver, item leffrerett, förtärtt och uttgiffvitt, tesligis hvad fattes. Man motte och granneligen achte, att ingen fougtes leffreringh bliffver bestådtt i regenskaperne, medh mindre hon skeer till the orther, som vij och rijkitt kunne haffve gagn och fördeell utaff. Och haffve vij befaledtt Oluff Anderszon, att han skall skiicke till tigh een ordningh, som vij her nyligen haffve latijdtt författe och stelle um regenskaperne etc. Och effter tu haffver achtettt tigh till osz, så see vij gärne, att thett motte skee medh thett förste, och att tu och haffver medh tigh godh beskeedh både um thett, som vårtt krigzfolck, som ähr udi Findlandh, i alle partzeler, som ähr penninger, cläde, värijer och fetalie, bekommett haffver, tesligis och hvadh ränten aff hele Findlandh och seerdelis hvartt län för siigh drager i alle partzeler, och huru mykitt renthen föröcktt ähr, siden then ordningh giordtt bleff udi Findlandtt etc. Datum Stockholm.

Gripsholm den 9 mars.

Till Olof Stake angående Joen Tolgssons rätt att behålla sitt hemman.

Efter original i RA.

Gustaff etc. Vår gunst tilförende etc. Schall tu vetthe, Oluff Stake, att thenne breffvijsere, vår undersåthe, Joen Tolgsson i Edzvannetorp udi Kill sochnn, haffver varidtt her hoss oss och udi underdånighet clageligen för oss berättettt, att Anders Benchtsonn till Odde-torp och enn bonde, benempd Jöns Jonsson i Kilsby udi samme sochn, vele driffve honom utaff för:ne Edzvan-

netorp, hvilket han för någre åhr seden utaff ödessmarcken uptaget haffver. Så vest tu vell och haffver förstädt utaff vårt mandatz innehold, att vij sådant icke allenest effterlatidt haffve, utan och opå budett alle them, som ingen hemen haffve, att the måge rödie opå vår almenningh och store utskoger, uptage sigh hemen oss och cronone til förbättringh, hvar thedh icke scher någon bolby för när. Så kunne vij icke vetthe, um så i sanningh åhr, som för:ne Joen för oss berättedt haffver. Biude tig förthenskund allffvarligen, att thu ther um graneligen ransaker och så beställedt, att hvar thedt så åhr i sanning, att han thedt utaff ödessmarcken uptagit haffver och vill göre oss ther utaff liike och rätt, att han dhå beholler thedt oklandret för för:ne Anders Benchts-son och Jöns Jonsson, opå thet vij medh sådane ringe ärender icke altidt mätthe öffverlopne bliffve, ther tu vest tig effter retthe. Datum Gripzholm 9 martij anno etc. 57.

Utanskrift: Till vår tro tienere och fougte udi Värmeland Oluff Stake etc. gunsteligen.

Stockholm den 11 mars.

Quitto för Lasse Topperid på silfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 220.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligett, att vij udi egen konlige personne upå vårt slott Stocholm then 11 marse anno etc. 57 anamedh och upburett haffver aff vår tro tienere Lasse Topridh thu sölfstop, vogo två löde marker, hvilka stop här Jens ij Vingåker oss skäncktt haffver. Hvarföre etc.

Stockholm den 11 mars.

Quitto för Lennart silfköpare på inlevereradt guld.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 213 v.

Vi Gustaff etc. gøre vetterligit, ath vij udi egen kong:e persone opå vårt sloth Stocholm then 11 martij anno etc. 57 anammet och upburith haffve aff hustru Ingredt Lenart sölffköperes opå then summa, för:ne Lenart osz utgiffve skall, thätte effter:ne gul, som ähr dubbelducater tiugu sex stycker, engelotter sexton stycker, ungerske gyllene tiugu fire stycker, löper summa ungerske gyllene hundrede stycker. Hvarföre gøre vij för:ne Lenart etc.

Stockholm den 16 mars.

Till menige man i Norra och Södra Möre angående utgörandet af ållonfläsk istället för årets lagmansfodring.

Riksreg. 1557, fol. 16.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, dannemen alle, som byggie och boo udi Norre och Södre Möre, vår gunst tilförende och betackie eder gunsteligen för eders välvillighet, som udi thesse nestförlidne åår haffve latid eder befinne medh till rigsens gagn och beste både medh folck och gerder, hvilket vij och gunsteligen medh eder vele betenckie. Så effter vij haffve förnummet, ath then alzmectige Gudh haffver unt och förlent eder skön ållen udi thette nestförlidne åår, hvarföre är vår gunstige villie och begären, att I oss och ther medt till undsethning komme vele, synnerlige att I gøre ålleneflesk för lagmansfordringer, som eder hade bortt att holle udi thenne vinther. Och haffve vi befalet vår befallningsman Jörn sec-

reterere, att han yterligere ther um medt eder förhandle skall etc. Gud befalendes. Datum Stocholm den 16 martij anno etc. 57.

Stockholm den 16 mars.

Quitto för Lasse Perssons änka på ersättning för räkningsbalans.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 219.

Vij Gustaff giöre vitterligett, att vij udi egenn konlige personne upå vårt slott Stocholm den 16 marszij anno etc. 57 anamedh och upburett haffver aff framledne Lasse Persons, som var fougthe på Ekulsundh, effterleffverska, hustru Elin, ottatijo mark örtigh och siu lod sölff upå then skull fö[r]be:ne hännis framledne man opå sin regenskap os skyldig bleff. Hvarföre giöre vij etc.

Stockholm den 16 mars.

Quitto för Olof Knutsson på guld och silfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 214.

Vij Gustaff etc. göre vetterligith, ath vij udi eijen kong:e persone opå vårth sloth Stocholm thenn 16 martij anno etc. 57 haffve upburith aff vår sölffschriffver, Oluff Knutsonn, guld tre tener, voge två lödige marker och halfannet quintin, som han aff Hendrich goltschridere anamet hade; item än guld tre tener och ett kornn, vogo 2 lödige marker, som han aff Jacob Bunck goltschridere anamet hade; teslikes et stycke sölff, vog 3 lödige marker halff fiortende lodh, som vår fougte på Vestre Sölffbergit Tommes Jönson honom leffreret hade. Hvarföre göre vij etc.

Stockholm den 17 mars.

Till Claes Kristersson [Horn] angående skattlindring för vissa uppräknade socknar, om fogdebyte i Taipale och Lapvesi samt om en rätt undervisning rörande skatten från Viborgs län m. m.

Riksreg. 1557, fol. 16 v.

Vår gunst tilförende etc. Hvadth thin schriffvelse belanger, Claus Christierson, um then tilgift the Eurepe, Jäskis och Börckö bönder begäre upa theris skatt för then skade the aff fienderne ledet haffve, vete vi icke anned till svare, uthan att tu må ansee theris lägenheter, och effter thed vår käre son Johan ähr ther i Finlandh tilstädes, så må tu vidare berådslå medt honom, huru medt samme bönder handles skall. Och äre vi tilfridz, att ther bestelles effter legenheterne, och som förte vår käre son och thig synes likast vare.

Som thu lather förstå, att then gamble Peder schriffvere, fougete udi Taijepela och Lapvessij, ähr otienligh och obrukeligh udi then befallning, effter han är myckett alderstigen och förtenskuldh fast senhafftig till att förfördre vårtt gagn och beste etc., så see vij gerne, att thu medt Hans Tommesson så viltt bestelledt, thedt förne Peder måtte bliffve afsatt och en annan flitig och tro kar udi hans stad igen förordnad, then ther udi alle måtte vårtt och rigsens gagn och bäste achte och förfordre vill, och ändoch han osz någre godz haffver uplatijdt, så kunne vij doch ickie efflerlathe honom then fougete renthe, uthan vele, at för samme rente skall göres redhe och regenskap in udi vår cammer så väll aff thet fögderij som aff de andre etc.

Vidare ville vi gerne vette, huru skatten skall rätteligen utgåå aff Vijborgz lään i alle partzeler. Therföre är vår villie, att thu allvarligen skalt förmane Jörn Han-

son, som slotschriffvere är på Vijborgh, att han medh thedt förste lather oss bekomme en rett undervisningh och beskedh, sammelunde att vij och måtte få grundelig beskedh um vårtt krigsfolk, fettalie, spannemåell och alle förråd, som nhu udi Vijborgh förhanden äre, item hvadt man förnimmer aff våre sendebudh, och alliest hvadt tiender både i Rydzlandh och Lifflandh upå ferde ähre. Tesliges vele vij tigh och haffve förmanedt, att thu oss um alle andre lägenheter förständigiger, som thu kan tenckie oss ligger macht opå att vette etc. Datum Stocholm den 17 martij anno 57.

Stockholm den 22 mars.

Öppet bref för Erik Henriksson på skattefrihet för ett hemman.

Efter original i RA. En afskrift i S. Åkermarks (adl. Leijonmarek) kopiebok & donationer (KA.), Bd I, är dat. den 22 maj.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij aff synnerlige gunst och nåde, och opå thet thenne vår tro tjänere Erik Hendrikszon sikh thesz fliteligere och troligere befinne lathe skall udi then befalningh vij haffve honum tilbetrodt utöffver någre våre hengsterridere och hester, haffve undt och efftherlatidt, som vij och nu medh thette vårt öpne breff unne och effterlathe, thet han må niuthe, bruke och besittie ett vårt och cronones hemmen, Malma benempdt, liggendes udi Bondekyrckie sochn i Ulleråkers häredt och Upsale stiftt, frij för alle utskylder, som årligen aff samme hemmen bör och pläger affgå. Ther vår fougte udi för:ne Ulleråkers häredt, thesliges vår cammererer må vette sikh effter rätte. Datum Stocholm 22 martij anno etc. 57.

(Sigill.)

Stockholm den 23 mars.

Till Nils Ryning angående krigsfolkets i Uppland aflöning.

Euligt afskrift i S. Åkermarks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer (KA.), Bd 1.

Gustaf. Vår gunst. Vij gifve till [!] tigh tillkenne, Nilss Ryning, att vårt folk, som äre opå slott och gårdar her i Uplandh, äre ännu olönthe för thetta nästförlijdne åhr fämtije sex, och hafve vij för gåt ansedt, thet tu sampt medh någre andre skalt nu straxt draga umkringh och löne samme folk. Tu vilt förthenskuld med thet aldra första gifva tigh hijtt till Stockholm, anamandes så många penningar, som till samme lööning vill behöfves, thet ingelunde försumme[ndes]. Datum Stockholm 23 martij anno 1557.

Stockholm den 31 mars.

Quitto för Måns Jönsson på taxemedel.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 220.

Vij Gustaff etc. giöre vitterliged, att vij udi egen konglige personne på vårtt slott Stocholm then 31 marsij anno 57 anamedh och upburedh haffver aff vår tro tiänere och tulskriffver udi Öregrundh, Måns Jönson, tretijo un[ger]ske gyllene för then tax, som Öregrundz borgere utgiortt haffva anno 56. Hvarföre giöre vij etc.

Stockholm den 1 april.

Till borgmästare och råd i Danzig angående Sveriges förhållande till hansan och särskildt Lybeck.

Efter original i Danzigs statsarkiv.

Gustaff etc. Unsern gnedigen gruess bevohr, wolweise, liebe besondere. Wir haben dero von Luebeck

sampt der gemeinen ansehstehte zwei und dobeineben euer schreiben, welche sie uns eines zu lande, das ander aber zu wasser zugeschicket, empfangen, ired inhalt der notturft nach in gnaden vernohmen. Und was vornehmlich undter andern thuet betreffen, wir zu aborterung der langwirigen irr und gebrechen, so sich zwischen uns und denen von Luebeck erhalten, auf der deutzschen seiten zeit und malstett berahmen und ansetzen wolten etc., zweifeln wir nicht, Ir habet euch sowol die von Lubeck und gemeine anseh zuberichten, wie wir viel jahr here und nach nichts liebers begehret, mehr gesonnen und getrachtet, dan wie wir mit oftgemelten von Luebeck so wol menniglich zu gueter ruhe, fride, einigkeit und nachparlicher zuvorsicht geraten mochten und derwegen viel und mannichfeltige tageleistungen angesetzt und doch alle uber unser zuvorsicht unfruchtparlichen, wiewol der mangel ahn uns nie gewesen (wie dan unser vielfaltigs erbieten auch einreuhmung leidlicher zimlicher privilegien thuet erweisen), zuergangen und solchs vielleicht hernachmals auch vorgeblich sein, unser wiederpart die wege der pilligkeit ausschlagen und die sachen im vertzugk und vorlengerung setzen wurde. Nichts desto weniger aber, domit je uns nicht moecht zugemessen werden, als wolten wir die guetliche handlung weigern und alse ruh, friede und einigkeit zueruck stellen, so seint wir geneigt, hie in unsern reichen zu erster gelegenhait, do es denen von Luebeck treglich, welchs wir uns zuvorn zuberichten begeren, als dan auf ire vorstendigung zeit und tagk anzusetzen gewilliget und entschlossen. Dan ob wir wol irem begeren nach solche handlung auf der deutschen seiten zu pflegen nicht ungeneigt und uns dorin den sachen zum besten nichts beschweren wolten, so ist es jedoch euch und menniglich bewust, als wir dann hiebevorn auch zuvorn nehmen gegeben, wie wir und die unsern von etzlichen

unsern wiederwertiegen wieder Gott, fuegk, recht und ursach, alleine aus gefastem neid, hass und mutwillen, dero namen euch ohne zweifel wol kundt, gemeinet, so das sie mutwilliger weise die unsern nicht alleine wieder den gemeinen loblichen kayserlichen landtfriede auf freier strassen angehalten, als ubeltheter gefencklichen weckgefuert und das ire inen zum thail und raub gemachet, sondern auch zu Lubeck und in andern steheten mit worten und thadt gewaltiglichen uberfallen, zum hogsten geschmehet und injuriiret, welche sich dan noch hin und wieder in der stadt Luebeck und bei andern erhalten. Do wir nu je solche handelung auf der deutschen seiten vortzunehmen bedacht, were zu besorgen, wie sich dan dieselben mehr dan einmal, ja auch unvorschemet wieder unser eigene konigliche persohne vornehmen lassen, das sie gleichergestalt mit den unsern, so wir dahin zur tageleistung verordneten wurden, handeln und uns in schwerer sorge und last setzen wurden. Derwegen wir vor dissmal und insonderhait, diewailn allerwege der ort versamlungen, aufruhr und zwitracht sich zutragen und teglich mehr zu besorgen, solcher handelung nicht gewarten können. Do sie aber die von Luebeck alhier in unsern reichen, wie zuvorn vielmal geschehen, tag und malstedt leiden mögen, seint wir dieselben wie oben gemeldet nochmals ahnzusetzen gewilligt, nicht zweiflende, do sich das wiederpart auf leidtlichen billigen wegen wolt befinden lassen, es wurden die sachen einmal zu vertragk und endtschaft laufen, welchs wir denen von Luebeck zuvorstendiegen und dorauf ire andtwort gnedigst begeren. Datum auf unserm schloss Stockholm den ersten aprilis a:o etc. Lvij.

Gostavus.

Utanskrift: Den wolweisen unsern lieben besondern burgermeistern und radtmannen der stadt Dantzick.

(Spår af sigill.)

Stockholm den 2 april.

Till fru Kristina [Nilsdotter (Gyllenstjerna)] angående en tvist, i hvilken hennes landbönder varit inblandade, samt om några faste- och jordebref, som K. Maj:t önskade bekomma.

Riksreg. 1557, fol. 18.

Vår synnerlig gunst och nåde tillförende etc. Vij haffve bekommet eders schriffvelse, käre fru Christine, och ther aff förståt, att någon trette emellem någre edre landboor och Joen i Blanckevick på färde vare skall. Så käre fru Christine, haffver oss uhm samme trette här till varidt ovetterligit, icke heller haffver för:ne Joen varit för oss och oss ther om något tilkennegiffvit. Så opå thedt thenne sack förhörd och medh en rett åtskilt bliffve måtte, haffve vij förtenskund nu schriffteligen låtid tilbiude vår fogte udi Röne häredt, Erick Månsson, att han samme sack ransake och med en rett åtskillie skall. Doch hvad eders fougte Bencht Matzson belanger, drager oss väll till minnes, att för någre år sedan clagede någre våre egne landboor, att samme Bencht Matzson them medh hug och slag öffverfallet hade, och endog vij dhå orsack nog hade till att late straffve honom för sådane otillbörlig dierffheet, förskonede vij honom dog både för salige her Johans och eders schuld, och såge gerne, at I honom än nu ther till holle vele, att han icke i någon motte besvärer våre landboor eller våre undersåter etc.

Vij giffve eder och tilkenne, käre fru Christine, att oss är berettet, thet I haffve udi eder haffvende värie någre jordebref, belangendes her Knut Eskilssons och hans dotters, hustru Dorothees, Christiern Johanssens, godz och gårder, som oss medh rette tilkomme, som först är tu skiffes breff, som giffne och utgangne äre emellem

för:te her Knut Eskilsson och hans syster, vår salige moder moder, fru Sigrid, upå begges theris fäderne och möderne; item et breff, som her Knut Eskilsson giffvit haffver sijn halffbroder Niels Eskilsson på alle för:ne her Knutz uplendiske godz, som samme Nils beholle skulle, till tess the löst hade then summa, som för:te her Knut var för:ne Nils Eskilsson skuldig för then upbörd han hade aff Niels Eskilssons godz, då han var ung och overmage; item et breff, som lyder på Venegarn och Venegarns godz, som för:te hustru Dorotea solde vår salige mormoder fru Segred på ett vederköp etc. Hvarföre är vår gunstige villie och begären, att I vele vare obesvärede samme breff medh thet förste oss tilskicke, thet vi och aldelis försee oss til eder, effter samme breff kunne dog föge bliffve eder hereffter nyttige. Thet breff, som förbe:te her Knut sijn syster fru Sigrid giffvit haffver upå hennes a[n]dell effter hennes fader och moder, vele vij excopiere låte, när I thed oss tilhande skicke; seden vele vij skicke eder samme breff strax til hände igen och allenast beholle copien oss till en rettelse. Befalendes eder Gudh altid. Datum Stockholm den 2 aprilis anno etc. 1557.

Stockholm den 13 april.

Till Hans Tomasson angående spannmålsförrådet i Finland.

Riksreg. 1557, fol. 18 v.

Vår gunst tillförende etc. Vij kunne oss icke nogsampt förundre, Hannss Tomeszon, att tu icke lengie sedan medh tine skriffvelszer haffver latid oss förstå, hvadt förrådth udi Finlandh är opå spannemålle udi alle hande partzeler ved våre slått och gårdar och all anderstedz ther i landett, effter vij tigh ju offte haffve latidt

tilskriffve och förmane, ath tu oss både derum och an-
net mer förständigige skulle. Ty [vij] äre tilsinnes strax opå
föråredt och medh förste öpit vatn att lathe skicke en
hop spannemåll then landzenden till undsetningh, och
effter vij väll tenckie kunne, att spannemålen, som ther
är nu i landett, kan nepeligen reckie till för then svåre
förterning skull, som ther i landett haffver lengie varidt
och ennu dagligen förhanden är, therföre ähr och vår
alvarlige villie, att tu oss ennu ther um och allt annedt,
som oss ligger mach[t] opå ath vete, medh thed förste
förstendige skall. Item velle vi och vete, hvad spanne-
målen udi alle partzeler geller. Och effter vij för-
mode, thed udi Finlandh är paslick för opå penningar,
terföre måtte våre fougter, som befalningar haffve uth
medh siösidan, hvar i sijn befalning sälie och förättre
samme spannemåll, som häden och tijt utöffver förskicket
bliffver. Och the som haffve spannemål behoff och icke
rådth till att köpen för penningar, då kunne vij lide, att
fougterne aname skinvarer, fetevarer och anned, som
bönderne kunne komme åstadh, och skole sedan göre rede
och rekenskap för samme spannemåle och the partzeler
ther giffves före etc. Vidare synes oss icke rådeligit
vare, att bönderne, som boo uth med siösiden ther i Fin-
landh och seglas bruke pläge anthen till Reffle, Lifflandh
eller till någre andre orter effter spannemåle, skole sökie
samme orter på thenne tidh, effter vij väll tenckie kunne,
thed spannemålen udi Reffle bliffver them alt för dyrt
stelt i henderne. Och i Liffland skole the till effventurs
icke få myckin undsetningh, effter ther i landet ennu
holles myckit krigsfolck, ty vij förnimme, ath saken
emellen the lifflendiske och polske är ennu icke kommin
till förlickningh; förtenskund licktt att the icke heller
myckin spanemåle theden aff landett till effventurs kunne
undbåre. Här um thu flitelige bestelle viltt etc. Datum
Stocholm den 13 aprilis anno etc. [57].

Gripsholm den 13 april.

Till Olof Stake angående undsättning med matvaror och dagsverken till Värmlandsberg.

Efter original i RA.

Gustaff etc. Vår gunst tilförende etc. Skall tu vette, Oluff Stake, att vår fougte på Värmelandzbärgh, Pädher Arffvidszon, haffver begäret till ath underholle thet folk medh, som vedh berget arbethe skole, någon fetalie, som ähr smör, ost, flesk och kött etc. Så ähre vij tilfridz, att tu må lathe honum bekomme aff tin befalningh så mykit aff samme partzeler, som han kan hielpe sigh medh. Sammelunde haffver han begäret någre dagzvercker till för:ne Vermelandzbergz brukningh ther aff Östersyslet etc. Så kunne vij icke vette, um Bencht Scriffvere haffver behoff samme dagzvercker, som falle udi tin befalningh. Och um så ähr, att han them behöffver, dhå skall för:ne Päder bekomme så många dagzvercker aff Vestersyslet, som han kan behöffve till samme bergzbrukningh. Ther um vij och haffve latidt tilscriffve fougten Peder Scriffvere. Ther tu vest tigh effther rätte. Datum Gripzholm 13 aprilis anno etc 57.

Utanskrift: Till osz elskeligh vår tro tjänere och befalningsman udi Östersyslet i Vermelandh Oluff Stake etc. gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Gripsholm den 14 april.

Quitto för Peder Nilsson på inlevererade skinn.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 218 v.

Vij Gustaff etc., giöre vitterligett, ath vij udi egen konlige personne upå vårt slott Gripsholm then 14

aprilis anno etc. 57 anamedh och upburedh haffver aff vår tienere och fougthe udi Vestersysle ij Värmelandh, Peder Nilzonn, thesse effterskreffne skjyn, som är försth looskin ett stycke för fyra mark örtigh; ittem mårder sex stycker, hvartt stycke för tålff öre; skattmårder tu stycker; ittem skatt gråvärk fäm timber nino[!] stycker. Hvarföre giöre vij etc.

Stockholm den 14 april.

Qvitto för Marqvard Holst på skattemedel.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 221.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligett, ath vij udi egen konligè personne på vårt slot Stocholm then 14 aprilis anno etc. 57 anamedh och upburett haffver aff vår tro tiennere och fougte udi Långhundrett och Siuhundrett häredher, Marqvar Hålst, penningar trijhundrett sextije sex mark örtigh och två öre, hvilka penningar bönderne haffva utgiortt af förbe:ne häreder för hästagiärdenn pro anno 56. Hvarföre etc.

Stockholm den 20 april.

Till Hans Tomasson angående en insänd myntordning.

Riksreg. 1557, fol. 19. Förut tryckt af A. A. von Stiernman i Samling utaf Kongl. bref. . . ang. Sveriges rikets commerce, D. 1 (1747): s. 148 f., och af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 274—275.

Vår gunst tilförende etc. Vij haffve bekomit tin schrivelse, Hanns Tomesson, sampt medh then ordinantien opå thed sölffmynt, som tu oss nu tilskickadt haffver. Så synes oss, att tu haffver slagett allt för mycket fett före medh samme mynth och tagett fast mera till kettils aff thed, som mest kostar, än som behöffdes. Och vest tu

väll sielff, att man haffver bättre rådih till kål en flesk, och när man lather för mycket flesk i kålen, så pläger han bliffve osund och icke myckett väll bekomme them som äthen skole. Så sker och medh mynthett, att ther vij skole lathe mynthe sådane sölfmynth, som thed är tu oss haffver tilskickett, då ville thed oss föge väll bekomme. Ty vij kunne nogsampt tenckie, att um vij lothe slå så feett mynth, så bliffver dedt föge vårt eller vårt rikis fördell, uthan meste parten bliffver anthen utförd aff rikett, eller att gullsmederne thed församble och seden förarbetidh och ther midh bruke theris bäste, effter vij förnimme, att när gullsmederne haffve en lödig marck aff thette sölfmynt, thed är fem och tretie m $\frac{1}{2}$ ortiger, så kunne the strax thed förarbethe, så att the för the 35 m $\frac{1}{2}$ ortiger bekomme femtije m $\frac{1}{2}$ ortiger och ändå mehre, när the göre driffvit verck etc. Och för för:ne orsack skuldh vele vij ingelunde låthe något förmynte effter then ordnugh tu haffver oss nu tilskickett. Må tu förtenskuldh tänckie till att lathe bestått medh thett sölfmynt och mynte effter then ordnung, som man haffver hafft tillförende, latendes också förmynte rundt mynth, både dubbelmarck, marckstycker, halff marckstycker och två öre stycker och inge klippinger, effter vij förnimme, att then menige man förskiuter klippingerna och icke vele gerne bäre them op för gilth etc. Vettendes tig her effter retthe. Datum Stocholm den 20 aprilis.

Gripsholm den 21 april.

Till Germund Svensson [Somme] angående förlikning för ett mansdråp och om spanmålsförsäljning mot betalning af ovar.

Riksreg. 1557, fol. 19 v.

Vår gunst tilförende etc. Skall tu vete, Germundh Svenszon, at Karlh Hümpe haffver varid hos oss och berätted

oss um ett manslagh, som hans broder Haken Humpe ähr kommin i skade före i Affverskär, och att samme Karll och hans broder äre både ther lyste fredlöse. Så haffve vij nu latijdt skriffve kungen i Danmarck till um samme sack och begäred, att han vill förhielpe för:ne Karll och hans broder, thed saken må komme till förlickningh medh then dödes målssägender, och att för:de Karll och hans broder måtte så väll her effter som tillförrende skedt är obehindrede fare aff och till udi för:ne Blekingh udi theris rätffärdige ärender. Och skicke vij tig medh för:de Karll tilhonde samme vår skriffvelse och vele, att tu strax skall sände ther medh till kongen medh någon viss och förständig kar, som kan förfare, huru samme skriffvelse bliffver tagin, och elliest see, huru ther tilstår, tesliges foordre svar opå samme skriffvelse. Vij see och gerne, att thu befiter tig, thedt offte:de Karll och hans broder måtte komme till försöningh och förlickningh för samme mandslag medh then dödes målsägender. Och um målszägerne icke vele giffve sig tilfridz medh thett, som för:ne Karll och hans broder kunne sielffve komme åstadh, då vele vij heller hielpe ett hundrede m^z eller någott mehre till mandzbothen, än att the skulle bliffve brachte ohm halsen, effter för:ne Karll haffver sig så troligen bevist till att straffve skalker och förrädere. Vij haffve och besteltt, att för:de Karll skall bliffve opå Calmare slott, till täss vij kunne få svar igen ifrå kongen, opå thet att the Blekingzfarer icke skole drage tijtt han är och stiele lifvet af honom. Datum Gripzholm 21 aprilis anno etc. 1557.

Sedell.

Vij giffve tig och tilkenne, ath för:ne Karll haffver ödmiukeligen aff oss begäradt undsetnung medh toloff tunnor sädh, halffparten rog och halffparten korn aff tien-den, som faller vedh Torssåås, och haffver loffvad ville

giffve oss oxar för samme sädh etc. Så äre vij tilfridz, att han bekommer samme spannemåll, och varder han väll förlikendes sig medh tig um betalningen, som är medh gode oxer etc. Datum ut supra.

Gripsholm den 22 april.

Till borgmästare och råd i Lidköping angående kalkstens-transport.

Riksreg. 1557, fol. 20 v.

Vår gunst etc. Eder drager väll till minnes, trogne undersåter, att vi haffve begertt aff eder någre reser, thet I ville komme oss och riket till hielp och undsetnung till att fördre och före medh the skep och skuter I haffve udi Lijdeköpfungz stadh någon kalcksten ifrå Kijnne herradt och till Vadzunde till then bygningh behof [vij] för edertt och menige Sveriges rike beste skuld lathe haffve förhender udi Elffzborg, andock vij haffve förnumet, att I till thenne tidt lited giortt haffve der till eller udi så måtte vår villie effterkommet, thet oss endelis förundrer etc. Så effter I icke haffve någett till att byggie eller bekoste opå rigsens befästning anthen opå Leckö slott eller umkring eder stadh, terføre kunne I väll haffve råd till ath hielpe till then byggningh, som haffves förhänder udi för:ne Elffzborgh. Och effter storligen förnöden är, att samme bygningh motte haffve framgångh, terføre är vår alvarlige villie, ath I udi thenne tilstundendes sommer och höst schole ennu late eder befinne välvilige till ath fördre och före så mykin kalcksteen ifrå för:de Kijnneheredt och till Vadzenda, som I mest kunne haffve råd till, och skall sedan sådan kalcksteen bliffve täden fordertt aff then menige man, som udi Elffzborgh län boendes äre och till för:ne Elffzborgh medt förste åkeföret udi nestkåmendes vinter, ath I medh samme kalcksten inthet

mere omack haffve skole. I vele herutinnan bevijsse eder fljtt och välvillighet, såsom I vele gøre thet oss behageligitt är. Datum Gripzholm den 22 aprilis anno etc. 57.

Gripsholm den 22 april.

Till Svante Sture angående en hjälpgård från hans förläning.

Riksreg. 1557, fol. 21.

Vår synnerlig gunst etc. Käre her Svanthe, såsom eder väl viterligitt är, thed någre häreder i Vestergötlandh stode tilbake ifiord medh treske och icke ville utgöre till Finlandh någett folck, effter som them bleff befalett och tillsagtt etc., så haffve the, som boo udi samme häreder, som her Göstaff Olsson haffver i förläning, och inthet folck utgiordt, tilbudet, ath the vele gøre oss och riket terföre någ[e]n annen hielp, och är så bevilliget och beslutet um för:ne hielp, ath hvar heel bonde udi samme häreder skall nu utgöre oss och rikett till hielp et pund kött och ett halff pundh fläsk och hvar halff bonde skall gøre halff parten mindre, och förmode [vij], att the thet väll kunne ostadkomme etc. Så såge vi gerna, käre her Svanthe, att I ochså udi like måtte med then menige man udi eders förläning, synnerligen i the häreder, som inthet folck bleff utgiordt, förhandle vele, så att hvar heell och halff bonde, som förbemeltt är, måtte och utgöre så myckit som för:vit står, och förskaffve, ath samme hielp måtte utgöres medh thed allerförste, och när samme hielp bliffver tilhope giordh, thet I då ville så laget och förskaffet, att hon medh thed förste välförvaredt till Elffzborgh komme måtte. Och haffve vij handlett medh för:ne her Göstaff, att så snart samme hielp både utaff hans förläning och eders kommer fram till för:ne Elffzborgh, thed han då medh gode skep thäden och till Stocholm förfordret bliffve skall etc.

Gudh eder befalendes. Datum ibidem [o: Gripzholm] den 22 aprilis anno etc. 1557.

Gripsholm den 22 april.

Öppet bref på ett jordbyte mellan K. Maj:t och Gustaf Olsson [Stenbock].

Efter originalkoncept i RA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligt med thette vårt öpne breff, att vij haffve giordt ett lageligt och uplyst jordeskiifte medh osz elskeligh vår tro man och öffverste secrete råd, her Göstaff Olszon till Torpa, stådthollere i Vestergötlandh och höffvidtzman opå Elffzborgh etc., i så måtte att för:ne her Göstaff haffver uplatidt osz och Sveriges crone till everdelig äghe två gårdar i Örgryte sochn, benempde Eklanda, som är hans rette arffvegodz, hvilcke ränte tolf pundh smör och två gengårdar, theslikes enn tomt under för:ne gårdar, hvilcken ränter tu pundh smör, medh engh, åker, skogh, skiull, fiskevatn, torp och torpestäder, i våte och törre, inthet undentagendes, som under för:ne gårdar och tomt tilförende aff ålder tilleget haffver och än nu her effther uppinnes kan etc. Ther emot haffve vij aff synnerlige gunst och nåde undt och uplatidt, som vij och nu her medh unne och uplathe förbe:te [her Göstaff] och hans effter:de ärffvinger till everdelige äger två våre och cronenes gårdar, benempde Toffta, som liggendes äre i Frölunda sochn i Askims häret och ränte tilhope tolf pundh smör, medh engh, åker, skogh, skiull, fiskevatn, torp och torpestäder, i våte och törre, inthet undentagendes, som under för:ne gårdar tilförende aff ålder tilleget haffver och än nu her effther uppinnes kan. Hvarföre affhende vij oss och cronen för:de Toffta och tilegne thet offte:te her Göstaf Olsson och hans effter:de erffvinger ath niute, bruke och beholle till everdelige ägher etc. Förbiudendes

förthenskuldh her med alle, som för våre skuldh vele och skole göre och lathe, offte:te her Göstaff eller hans erffvinger her emot ath göre något hinder eller förfongh. Datum Gripsholm 22 aprilis anno etc. 57.

Under vårt secret.

Gripsholm den 24 april.

Till konung Kristian III af Danmark angående Karl Humpe och hans broder, hvilka på grund af ett dråp förklarats fredlösa i Blekinge.

Efter originalet i danska riksarkivet. Jfr Riksreg. 1557, fol. 21.

Vår venlig kärlig hellsse medt hvadt mere kärt och gott udi vår macht och förmöge ähr, altijdh tilförende etc. Stormechtigeste furste, käre herre, svåger, brodher och nåbo, vij giffve edher venligen tilkenne, att såsom eders kärlighet väll kommer ihugh um thet store upror, såsom skedde för någre åhr sedhen och bleff begynt utaff the Blekingzfare och Smålenningar och besynnerligen utaff these arge och onde menniskior, som var en heet Lille Jösze och Nilsz Dacke, både födde i Blekingh, att the medh monge andre förtvifflede skalcher, som sigh opå then tijdh tilsammans sloge udi Smålandh till ett ochristeligit och ondt upsåt, så att the ville förtrycke och nederlegge all christeligh och ärligh skik, både andeligh och verdzligh öffrighet, och ville ingen achte, anthen ridder-skap eller adell, fougter eller embetsmän, predicanter eller andre fromme män, snarest till ath säije thet var sådant selskap, som hvarken fruchtete Gudh eller menniskior etc., såsom theris handell thet väll förclarer och tilkenne giffver; ty the toge sigh före att mörde och ihjålslå både ädele och oädele, prester och hoffmen, alle som the öffverkomme, somblige mörde the opå theris sotte sängh, somblige bunde the och hengde leffvendes opå trän och skutte

them egenom. Medh theris fattige hustruer handlede the och ganske skändeligen och oärligen, snarest sagt the sparde hvarken qvinner eller menn, the som ärlige vore etc., som thet och E. K:t och mongh ärligh man utan tvill nog-samt vetterligit ähr. Och när man vill tale um rätte orsaken, hvarföre sådant sker både udi Sverige och Danmark, så tyckes oss, att ther ähr ingen annen orsak till, utan ath skalcker bliffve för mycket fridkallede (såsom och opå then tijdh myckit skedde), att när the göre ett förrädere eller skalcke stycke her i Sverige, så rymme the till Blekingh eller till Norige eller och annerstedz, hvart the kunne få beskydh och försone sikh så medh befalningsmennerne. När man sikh um sådant besvärer och begärer, ath sådant selskap motte få theris förtiänte lönn och straff, dhå bliffver och faller ther så monge exceptiones och skåtmåll udi, så ath ther opå görs sådane longh process, att en förstondigh jurist skulle haffve ther medh nogh ath skaffe, än sedhen fatigt simpelt folk skulle theregenom något kunne uträtte. Och lyctes så ther medh, att skalcker the haffve rätten och the oskyldige motte lijde etc. Therföre begäre vij aff Eders Kär-lighet ganske kärligen; att E. K:t ville lathe haffve ett inseende ther medh opå edre sijde; vij vele och thet samme udi like motte gerne göre etc. Så kunne vij icke haffve E. K:t fördolt, att vij haffve någre fatige tjänere her udi rikett, som vij pläge bruke till ath straffe och uptake sådane mördere och skalcker, som för:vit står, hvilcke vij och haffve haft udi vår tjänist, sedhen thet upror begyntes, och haffve samme karrer ganske fliteligen och troligen sikh udi sådane motte bevist, så att the haffve fonget och ihälslaget en hoop aff thet oärlige partij och them hulpet till theris förtiänte lönn, såsom the och opå theris eedz och äres vegne plichtige och skyllige vore, hvilcket oss förhoppes utaff någon ärligh man icke bör ogilles, och therföre haffve the bekommet utaff theris

slächtinger, såsom straffede ähre, ganske stor hatt och ovilije, och achte förthenskuldh samme karrer ath bringe um halsen, hvar the kunne och förmå. Ähr ther och enn besynnerlige företagen, som heter Karll Humpe och hans brodher, thet vij icke vele haffve E. K:t fördolt, så att för samme saak skuldh var enn till aff thet samme uproriske slaget slächtinge och förförde sikh in opå thenne Karll Humpe udi så motte, som her effther følger, att samme Karll var i fiordh um midsommersdagh i Affvaskär, köpslagede och bestelte ther sine ärender och samme dagh emot afftonnen hade han velet draget aff byen och hem till sijtt igen, och som han gick aff byen, helsede honum enn hans bekende vän och begynte ath stå och tale medh honum. Taledede så ett qvinfolk, som var i selskap medh samme Karll, till honum medh sådane ordh: »Thet berges solen, vij vele giffve oss till vägz hem.» Dhå svarede för:de Karll Humpe henne igen medh sådane ordh: »Ähr solen berget, dhå går månen up», och skämtede så medh sitt qvinfolk. I thet samme som han sådane ordh sagdt hade, sprangh enn bonde fram utaff theris slächtinger, som för ähr umtalet, och taledede till samme Karll medh sådane ordh: »Hvad tusender etc. skader tigh opå min måne.» Svarede för:de Karll honum: »Käre gode kar, jagh haffver inthet talet um tigh, utan jagh skämpter medh mitt qvinfolk och haffver inthet annet sagt, utan ähr solen berget, dhå går månen up och andre små stjärner medh.» I thet samme svarede then annen: »Tu skall få ett tusendh etc.» och sprangh så in opå för:de Karll och grep om hans verije, som var en bösse och en yxe och hade velet taget enn aff samme verijen ifrå honum. Så ville offte:de Karll icke släppe värijen, effther han befruchtete sikh för skade, um then annen hade bekommet verijen ifrå honum, och i thet samme the ryktes um verijen, kom offte:de Karlss brodher och badh släppe sin brodher och lathen bliffve

tilfridz, och när thet icke kunne hielpe, så slogh han till karren medh en yxe i huffvedet, och bleff karren (thet Gudh bätre) ther aff dödh etc. Och haffver nu E. K:tz befalningsman Ebbe Knutzson lyst för:ne Karll Humpe och hans brodher fredlöse udi Blekingh, hvilckett vij förnimme icke allenest skedt vare för thet mandrâp skuldh, utan mere aff thet haatt och ovilije, som för:ne Karll Humpe haffver utaff för:ne parties slächtinger, som straffede ähre, effther som för:vit står etc. Så haffve vij E. K:t nu icke her um tilscreffvet udi then meningh, att vij i någon måtte gille thet mandrâp eller annat ondt, som skedt ähr, utan gerne såge, att sådant hade varidit ogioridt och tilbake bliffvet. Men effter the fatige karrer, som ähre kompne i skade för samme mandrâp, haffve sikh emot oss altijdh troligen bevist och hulpet till, att thet sâlskap, som tilförende umtalett ähr, haffve bekommet theris för:tiante lönn, så ville vij förthenskuldh icke gerne, att the skulle bringes um halssen för sådane theris troo tiäniste skuldh. Doch vele vij alffvarligen holle samme våre tiänere ther till, att the skole förlike sikh medh then dödes målsegender och ställe them tilfridz medh hvadt som udi theris förmögenhett vare kan etc. Begäre förthenskuldh aff E. K:t ganske käriligen, thet E. K:t ville befale för:ne Ebbe Knutzson, att han icke motte stå effter the fattige karrers skade och förderff eller lathe bringe them um theris lijff för theris affvundzmens skuldh, som för:vit står, sammelunde att han motte tilstädijs, thet för:ne våre tiänere motte obehindrede färdes aff och till i för:ne Bleking udi theris rätferdige ärender etc., thet vij medh Eders Kärlichett udi like och större motte altijdh ganske gerne förskylle vele. Edhers K:t her medh then alzmechtigeste Gudh befalendes. Datum aff vårt slott Gripzholm 24 aprilis anno etc. 1557.

Gustaff medt Gudz nåde Sverigis, Göthis och Vendis etc. konungh.

Utanskrift: Stormechtigeste furste och herre, her Christian, Danmarckis, Norigis, Vendis och Gothis konungh, hertig udi Sleswik, Holsten, Stormarn och Ditmarsken, greffve udi Oldenborgh och Delmenhorst.¹

(Sigill.)

Gripsholm den 24 april.

Till Per Brahe angående ett fartyg med laddning af järn och spannmål till greffen af Oldenburg, om spannmålsutförseln, skeppsbyggeriet och kanontillverkningen samt om tjänstsökande tyskar och om försträckning åt doktor Johan Kop.

Riksreg. 1557, fol. 23 v.

Vår synnerlig gunst och nåde tilförendé etc. Käre her Peder, vij haffve förstätt aff eders skriffvelse, ath I haffve ernet greffven i Oldenborgh anthen Gripen eller Lösse Galionen etc. Så äre vij tilfridz, att han må bekomme then Lösse Galionen och må lathe laden medh jern och någon spannemåll, effter som han sielff begärer. I vele och late bestellet, att samme skep måtte bliffve tilpyntet och för:ne greffvens tienare sedan overanthvordett.

Och effter thet, käre her Peder, att vij ennu äre inthet visse på freden medh ryssen, item kunne vij väll tenckie, att Finlandh är myckit b[l]ottedt medt spannemåll, terföre synes oss icke rådeligit, att man tilstäder utföre myckin spannemåll aff landett, för en vij kunne

¹ Senare anteckning på brefvets yttersida:

Konng Gostaffs breff till Kon. M:tt om enn ved naffn Karll Humpe, som slo enn aff Kon. M:ttz undersotte chieff. Productum Kiöpnahaffn 16 maj anno 1557.

förnimme, hvad som behöffves i Finlandh. I vele och lathe haffve noge upseende opå, att platt ingen spannemåll bliffver utfördt utan vår synnerlig tillatelse och the, som sådane spannemåll utföre, haffve uttryckeligen vårtt breff på, huru myckett the skole utföre.

Vij see och gerne, ath I vele lathe flux holle opå at tilpynte våre skep och synderligen galeiderne, håperne och två nye barkerne, att the medh tedt förste kunne bliffve tilrede medh all tilbehöringer, så att man [them] bruke kan, enär och hvar behoff görs. I vele och bestelle, att the två nye håper, teslikes två aff the gamble håper måtte medh thet förste [bliffve] hijtt till oss skickede.

I vele och förmane Gilius, ath han fliteligen underviser bösseskytterne, huru the skole udi alle måtte handle med skytten, och att the måtte läre ath umgå med patroner och allehandra[!] slaglodh både aff store och små skytt, sammelunde atth Gilius till ath bruke måtte göre oss the stycker medh trij och fyre lop, som han oss låffvetth haffver. Item vele vij gerne vete, um thett järnstycke ähr tilredhe, som schulle bliffve förtenedt. Och förmode vij, atth ther man kan svarffve järnett, så schall man och kunne svarffve kåperen, effter han är ju vekere än järnett, thett man och väll försöke måtte.

Som I lathe förstå, atth till Stocholm är kommen en tysk ädelman, Lucas Preuth benempdt, hvilken sig tilbiuder udi vår tienist etc., så see vij gerne, atth effter samme Lucas ähr ju nyligen kommen i landett, thed I vele förthenskuldh skynden hijtt till oss, att vi kunne förfare aff honom, hvadh tijender han haffver förnummedt, ther han haffver framdragett etc. Vij förnimme och, att een, Philippus gulsmeth benempdt, ähr och nyligen kommen till Stocholm, tesligis en, benempdt Hans jubilerer. Så ähr vår begären, atth I fliteligen förhøre, hvad tijender the vete till att berette, och hvadh the haffve förtt hijtt i landett medh sig, och atth I oss och ther um för-

stendige vele etc. Och ähr inthett behoff, att then Hans jubilerer giffver sig till oss, för en öppet vatn kommer, ändoch vi ther um haffve latedt tilskriffve Peder Kartt. Datum Grips[holm] 24 aprilis anno etc. 57.

Zedell.

Item lathe vij eder förstå, att D. Johan Kop haffver skriffvit oss till och begärer flere penningar till förstreckung etc. Så är vår begären, att I vele befale camereren, att han låther honom bekomme 200 m^z. Vij såge och gerne, att både penningar och cläde, som folket her opå Gripsholm haffve schole, måtte bliffve hijt förskickett med thet aller förste. Käre her Peder, I vele och late haffve flitigt upseende medh then Jochim Horn, Niels Spes och andre flere, effter vij kunne föge tro eller lijtt setie till thet selskap etc. Datum ut [in] literis.

Gripsholm den 24 april.

Till borgmästare och råd i Jönköping angående borgläger för två rotar knektar.

Afskrift i Jönköpings rådhusarkivs handlingar, N° 2.

Gustaff etc. Vår gunst tilförende etc. Vij haffve förnummit, trogne undersåter, att inge knechter haffve udi long tijd hafft borgeläge hoss eder, utan att I ther medh haffve varidt förshonede mere än andre borgere i städerne her i rijketh. Så kunne I medt foge icke länger begäre mere frijheter i then mätthe än andre borgere. Så haffve vij nu befaledt Nils Olsson, att han skall legge till eder två rother knechter aff them, som äre i Vadstene etc. Hvarföre är vår villie, att I samme två rother till eder anamme vele och them medh öll och matt effter skälighet opå någon tijdh tilgörendis försörge lathe. Therutinnan

göre I thed oss är behageligt. Datum Gripzholm 24 aprilis anno etc. 57.

Utanskrift: Till våre trogne undersåther, borgmestere och rådih udi Jeneköping gunsteligen.

Gripsholm den 26 april.

Till Jakob Bagge angående den svenska beskickningen till Ryssland och om utsikterna för en snar fred.

Riksreg. 1557, fol. 24 v.

Vår synnerlig gunst etc. Vij haffve förstätt aff thin senaste skriffvelse, Jacob Bagge, att våre sendingebodh våre väl framkompne till Nogårdh och sedan däden afferdigede till Muskowen etc. Så förmode vij, att samme våre sendingebodh skole lengie sedhen varitt hoss storfursten, och atth the nu kunne vare på vegen tilbake igen etc. Och såge vij gerne, att tu oss förständigiger, hvad tu aff them och alle andre lägenheter, sedan thu oss senast tilskreff, haffver förnummet. Vij haffve och förnumet, hvad lägenheter udi Lifflandh haffve varit opåferde, och um theris sendebudh till storförsten. Så see vij gerne, att tu en nu med thet allerförste flitelijgen, och så mycket mögeligitt är, lather förfare um alle legenheter både udi för:ne Lifflandh, så och i Rydzlandh, låtendes oss och forstå medh thed förste, hvad hop man kan haffve på freden, och eliest huru i alle måtte i Finland tilstår både medh vårtt krigsfolck och annett medh, som tu kan tenkie oss storligen ligger macht opå atth vete. Thet tu ingelunde viltt försyme. Datum Gripzholm den 26 aprilis anno etc. 57.

Gripsholm den 26 april.

Till Claes Kristersson [Horn] angående den svenska beskickningen till Ryssland, om spanmålsförrådet i Viborg och om några bönder från Eurepää.

Riksreg. 1557, fol. 25.

Vår synnerlig gunst tillförrende. Vij haffve bekommet thin skriffvelse, Claes Christierson, sampt the breff våre sendingebudh haffve skriffvitt till Vijborgh ifrå Norgardh. Så see vij gerne, att tu tig althid ohm visse tijender ifrå samme våre sendingebudh, thet meste mögeligitt är, befliker och oss stedze ther um förständigiger, hvad tu aff them eller eliest um andre legenheter både ifrå Risslandh och Lifflandh förnemendes varder.

Vijdere såsom vij medh våre skriffvelse esom offtest haffve både tigh och andre förmane latidt, att I althid skulle lathe oss förstå, hvadt förråd ther äre opå Vijborgh opå spannemåle och andre partzeler, opå thet att man i tijd kunne lathe bestelle then deel, som ther fattedes, så är ennu vår alvarlige villie, att tu medh thed allerförste skaltt lathe oss bekomme en grundelig beskedh opå alle the partzeler, som thu nu förråd haffver opå för:ne Vijborgh, och huru lenge thed förslå, till thed folck, som nu äre ther församlede etc.

Um the Eurepönder tu skriffver etc. haffver tu väll tilförrende förnummitt vår meningh aff våre sijdste skriffvelse, lydendes att tu tigh um samme ärende berådslå skulle medh vår käre son Johan, som är nhu ther i Finland, och varder han väll görandes till saken, hvad som likast kan vare. Ther tu veest tig effter retthe. Datum Gripsholm die et mense ut supra [den 26 aprilis anno etc. 57].

Gripsholm den 27 april.

Till Lasse Olsson och Olof Simonsson angående en brefdragare till Antwerpen och om Jakob van Sodens spanmälslast.

Enligt afskrift i Varuhushandl. (RA.): Oluff Simonsons räkenskap, Elfsborg 1557.

Gustaff etc. Vår gunst til förende etc. Schole I vette, Lass Olszon och Oluff Simesson, ad vij haffve afferdiget thenne breffviszere Benth Teijtis med nockra våre verff till Andorpen och haffve befalet honum ath fiölie någeth skip, som ijfrå Elffzborg och vestvert löpe vil. Såå er vår vilije, ad I på våre vegne schole öffverantvarde för:de Benth tretije daler, som han på samma resse kan hielpe seg med til förtering. I ville vere honum behielpligh, ad han måtte strax bekomme råd opa nocket skip til ad fiölie vestverth. Item scholle I vetta, ad vij haffve effter lattet enn köpsven, benempt Jacop v. Sodhe, aff vår spannemål, som I haffve ij befalning utti Elffzborgh, rågh femhundrede tynnur, malt femhundrede tynnor, såå adh thet belöper segh ettussendhe tynner tilhopa, hvilket spanemåll han os betala schal medh sidentygh, clede, kridder och vin. Såå måge I latta hans budh bekomme för:ne spannemål, eener ther opa fordret varder, vettendes edher her effter retta. Datum Gripsholm 27 aprilis anno 57.

Gripsholm den 28 april.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående den adliga rusttjänsten i Vestergötland, om värfvandet af ryttare och om den unga adelns tjänstgöring vid hofvet.

Riksreg. 1557, fol. 25 v.

Vår synnerlig gunst etc. Effter thet, käre her Göstaff, att man allerstedz hörer ganske svinde prachtiker

ohm krig och oenigheet, så synes oss icke orådeligit, thed man ville försterke sig meste mögeliget kan vare, synnerligen medh gode dugelige ryttere, och see vij gerne, ath I fliteligen ville förmane och tillsäije adeln i hele Vestergötlandh, thet the var i sijn stadh måtte ther tiltenckie och holle så många ryttere och hester oss och rikett till tienist, som the mest kunne haffve råd till.

Sammelunde ähr och vår gunstige begären, thet I vele förmane Lasse Bröms, hvilken våre skyttere haffve i befallning udi Vestergötlandh, thed han och vinlegger sig um dugelige ryttere the meste han kan öfverkomme.

Käre her Göstaf, såsom I vår villie och mening förnumme, then thid I våre hoes oss um then unge adell, som är i Vestergötlandh, att han måtte komme hjt up till oss, så ähr en nu vår gunstige villie och begären, att I vele så förskaffet, thet sådane selskap medh thedt förste måtte komme hitt op och fölie vårt håff effter, opå thet the kunne läre, hvad the skole göre och icke så ligge heme udi sielfsvold, som thed myckit ske pleger ther nedre i landett. Vij såge och gerne, att [I] ville förskaffve oss ett register opå samme selskap, ath vij kunne sådan lathe förskriffve them till oss, um the elliest icke vele framkomme etc. Datum Gripsholm den 28 aprilis anno etc. 1557.

Gripsholm den 29 april.

Till hertig Johan angående de fångna ryssarnes öfverförande till Finland, om timmer- och spanmålshandeln samt om nyttan af kunskapare i utlandet.

Riksreg. 1557, fol. 26.

Vår faderlig gunst och kärilige helse medh Gudh then alzmechtig tillförende etc. Käre son Johann, vij förnumme aff thin skriffvelse, att her Steen Ericksson haffver skriffvit Jacob Bagge och Clas Christiersson till

och fördrett opå, att then Micheta Kusmiusson och the andre rytzer, som äre i salskap medh honom, måtte bliffve förskickade till Finlandh och ther bliffve väll holdne, till thes man förnumme, um vij kunne komme till förlickning och frijdh med ridzerne etc. Så haffve vij befaledt her Peder Brae (then nu är udi Stocholm), att så snart att man förnimmer, thed skäregården i Finlandh bliffver reen, då skall han förskicke samme Micheta Kusmiusson medh hans selskap till för:ne Finlandh först till Åboo, och um tig så synes rådeligitt vare, kan tu förshicke them nermer grentzen, ther the kunne vare vidh handen, um för:ne våre sendebudh them till sig fördre vele etc.

Videre som thu lather förstå, att till Ekenäs i thenne förlidne vinther ähr en stor hop tijmber, spiror, balker, lächter och annat vercke framkommitt till att lade thett nye skep medh, som Hans Nielsson haffver lathidit upbyggie etc., så äre vij tilfridz, att thu lather lade samme skep medh för:ne trävercke och seden lather thett löpe anthen udi Öresundh och sälie ther hollenderne både skep, ladningh och altsammen för salth, sijdentyg, clåde, vijn, eller och att tu haffver tijtt visse budh till Reffle, anthen Lars Prys eller någon annen förständig kar, som kan handle ther medh någon hollender, som för:ne skep och ladning köpe vill och giffve tig igen för:ne partzeler och andre varur, som tu behoff haffver. Och må tu bruke tijtt bäste medh samme skep och ladningh, såsom tig synes bäst och likkast vare etc.

Käre son, synes oss icke orådeligitt vare (efftersom tu skriffver), att tu opå alle orther och besynnerligen i Lifflandh ville haffve visse kuntschaper uthe, the ther kunne granneligen förfare, hvad tiender ther vancke och på ferde äre, och vete göre en god relation opå alle ärender och lägenheter, när the komme tilbake igen.

Vij vele tig och icke förholle, att vij två eller tre reser medh våre skriffvelser haffve lathid förmane vår fougte udi Borgo län, Matz Sigfridsson, att han oförsymligen skulle skynde till oss then styreman, Matz Vijborg benempdh, hvilken han doch hyckler medh och vill inthitt lathen komme till oss. Och förtenskuldh måtte vij nu besöke tig medh samme ärende etc. Så är vår gunstige begären, att tu endeligen vilt förskaffett, thett för:ne Mattz Vijborgh medh thett allerförste hijtt till oss välförvarede komme motte, effter han elliest icke medh gode komme vill etc.

Till thed sijdste är vår gunstige begären, att tu medh thett förste vill bestelledt medh Hanns Tomesson, thett vij grunteligen måtte få vethe, hvadh förrådth ther ähr udi Finlandh både opå spannemåll och andre partzeler, och hvad rådth then menige man haffver till att såå then aker medh. Och vele vij tig faderligen icke förholle, thed vij opå thenne thidt bliffve ganske mycket besöchte utaf the tydsker her ähre um spannemåle, och biude the oss fem och en sex mark för tunnen. Så kunne vij doch ingen spannemåle lathe them bekomme till köps, för en vij [haffve] visse beskedh ifrå Finlandh både um freden och elliest hvad förrådth ther äre så väll på spannemåle som allt annett och hvadh ther fattes etc. Tu vilt förtenskuldh så förskaffett, att vij herum medh thet förste motte bliffve förständigett, teslikes atth vij motte oförsumligen bekomme visse musterregister och mantall opå allt vårt krigsfolck, som är i Finlandh, och hvad hvar i sunderheett till lön haffver bekommet, effter som vij offte tilförrrende ther opå fördertt haffve. Gudh then alzmechtig tig befalendes. Datum Gripsholm then 29 april anno etc. 57.

Gripsholm den 29 april.

Till utvald konung Erik angående dennes bref till D. Arnold och M. Martin Helsing, om en tjänstsökande holländare och om byggnadslägenheterna vid Hallqvad m. fl. ställen.

Riksreg. 1557, fol. 27 v.

Vår faderlig gunst etc. Käre son, wij haffve förstätt the breffs inholt, som tu haffver tilskriffvit D. Arnoldt och M. Marten, och kunne icke annet förnimme, än ath hvadt som nötorfften kreffver är them ther medh tilkenne giffvit, ändoch wij then contract handell inthet haffve kunne[t] ratificere eller stadfeste, för en vij yterligere beskedh um alle legenheter opå then orth kunne bekomme etc. Vij haffve och en nu afferdigett then Bencht Teitt, som för:ne D. Arnold och M. Mårten till oss skickett hade både medh vår och tine svar opå theris schriffvelsser.

Then hollender Philippus de Bartt, tu haffver oss tilskickett och sig holler för en mathematicum, kunne vij inthedt synnerligitt handle medh, uthan lathe honom drage tilbake igen till tig, och hade föge varitt behoff att skicke honom till oss, utan ath tu anthen sielff honom proberer eller och latid Dionisium handle medh honom och förfare, um han udi sådane facultet förfaren är. Wij vele tig och icke förholle, ath same Philippus lather sig förmerke, ath han haffver förfarnhet opa chirurgiam. Och effter Oloff murmestare är ganske illa faren opå sitt been, så haffve vij befalett för:ne Philippus, att han sij[n] kunst in chirurgiam opå honom bevijsse skall, hvilket han oss och loffvedt haffver och förtröstedt, ath för:de Oluff skall bliffve ferdig opå två månadz tijd. Och skall nu för:ne Philippus drage till Upsale effter sijn redskap och strax förfoge sig hit igen till att försöke, um han offte:de Oluff

hielpe kan, och kunne vij inthet synnerlige lathe handle med honom um hans underhold, för en han haffver bevist sijn kunsth.

Käre son, såge vij gerne, att tu ville drage till Haleqvi och fliteligen ransake, hvar beste lägenheterne äre till att bygge anthen opå then udh, som ligger ved siön, eller annerstedz. Sammelunde vore och mechtig nyttig, ath tu frembdelis emoth Erickzmesse velle drage till Elffkarby, Tendesmyra och ther um kring till att see hvad lägenheter ther äre opå ferde. Vore oss och icke obehageligitt, ath tu oss och ther um framdellis ville retteligen förstendige. Gudh alzmechtig tig befalendes. Datum Gripz[holm] then 29 aprilis anno 1557.

Gripsholm den 29 april.

Till utvald konung Erik angående några från Tyskland ankomna bref, om en gåfva till hertiginnan Ursula af Mecklenburg och om rätta sättet att handskas med de uppstudsiga ryttarne i Uppland.

Riksreg. 1557, fol. 28.

Vår faderlig gunst och kärilige helsan medh Gudh alzmechtigeste etc. Käre son, vij haffve bekommit någre breff medh Hans von Wismer, som både oss [och] tig tilskriffne äre ifrå Tyslandh, hvilke vij öffversett haffve och theris inneholt förnummet. Schicke tig och nu samme breff medh för:ne Hans tilhonde, och varder tu både aff breffven och eliest aff för:ne Hans muntliche berättelse förnimmandes, hvad tiender och lägenheter i Tyslandh nu opå ferde är. Sammelunde varder tu aff tin mormoders skriffvelse hvad hennes betenckende är um then handell tu hoss henne undrage [sic] latidt. Så tycker oss icke orådeligitt, att thu ville tage tig saken alvarlige

före, och ju förre tu kunne beslute tig um sådane ärender, ju bättre thet vore, effter thet är fast farligt ath skempte medt sådane ärender, ty ther aff motthe tilleffventyrs myckin ovillie förorsakes.

Vijdere, käre son, effter hertuginnen Ursule begärer aff tig två svarte gångere, så sehe vi för gott, atth tu henne medh them förärer och medh något tilfelligt budh tilskicke må.

Som tu lather förstå um then Henrich Stenhagen och hans tienare, the sig faste otilbörligen schickett haffve opå vår gård Örby, ath tu haffver förhollet them articlerne och befalett fougten ath giffve theris ritmestere tilkenne, um the sig hereffter annorledis schickendes varde än tilbörligitt är etc., så tycker oss, käre son, att tu haffver icke vist fougten then rette vegh. Ty ritmestern är icke then rette öffverheten, utan vij och tu äre ju utöffver ritmestern, och ther någon aff thet selskap otilbörligen handle, så skulle man them strax therföre lathe straffve, efftersom artiklerne förmelle och saken kreffver och icke haffve ther um vidare skotzmåll till rittmestern. Hvar och saken vore tvilhafftig, att man icke retteligen kunne vette hvad ther till göres skulle, så måtte man fördre rittmestern och flere, som kunne komme tilhope, till att ransake och döme um sådane ärende och hielpe till att straffve thet som orett är. Och vele vij tig faderligen haffve rådt och förmanet, att tu viltt haffve fliteligen upseende både med thet selskap, som äre opå Örby, Upsala, Venegarn och flerestedz ther umkringh, som tu vancker. Vij vele och udi like måtte ther tiltenckie opå våre sijde, hvar vij äre etc. Datum die et mense ut supra [Gripzholm 29 aprilis anno 57].

Gripsholm den 29 april.

Till Per Brahe angående de fångna ryssarnes öfverförande till Finland och om spanmålsutförseln därifrån.

Riksregistr. 1557, fol. 29.

Vår synnerligh gunst och nåde tillförende etc. Wij lathe ider förstå, käre her Päder, att then tijdh her Steen var kommen till Nogårdh, screff han till Jacop Bagge och begärede, att han skulle foordre hoos osz, thet then Michete Kusmius sockn [o: son], som ähr i Stocholm medh thett sälskap, som fölgde för:ne Michete hijtt i landett, skulle bliffve skiickede till Findlandh, så att the kunne komme medh een hast till Rydzlandh, um ther opå bliffver foordre och saken emellen osz och rydzerne till förliickningh och fredh komme kunne etc. Så ähr vår begären, att I vele bestellid, thett för:de Michetes son [*sic*] medh sijtt sälskap motte medh thett förste mögeligitt ähr skickes till Findlandh och komme opå någett gott skep, som achter löpe ifrå Stocholm och genast till Åbo, strax man förnimmer, att then finske skäriegårdh bliffver reen. I vele och förskaffedtt, att samme rydzer bekomme så myken fe[talie], som the kunne väll hielpe sigh medh opå resen, och um the icke haffve någre gode cläder, så må I bestellidtt, att the få så mykedtt clåde aff vår cammer, som the hvartere till en clädningh behoff haffve etc.

Käre her Päder, wij haffve offte latidtt scriffve till Findlandh både till een och annen och synnerligen till Hans Tommeszon, att han skulle lathe osz få vette, hvadh förrådth thett ähr opå spannemåle och allehande fetalie och hvadh fehl udi så måtte opå färde ähr, och haffve doch her till ther um ingen beskedh bekommet. Wij haffve och inge tijdender fått ifrå Findlandh, siden wij droge till Stocholm. Så see wij gerne, att I vele

haffve någon vijsz kar till Findlandh medh thett förste och förhöre, huru ther tillstår både udi een motte och annen. Och effter vij än nu ingen beskeedh haffve bekommett um frijden emellen osz och rydzerne, ähr och Findlandh uthan tviill myckidtt opå thenne tijdh förblottedtt medh spannemåle, ty vij kunne nogsamptt tänckie, att then hoop folck och hester ther haffve varidtt och än nu ähre i landett honum haffve udi thenne vinter aldellis uptårdh etc., therföre vele vij ingelunde tillstädijs, att någon spannemåle skall utfördt bliffve aff riikedtt, för än vij bättre beskedh både ifrå för:ne Findlandh och andre orther bekomme kunne. Theruthinnen I och eett nöge inseende haffve vele i Stocholm och ingelunde effterlate, att ther någon spannemåle uttskepedtt eller utfördt bliffve motte, uthan alleneste hvadh som vij then Jacop v. Sode haffve effterlatidtt för the orsaker skuldh, som vij eder senaste tillscriffve. Gudh befallendes. Datum Gripzholm 29 aprilis anno etc. 1557.

Gripsholm den 2 maj.

Öppet bref till allmogen i Österbotten angående skattläggningen.

Riksregistr. 1557, fol. 31. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 276—278.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder trogne dannemen, undersåter, våre och cronenes skatskyldige bönder och menige man, som boo udi Österbotnen, vår gunst tilförende etc. Vij haffve bekommit eders schriffvelse medh eder sendebudh, Oluff Olsson i Saleby i Sale sochn, Peder Nilsson i Hapessalby i Pärssiö sochn, Thomes Topper i Ylistarby i Köre sochn, och teraf till thed förste förstått, huru schatten ther i landett ähr nu lagt effter jordetalet, så att effter ett karpelandh jordh uthgörs i schatpenningar

en öre, item aff tie karpland jordh utgörs tu dagxverker. Så tycker oss, att I äre icke förmyckett skattlagde effter jorden, och kunne vij inthed annet middell göre medh eder um skatten, men effter vij förnimme, att thed är eder endelis tungtt att göre eder dagxverker till våre gårder för then longe veg skull, som somlige aff eder haffve emellen edre hemen och våre gårder, terföre äre vij tilfritz, att I måge göre oss och rikett någon annen hielp för dagxverken, såsom vij och haffve förnummitt, thedt I haffve sielffve tilbudith, att I vele utgöre smör till för:ne våre gårder för dagxverken etc. Så haffve vij befalett våre fougter udi för:ne Östrebotnen, atth the ytermerna ther um medt eder handle och lage skole, effter som likast kan vare etc. Vij haffve och förstätt, thed eder är opålagtt, atth hvarie två bönder skole utgöre ett lass lenzmandzhö, och atth I haffve tilförrerne varitt fyre um ett lass höö till att utgöre. Så äre vij tilfridz, atth I ochså nu som tilförende måge bliffve fyre um et lass, doch så att hvarie 4 bönder skole utgöre etth gått och giltt vinterlass höö och lathe kommett till våre affvelssgårder, som vij haffve ther i landett, eller och giffve therföre, hvadh som skäll kan vare, och som I kunne ther um medh våre fougter öffverens komme.

Till thett siste som I och giffve tilkenne, thett Lasse Fördell haffver myckit öcht på lenssmansrentten ther i Östrebotnen, så atth han ju vill haffve fast mere æn som I tilförende vane ähre giffve eders lagmen, så lathe vij eder förstå, atth för:ne Lass Fördell haffver icke vår be-falning opå atth föröcke eller göre lagmanszrenten högre ther i landett en som hoen haffver varitt tilförende. Och haffve vij nu latedt tilschriffve för:ne Lass Fördell och honom alvarligen förmanett, atth han skall lathe sig åth-nöije medh then deell, som I haffve giortt eder lagmen tilförende etc. Ther I dannemen alle måge vete eder effter att rette. Datum Gripzholm den 2 maj anno etc. 57.

Gripsholm den 3 maj.

Till Peder Kart angående dammluckornas öppenållande i Stockholm.

Riksregistr. 1557, fol. 31 v.

Vår gunsth etc. Vij förmerke, Peder Kartt, att vatnet vexer flux udi Mälaren utaff then store ijs, sniö och daleflodh, som opå ferde är och tileffventyrs gör stor skade både opå enger, dammer, broer och qverner. Är förtenschuld vår alvarlig befalning, att tu althid skall lathe holle alle dammeluken open udi Stocholm, till thes floden kan förminsches, opå thed att aff sådane flod icke måtte ske skade opå landett i så måtte som för:vit står. Thette ingelunde försumendes. Datum Gripzholm then 3 maj anno etc. 57.

Gripsholm den 3 maj.

Till Per Brahe angående uppsikt med utlänningarne i Stockholm, om det ifrågasatta nedrifvandet af några trähus där, om inventeringen af skinnkammaren, om Nils Spetz' och Joakim Horns förvaltning samt om Torfast Olssons befattning med varuhandeln.

Riksreg. fol. 32.

Vår synnerlig gunst etc. Vij giffve eder tilkenne, käre her Peder, att vij haffve i thesse dager bekommet skriffvelser ifrå Jörn Gylte och teraf förstätt, att the lybeske äre inthet benegne till att göra någon tilförningh hijt till Sverige anthen medh en deell heller annen. Så see vij gärne, är och vår gunstige villie och begären, thet I vele haffve ett gått och noge upseende medh the lybbske och alle fremmende, som är i Stocholm, effter man icke kan

myckin lijt stelle til samme selskap. I vele och lathe achte opå, ath the icke måtte utføre här aff landhet the varur, som them kunne tiene, anthen spannemåll, smör och annat mere, till tess man kan förnimme, hvadh grundh och meningh theris upsått och förehaffvende haffve kan. Och schicke vij härmedh ett breff, som Jören Gylte haffver eder tillschriffvit, terutaff I kunne see och förnimme, hvilke sielsinde och farlige practiker förhanden äre. Ligger förtenskuld macht opå, ath [man] haffver alt saken i godh acht. I vele och, käre her Peder, althidt haffve ögett opå bredett med the fremmande ther äre i Stocholm, både ryttere, knechter, köpsvener och annat selskap, hvad the haffve förhänder. Är och rådeligitt att late haffve flitig acht opå slotthet och så bestellet, att någre trogne karer motte altijd achte opå porten och haffver [then] altijd tilstengd, så ath man veet, hvem som går in och uth, och att icke någett selskap bliffve then upstadde, som någon skalckhett eller annat medt motte anrichte. Vij see och gerne, att I vele bestellett, thet våre skep, synnerligen galeiderne, måtte bliffve medh thet förste tilpynthede och aldelis medt alle tilbehörender så utredde, atth man kan bruke them till siöss, enär så behöffves.

Käre her Peder, vij haffve och förstätt, thet Gilius byssegithere vill lathe bortriffve the trägårder, som liggie tvärt öffver gathen emott byssehuset. Så vele vij ingeledes tilstädielt, thet samme trägårder skole bliffve förderffvade, men the gamble badstuffer och andre onyttige hues, ther stå ved siön nest broen, måge väll tages aff vegen. I vele förtenskul förmane samme Gilius, att han ingeledis bortriffver för:ne trägårder. Eder Gudh befalendes. Datum Gripzholm 3 maj anno etc. 57.

Zedula.

Käre her Peder, är och vår gunstige begären, att I vele vare utöffver medh Oloff Andersson och inventera

vår skinkammar ther opå slotthet, um I ther till tijd haffve kunne, men um I icke för andre ärender skuldh haffve ther till tid, dhå see vij gärne, att I tilseje Gabriell Christierson, att han måtte vare ther utöffver och så förskaffett, att våre skin kunne retteligen bliffve inventerede, och atth vij ther opå måtte bekomme rette och oförfalskede register.

Vij haffve och förnumitt, att Niels Spedz och Jochim Horn haffve icke myckit troligen handlett udi then befallning vij them hade tilbetrodh. Så är vår gunstige begären, atth I strax vele lathe sette them udi vachtmestere kammern och sedan grannligen upskriffve allt thet the äge. Och haffve vij lathedt Oloff Andersson förstå, huru vij vele, ath medh them videre skall handles, såsom han thet och för edher berättte veett etc.

Vij see och gärne, käre her Peder, att I vele handle medh then Torfast Olsson, ther i Stocholm är, ath han achter opå våre varur, och att han vårtt gagn och bäste thermedt söke och rame motthe. Och haffve vij och nu therum lathid skriffve honom till etc. Datum ut in literis.

Gripsholm den 4 maj.

Quitto för Lennart Silfköpare på guld.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 214.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, atth vij udi egen kong:e perssone opå vårtt slott Gripsholm then 4 maj anno etc. 57 anammett och upburitt haffve aff vår tiänere, Lenhartt sölfköpere, thett som tilbake stodh utaff then summe, som för:ne Lenhartt oss uthgiffve schulle, nemp-ligen thet gull, som ähr dubbell duchater trettie sex st:r, engelåter otte st:r, ungerske gyllene sex st:r etc. Summen förslagit för ung[erske gylle]ne etthundredhe st:r etc. Hvar-före göre vij hermedh för:ne Lenhartt qvitt och frij etc.

Gripsholm den 5 maj.

Till Per Brahe angående förbud mot sjöfarten på Tyskland, om Gilius bössgjutares arbeten, om byggandet af spannmålsmagasin i Vaxholm och om rannsaking med Peter profoss.

Riksreg. 1557, fol. 33.

Vår synnerlig gunst etc. Vij haffve bekommet eder schriffvelse, käre her Peder, och teraf förstätt, att I haffve rättet eder vår skriffblig förmaningh um then utförningh, som the tydske köpsvener vele göre her aff riket både med spannemåll och andre förbodne varur. Så våre oss icke obehageligitt, att I thermed ett noge upse[e]nde haffve kunde, effter man förnimmer, att lubeske haffve så beslutet sig, att the ingen tilförning hijt i riket medt the varur, som her behöffves, göre vele. Må I och seje then Hans Kock, att effter man förnimmer, thet en hop krigsfolck skole vare församlede i Tysland vidh siösidan, terfore vij en nu ingelunde kunne tilstädie någre skep aff rikett, för en vij få vete ytermere beskedh um samme försambling.

Vij haffve och förstätt, hvad Gilius byssegiutere lider medt the skytt, han haffver lengie hollet opå till att förarbete. Så see vij gerne, att I alltid vele skynde opå, thet samme arbete måtte gå flux före sigh.

Oss är och icke obehageligitt, käre her Peder, ath I haffve varidt uthe ved Vaxholmen och Oxediupett och besteltt, hvad som ther är behoff och såge gerne, thet I ville och lathe bestellet, att ther och måtte bliffve upbygdt någre sköne spannemåls hues till att förvare udi en hoop spannemåle.

Käre her Peder, är och vår gunstige begären, att I vele utskicke en espinck till Herrestekett och ther opå förordne någon förständig och tro karll, som udi thenne sommer med någre knechter och verijer kunne fare ther

um kring och förfare um the lägenheter, som ther kunne tildrage.

Vij lathe eder och förstå, käre her Peder, att en aff våre Rasseborgs knechter, Simon Liffender benempd, haffver lathid oss förstå, att then lille Peter profäss ther udi Stocholm haffver schicket sig något sielsint både medh honom och andre flere, effter som I thet haffve aff hans supplicatz och en zedell ther innelucht till att förnimme. Så är vår gunstige villie och begären, att I um hans handell vele granneligen förhøre och ransake lathe och seden oss therum förständig etc. Gudh eder befalendes. Datum Gripshol[m] then 5 majj.

Gripsholm den 7 maj.

Öppet bref angående Stockholms stads inkomster och byggnader.

Efter original i Stockholms rådhusarkiv (Diverse konungabref 1528—1776). Jfr Riksregistr. 1557, fol. 35 v., där datum är den 6 maj. Förut tryckt af A. A. von Stierman i Samling utaf Kongl. bref . . . ang. Sveriges rikets commerce, D. 1 (1747): s. 149—154, och af K. Hildebrand i Stockholms stads privilegiibref 1423—1700, H. 1 (1900): s. 49—54.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att effther vij förmercht haffve ganske stortt feell och bräk udi Stocholms stadh både medh stadzens bygninger och elliest udi många måtte medh mykin orenlighet och annen oskickelighet ther opå färde vare, hvar egenom för:ne stadh alrede mykit ähr försvaget och innen kortt tijdh udi grundh förderffvett bliffve måtte, ther sådane feell medh gode råd och hielp snarligen icke affskaffede och förekomne bliffve, hvilcket osz altijdh ganske mykit haffver gått tilsinnes och förthenskuldh medh alsomstörste flijtt öffverväget, huru för:ne stadh udi någon måtte åther igen kunne komme till rätt skik både medh bygninger, köpz handell och elliest effther nödtorfften reformeret och förbätredt, och haffve nu osz ther um beslutet och för samme

Stocholmss stadz bäste skuldh rådeligit och ganske nyttigt ansedt, att then menige man, fatige och rike, högre och lägre stender, ehvem the helst vare kunne, som i för:ne stadh byggie och boo eller ther husz eller någon näringh och fördell haffve, måtte nu hielpe till att förbättre stadzens ränthe effther hvars och eens macht och lägenhett i så måtte, som her effther fölier.

Till thet förste skall åhrligen utgiffves aff alle stenshusz i Stocholms stadh, ehvem the helst tillhöre (inge hues undentagendes, utan allenest the fattiges i spettalen), sammelunde aff alle trähusz både i stadhen och opå malmerne aff hvart hundrede march värde enn halff march ortiger.

Till thet andre skall udi thette år utgiffves aff alle husz både kellere, tompter och andre våningar, som opå ränte utlegde bliffve, hvar fämte penningh.

Till thet tridije skall och serdeles utgiffves aff alle bryggerehusz, anthen the udi stadhen eller opå malmen belegne ähre, sammelunde aff alle badstuffver, femptedelen aff all ränthen ther affgå kan.

Till thet fierde skall och acsis utgiffves aff allehande drycker, som sälijes för penningar, och ther till skole någre förordnes, som ther opå troligen achte skole.

Aff enn tunne öll	2 öre
Aff enn tunne miödh	1 march
Aff ett fatt mumme	2 march
Aff ett fatt pryszingh	2 march
Aff ett om vijnn	2 ¹ / ₂ march
Aff enn pipe bastart	6 march

Till thet fämpte skall utgiffves aff hvart om tränn 2 march ortiger.

Till thet siette skall aff alle skep och skuter, som legges in um bomen, giffves till bropenningar aff hvarije tije lester rum, aff the inlänske en march ortiger, aff the främmande halff annen march ortiger.

Till thet siuende skole alle the, som udi Stokholm bruke borgere handell och näringh, ehvem the helst vare kunne, göre utt alle borgere rättigheter och drage stadzens tunge medh vårdh, skått, dagzvercker och gestningh like som andre borgere, medh mindre vij någre serdeles her efter frijhett för sådane tunge medh våre åpne breff gunsteligen efftherlatendes varde. Och skole alle breff, som vij tilförenne opå sådane frijheter utgiffvit haffve, her medh vare kraftlöse och igenkalles etc.

Till thet ottende skole och alle främmende köpmen och theris liggere, som längre ligge udi Stokholm än 6 vecker, utgiffve skått aff alth theris kramgodz like som andre borgere, såsom och udi förtijdhen altijdh ske plägede etc.

Till thet nijende, effther hvart embete udi Stocholmz stadh, som ähre guldsmedz, grytegiuteres, kannegiuteres, skredderes, skinneres, skomakares och andre flere ämbete, haffve sine åldermen och skrå, ther the sig skole effther rätte, och the som sigh ther emot försee, pläge och böthe effther som saken ähr till, så skole och någre förordnes, som opå sådane sakörer achte och them vände till stadzens ränttes förbättringh och förmeringh. Sammelunde skole och alle embetsmän i stadhen årligen utgöre någre penningar till stadzens bygningh för theris ämbete, medh mindre vij någre theropå synnerligh frijhett efftherlatendes varde etc.

Schole och alle guldsmedher, grytegiutere, kannegiutere och alle the, som arbete thet godtz, som tilsetningh tilkommer, rätte sigh effther then ordningh ther opå giordh ähr, och ingen mere tilsetningh bruke, anthen till gull, söloffver, kåpper eller teenn, än som ordningen förmeller, vedh lijffzstraff. Ther opå skole och åldermännerne för hvart ämbete vare förpligtige att haffve ett nöge och gott upseende. Och um någon ålderman anthen seer egenom fingeren medh them, som bruke någon falskhet medh sitt

ämbete eller och finnes försummeligh ath achte opå thet, som han ähr förordnet till, dhå skall han upprätte all skadhen, som then gör, ther falskt arbete brukar, och ändhå sedhen böte stadenom fyretije march. Udi like måtte skall och haffves tilbörligit inseende medh smeder, bagare, bryggere, kötmångere och alle andre sådane embeter, att the icke måtte bruke ther medh någon falskhet. Och hvar någon bliffver beslagen, att han annerlunde handler i sitt ämbete än som rätt ähr, then samme skall straffes effter Sverigis lagh och som saken kräffver etc.

Till thet tijende skall udi hvar grändh i Stokholm två bliffve tilskickede, som achte opå, att ingen orenlighet måtte bliffve hållen anthen opå gaterne, i rännestenerne eller udi hampnerne. Och ther någre finnes, som icke vele holle reent för sine husz och opå the platzer, som them bör att holle reent, the samme skole bliffve straffede till penningar och hektilsze, effther som brätten medh hvarijom befunnen bliffver. Så att för hvart lasz dyngge eller orenlighet, som någon nederkaster, anthen i hampner eller på gater, skall giffves i sakfaldh en halff march, och ändhå skall then, som thet opå sådane rum nederlagdt haffver, köredt thäden igen utt på malmen till then stadh ther till ähr förordineret.

Hvar thet och sker aff någon tjänisträngh eller pige emot theris husböndersz vilije, dhå skall then, som husbonden ähr, ther till svare och böthe som förschriffvit står. Skall och ingen haffve någon boskap, anthen koor, svinn eller annet, innen stadzmuren vedh för:ne straff etc.

Skole och alle rennestener göres rene två reser um vecken, begynnendes öffverst i stadhnen och holle seden opå ordenteligen effther hvar annen, till thesz the lychte nederst vedh siöenn. Och skall man vette en vijsz timme, hvad clocken skall slå, när then som öffverst bor skall begynne till ath göre renth, och skall allestedz för hvar port och husz vare bestelt enn vatn tunne, och när

then, som öfverst bor, haffver rensat och utslaget vatnet för sitt husz, och thet kommer rijennndes till then näste granne, så skall han strax vare tillrede att rensze och utslå udi like måtte vatnet för sitt husz, fölgendes så then ene effther then annen, till thes alth bliffver rent giordt nedh till siönn opå alle sijdher etc. Hvilcken therudinnen ohörsam eller försummeligh befinnes, then skall förste och annen gångh böthe enn march etc., tridie resen tre march och sedhen dubbelt up hvar gångh effther then annen och sådane sakfaldh skall strax utkreffijes. Tredingen skole the beholle, som ther opå achte och tvådelen stadhen etc.

Item inthet dödt asz, antingen hundh eller annat, skall funnet bliffve för någon mandz dör.

Bliffver thet och tijtt hemmeligen vräkett, så skall thet strax tädhen föres, innen två timmer seden stadzporthen ähr upläst, till then platz, som ther till ähr förordnet, vedh tre march. Och um then, som tijtt vräker sådane asz, bliffver beslagen, böthe therföre sex march eller betale medh kräppen och skaffet sielff täden igen. Hvar och the, som ther opå achte skole, försumelige befinnes, böthe thå sammelunde tredingen honum som åclager och tvådelen stadhen.

Till thet elleffte skole borgmestere och rådth udi Stocholm förpliktige vare att förbätre stadzens ränte medh bygninger udi stadzens husz och elliest, ehvar ther till kann finnes tilfelle. Synnerligen skole the lathe byggie ett gått brädeskiull vedh stadzens vågehusz, ther under the främmande kunne förvare theris salth och humble för rägn, sammelunde lathe tilpynte en stark kranvindh, ther medh man kunne inskepe och utsättie alle tunge varer och i så måtte stadzens ränte föröke och förbätre etc.

Till thet tolfte skole alle farlige trähusz udi Stocholms stadh effther the 48 aff menighetenes ransakningh och segn affriffves och bortföres medh thet förste och

therudi skall ingen förskones. Sammelunde skole the höge natstuffver och annen husz opå Gråmunckeholm affriffves och inge höge trähusz hereffther ther tilstade vare etc.

Till thet trettende skole inge husz eller tompter upbyggies vestentill uthan theris rådth och samtycke, som ther opå haffve vår befallningh, vedh hans tije march förlust, som thet gör, och ändhå affriffvet igen, um thed ähr skadeligen och olagligen upbygdt etc.

Till thet fiortende skole och inge bryggerehusz byggies in udi stadhen, utan alle sätties ut på vatnet och byggies långt ifrå hvart annet, opå thet att um elden bliffver lös (thet Gud länge affvende) udi någet aff sådane bryggerehusz, thet man kunde dhå komme obehindret till vatnet och redde ther, som behoff ähr, att elden icke strax måtte komme aff thet ene husz och udi thet annet. Schole och sådane bryggerehusz icke bygges utan theres rådth och samtycke, som ther opå ath achte vår befallningh haffve, vedh hans tije march förlust, som thet gör, och ändhå affriffvet igen, um thet finnes till skade upbygdt vare etc. All thenne rente, som förscreffven står, skall bliffve utkraffdh och upburin aff två Stocholms stadz rådmen och två aff menigheten medh stadzscriffveren, och all utgift till stadzens nödtorfftige bygninger skall ske medh vår stådtholleres och befallningzmans opå Stocholmsz slott, theslikes borgmesternes udi stadhen vetskap och samtycke, opå thet att inthet tingh skall dyrere betales eller större bekostningh udi någen måtte göres, än som tijdhen tillsäger och kräffver etc.

Till thet fembtode skole borgmestere och rådth udi Stocholm ingelunde tilstädijs, att någre siuke udi stadzporterne eller opå gaterne liggie skole för stank och ondh lufft skuldh, ther aff många siukdommer udi stadhen försakes pläge, utan lathe them, som förlammede ähre, komme in udi spettalen och ther bliffve försörgde medh hvadt dell the kunne hielpe sigh medh, så att the icke

någghen nödh aff hunger och törst lijde måtte. Schole the och medh thet förste lathe tilrede göre the husz vedh Daneviken, att the fatige måtte bliffve tijtt skyndede och förfordrede etc.

Till thet sextende skole almenlige begraffningar her effther haffves på norre och södre malmer opå the platzer, som ther till bäst tiäne kunne, ther umkringh och så bygges och tilpyntes måtte, så att svinn och andre oskälige creatur aff samme platzer utestengde och utluchte vare kunne etc.

Alle förne articler vele vij aldelis haffve her med bekräftiget. Biude vij och våre befalningzmen, theslikes borgmestere och rådth medh menigheten och alle andre, som bo eller vistes i Stocholm, att the sigh effther thette vårt alffvarlige mandatt ändeligen rätte, och thet udi ingen måtte öfverträde eller förkorte lathe skole, så frambt the vele göre thet osz ähr behageligt. Datum opå vårt slott Gripzholm then 7 majj anno etc. 1557.

Under vårt secret.

(Sigill.)

Strömsholm den 18 maj.

Till utvald konung Erik angående slottsbyggnaden i Uppsala och om ett därvid fördt mantalsregister öfver arbetsfolket.

Riksreg. 1557, fol. 34.

Vår faderlig gunsth. Käre son Erick, vij haffve bekommet tin skriffvelse, och som tu begärer vete vår vilie och meningh um bygningen ther opå slotthet, hvar medh then vestre posteien skall techt bliffve, anthen med kopper eller bly, så tycker oss, att kopperen är varachtiger och tiener ther bättre till. Och effter vid Vatteholmen,

som tu schriffver, är godh tilfalle till att upsättie en kop-
per smidie, terföre vele vij lathe bestellet, ath en aff the
kopperslagere, ther äre udi Torsilie, skall med thed förste
bliffve tilskickett, hvilken ther kan slå och tilpynte så
myckin kåpper, som till förne bygning kan behöffves,
effter som tin skriffvelse ther um förmälder.

Hvad thet register belanger, som tu oss tilskickett
haffver, käre son, hvilkett lyder opå de knechter, som ar-
bete ther opå slotteth, kunne vij tig icke förholle, ath
oss tycker, thet then, som samme register stältt, haffver
achtet ther igenom mere ath söke sitt egitt fördell och
profitt en vårt gagn, ty han haffver så verckligen för-
mencht the knechter, som längst udi Roon boo, med
them, som boo udi the näste häreder och uth med staden
ligge. Och effter han icke haffver åtskijld hvartt härede
och sochn för sigh och satt the personer tilhope, som
ther udi hade hemen, huru lengie hvar arbethet hade, och
hvad hvar borde komme i betalning etc., terföre kunne
vij icke annett tenckie, uthan att samme register äre alt-
samens falskett, och att then, thet haffver skriffvitt, haff-
ver fulkomligitt i sijnnett att undenstinge en hoop aff
the penningar, som arbethz folkett haffve schulle. Tu
viltt förtenschuld, käre son, än nu lathe munstre och
granneligen lathe upschriffve the knechter, som ther haffve
arbethet, och seden schicke till oss ett vist register, ter-
effter vij kunne lathe affbetale them etc. Och synes oss
icke rådeligit, att tu bruker then Brynniell schriffvere
ther till, effter tu vell vest, att han är oss icke myckitt
tro eller retrådigh etc.

Käre son, vij schicke tig her innelucht en copie aff
ett D. Arnoldz och M. Marthens breff, som the oss til-
schriffvitt haffve, teraff tu varder förnimendes, hvad tij-
dender nu vancke udi Tydzlandh. Datum Strömsholm
then 18 maij anno etc. 57.

Strömsholm den 19 maj.

Till Per Brahe angående Hans Kocks begäran rörande spannmålsutförseln.

Riksreg. 1557, fol. 35.

Vår synnerlig gunst tilförrande etc. Käre her Peder, her är Hanns Kock kommen och begärer then spannemåll löss, som han och flere the tysche köpsvener såsom ther i Stocholm och flere stadz her i rikett medh andre varur församlede haffve etc. Så tviffler oss inthet, käre her Peder, att I väll haffve förnummett utaff vår käre son Johan, her Sten Ericksson och flere the gode men, som varett haffve både i Rysslandh och i Finlandh, the ther uthan tviffell väll haffve berettet eder, hvadh lägenheter, som opå ferde äre både um freden i Rislandh, sammelunde hvad brijst och bräck i Finlandh är både opå spannemåll och andre nödhörffter, tesliges hvad både Finlandh och Sverige och menige rikett kan umbäre utaff then spannemåll, såsom the begere utförning opå, och vete förtenskull inthet videre att svare ther till, uthan begäre, att I vele lage thenne köphandell både med spannemåll och andre varur effter vår och menige ricksens beste och lägenheett, thet vij eder inthet vete vjrdere att svare opå Hans Kocks värff opå thenne thid etc. Och skole I vete, att vår käre son Johan eller the andre icke äre en nu opå thenne dagh till oss kompne. När Gudh foger, att the haffve varitt med oss till tals och vij all umständer med them handlett haffve, vele vij då yterligere förclare eder vår vilie och mening. Eder Gudh befalendes. Datum Strömsholm then 19 maj anno etc. 1557.

Ulfsund den 21 maj.

Till utvald konung Erik angående hans resa till Stockholm och om de fångna ryska köpmännens lösgifvande.

Riksreg. 1557, fol. 39 v.

Vår faderlig gunst och kärilige helssen medh Gudh alzmechtigeste altijd tilförende etc. Käre son Erick, vij haffve bekommitt thin schriffvelse och förstätt thed förslag, som tu både um the inlandische och utlendische saker föregiffver. Och är oss sådant till betenkende icke obehageligit etc. Och effter tijn käre broder Johan, teslikes våre sendningebudh, som till Ryslandh våre utskickede, äre nu väll hemkomne igen, terföre såge vij gerne, atth tu ville med thet förste, och när thu haffver uträttedt, hvad som udi then landzortth behoff är, ther thu nu ähr stadh, förföge tig till oss anthen till Stocholm eller hvar vij då stadde vare kunne, opå thed vij medh tig um allehandre saker berådslå och förhandle kunne, effter vij tig vår mening schriffteligen icke så väll och grunthligen förständigige kunne opå thenne tidh såsom behöffves. Hvil-kitt vij tig, käre son, icke haffve velet förholle etc. Gudh then alzmechtig tig altijdh befalendes. Datum Ulffsundh then 21 maij anno etc. 57.

Sedula.

Käre son, vij haffve förnummet aff samme våre sändebudh, som nu äre tilbake igen komne, att alle the rydzeköpmen, som här i landett en tijd longh äre anholdne bliffne, schole bliffve löss giffne, och att thet godz, som the haffve mist, schall vederlegges them igen och seden förskickes tilbake igen. Terföre see vij gerne, att um någen aff samme köpmän äre en nu udi Upsale eller upå

the andre våre gårder udi then landzordh [*sic*], att the måtte medh thet förste bliffve schickede til Stocholm, och haffve vij lathid schriffve her Peder Brae till, att han skall handle med samme köpmän, så att the kunne bliffve förnögdde för then deell, som the mist haffve. Datum ut supra in literis.

Ulf sund den 22 maj.

Till Per Brahe angående de under kriget anhållna ryska köpmännen.

Riksreg. 1557, fol. 40.

Vår synnerlig gunst och nåde tilförrande etc. Käre her Peder, effter thed våre sendingebudh, hvilke vij till storfursten skicket hade, äre nhu kompne tilbake igen till oss och för oss berettedt, att then fred, som tilförrande bäggie rikerne emellen var uprettedt, ähr nu åter på nytt uprettet och bevilligett och hereffter till 40 åhr stå schall, såsom I videre therum varde förnimmendes aff thenne vår tro tienere Oluff Larsson, huru samme handell haffver sig tildragett och medh hvad vilkor samme fredh giort och förstadh är etc., så haffve vij och förnummitt, thet storfurstens sendingebudh, hvilke han till oss skickendes varder till ath yterligere bekrefftige och stadfeste samme fredh, ähre opå vegen hitt till Sverige, så att the innen en kortt tidh tileffventyrs ähre förventendes; therföre är vår gunstige begären, att I vele så förshaffet, at the rydzeköpmen, som her i land[e]t haffve med theris godz varitt en tid long aristerade och ahnholdne, måtte bliffve tilfridz stelte för thet the mist haffve, anthen medh salth eller annet, som them kan vare tienligitt, och med thet allerförste siden bort skynde them, för än förte sändingebudh hitt kommendes varde.

I vele och, käre her Peder, så laget, thet vi motte bekomme et breff och bekennelse utaf för:ne rydze köpmän, så att the bekenne sig vare tilfridz stälte och intid ytermere tiltal till oss haffve om then deell, som the her kunne mist haffve, hvilken bekännelse man kunde sich late see the rydzske sendingebud, när the hijtt komme etc. Herum I så bestelle vele. Datum Ulffsundh then 22 maij anno etc. 57.

Ulfsund den 26 maj.

Till Birger Nilsson [Grip] angående allmogens i Tjust befrielse från dagsverken och om tiondens lösande med penningar samt om varuutförseln.

Riksreg. 1557, fol. 40 v.

Vår synnerlig gunst etc. Käre her Birge, vij haffve bekommit och förstätt eders schriffvelse, och som I gifffe tilkenne, att then menige man udi Tiust begäre, thet vij gunsteligen vele effterlathe, att the måtte bliffve fri för dagzverker, som vår befallningzman opå Calmara, Germundh Svenszon, haffver fördertt utaff them till Skeggenäss etc., så vete I väll sielffve, käre her Birge, haffve och teslikes tilförende aff oss förnummet, för hvadt orsaker skuldh vij vele, att then graff, som vedh för:ne Skeggenäss ähre opå begynt, skall komme till någen ende. Och hade vij förmodett, att the sig therudinnen hade latidt finne välvillige, effter the daxverker och thet arbete, som the ther opå koste, icke alleneste komer oss till gode, utan them och then hele landzende, ther the elliest kunne besinnet och betenkett etc. Såsom I och begäre, att vij gunsteligen ville effterlathe them lösse tijenden, som faller udi för:ne Tiust, för penningar, så effter I haffve varidt udi Finlandt och haffve förnummit, hvad bräck och

fäll ther är opå spannemåle, terföre haffve I nochsamt förstått, för hvad orsaker skuldh vi icke vele eller äre tilsinnes att lathe sälje någon spannemåle opå thenne tidh, effter then landzende ähr myckitt förblottedt med sådane partzeler etc. Sammelunde giffve I och tilkenne, att then menige man begäre löse konungzfodringen, som faller i thenne tilstunde[n]de vinter, för penningar etc. Så effter vij (thes Gudi ske låff) icke äre så nödstälte um penningar, uthan haffve vel sielffve gull och söloffver nogh, ther vi kunne lathe slå penningar, therföre haffve vij samme penningar inthet behoff. Och ther the icke haffve rådth till att utgöre oss oxer eller honningh, som the vane ähre ath utgöre, dhå måge the väll giffve smör, kött eller andre partzeler, effter vij sådant ju så mycket behöffve såssom penningar etc.

Till thet sidste, som I begäre bliffve förständiget, hvad varer vij ville lathe tilstädie ath före utaff landet, så förmode vij, att I ju haffve förnummet, hvad för varer, som vij haffve lathidt göre förbudh opå, som ähr spannemåle, smör och andre fete varor och store hester, them man kan bruke under harnisk. Men små retlinger, som inthet tienlige ähre, them äre vij.väl tilfridz, att the måge utföre, doch icke till the orter, som förbudne ähre att besöckie etc. Gudh eder befalendes. Datum Ulffsundh then 26 maij anno etc. 1557.

Ulfsund den 29 maj.

Till utvald konung Erik angående de tyska ryttarne vid Venngarn, om penningar till hofffolkets aflöning och om tillstånd till spannmålsförsäljning.

Riksreg. 1557, fol. 41.

Vår faderlige gunst och kärilige helsen med Gudh alzmechtigeste altid tilförrrende etc. Käre son Erick, vij

haffve bekommet thin skriffvelse, och som tu lather förstå ohm thed perlemente, som the tyske ryttere haffve ahnrichtett på Venegarn både medh fougten och andre våre tienere ther opå gården, så hade vij förmodett, att theris husbonde Henrich Ruuth icke skulle tilstädie sine tienere att ahnrichte sådane perlementhe, utan heller holle them vid tilbörlig aghe, som honom medh rette borde. Och må tu holle för:ne Henrick Ruuth alvarligen före, att han tencker till att lathe straffe för:ne sin tienere, som sådant otillbörligitt perlement ahnrichtedt haffve och lathe leggien i kisten på tre eller fyre vekur tilgörendes och leffve vedh vatn och brödh, till thes han såffver ölet utaff sig, opå thet han och the andre mätthe ther aff haffve någon varnagell och sådant her effter haffve fördragh etc., så frampt icke vij schole bliffve förorsakede att lathe straffe honom therutöffver.

Videre, käre son, haffve vij och förnummett, thet tu haffver lathidt schriffve Oluff Andersson till um en summa penningar till att löne the knechter medh, som tijtt hoff dagligen effterfölge. Så effter tu väl vesth, thett för:ne Oluff Andersson haffver inge penningar aff oss i befalningh, utan alleneste regenschaperne, terföre hade thet icke varitt behoff att schriffve honom ther um till, utan till then, som penningerne haffve handemellen. Och effter tin begären skicke vij tig nu med thenne tin tienere Peder Gadde hundrede och nijtije mark ortiger, som tu kan lathe både affbetale och försträcke samme knechter medh etc.

Till thet siste, käre son, som tu begärer, thed vij vele effterlathe tig att sälje the tydske köpsvener någon spannemåle vid pass än 20 lester etc., så vore vij ther medh väll tilfridz, hvar Gudh ville foge vederleken, att säden opå jorden måtte komme någett väll för sig. Och haffve vij förnummett, thet han står allestädz ganska klen, så att vij icke vete, um rådeligitt är, thed man afflather

mycken spannemåll etc. Doch lickvell må tu förytre och betale the fremmende med så myckin spannemåll, som tu begärer. Gudh alzmechtig tig altijd befalendes. Datum Ulfvesundh then 29 maij anno etc. 57.

Strömsholm den 30 maj.

Till Olof Andersson angående Jakob Holsts räkenskap, om spanmålsförråden och om kläde till aflöning.

Riksreg. 1557, fol. 42.

Vår gunst tilförenne etc. Vij haffve bekommet thin schriffvelse, Oluff Andersson, och ther aff förstätt, huru Jacob Holstes regenschap opå Norby gård och flere andre regenschaper äre beslutne och förhörde. Så tycker oss, att ther tu eller the andre i cammeren, som samme regenschaper haffve förhörtt, haffve icke effterkommet thett rättthe schick, som vij eder nogsamptt haffve forstå latedt, uten fölge ännu edertt gamble sätt effter och slett inthett sköte eller vele läre och förfate i then rette ordning, som är först, att I schole haffve ett index frempst i regenschaperne på alle affvels partzeler medh fiskerijen, som ähre under slott och gårdar, item strömmingsfisket i Bråviken och torschefiskett vedh Ölandh etc., item ett annett index opå the partzeler, som leffvereres ifrå våre köpmän, varuschriffvere och redhfougter, och icke udi en hoop slumbre och borthglöme partzelerne, såsom nu ähr giordt, både nötekött, fårekött, kal[f]skin, fårskin, lambschin, bockskin, gethschin och kökenfett, item all torfisk och saltfisk, humble, saltt och många andre partzeler, som allt för långt vore till att upreckne och nu utsatte äre, hvilket oss fast mishager, och vete snart icke, hurulunde vij schole giute udi eder samme ordning anten medh vax,

vatn eller tiere. Och ther I icke annerledes och medh större flijt eller achtsamheet vele tage saken före och förskicke oss bättre och beskedeligere regenskaper, dhå våre thet bättre ogiorrt en giortt, och att I hade skam och otack för möden. Och skicke vij en nu tig tvenne indices tilhonde, thet ene lydendes opå gårdzfougter och thet andre opå redfougter, effter hvilke tu än nu må stelle rekenshaperne, som förhöres schole udi cammeren etc. Oss förundrar och icke lithet, hvarförre thu icke större oachtsamheet[1] haffver medh the fougters aff[leff]ve[re]ringer, och vete vij icke, medh hvarss tilståndh eller befalningh Jacob Holst haffver leffvererett then spannemåle till Stegeborgh, Motala och Vastena, såsom udi hans regenshap förmåles etc. Och ther han någre partzeler hade hafft till att leffvere[re], dhå schulle han leffverere them vår köpmen i Suderköping och Norköpingh och icke till någre andre orter. Then fole, för:ne Jacob Holst haffver latedt Jacob Pomereningh bekomme, ähr icke medh vårth vetschap schett, effter han utaff oss ther opå inthet tilståndh haffver hafft, icke vete vij heller, hvad för:ne Jacob Pomereningh ähr för en.

Sammelunde som tu och lather forstå, huru myckin spannemåll vij änn haffve liggendes udi Upsale, Vesterårs, Strengnäs och Linköpingz stickter, så kunne vij föge undervisningh eller godh rettelse haffve ther aff, effter tu icke giffver tilkenne, huru myckin spannemåll vij haffve liggendes vedh hvartt slott och gårdh, item huru myckit hvar retthfougte i sunderhett i sin befalning haffver, och huru mycken tiende spannemåle vij haffve liggendes udi hvartt härede etc.

Yterligere som thu giffver tilkenne, att thu en ingen beschedh haffver bekommett hvarken opå tiende spannemåle eller skatten aff Vestergötlandh, Smålandh och flerestädz här i Uplandh, och mener, att vij vist schole haffve förmode udi thette åhrett i förrådth vedh

pass 2,000 läster, föruthen thett som ähr förslaget till uthspissning på våre slått och gårdar etc., så effter thu ther opå ingen vissere beschedh haffver, så tycker oss, atth thett går ther medh lijke som Clemett gick till Rom, så oss tycker, att allt thet tu schriffver vestu ju icke sielff hvadt thet är.

The platzer, som tu schriffver um, som belegne ähre ath haffve spannemålls hues hoss, haffve vij sielffve nog-samptt ther um talet, och hade icke varitt behoff, atth tu tig therum snarest sagt någott synnerligen bekymbre schulle, och thed, som tu skriffve schulle, thed glömer tu bårtt althsammens. Vij kunne och icke anners förnimme, utan att tu nu visserligen haffver bårtdruckitt allt titt minne i Stocholm, effter tu alzinthet kommer i hugh thet, som vij tig befalte, then tidh tu drog ifrå oss på Gripzholm, att tu medh thed aller förste skulle skicke till våre slott och gårdar så myckitt clåde, som thet folck, både hengsteridere, manfolck och qvinfolck, som opå för:ne våre slott och gårdar äre, måtte bliffve lönthe och affbetalt medh, och förnimme doch, att tu ther till inthet giordh haffver, thet oss slett inthet behager, och bliffve nu förtenskuldh allestedz, ehvart vij komme, bekymbrede och öffverlopne aff för:ne våre tienere, the ther kreffije och eske på samme theris clåde. Hvarföre är vår alvarlige vilije, att tu ännu skaltt effterkomme samme vår befalningh och med thed förste förordne någett förtrogne karrer, som samme clåde opå för:te våre slått och gårdar, ther som olönt är, kunne utdele etc. Ther tu vest tig effter att rette. Datum Strömsholm then 30 majj anno etc. 1557.

Strömsholm den 30 maj.

*Till borgmästare och råd i Reval angående skuldfordrings-
målet mellan Stefan Sasse och Hans Schepers sterbhus.*

Efter det mycket skadade, egenhändigt undertecknade originalet i Revels stadsarkiv.

Gustaff vonn Gots gnaden zu Schweden, der Gotten vnd Wenden etc. coningk. Unsernn gnedigenn willen be-
vohr, wolweisen liebenn besondern, Ihr habt euch zu-
erinnern, das wir ewerm begerenn nach vorlengst unserm
underthanen und liebenn getrewen, dem erbarn Steffan
Sachsen, unahngesehen, das ehr es uber anderen genug-
samen beweiss, so ehr gehabt, nichts schuldig oder pflich-
tigk, das die bewusten vrtzehenn last saltz . . . hinter
seligen Johannes Schippern gelegt wehr, mit einem leib-
lichenn eidt zuerhalten unnd zubecrefftiegen auferlegt,
wie auch darauf Herman Severingk sein arrest laxiret
worden, inn meynungk genantem unserm underthanen
solten solche xiiij last saltzer mit erlittenen uncosten
und scheden, wie Ihr versprachen, vorlengest zu han-
den gestellet sein. Wie deme allem wollen wir euch
hiermit nachmals nicht vorenthalten, das gedachter Her-
man Severingk nach erlangtem seinem guet Steffenn Sachs-
senn vor vrtz[en] hundert marck, die auf eine gewisse
zei[t], welche vorlengst und vhost vor zweien jhar[en]
verflossenn, zubetalenn caution getha[n] und genugsame
burgen gestellet, [und] wie wol wir der zuvorsicht ge-
wesen, ehr [sollte] seiner vorschreibungh nach solche
sum[me] gelder ehrleget und die unsern allenthalben
clagloss gemachet habenn, so hat er sich jedoch nicht
alleine seiner vorschreibungh ir[er] burgkschaft ungemess
verhalten, sondernn die unsernn inn ferner beschwerungh
unnd uncosten gefuhret, habenn uns deroha[lben] gedachte

seine burgen von wegen se[iner] vorgessenheit und ihres schadens umb g[e]liche repressalia etc. . . . wieder eu[ch] und ewere mitburger underthenigst . . . ahngesucht und gebeten. Und wie w[ol] wir inn entstehungh anderer mittel, auch inn betrachtungh der vilfalligen mhue und uncosten, so der unser derowegenn gehabt und auch [an]der weiter domit eingefuhret, solches von rechtswegen zu lassenn mochten, so haben wir jedoch vohr dissmahl zurück gehaltenn und euch zuvorn unsers gemuets meinungh vorstendigenn wollen unnd vilgedachtem Steffenn Sachssenn, wie wol erss nicht schuldich und sich billich ahn seine burgenn halten mochte, seinen volmechtiegen Pael Sachssenn zuerlangung deroseinen zum uberfluss dahin zuschicken auferleget, und begehrenn demnach gnedigst, wollet das einsehen thuen, domit ehr die vitzehenn last saltzes, so ime immediate zukhamen, neben erlittenen scheden und uncosten etc., aber die verburgeten vitzehen hundert marck von Herman Severing lauts seiner vorschreibungh, ohne weitem verzug zum forderlichsten erlangen und bekhomen möge, domit die unsern nicht weitem mutwillig aufgehalten inn vorgebene zehrung und uncosten gefuhret werdenn, welchs wir uns zu euch gantzlich verlassen wollen. Do aber solches alles vorechtlich ahngenohmenn, das wir uns doch ni[cht] vorsehenn, habt Ihr zuerachten, das wir die unsern von wegen unsers tragenden ampts mit trost oder hülff viel weniger rechtloss [lassenn] können und werden, auf ihr ferner ahnsuchenn die gewonliche mittel und repressalia zuzulassen keinen umgangk haben mögen, welchs wir gerne vermitteln sehen. Wollenn euch derhalben eweres schadens selbst gewahrnet habenn, dan wir viel lieber guete nachparschaft, freundschaft und einigkeitt, dan dergleichen wider willen zwischen den unsern unnd ewern mittburgern dulden unnd leiden mochtenn, dar-

nach Ihr euch zu richten. Datum auf unserm hoffe Strömssholm denn 30 maij anno etc. Lvij etc.

Gostavus.

(Sigill.)

Utanskrift: Den wolweisen unsern liebenn besondern, burgermeistern und radtmannen der stadt Revhell.

Strömsholm den 31 maj.

Öppet bref angående Stefan Sasses och Hans Schepers sterbhus' sak.

Efter det egenhändig undertecknade och numera mycket skadade originalet i Revals stadsarkiv.

Wir Gustaff *etc.* hiermit bezeugenn unnd thuen kundt öffentlich jegen jedermheningklich, dass nach dem der erbar unser underthan und lieber getrewer Steffan Sachsse inn den sachen zwiischen ihme einss, und Hanssen Scheperss nachgelassenen erben vormünder anderss teijls noch zur zeit zwistigk unnd unentscheyden erhaltendt, abermals auch unsern underthanen und lieben getrewen Pawell Sachssen mit aller notturfft desselbtigen handels von hinnen auss diesen unsern reijchen verschicket unnd abgefertiget und ihnen darinnen vorzunhemen ... und der sachen gelegenheit erhaischen würde, volnkhommen inn der besten form und mhasen, zu recht und sonsten unumbstosslich gevolvechtiget, wie dess alles zu mherem schein unnd zeugknuss solches inn diese unsere schriftliche urkundt, welches der so gedachte gevolvechtige zugebrauchen, verfhasenn lassenn wolten, inn underthenigkeit unss ahngelanget. Dieweil wir aber dieser sachenn örterung unnd endschafft begerenn, auch hierüber diese ahn unns beschehene ahnlangung zur ent-

scheydung der zwist behueffigk, als[o] ist hierauff ahn
 mheningklich, bevhorauss aber die ebrigkeiten, so deshal-
 benn ersuchet mochten werdenn, der gepur nach unser
 freundliches bietten guenstigs und gnediges bogeren, sie
 wolten mhergedachten Pawell Sachssen ob solcher seiner
 volmacht schutzen vnd haltenn unnd mit dem besten inn
 jederer fhurfhallender notturfft unserthalben befhurdern
 unnd handthaben. Doran beschiehet dem rechten zur steur
 unnd hülffe, und wir seindt die gnedige befhurderung und
 gunstigen gutten willen, so uber dass diesem unserem
 undertha[nen] [er]zeiget wurde, zu[frundtlichem und gned]-
 igem gefhallen . . . [und in allem] gleichen zubes[chul-
 den] urpotigk unnd gewilliget. Gegeven [auff] Strömss-
 holm den letzten tagk maij anno etc. 57.

Gostavus.

(Sigill.)

Vesterås den 7 juni.

*Till Per Brahe angående det från Finland hemvändande
 krigsfolkets förläggning och aflöning samt om en del Vest-
 göta bönders visade olydnad och om utförseln af en skepps-
 laddning järn.*

Riksreg. 1557, fol. 46 v.

Vår synnerligh gunst etc. Käre her Päder, vij haffve aff
 eders scriffvelse förnummet, att störste parten aff våre ryt-
 tere och knechter ähre nu utöffver kompe ifrå Findlandh,
 item huru I opå våre vegne haffve handledtt medh knech-
 terne och them väll tillfriidz stelltt och een partt förloff-
 vedtt heem till theris egitt och somblige lagde i köpstä-
 derne, och att I achte fördele och förläggie the ryttere,
 som medh Claes Åkesson ähre utöffver kompe medh theris

hester till våre slott och gårdar um kringh Uplandh etc. Så haffve vij någett latijdtt förandre rytternes borgeläger, effter som oss haffver syntz liikast. Lathe vij och eder her medh tillskicke ett register opå then ordningh vij um samme rytters borgeläger bevilligett haffve. Och vele vij, att veedh hvartt slott och gårdh skole ju vare så många svenske ryttere som tydske för the orsaker skuldh, som vij eder tillförende uptäcktt haffve etc.

Vij achte och medh thett förste låthe affbetale knechterne theris åhrslön för thette år 57, opå thett the måge haffve någett att hielpe sikh medh och thesz villigere lathe sikh bruke, enär och hvar behöffves. I vele förtänskuldh tillsäije Jacop Bagge, Oluff Andersson och musterscriffverne, som ähre i Stocholm, att the lathe osz bekomme visse musterregister både opå alltt folck i lengden, och huru myckett hvar i sunderhett till lön haffve skall, thereffter man sich kan rätt lathe bestelledtt, att folckett bekomme, hvadh the haffve skole etc.

Käre her Päder, vij kunne eder icke förholle, att vij haffve förnummett nägen mottvillighet, knarck och olydno aff en partt the Vestgöte bönder, så att the lothe sikh fast ovillige förnimme um thett folck aff them i fiordh bleff foordrett till Findlandh. Sammelunde haffve the och skendeligen feltt och nederhuggett ekeskogen, endoch vårt förbudh them ther um haffver varidtt förclarett. Och varde I aff thette medfölgende her Göstaffz breff ytterligere theris mottvillighet förnimmendes, hvilkitt medh rette icke borde them bliffve tillgode hollitt. Och effter vårt kriegzfolck ähr igenkommet ifrå Findlandh, så vore nu rätte tijden att göre them någett till villije igen. Och vele vij gerne vette edertt betänckende, um eder synes rådeligitt, att man skulle skiicke een hoop aff kriegzfolckett ther häden och lathe geste och elliest straffe thett sällskap, som sikh så otilbörligen emott osz och riikitt förhollitt haffve, och um thett nu strax ske skulle eller

och dröijes, till thesz höött och säden bättre upvextt bliffver. Och achte vij ingelunde lathe bliffvett ostraffedt, att the så skendeligin haffve giordtt skade opå ekeskogen och inthitt achtettt våre förmaninger, som vij them offte medh våre mandatt ther um haffve förvarett[!] och befaledtt, att the granneligin förslå skulle, huru mykett foder the kunne behöffve emellem Mårtenmesze och Valborgzmesse och ther effter um sommeren achte opå att skaffe sigh höö, löff och annett, som tiener till att föde och foordre boskapen medh utöffver vintren, och icke så skendeligen förderffve ekeskogen, som fast nyttigh och omistendis ähr för thett gagn skuldh aff honum elliest udi annen motte haffves kann etc.¹ Gudh eder befallendes. Datum Vesterårs 7 junij anno etc. 57.

Zedel.

Vij kunne liide, att greffve Antonii tjänere må väll köpe så mykett jernn, som thett skep kan lades medh, han aff Päder Helsingh bekommett haffver, doch motte thett achtet, att han måtte giffve så mykett för samme jern, som ordningen inneholler och förmäller. Datum ut in literis.

Vesterås den 9 juni.

Till Per Brahe angående krigsfolkets afskedande och om inkomna underättelser från utlandet.

Riksreg. 1557, fol. 47.

Vår synnerligh gunst och nåde tillförende etc. Käre her Päder, hvadh eders scriffvelse belanger um knech-

¹ I marginalen står antecknadt: Vijd thenne meningh bleff och scriffvitt till her Göstaff.

terne, som ähre nu kompne ifrå Findlandh, vette vij icke annett råde, uthan som I föregiffve, att the, som sielffve hemen haffve, måge väll bliffve förloffvede hvar heem till sijtt och the andre förlagde till våre slott och gårdar och i köpstäderne i alle landzänder her i riikett, effter som lägligitt kan vare etc.

Um the tydzcze knechter, som begäre aff landett bliffve förpassebordett, kunne vij icke annett säije, uthan att the, som icke haffve lust till att bliffve, måge väll passere etc.

Vij vele eder och icke förholle, att vij haffve inthitt synnerligitt behagh till then Niclas Harpeniste, ty vij haffve förnummett, att han icke mykitt foodrer våre saker, när han ähr i Danske. Och vore oss icke obehageligitt, att I vele lathe haffve achtte opå samme Niclas, så väll som opå thett annett sälskap, som vij haffve latijdt eders opåminne tillförende etc.

Vij lathe och skjicke eder een copie aff Jören Gyltes breff, och tycker oss aff alle hans scriffvelser, att han ähr alltt för mykitt kommen opå then lybske leden. Synes oss och sielsindtt, att the aff Embden skulle yttermehre bliffve besvärede udi Öresundh (såsom Jören ther um scriffver) än andre, som thergenom löpe, och skole tro, att then, som haffver gutedtt samme tijdender udi för:ne Jören, haffver ther till varidtt uttgjordtt och utstafferedtt aff någre, som väll kunne tänckie, att han skulle scriffve hijtt i landett um hvadh tijdender, han ther förnimmendes varder etc. Så haffve vij nu latijdt tilscriffve her Steen Erickzson, att han um samme Embders lägenheter förfare skall och osz förständighe, huru ther um ähr i sanningen etc.¹ Datum Vesterårs 9 junij.

¹ I marginalen: Vijdh thenne meningh um the Embder bleff och scriffvitt till her Göstaff.

Vesterås den 9 juni.

Fullmakt för M. Nils Olavi att vara ordinarius i Norrland.

Efter det i Strängnäs' domkapitels arkiv förvarade originalet, som är uppsatt i enlighet med det formulär, som är infördt i riksregistr. under den 19 juni och aftryckt här nedan, s. 118.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligitt, att — — vij och nu her medt tilskicke, betro och befale thenne oss elskelige mester Niels Olavi, att han ordinarius och tillsynesman udi alle the saker, som then rätte och sanskyldige Gudz tjäniste och dyrekan fordre och kräffve kann öffver alle Norlanden, som ähr Vestrebotnen, Gestringelandh, Helsingelandh, Ångermanneland, Medelpada och Jemptelandh, vare skall — —. Datum Vesterårsz then 9 junij anno etc. 1557.

(Sigill.)

Vesterås den 12 juni.

Qvitto för Hans Tomasson på penningar.

Afskrift i saml. Cameralia (R.A.): Extract aff lengdenn på all Hanns Thommesonn upbörd 1556—58. Jfr den ofta cit. kopieboken i KA., fol. 214 v.

Vij Gustaff *etc.* giöre vitterligitt, att vij udi eghenn kongelige persone opå vårt slotth Vesterås thenn 12 junij anno 57 anamadtt och upburitt haffve aff vår tro thänere och camererer Hanns Thomesson thetta effter:ne gull, som honom leffvererett bleff aff Torstenn Hendrichsson, Simenn Thomeson och Mattz v. Clöffvenn opå enn regenskap, som ähr rosenobler 2, för fem ungerske gyllenne, dubbelducater 31, för 62 ungerske gyllenne, engelatter 9, för 13^{1/2} ungerske gyllene, ungerske gyl-

lenne 86, croner 19, för $15\frac{5}{6}$ ungerske gyllenne, summa förrecketth udi ungerske gull. löper $182\frac{1}{3}$ etc. Hvarföre göre vij för:ne Hanns Thomesson her medt qvitt och frij för allt ythermere tiltall um för:ne summa gull. Och thess till visso under vårtt secretum och medh egegn hanndh underschriffvitth. Datum loco et tempore ut supra.

Vesterås den 16 juni.

Till Claes Kristersson [Horn] angående handeln med ryssarna och om utspisningen på Viborgs slott.

Riksreg. 1557, fol. 47 v.

Vår gunst tillförende etc. Vij haffve bekommett tin scriffvelse, Claes Christierson, och ther aff förstätt, att till Vijborgh ähre någre rydzelodijer ankomne medh allehonde rydzevarer, och att flehre sådane lodijer ähre och medh thett förste tijtt förmodendis etc. Så haffve vij latijdtt tillsäije borgerne udi städerne her i Sverige, att sådane rydzevarer ähre ther förhanden. Förnimme vij och, att Hans Gammall, som ther handlede senast medh rydzerne, och någre andre borgere haffve achtettt sigh medh thett förste ther häden till att handle och köpslage än nu medh rydzerne. Doch effter vij kunne tänckie, att så många köpmän icke her ifrå Sverige och till Finlandh kunne drage, att alle the varer, som rydzerne tijtt före, aff them ther kunne bliffve upköpte, icke ähr ther heller i Findlandh råd till att förlosse alle the lodijer ther ankomne, therföre vette vij ingen annen synnerligh råd till att förlosse alle the lodijer ther ankomne, uthan hvadh godtz, som för:ne rydzer icke kunne ther föryttre, då måtte man så handle medh them, att the vele giffve sigh medh samme godtz hijtt till Stocholm. Och um

the icke fördriste sigh så långh vegh medh theris lodijer, då kan man väll förskaffe them så många skuter opå frachtt för lijke och skäll, som ther till behöffves etc. Vij vele tigh och icke förholle, att vij haffve latijdt tillscriffve alle borgerne både her i upstäderna, så och udi östgötiske städer, att the som någon handell bruke medh the varur, som vij både aff tin scriffvelse och elliest haffve förfaritt rydzerne ähre tiänlige, skole och medh sådane varer giffve sigh till Stocholm, enär the förnimme, att samme rydze köpmän vore hijtt förmodendes etc.

Um the reffvelske köpmän, som medh salltt och andre varer tijtt till Viborgh kompne ähre, kunne vij icke annett säije, uthan att våre undersäter både ther i staden och andre flehre motte handle medh them och köpe the varer, som rydzerne tiäne, och sälje them seden rydzerne i hender, och kunne the väll laget, att the icke köpe samme reffvelske varer aff the reffvelske dyrere än som skäll ähr, och så att the theregenom motte vitte sigh någon profijtt och fördeell hoos rydzerne, hvilkitt tu them och förholle må. Osz ähr och tilkenne giffvit, att Vijborgz borgere vele förhindre andre våre undersäter her ifrå Sverige att handle medh rydzerne ther i staden och säije sigh haffve ther opå privilegier etc. Så effter förne Vijborgz borgere haffve föge råd sielffve till att upköpe mykett godtz aff rydzerne, therföre förundrer oss, thett the vele tilbiude att förhindre andre våre undersäter sådane handell, och vele tigh haffve förmanett, att tu ther medh skall haffve ett nöge inseende och ingelunde tillstädijs, att samme Vijburgz borgere skole förmene andre våre undersäter, eehvartt the boo udi vårtt riike, att handle och köpslage medh rydzerne ther i Vijburgh så väll som the ther boo i staden, men de reffvelske och andre fremmende de må samme handell ther i Vijburgh förhindres etc.

The fem och tiugu lester salltt, tu scriffver um, må tu väll föryttre effter skeppundetaall thett dyreste tu kan. Och haffve vij ingen rådth till att skiicke häden någon köpman till Vijborgh opå thenne tijdt. Vij förmode och, att udi Vijborgh skall väll någon finnes, som thett salltt och varer, ther förhanden ähr, må kunne föryttre och ther medh rame vår fördeell och bäste etc.

Som tu scriffver, att opå Vijborgz slott ähr svår förtäringh aff then store hoop folck ther ähr och lithen fetalie udi förrådth att holle them medh, effter ifrå the fögderij udi Tavestelandh, som tijtt pläge göres theris leffreringh, nu inthitt leffrerett bliffver etc., så haffve vij förstått, att ther i Vijborgh ligger een stoor hoop fetalie, som tijtt i fiordh skiickedtt bleff och för oachttsamhett platt förderffves, och effter fetalien ähr ther förhanden, therföre förundrer osz stoorligen, att man lather icke tage ther aff till uttspiisningh, så att fetalien icke motte liggie ther länger och förderffves, och må tu än nu bestelledtt, att så skeer, och så lagettt, att folckett ther icke motte lijde nödh aff hunger etc. Tu må och handle medh fougterne, som ähre opå våre affvelsgårder, att the anamme somptt aff the ryttere och knechter, ther ähre opå för:ne Vijborgh, till the andre våre gårder både udi Tavestelandh och annerstedz, och att man förlägger till hvar gårdh så många, som rådth kan vare att underholle etc.

Then viichtt, tu begärer, haffve vij befaledtt vår cammererere Hans Tomeszon, att han skall lathe tillpynte och sich medh thett förste henne tigh tillhonde skiicke lathe etc. Datum Vesterårs 16 junij.

Vesterås den 17 juni.

*Till utvald konung Erik och hertig Johan angående
Joakim Flemings till Livland förrymda tjänare och om
utrikespolitiska nyheter.*

Riksreg. 1557, fol. 50.

Vår faderligh gunst och kärliche helse etc. Käre söner Erich och Johan, osz ähr tillvettendes vordett, att i fiordh sommer rymbde otte karer ifrå fru Heble och Jachim Flemingh och gåffve sigh ifrå för:ne fru Hebles gårdh medh eenn bått utöffver till Reffle och sedhen vjrdere in i Liifflandh till then orth, ther kriigzfolckett opå then tijdh var församblett. Och som the komme in i lägritt, bleffve the ther rättfärdigede, och effter the hade inthitt pasbordh, bleffve the anholne och achtede för speijere, och opå samme tijdh bleff och elden lösz i lägrett och bran utaff hal[ff]parten. Och bleffve så samme karer mistänchte, att effter [the] vore kompne ifrå Findlandh, skulle the haffve varidtt ther opå utgjorde att bedriffve ther i Liifflandh någett förräderij, therför the och strax fördes emott then littoiske grenz och ther fentglige [*sic*] udi torn bleffve förvarede. Och någon tijdh effter samme karer vore fentglige satte, så kom för:ne Jachim Flemingz breff till Liifflandh um theris handill. Bleff och honum strax ther opå svurett, att när han ville lathe fulfölge them medh rätten, då skulle honum thett vare ther frijtt effterlatijdt, och att the skulle bliffve i hectillse förvarede opå för:ne Jachims umkost, till thes han them medh rätten ville fulfölge. Och som Jachim Flemingh samme svar hade bekommet, achtede han inthitt mehre att fulfölge saken, uthan lott så bliffvett, licke som thett inthitt mehre hade haftt opå sigh, och bleffve samme karer qvarre udi hectillse och

torn förvarede utöfver vintren, och opå thett sijdste bleff them um een högtijdtz dagh effterlatijdh att sijttie offven opå tornlemmen, ther the då funne ett tågh och gåffve sikh så allesammen opå samme tåagh utt för muren. Seger man och, att een föll ther strax halsen sönder opå sikh, och the andre undkomme och sluppe sijn koosz. Och haffve vij hörtt, att meste parten aff them skole vare komne tilbake igen till Findlandh, och att för:ne Jachim Flemmingh skall haffve bekommet een aff them fengtlich, endoch han sielff osz ther um inthitt tilkenne giffver etc. Så förmerckie vij nogsamptt, att the liiffländer haffve ju osz altijdt mistänekte, endoch vij vette osz platt ingen orsack ther till giffvitt haffve. Och effter man vett icke hvadh the kunne haffve i sijnnett, therfore ligger osz machtt opå att spörje effter, huru the tage saken före, och tycker osz sielsindt vare, att thett salskap, som tu, käre son Johan, haffver skiickedtt till Liifflandh, icke komme igen till att göre beskeedh, um hvadh the haffve ther förfarett etc.

Käre söner, haffve vij och bekommet någre scriffvelser ifrå Märten v. der Oe. Item haffver och Simon Wolder bekommet scriffvelse ifrå Danske um mångehande tijdender och lägenheter, theraff vij och eder lathe tillskiicke copier. Så kunne vij icke vette, um krijgett emellem kongen i Påländh och the liiffländer vill gå för siigh eller icke. Och ryctes, att hertzigen aff Prytzen haffver fördragitt sikh medh liiffländerne uthan kongen i Påländz samptycke, hvilkitt tilleffventyrs skedtt ähr medh the danske sendebudz tillskynden, och mener man, att the danske sendebudh, som vore i Liifflandht, haffve mehre gilledtt the liiffländers sack än the pålskes och i så måtte giordtt sikh mistänchte hoos kongen i Påländh, att the skulle vare partisk och haffve inthitt mehre um friiden utträttedtt, uthan skole nu vare tilbake igien dragne till Danmarck, och ryctes, thett kongen i Påländh

skall nu haffve skiickedtt sijne budh till Danmarck att förvette sigh, huru the danske vele vijdere tage saken före etc.

Käre sönnner, hvadh som I både um these och andre tijdender vijdere för sanningh kunne förfare, begäre vij aff eder bliffve förständigett etc. Gudh alzmechtig:te eder altijd befallendes. Datum Vesterårs 17 junij anno etc. 57.

Vesterås den 19 juni.

Till Gustaf Olsson [Stenbock] angående ett antal knektars förläggning i Vestergötland och om den politiska ställningen i utlandet.

Riksreg. 1557, fol. 49.

Vår synnerligh gunst och nåde tillförende etc. Käre her Göstaff, såsom vij för någon tijdtt siden lothe eder förstå, att meste parten aff vårtt kriigzfolck ähre ifrå Findlandh hempkompne igen, så effter thett the knechter, som ähre tilbake kompne, icke kunne alle bliffve förlagde her uppe i landett, effter menige mann her uppe både udi städerne och på bygden udi these tu nästförliidne åhr stoor gestningh och tunge hafftt haffve etc., therföre haffve vij för gott anseedtt, att een hoop aff samme knechter skole bliffve förlagde ther nidre i Vestergötlandh, och haffve nu latijdtt afferdige thenne vår tro tienere Hans Krafftt medh så många knechter, som han haffver udi befallningh, som udi städerne ther niidre skole förläggies effter hvar och eens stadz inbyggieres lägenheter och förmögenhett. Och see vij gerne, att I vele förskaffedtt, thett samme knechters förläggningh motte gå skiickeligen och rätt till, så att the, som bäst förmögne ähre, motte ther effter holle gestningen, tesligis att både knechterne och borgerne motte bliffve förmante, att the skiicke och

förholle [sig] emott hvar annen tilbörigin, så att knechterne icke öffverfalle, pocke eller snorcke borgerne, theris hustruer, barn eller legefolck, sammelunde att borgerne icke heller motte giffve udi någon motte ther till knechterne orsack, uthan att the tilbörigin medh hvar annen sigh aldelis förholle, opå thett ingen trätte eller perlemente emellem them måtte upkomme, therudinnen I eet nöge inseende haffve lathe vele etc.

Vijdere, käre her Göstaff, kunne vij eder icke förholle, att oss ähr tilkenne giffvett um kriigett emellem kongen i Päländh och the liiffländer, så att thett ähr än nu fast oviist, um thett kommer till någon förliickningh emellem them eller icke. Och förnimme vij, att hertigen aff Prytzen skall haffve fördragett sigh medh the liiffländer uthan kongens i Päländz samptycke, hvilkitt tilleffventyrs skedtt ähr egenom the danske sendebudz tillskynden, och mener man, att the danske sendebudh, som vore i Liifflandh, haffve mehre gillett the liiffländers saack än the pålskes, i så måtte giordtt sigh mistänckte hoos kongen i Päländh, att the skulle varidtt partisk, och haffve inthitt mehre en frijden utträttedtt, uthan skole nu vare tilbake igen dragne till Danmarck, och ryctes, thett kongen i Päländh skall nu haffve skiickedtt sijne budh till Danmarck och vill förvette sigh, huru the danske vele vijdere tage saken före etc. Så vore osz icke obehageligitt, att I vele förskiiicke någon förståndigh och trogen kar till Danmarck, som heemligin kunne förfare både um these och andre lägenheter, och hvad som I vijdere her um förnime kunne, att I oss, så snartt mögeligitt ähr, ther um förständigige etc. Gudh eder befallendes. Datum Vesterårs 19 junij.

Vesterås den 19 juni.

*Formulär till fullmakt för dem, som förordnas att vara
ordinarier i stiftet.*

Riksreg. 1557, fol. 51 v. Förut tryckt af P. E. Thyselius i Handl. rör. Sveriges inre förh. under kon. Gustaf I, Bd 2: H. 2 (1845): s. 396—400.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att effter vij haffve förmerchtt stoor oskiickelighet och ingen ringe skade udi hele Sverigis riike aff the stoore och viittbegriipne biscopzdömer, som her i riikitt udi förtijden varidtt haffve, och att sådane biscopzdömer ähre upkompne aff the store bisper[s], som i papisterijtt alltt för mykett regerett haffve, ähregerighet och listighet, och att samme bisper haffve icke ther medh söcktt then christelige församlingz förmeoringh och förbättringh medh Gudz ordz förkynningh och annett, hvadh som tjänar till christne menniskiers siälers salighet, uthan fast mehre att komme till stoortt authoriteett, digniteet, stått och vällighet och siden haffve undertrychtt sig vällige landh, riiker och förstendömer; såsom och migh vitterligitt ähr, hurulunde the store ärchiebisper, lydebisper, prelater, caniker och flehre aff sådantt papistisk sällskap haffve sigh förhollitt och skiickedtt udi vårt konge riike Sverige, så att the ganske ringe haffve latijdt sigh vorde um Christi hiordh och the församlinger, som the effter Gudz skiick medh hans helige ordh föregå och förestå skulle, uthan mehre bekymbrett sigh um värdzlige saker och regemente och lothe så then christelige församlingh sväffve och bliffve udi stoor vilfefarilse och farligheter både till liiff och siäll etc.; sammeledes haffve och samme ärchiebisper och lydebisper udi förtijden medh theris värdzlige ståett falledtt in udi thette vårt konunge-rijke Sverige medh väldigh machtt och herskiöldh, så att the herrer, som her i rijkedtt regerende varidtt haffve, them haffve the utdriffvitt och elliest ganske tyranneligen

medh them handledtt, effter som nogsamptt um theris ochristelighe regementte och leffverne utaff historierne och förfarenheterne betyges och bevijses kan etc.; så haffver osz sådane oskiickelighet högeligen och hierteligen gått till sijnes och osz förtänskuldh altijdtt till thett högste beflijtedtt, att sådane för:ne store bispers och theris anhangz förderffvelige anslagh och onde upsått nederleggies och um inthitt giordtt bliffve motte, och att christelige predicanter och lärere udi theris städh igen både medh lärdom och exempell effter thette vårtt riikes lägenheeter förordnett och tillskiickedtt bliffve skulle. Och haffve vij nu (Gudh thes loff) driffvitt then saken så viidtt, att Gudz clare och rene ordh, som Christus sielff och hans helge propheter, apostler och evangelister effter honum udi theris tijdtt lärde och förkunnede, nu någett nähr utöffver hele vårtt konge riike (som oss förhoppes) clarligen, rätt och oförfalskedtt predikett och förkunnett bliffver. Och endoch vij vår högste flijtt haffve ther till giordtt, att Gudz ordh allestedz motte rätteligen bliffve förkunnat i alle landzänder udi vårtt riike, så förnimme vij doch någett fehll medtt somblige aff the personer, som thett göre skulle och plichtige ähre, och att een partt aff them, som till prestegeldh förordinerede och skjickede ähre, icke så flijteligen och troligen achte theris vocatz och befalningh, såsom thett skee boorde. Och effter bisperne eller ordinarij, som plichtige ähre till att haffve ther medh upseende, haffve her till hafftt alltt för store biscopzdömer och befalningar, så att the icke haffve kunnett dragett um kringh i theris befalningar och sådane upseende föröväntt medh clerkerijtt, som saken och nödtörfften i then motten högeligen foordrett och kräfte haffver, therföre haffve vij saken effter nödtörfften öffvervägett och osz nu betencktt och beslutett, att vij vele haffve flehre ordinarios i rikett, som opå alle religions saker troligen achte skole och så bestelledtt, att prestegellen i alle landzänder medtt fromme och

lärde predicanter försedde bliffve; och haffve nu tillskiickett, betrott och befaledtt, som vij och nu her medtt tillskiicke, betro och befale thenne osz elskeligh N., att han ordinarius och tillsynesmann udi alle the saker, som then rätte och sandskyllige Gudz tjäniste och Gudz dyrckan kräffvie och foordre kann, öffver N. vare skall, så att han till thett fljteligeste skall haffve godh acht och tillsynn udi för:ne N. stijfftt, att Gudz clare, rene och oförfalskede ordh motte rätt förkunnett och predikett bliffve, gode, christelige och tilbörlige stadker och kyrkie ceremonier uprättede och holdne, all misbruk och falsk lärdom både medh orätte Gudz tjäniste och ochristelige eller otölbörlige uttvertes äthäffver, tesliges ther någon förargelse eller annen oskiickelighet upkomme eller vexe kunne, udi tijdtt förekomme och affskaffe, som een rätt ordinarius och christeligh predichantt för Gudh och opå hans embetes vegne, och effter som then helge scrifft biuder, befaler och medtgiffver, plichtigh ähr och bör att göre, icke heller inmengiendes sigh udi någre verdzlige saker, som hans embete och thenne opålagde befalningh icke kräffvie och medgiffve. Sammelunde skall han vare osz, våre unge liiffzerffherrer altijdt huldh, tro, rättrådigh, lydigh och hörigh, vårt och vällbemällte våre unge liiffzerffherrers gagn, bäste, nytte, fromme, välfärdh och förbättringh sökie, betrachte och förmehe, all skade, förderff och nachdeell förekomme, varne och affvende effter sijn ytterste förmögenhett och såsom een godh, tro och rättrådigh undersäte för Gudh och opå eedh och ähres vegne plichtigh och skylligh ähr etc. Hvarföre biude vij eder, osz elskelige våre trogne undersäter, frijborne, frälsismänn, menige clerckerijtt, köpstadzmän, bönder och menige almoge, som byggie och boo udi för:ne N. stijfftt, att I anamme och kenne för:te N. för eders rätte ordinario, görendes och bevijsendes honum then ähre, lydno och hör-samhett udi alle the saker, som förtalde ähre, och så mykett

Gudz ordh och then rätte Gudz tjäniste och dyrkan be-
 langer och kräffver, effter som I och skyldige och plich-
 tige ähre att göre. Han skall ther emott så skiicke och
 förholle sigh emott eder såsom een christeligh predichantt
 och tillsynesman bör att göre, och effter som han thett
 både för Gudh, osz och hvar christen mann tryggeligen
 ansvare vill, såsom vij och her medh vele, att för:te N.
 skall och haffve i then motten flitigh acht och tillsyn,
 att gode och duglighe personer motte till prestegelden
 tillskiickede och förordnade bliffve och the, som otjänlige
 ähre, affsatte, och att han elliest udi alle religions saker
 på thett fliteligeste och troligeste achte skall, effter som
 hans christelige ordinarij embete kräffvier etc. Ther hvar
 och een udi för:ne N. stiftt må vette sigh effter rätte.
 Datum Vesterårs 19 junij anno etc. 57.

Vesterås den 19 juni.

*Förläningsbref för länsmanen i Siende härad på två går-
 dar i Badelunda socken.*

Enligt afskrift i S. Åkermarks (adl. Leijonmarek) kopiebok å donationer (KA.), Bd 1.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij af synnerlig
 gunst och nåde, så och opå thet thenne brefvisare, vår
 undersåte och ländzman udi Siende heredt, Mattz i Ti-
 belle, sig therföre fliteligare och troligare skall låthe be-
 finne udi thet embete, som honom ombetrodt ähr, hafver
 undt och förlänt, som vij och nu medh thette vårt öpne
 bref oss till een behageligh tijdh unne och förläne honom
 två våre och cronones skatte hemman, liggiandes udi Ba-
 ling sochn, benemde Tibbelle och Hageby, frij för alle uth-
 skylder, som ther af åhrlige afgå pläger. Ther våre be-
 fallningzmen och alle andre måghe retta sigh effter, icke
 giörendes för:nde Mattz her uthinnan något hinder eller för-
 fongh. Datum opå vårt slått Västeråås 19 junij anno 1557.

Vesterås den 20 juni.

Öppet bref angående förplägning och inquartering för den fänika knektar, som af Hans Kraft fördes till Vestergötland.

Efter original i Revals stadsarkiv.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att effter vårtt krigsfolck är nu ifrå Finlandh tilbake igen kommet, therfore måtte vij lathe förlägge them till the orter här udi vårtt rike, ther the sig en tijdh long förholle och medh öll och matt effter nötorften försörgede bliffve kunne. Så haffve vij nu afferdigett thenne vår tjänere Hans Crafft medh en fäneke knechter till Vestergötlandh och befalet honom, att han skall förlägge same knechter udi the vestgötske städer effter hvar och en stadz råde och lägenheter *etc.* Biude förtenskuldh eder, alle våre trogne undersåter, borgemestere och rådh samt menigheten udi alle the vestgöteske städer, att I välvilleligen anamme så myckett aff same vårt krigzfolck, som för:ne Hans Krafft till hvar stad för sig förlägger, försörgendes thäm medt matt och öll och andre skälige nötorffter, som the behöffve kunne. Vij haffve och samme vårt krigsfolck allfvarligen tillsagdt, att the sig emott edher alle tilbörligen udi alle måtte skicke och förholle skole, så frambt the vele undvijke vår ogunst och tilbörlige straff, och förhåppes oss, atth I varde och schickendes eder emot samme vårtt krigzfolck effter tilbörlighet, latendes them bekomme öll, matt och theris nötorffter effter skälig vijss, som för:vit står. Therutinnen sker thet oss är behageligit, hvilket vij och medh eder alle gunsteligen vele betäncke. Datum Vesterårss 20 junij anno *etc.* 57.

(Sigill.)

Strömsholm den 24 juni.

Quitto för Lasse Joensson på testamentssilver.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol.
214 v.

Vij Gustaff etc. göre vetterligith, ath vij udi eijen konglige persone opå Strömsholm 24 junij anno etc. 57 anamet och uppburit haffve aff vår fougte udi södre proesterijth i Helsingelandh, Lasze Joenszonn, ett sölfstop medh en stor och en liten förgylth giordh opå, samme lunde medh tre förgylte fötter och med någre små bricker blå amulerade och vog 29 lodh, hvilketh för:ne stop han haffver uppburidh opå våre vägne udi tästemente effter framlidne Måns Paderszonn i Åå i Norrala sochn i för:ne Helsingeland etc. Hvarföre göre vij etc.

Vesterås den 3 juli.

Till Birger Nilsson [Grip] angående kungsfodringens i Tjust erläggande i smör, om arbetena vid Skäggenäs, om utrikeshandeln och de tyska knektarnes underhåll samt om grefve Johan [af Ostfriesland] och M. Olof Svinfot.

Riksreg. 1557, fol. 54.

Vår synnerligh gunst etc. Käre her Bijrge, vij haffve bekommett och förstått eders scriffvelse, och som I lathe förstå, att menige man udi Tiust vele vällvilligen uttgiffve smör för konungsfodringen, och att hvar skattebonde vill giffve ett pundh smör för fyre hester och hvar landbo ett halffpundh för två hester etc., thermedh vij väll tillfridz ähre och see gerne, att I vele lathe förskaffe och bestelle någon godh, trogen karll till att upbäre samme smör udi Vesterviick um S. Jacopz tijdh, effter I lathe förstå, att samme smör då skall vare rede och uttkomme etc.

Vijdere ähr osz icke obehageligitt, att the Tiustboor haffve latijdt sikh finne välvillige medh thett arbete till Skeggenäs. Och effter the knechter ther i häredett ähre nyskompne ifrå Findlandh, ther the och mykitt omack hafftt haffve, therföre ähre vij tillfrüidz, att the medh samme arbette måge bliffve förskonede. Och effter the två feneke knechter, som Bijrge Ingemarsson och Anders Östgöte haffve i befalningh, ähre kompne ther niidh i landett, så see vij gerne, att the, som icke annen råd haffve till att holle sikh, motte då bliffve förlagde opå någon tijdh tillgörendes till them, som råd haffve etc. Ähr och vår gunstige begären, att I samptt medh Germundh Svensson, item fodermarsken och höffvitzmännen, samme folck medh alle the andre knechter, tesliges ryttere, som ähre niidre i then landzände Smålandh, synnerligen udi Calmare län, item opå Ölandh och alle andre förlänte häreder, medh thett förste fljteligen mustre vele och osz seden ther opå rätte och clare muster register i lengden tillskiicke både opå folckett och hvad hvar perssoon udi lön bekomme skall, opå thett att vij udi tijdh kunne vette, huru många peninger och cläde till samme folck vill behöffves, och så udi rätten tijdh lathe them bekomme, hvad the skole haffve, och therigenom holle folckett villigtt, att the och thes vällvilligere måtte lathe sikh äther bruke, um behoff görs etc.

Käre her Bijrge, hvad eders scriffvelse belanger um the varer uttstädijes skole etc., så ähre vij väll tillfrüidz, att man effterlater them utföre effter mottelighetth hvad varer ther falle, medh sådane beskeedh, att någre gode tiänlige varer ther emott i rikett införde bliffve, och att våre inlendzske varer motte bliffve udi sijtt rätte värde sålde, och såsom vij them sälje lathe udi Stocholm, therudinnen I och vele förevende ett fljigtth och nøge upseende etc.

The tydske knechter, som i Vesterviick liggie, kan man ännu icke vette råd till att förläggie annerstedz,

uthan see gerne, att I laget såå, thett Vestervijks borgere them opå någon tijdh än nu holle och försörge etc.

Vijdere haffve vij latijdt eders tjänere Mauritz förstå vårt betenckiende um greffve Johan och then M. Oluff Svinefott, och varder han eder ther um vår meningh väll vettendes till att berätte. Så vele vij eder nådeligen haffve rådt och förmanett, att I väll och vijsligen see eder före, huru I handle medh för:ne greffve Johan för the orsaker skuldh, som för:de eders tjänere vijdere kan eder underrijchte och berätte etc. Gudh eders befallendes. Datum Vesterårs 3 julij anno etc. 57.

Stockholm den 8 juli.

Quitto för Nils Spetz på penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 221.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligett, ath vij udi egen konlige personne upå vårt slott Stocholm then 8 julii anno etc. 57 anamed och upbureth haffver aff vår tro tienere Nils Spetz tesse effterskreffne peninger, först för ett skjippund bly tredie mark, ittem för halff siette decer oxer huder tuhundrett tiugu mark, suma upburne peninger tuhundrett fämtijo mark. Hvarföre etc.

Vesterås den 9 juli.

Öppet bref för Gustaf Fincke angående ett efterskänkt lån.

Enligt afskrift i Thure Bielkes kopiebok (RA.). Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D. 4 (1851): s. 338 f.

Vij Gustaff etc. göre vitterliget, att vij aff synnerlig gunst och nåd haffve unt och fördraget, som vij nu med thette vort öpne breff unne och fördrage osz elskelig troo thiennerer Gustaff Fincke then summa, nemplig ett hundrade jachimzdaler, som vij honom lonte och förstreckte

then tiid han kom i then skade för then karll i Danmarck, hvilcket vij till kenne giffve alle, eeho the helst äre, att the icke göre för:ne Göstaff Fincke her emott hinder eller förfång. Datum aff vort slått Vestrårs 9 juli anno etc. 57.

Under vort secret.

Ridön den 9 juli.

Till Nils Tuleson angående en qvarnbyggnad.

Efter originalet i Arboga stadsarkiv.

Gustaff etc. Vår gunst tilförende etc. Schall thu vette, Niels Tuleson, ath vij lathe oprätte någre qvärner vedh Eke åå i Mäleren offvenför Strängenäs och vill thär till behöffves någre qvarnestener. Ähr förtenskuld vår alffvarlige vilije, atth thu oförsummeligen och innen otte dager här effter skall lathe skicke till förne Eke åå trij par gode qvarnestener, som ähre till thet minste halff annen aln brede och tre eller halff tredije qvarteer tiocke, och hvar the icke alrede ähre hugne, ath thu då strax lather them hugge, hvike stener vår fougte udi Silbohæredh, Bencth Nilsson, ther anamme skall; thär thu vest tig effter rätte. Datum Rijdönn 9 julij anno etc. 57.

Utanskrift: Till vår tro tjänere och fougte udi Arboge Niels Tuleson gunsteligen.

Gripsholm den 12 juli.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående åtgärder för prisens höjande å de nordiska ländernas exportvaror.

Riksreg. 1557, fol. 55. Förnt tryckt af A. A. von Stiernman i Samling utaf kongl. bref . . . ang. Sveriges rikets commerce, D. 1 (1747): s. 154—155.

Vår synnerligh gunst etc. Käre her Göstaff, vij förnimme, att the fremmende köpmän, så väll udi Hållandtt,

Brabandtt och flehrestedz vestvartt, som udi the Östreslöstäder, myckett förachte och vanvyrde the varer, som falle udi these trij riike, Sverige, Danmarck och Nörige och till the fremmende orther utförde bliffve, hvilckitt aff thenne orsack mest kommer, att them skeer allt för mycken tillföringh utaff these riiker till liike, så väll utaff thett ene rikett som thett annett, och synnerligen aff Sverige och Nörige medh allehonde trävercke, och the, som thett utföre, ähre icke så förståndige, thett the kunne tage liike för theris, uthan giffvitt för halfft verde och endå understundom för myckett ringere etc. Så synes osz icke onyttugt, att I samptt medh her Steen ville giffve eder i snack medh någre aff the danske och nörske herremän och giffve them före, att these trij riiker therudinnen alltt för kortt skeer, och att sådantt ähr alle rijgernes inbyggieres, så väll högre som lägre ständers, skade och nachdeell, medh flehre sådane ordh, som till saken bäst tiäne kunne, och udi så måtte förhöre medh them, um the ähre tillsinnes att handle ther opå, huru man kunne bäst laget, att the varer, som falle udi these trij riiker kunne komme udi högre och tilbörligere prijsz allestedz udi fremmende landh. Och skole vij väll tro, att både the danske och nörske sielfve vore nogh ther till benägne, um the elliest thett ihugkomme, ty thett vore ju them, så väll som osz, stoor profijtt och fördeell, och synes osz liikast, att alle varer, så väll trävercke som annett, thett man ville utföre, måtte bliffve taxerede, till thes man finge see, um thett hielpe i saken, så att same varer kunne upstiige och komme udi högre prijsz hoos the fremende etc. Thette förslagh I medh skiickelighet hoos förberörde danske och nörske andrage vele och seden giffve oss tilkenne, hvadh theris betenckende ther um vare kan etc. Datum Griipzholm 12 julij.

Stockholm den 19 juli.

Till Olof Stake angående en bonde, som blifvit beröfvad sitt hemman.

Efter C. C. Gjörwells aftryck i Svenska Mercurius, Årg. 4: D. 1 (1758): s. 296, af originalet, som då egdes af en prästman i Vestergötland, mag. Gust. Elfsten. Sedermera ånyo tryckt, men under datum 19 januari, i Göteborgs nyheter 1773, N. 23, och därur af S. Loenbom i Hist. archivum, St. 1 (1774): s. 26, samt i Anmärkingar i svenska hist. saml. af et sällskap, Bd 1: N. 18 (1782): s. 144.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförende. Må thu vette, Oloff Stake, att thenne breffvisere, vår undersåthe, Niels Larson udi Bergh, haffver varidt her hos oss och udi underdånigheet clageligen berättedt, att thu haffver satt honom utaff för:ne Bergh och fått en annen samme hemen igen och tagett en oxe udi muther aff honom, som tu thett fått haffver. Så tycker oss, att um thett finnes så udi sanningen, dhå haffver thu icke mycket rätt handlett emott honom, och vele [vij] tigh haffve förmanedt, thett thu retter tigh sielff udi saken, och ther för:ne Niels ähr tjänligh till att besittie samme hemmen, dhå må tu tenckie till att lathen beholledt och icke för muthor skuldh göre anthen honom eller andre någon orätt, så framt vij icke skole bliffve förorsakede att göre ther annedt till. Ther tu vesth tigh effter rätte. Datum Stockholm 19 juli anno 57.

Utanskrift: Till vår tro tjänare och fougte udi Vermelandh Oloff Stake gunsteligen.

Stockholm den 20 juli.

Till Claes Kristersson [Horn] angående spanmålshandeln i Viborg, om hushållningen vid åtskilliga finska gårdar och om ett väntadt ryskt sändebud.

Riksreg. 1557, fol. 55 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 278—281.

Vår gunst tillförende *etc.* Effter tu lather förstå, Claes Christierson, att udi Vijborgz län ähr lithen för-

rådth opå spannemåle och een ganske hårdh tijdh, item att spannemålen ähr mykett dyr udi Liifflandh, item ifrå Rydzlandh kan man ingen spannemåle bekomme, så haffve vij förtänskuldh latijdt skiiicke ifrå Stocholm och till Findlandh een hoop spannemåle, ther aff både Vijborgh, Helsingefors och flehre orther ther i landett kunne bekomme undsättningh. Men att vij skulle lathe sälje ther vår spannemåle effter theris spann, ähre vij ingelunde tillsijnes, ty ther ähre alltt för store och oliike spann, uthan vele, att man skall säljen medh tunner. Vij vette och väll, att man opå thenne tijdt ther kan bekomme bättre skäll för samme spannemåle, än som tin scriffvelse ther um förmåller, effter han fast dyrere ähr udi the umliggiende orther både udi Liifflandh och annerstedz. Vij bekomme och her för tunne rogh sex mark ortiger och för tunne malltt eller korn halff siätte mark ortiger. Therföre vele vij tigh och haffve förmanett, att tu besteller thett så, thett vij och måtte bekomme, hvadh som skäll ähr för then spannemåle vij ther heden haffve skiiicke latiidh, ramendes therudinnen vår fördell och bäste etc.

Um then affvelsgården på Kiiffvenäbben synes osz icke onyttigt, att man icke allenast ther, uthan och så flehrestedz, ther tillfällett ähr i Vijborgz län, någre affvelsgårder upprätte motte, opå thett att opå samme gårdar kunne holles een heell hoop ryttere och hester till riigsens tjänist för the orsaker skuldh, som vij tigh nogsamptt haffve opåmjntt tillförende. Och effter ther ähr lithen boskap, så må man väll byte medh rydzerne och giffve them the uttgärdes hester, tu scriffver um i Vijborgz län ähre, för någon boskap, som man kan begynne samme affler medh etc.

Osz vore och icke obehageligitt, att thett Kackele och flehre byer utt medh grentzen kunne bliffve igen upbygde och medh folck besatte. Doch synes osz icke rådeligitt, att then vanartige hoop, som tillförende ther

boott haffve, skole åther bliffve ther besijttende, effter the ähre sådantt salskap, som icke kunne holle friidh, uthan vele ju altijdh bruke theris tiuffverstycker, som the ähre upfödde och uptämde medh. Therföre måtte man tage någett aff thett nyländzske folckett och sättie them viidh grentzen och lathe the carelske bönder flyttie sigh bätter up i landett, ther man kunne haffve upseende medh them, thett the icke finge tillfalle att bruke sijne tiuffve och booffve stycker, såsom the vidh grentzen göre pläge etc. Vij vele tigh och till thett fljteligeste haffve förmanett, att tu lather bestelledtt, thett någre förståndige och skiickelige karer måtte vistes och handle viidh grentzen och icke sådantt ovijttigt och oförnuptigt salskap, som ther haffver vanckett och varidtt tillförende, hvilke genom theris oförnuptt, fyllerij och oachttsamhett förste orsaken till alltt obeständh vijdh grentzen varidtt haffve etc.

Hvadh tin scriffvelse belanger um Yxepå, så att thett motte besijtties medh bönder och Kauckjärvi udi staden igen brukes till ladegårdh, ähre vij tillfriidz, att thett så skee må. See och gerne, att ther som någre affler uprättes, måtte och bliffve the personer förordnade till att achte på sådane affler, som gott förständh haffve till att umgå medh boskap, åker, engh och annett, hvadh ther tilhörer etc.

Um thett archelij udi Vijborgh, item um then slottzscriffvere tu begärer, sammelunde um then Anders Östgöte etc., vele vij medh thett förste vette tigh beskedh etc.

Osz ähr och tillvettendes vordett, att ett rysse sendebudh ähr förmodendes medh thett förste till Findlandh, som och sedan haffver achtettt sigh hijtt till Sverige etc. Så ähr vår allfvarlige villije, att tu skall, så snartt samme sendebudh kommer till grentzen, oförsumeligen genom natt och dagh skynde till osz ett vist budh, som kan rätteligen gifve osz tilkenne um samme sendebudh, hvadh

thett ähr för een, och huru starch han kommer, opå thett att han icke oförvarendes hijtt till oss komma motte etc. Datum Stocholm 20 julij anno etc. 57.

Stockholm den 20 juli.

Qvitto för Jakob Bagge på återlevererade aflöningsmedel.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 215 v.

Vij Gustaff etc. göre vetterligith, ath vij udi eijen kong:e persone opå vårth sloth Stocholm thenn 20 julij anno etc. 57 annammet och upburith haffve aff vår tro tjänere Jacob Bagge thäsze effter:ne daler och penningar, som ähr daler 133 stycker, stycket för 4 mark, penningar femhundrede elleffve mark. Summa förslagit udi penninger et tusende firehundrede trettije mark och fire öre[!], hvilke daler och penningar hann upburith haffver effter the knechter udi Vijborg, som vore försträcte med måneds-penningar och bleffve döde, för ähn the för samme penningar hade gjort tjänest tilfyllest effter månedetalet etc. Hvarföre etc.

Stockholm den 23 juli.

*Öppet bref för kyrkoherden i Vesilaks, Jöns Laurentii,
på spanmål i vederlag för sålda gårdar.*

Enligt K. G. Leinbergs aftryck i Handl. rör. finska kyrkan och presterskapet, Saml. 3 (1898): s. 7, af en afskrift i Finska statsarkivets samling Ecclesiastica.

Vij Gostaff etc. göre vitterligitt, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve untth oc epterlåtitt, som vij och nu med thetta vårtt öpne breff unne och effter låthe, att thenne vår tro undersätte, her Jöns Laurencii, kyrchije prest udij Veslax sochenn i Cummo gårdz lenn må och skall udij åttha år tillstundande annamme och upbere aff

vår fogtte udöffver för:de Vesilax sochenn uttaff vor egegn
renthe årligen tio pundh spannemåll, 6 pundh rogh och
4 pundh korn för the godz oc gårdar han oss oc vor
liffz erffve herrer sållt och uplåttitt haffver. Hvarföre
bijude vij *etc.* Datum på vårtt slott Stocholm 23 julij
anno 1557.

Under vortt secretthe.

Stockholm den 24 juli.

*Förläningsbref för de fattiga i Stockholms hospital på ett
antal uppräknade gårdar.*

Enligt afskrift i S. Åkermarks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer (KA.), Bd 1.

Vij Gustaff *etc.* giöre vitterligit, att vij af synnerligh
gunst och nådhe haffve undt och effterlåtit, som vij och
nu medh thette vårt öpne bref unne och effterlåte, att the
fattighe udi spetalen i Stocholm måge och skole (oss till
een behageligh tijdh) niute, brucke och beholle sig till een
ladegårdh och älliest till teres nödtorfft thesse effter:ne
våre godhz och gårdar, som är Hammerby, Jerle, Sickle,
Skuru och Dufvunäs, liggiendes uthanför Stockholm udi
Stockholms häredt, ther våre fougter och befallningzmen
vette sigh effter rette; icke görendes för:ne the fattiges
förmyndare här emot någet hinder, platz eller förfångh.
Datum opå vårt slott Stockholm 24 julij a:o 1557.

Stockholm den 24 juli.

Quitto för Gunnar Nilsson på penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA.,
fol. 216.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att vij udi egen
kong:e persone opå vårtt slott Stockholm then 24 julij

anno etc. 57 anamett och upburitt haffve aff vår tro
 tienere och befalningsman Gunner Nielsson 24 mark ort:r
 för 6 deijener etc. Hvarföre etc. Datum ut supra.

Gustavus.

Stockholm den 26 juli.

*Till Gustaf Olsson [Stenbock] angående engelska kaperier
 i Nordsjön och om en däraf föranledd reklamationsskrif-
 velse till drottningen i England.*

Riksreg. 1557, fol. 57 v.

Vår synnerligh gunst etc. Käre her Göstaff, vij haffve
 bekommet eders scriffvelse och ther aff förstätt, thett
 the örligzskap, som nu udi Vestersjön vancke, haffve
 giordtt stoor skade så väll opå vänner som fijender, och
 att the haffve plundrett ett skep, som ähr hemme udi
 Elffzborgh, och tagitt ther aff allehände godtz för fyre-
 tusende daler verde, och att then, som haffver varidtt prin-
 cipaall för samme tiuffve sälskap, skall vare boendes udi
 Lunden i Engelandh etc. Så förundrer oss icke liithett,
 hvadh grundh eller meningh thett haffve skall, att the
 engelske skole så handle emott våre undersåter, effter vij
 haffve osz doch medh all vällvillighet mot them förnimme
 latijdt. Vij kunne och icke vette, hvadh D. Arnoldh och
 M. Mårten i Engelandh haffve utträttedtt, effter vij ingen
 visz beskedh ifrå them än nu haffve bekommet. Doch
 effter osz förhoppes, att för:ne D. Arnoldh och M. Mår-
 ten haffve ju så mykett utträttedtt i saken, thett vij osz
 icke någon fijendtskap aff the engelske skole förmode,
 therföre haffve vij opå sådane förtröstningh latijdt till-
 scriffve drotningen i Engelandh och begäredtt, att våre
 undersåter måtte komme till sijtt igen. Skiicke vij och
 nu eder samme breff och ther aff een copie, att I må

see, hvadh vij udi saken haffve scriffve latijdt, och synes osz liikast, att I medh thett förste ville sende någon visz kar till Engelandh medh samme vår scriffvelse, then ther och kunne foordre opå, hvadh som våre undersåter mist haffve, och tesliges svar opå vår scriffvelse etc.

Som I och udi then annen scriffvelse haffve latijdt förstå, att I haffve eder budh både till Hållandh och Danmarck till att förfare um alle lägenheter etc., så våre osz ganske behageligitt, att vij medh thett förste kunne bekomme någon visz beskedh ifrå för:ne orther um alle lägenheter etc. Datum Stocholm 26 julij.

Stockholm den 28 juli.

Till Bengt Gylta och Olof Pederssson [Örnfot] angående en jordtvist.

Efter original i RA.

Gustaff etc. Vår synnerlige gunst tilförende etc. Schole I vette, Bencth Gylte och Oluff Pädersonn, ath thänne breffvijsere, vår undersåthe Päder Berijszonn i Ullene udi Vijske häredh, haffver varidh här för osz och underdånigen clagevijsz berättedh, thet honum ähr skedh öffvervoldh utaff een, benämpdh Anders Larszonn på Siögeråsz, i thät ath hann haffver bränth up för honum enn gärdisgårdh, såsom I aff thätte inneluchte hans vetnesbreff, huru sakenn haffver sig för lupeth, vjdere förnim-mendes varde. Teslikes haffver hann och ödmiukeligenn giffvith tilkänne, thet honum sker och alth förkorth utaff enn sijn granne, Niels Joenszon i Boatörp, i thät ath hann vill rappe någon jordh ifrå honum, som schall vare kyrkejordh och ähr skattet för eth pundh smör, och mener sig ath vilije lägge så mykith aff samme jordh in till sith hemenn, som skall vare skattejordh och ähr skattedt för sex marker smör, så ath the schole haffve like myken

jordh opå både sider. Sammelunde haffver hann och udi underdånighet giffvith tilkänne, thet han haffver clageth sig för Lasze Madszon, som står udi häredzhöffdinge [stad], um samme ährende och doch ingen rhät kunne bekomme, uthenn seijer, ath hann skall mere hålle medh hans vederparth enn medh rhätten etc. Så effter för:ne Päder Berijeszonn haffver same för:ne Lasze mistenckth, ath han skall vare partiesk udi sakenn, thärföre haffve vij förvijst offtebe:de Päder Berijeszonn till edher, och ähr vår gunstige vilije, ath I um samme ährender granneligen ransake och förskaffeth, thet honum måtte vederfares så mykit som rhät ähr, ställendes honum thär medh tilfredz, ath vij um samme ährende icke offtere bekymbrede bliffve måtte etc. Thär I edher haffve effter rhätte. Datum Stocholm 28 julij anno etc. 57.

(Sigill.)

Utanskrift: Osz elskelige våre trogne män och under såther, Beneth Gylte till Påtorp sampt Oluff Paderszonn till Kullatörp, lagmenn udi Västergötlandh etc. gunsteligenn.

Utan ort i juli.

Till hertig Johan angående Joakim Flemings otillbörliga uppträdande inför ryske storfursten.

Efter en samtida afskrift (eller möjligen sedel till ett förloradt original) i RA., med anteckning å baksidan: »In Julio a. 57«. Förut tryckt af R. Hausen i *Bidrag till Finlands hist.*, D. 3 (1904): s. 365.

Vij kunne eder och icke förholle, att osz är tillvetten-des vordett, thett Jachim Flemingh haffver skiickett sigh ganske sielsindt i Rydzlandh och hade närh satt våre sendebudh ther icke myket väll utt; och skall så vare tillgått, att han lott göre sigh eett rijdtygh, både betzll, sadell och hijndertygh aff rött cläde och besatte thett medh hvijtt atlask eller annett sådantt prackerij, loott och

stoppe sadelen full medh höö både före och back till och hade achtedt skenckie stoorfursten een hest och ther opå samme ridtygh. Så ville her Steen icke tillstädije honum fram medh sådane narrerij, hvilkitt Jachim Flemingh förtyckte och loott så göre sikh eett garnbetzll och drogh så ther medh fram till stoorfursten medh sin hest och gaff såå före, att han hade achtedt storfursten stådtligare förähringh, men thett bleff honum förtagett, att han ther medh icke kunne framkomme. Osz ähr och såå tilkenne-giffvitt, att när våre sendebudh hade latijdt öffverantvarde storfursten then förähringh the hade, så ginge the alle tilhope ut, men för:ne Jachim Flemingh bleff effter them kvar i salen och då brachte fram sin gäffve. Um her Steen haffver sådantt giffvitt tigh tilkenne, käre son Johan, thett kunne vij icke vethe, effter hvarken tu eller her Sten för oss någett ther um berättedt haffve. Och tycker oss, att hvar för:de Jachim sikh så haffver skiickett, dåå haffver han fast siällsindt och icke mykett tilbörligen sikh förhollett etc.

Stockholm den 4 augusti.

Till borgmästare och råd i Danzig angående handels- och tullförhållandena mellan denna stad och Sverige.

Efter originalet i Danzigs statsarkiv.

Gustaff etc. Unsern grusz und gnedigen willen bevor. Wolweise liebe besondern. Es haben uns unsere undersassen clagentd furbracht und berichtet, wie das der zoll wieder die alte gewonheit fast jegen sie von jaren zu jaren bey euch je mer gesteigert, und das sie zu dem von den euren mit gewicht des ossemundts, butter und anderen folgender gestalt daselbst uberschnellet wurden, als nemblichen alszo: wann die euren hopfen keuftten, so hielten sie wol scharfe und genaue wrake, wan sie ihnen

wiederumb den unsern verkeufen, wurde er denselbigten ohne wrake uberliefert und uber das mit altem vertorbenen und verlegenen vermischet; desgleichen wann den euren wurde von den unsern ossemundt zuwegen, so verloren die unsern beynahe ungeferlich zwey fasz oder ein schiffpfundt, wann die euren aber denselbigten widerumb frembden verkeuften, so gewunnen sie auf die last etzliche schieffpfundt, dadurch den unsern nicht wenigk entzogen und heimlicher schade zugefugt wurde. Welches, nachdem es dann ist wieder die alte gewonheit und communication, so zwischen unser beyderseits handtierenden kaufman von alterszher gehalten und unsers verhoffens nicht anders, dan wie sichs geburet, in unsern reichen gepflogen worden, deuchte es uns auch unpillich und dem naturlichen rechten nicht gemes sein, das, wie wir berichtet, euer officirer, pundermesser und weger der burger bestes schweren, dan es solte pillich, gleich und recht jederman eynem so wol als dem andern mitgeteilet werden, und wie man wolte, das man ihme thuen solte, seinem nehisten auch wiederfahren lassen, so wurde dadurch erbare handlung und wandlung gesterckt und vormeret, und es were an im selbst auch recht loblich und pillich. Derwegen wir auf der unsern instendiges beschehenes anlanghen verursacht, euch deshalben hiermit in gnaden zu ersuchen, das Ir von wegen eures tragenden ampts und der pillikeit das einsehen haben wollet, dar mit des zols steigerung, darnach die obgedachte verforteylung der euren wieder die unsern abgestellet werde, und ihnen, wie Ihr wollet, das den euren alhier bejegenen solte, wiederfahren lasset, des wollen wir uns zu euch gantzlich ohne zweifel verlassen, dan in dem beschiehet eurem ampt, auch der alten gewonheit und communication gemes. So seindt wir uns auch gleichergestaldt also auch hinfurder jegen die euren wiederumb unvorweislich mit gnaden zuertzeigen urpötigk und beneigt. Da-

tum auf unserm schlosz Stockholm den 4 augusti
anno 57.¹

Gostavus.
(Sigill.)

Utanskrift: Den wolweysen unsern lieben besondern
burgermeistern und radtmannen der stadt Dantzick.

Stockholm den 4 augusti.

Quitto för Sven von Schara på penningar.

Efter afskrift i en kopiebok tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 216.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen
kong:ne persone opå vårtt slott Stockholm then 4 augusti
anno etc. 57 anamett och upburit haffve aff vår tro tie-
nere Svän v. Schara 50 mark ort:r, hvilcke han upburit
haffver för någre värijer han såltt haffver udi Vijborgh
etc. Hvarföre göre vij för:ne Svän v. Schara her medt
qvitt och frij för samme peninger etc. Datum ut supra.

Gustavus m. p.

Stockholm den 6 augusti.

*Till borgmästare och råd i Arboga angående den ryska
handelns dragande från Reval och Riga till Stockholm.*

Enligt afskrift i Arboga stadsarkiv.

Gustaf etc. Vår gunst tilförende etc. Vij giffve eder
tilkänne, trogne undersåther, borgemestere och råd hudi
Arboga, att oss ähr till vettendes vordett, thett en hoop
rydze köpmän ähre innen kort tijdt förveentendes hijtt
till Stockholm medt allehände varer, som ther i landett
falle, hvilcke the her föryttre vele för the varer, som

¹ Anteckning på brefvet: Empf. 28. augusti a:o 57.

them igen tiänlige ähre, och lathe vij skicke eder her innelucht ett register både opå the varer, som för:ne rydzer pläge före, så och opå the varer the igen haffve vele, och vele vij eder icke förholle, att vij haffve förnummett, thet the lijfflendske stå icke myckett väll medt rydzerne opå thenne tijdt, och förthenskuldh inge rydze köpmän nu vele besöke the städer Räfte och Rige medt sådane godz, som the pläge före aff Rydzlandh till för:ne städer, ther och våre svenske köpmän pläge hempte och köpe både lijnn, hampa och andre sådane varer, som ifrå Rydzlandh tijtt öfverflödeligen nogh komme pläge. Så ähr och nu udi för:ne städer almänneligitt förbudh giortt opå samme partzeler. Therföre synes oss icke rådeligitt vare, att någre svenske köpmän till för:ne orther medt theres varer på thenne tijdt söke schole. I vele förthenskuldh allfvarligen holle menige man före ther i Arboga, att the inthet heller giffve sikh ther häden, uthan att the söke medt theres varer, som rydzerne kunne vare tiänlige, hijtt till Stockholm medt thet förste, synnerligen medt så myckett the haffve rådth till af the varer, udi registerett förtecknade ähre, och förmode vij, att närh the hijtt komme, thet the dhå theres varer schole her väll medh rydzerne kunne föryttre och haffve her ju så godh fördell och vinningh, som the kunne haffve, närh the löpe till Rige och Räfte eller och till någre andre fremmende orther. Thette I, trogne undersåther, alle edre medborgere förholle vele. Datum Stockholm 6 augusti anno etc. 57.

Stockholm den 17 augusti.

Quitto för Olof Knutsson på guld och silfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 223.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligett, ath vij udi egen konlige personne upå vårtt slott Stocholm then 17 a[u]gustij

anno etc. 57 annamedh och u[p]burett haffver aff vår tro-
 tiennere och sölffskriffvere, Oluff Knutsonn, tette effter-
 skreffne guldh: Först som Händrick guldskedere skedett
 haffver effter åttatio löde marker halt annatt lodh Östra
 sölberg sölff granalie guld två tenner, en krona, vog
 tiugu lodh halfft qvintin; item effter etthundrede och
 sextijo lödie mark halffierde qvintin Östre sölffbärgs sölff
 garnalie [*sic*] guldh fire tener, vogo tredie ett lodh halff
 annatt qvintin; aff mester Peder Skätte effter företijo sex
 lödie mark trettan lod trij qvintin Östre Sijlbergs[!] sölff
 guld två tener, vogo nijo lodh halff fierde qvintin. Suma
 guld åtte tener, en kiörne, voge tre lödie marker trettan
 lodh halt annett qvintin; aff Erick skriffver, som var på
 Strömhålm, dubeltucatter tu stycker, engelåther fira styc-
 ker, ungerske gyllene tio stycke, hvilkett gull han haffver
 taged aff honom udi saköre. Hvarföre etc.

Glia den 22 augusti.

*Till Gustaf Olsson [Stenbock] angående Lars Jönsson
 [Tre strålar] till Valsnäs.*

Riksreg. 1557, fol. 58 v.

Vår synnerligh gunst etc. Käre her Göstaff, vij giff-
 ve eder tilkenne, att then Lasse Jönsson opå Valsnäs ähr
 nu kommen tillstädes. Haffver han först fördtt medh sigh
 två bönder aff Vesbo, nempligen Biirge Bruddesson i
 Replinge udi Reptile sockn och Anders Siggesson i Locke-
 bäck udi Underydz sockn, som I tilleffventyrs bättre kunne
 känne än vij, hvadh thett ähr för säller, hvilke sigh för
 honum mykidtt haffve utlagdtt och giordtt hans ursecht
 i många motte. The haffve och beropett sigh, att menige
 häredett skulle haffve scriffvitt för honum, hvilkitt någre
 dager ther effter ett breff tillstädes kom under häredttz
 insegill i Vesbo, och udi samme breff göre the för:de

Lasse Jönssons ursechtt, som I och vjldere aff samme copie förmerckiendes varde. Vj vette och icke, hvadtt tro vj skole sättie till samme breff, effter thett Måns Pedersson opå Eskilstorp haffver thett försegledtt. Osz förundrer och icke lithitt, att effter thett Knutt Håkensson och eders fougte, som lägenheterne veett, och flehre i then landzänden, som någett tilltaall haffve till för:de Lasse Jönsson, att the icke strax medh samme fartt [*sic*] till att fulföhre sijn clagemåll, effter thett ähr osz icke gått att her någett till att döme, medh mindre the både vore tillstädes, then som clager och then som svarer, och kunne förtänskuldh ther inthitt tillgöre för än bägge parterne komme tillstädes etc. Item samme två bönder haffve stoorligen ödmiukedtt sikh och beditt um thesse 2 stycker, som ähr först um thett ekehyggie och bökehyggie, som nu ähr skedtt i thenne förlijdne vinter, för theris egen försummelse skuldh. Så kunne vj icke vette, utaff hvadh acht och meningh theris bön stelltt ähr, um icke någon haffver giffvitt them tilkenne, att the skulle bliffve straffede för sådane theris dygder, eller huru thett fatt ähr, att I ville ther um lathe ransake, som macht opå ligger. The begäre tesliges, att vj skulle förskone them medh then fodringh i vinter faller, tilleffventyrs therigenom förfare, hvadh meningh vj haffve. Så haffve the två eller tre gånger um samme ärende nogh beditt. Till skogehygget haffve vj nödigtt någett svaredtt, utan måtte då opå thett sijdste thet göre, doch medh thette sättedtt, att vj viste osz icke till att förstå och besinne, att Gudh alzmechtigh hade sådane skogehyggie och sådane förderff, som på skogen och bärende trä skeer, [tilstadt eller att thet] skulle vare skafftt till fäfoder till att föde boskap medh utöffver vintren, utan man pläger ther till bruke höö, hvasse, allehände löffträ, liunggh och annett sådant etc. Och effter thett then menige mann i the landzänder viste sikh sielfve väll till att berättte, huru många vecker, som ähre emellen S. Mårtens

tijdh och Valborgzmesse och sommeren, ähr och så förtän-
skuldh skafftt, att hvar erligh bonde bör att försörge
sijn boskap um sommeren och icke um vintren, och then
ther mykitt vill läggie opå um sommeren, han skall be-
tenckie, huru han kan then föde um vintren. Tesliges ähr
och nogsamptt förbuditt, både i lagen, tesliges i våre breff
och mandater, som till them uttgångne ähre, skeer doch
icke thesz mindre någon bättringh (thett Gudh bättre) opå
samme skogehygge etc. Um fodringen haffve vij svaredtt
så här till, men någon förtröstningh ähr them skedett, doch
icke medh allffvare. The haffve och begäradtt att villije
giffve oxer eller peninger för samme theris fodringh etc.
Nähr these clagemåll hade sijn ände, begynte the åter
någre nye igen, först att vichten opå smörett i Elffzborgh
var 5 m^z för svår; till thett andre, sade the, att eders
fougte i Vedzbo [*sic*] var them alltt försträngh medh vichten
som för:vitt står, medh sakenne [*sic*] och medh gestningerne.
The säije så: när han rijder umkringh häredett, gester
han för fulle gestningh både vinter och sommer, item
nähr vinter fodringen går opå, gester han då för tvänne
fodringer, som ähr både sommerfodringh och vinterfodringh,
thertill tager han tillfyllest höö och haffre, matt och öll
för både fodringerne liike mykitt både sommer och vinter,
hvilcitt bönderne tyckis, att them skeer orätt. The säije
och så, att han bruker stoor köpslagen med oxepångh
och hestepångh; hvadh santt ähr, vette vij icke etc. Hvar-
före, käre her Göstaff, the som haffve någre besväringer,
anthen Knutt Håkensson, eders fougte eller andre the, som
um för:de Lasse Jönssons lägenhett vette, att the medh
thett förste måtte upkomme och fulfölge sijn clagen och
icke så lathe then sack hengie och dröijes in opå osz, som
nu sker etc.

Så, käre her Göstaff, ähr vår allffvarlige villije och
begären, att I samptt andre gode männ flehre vele haffve
ett nöge upseende um alle saker i then landzänden, så att

osz icke någett farligitt eller förräderij vederfares motte, som I sielfve kunne tänckie både osz, eder och alles Sverigis inbyggere icke lithitt machtt opå ligger etc. Och hvadh grundh, som almogen haffver ther niidre, att I thett vele giffve osz tilkenne medh thett aller förste, heller och um Lasse Jönszon och hans anhangh icke någett haffve inbläst i almogen, thett oss tilleffventyrs motte komme till skade etc. Gudh eder befallendes. Datum Glijja 22 augusti.

Adelsö den 4 september.

Till Rasmus Ludvigsson och Olof Andersson angående deras försummelse att ej låta vissa räkenskaper medfölja på konungens resa och om fogdarnes oredlighet.

Riksreg. 1557, fol. 61.

Vår gunst tillförende etc. Må I vette, Rasmus Lodviickszon och thu Oluff Anderszon, att osz icke lithitt förundrer, hvi I haffve försumett the register, som vij pläge haffve medh oss, som låge udi thett skrijnett, och elliest the, som låge udi then lille cammeren, och andre register flehre, som lydde på then finske regenskapen, item sammelunde andre vichtige regenskaper, både Niels Spedtzes, Hendrick skredderes, Päder Miölltråg, Sven kornscriffveres, tullscriffverens, Hans Tommeszons och snarest sagdtt alle menige rigzens regenskaper på alle partzeler, them som vij än nu ingen förklaringh opå haffve bekommett, them befalte vij eder, att I alle skulle läggie i thett skrijnett, som Niels Svanteszon togh medh sigh. Nu förnimme vij, att skrinett ähr kommett medh och ther ähr inthitt inlagdtt, och bliffver så ther medh försumett allt sammens, så vij kunne förnimme, att tu Oluff Anderszon lithitt besteller ther udi vår fråvare och giffver thigh någett bekymber ther um, hvadh heller thett går fram eller tilbake. Vij förnimme och eendelis, att tu och flehre

aff thett salskap göre then Niels Spedtz och andre flehre, som osz haffve gjordtt stoor skalckhett och stå tilbake medh än fyre eller fem årss regenskaper, så att the skole aldelis vare frij therfore. Tigh ähr och tijtt och offte nogh ther um tilkenne giffvett, men vij förnimme doch thett hielper inthitt länger, än såsom vij vände baken till tigh, så ähr all trohett glömdtt etc. Vij förnimme och, att then Niels Spedtz bruker icke lithitt munnen ther i byen, Hendrick skreddere udi liike måtte och Rasmus clädescriffvere medh andre flehre förtvifflede tiuffver, liike som vij hade gjordtt them stoor orätt. Gudz dödh för late både thig och flehre, som sådane ordh skulle driffve i theris halsz igen. Hvar I elliest ville ransake theris regenskaper, då ähre vij visse ther opå, att the gå inthett tiuffve stycke förbij både i vichten, upbyrden och uttgiff ten etc. Så kenne Gudh, att vij hade gerne veledtt tagitt Niels Spedzes regenskap för hender, för än vij droge ifrå Stocholm. Thett veett då Gudh, vår machtt och lägenhett ville thett icke tillstodie, så måtte vij doch medh seendes ögen see opå vår skade, sammelunde medh hörendes ören hörett, att medh alle ting går ille till etc. Vij kunne och inthett annett förmerckie, än att I och flehre, som sådant skulle achte och hielpe osz udi sådane theris för räderij, går thett icke heller tillsijnes, uthan lathe thett så skee, menendes att thett går så bäst till. Hvar edre store eder och löffter, såsom I esomofftest svärije och förmaledije eder, bliffve, thett lathe vij hvar ährligh mann döme um. Så veest tu väll sielff, Oluff Andersson, att vij ville haffve ett summarum opå alle menige rigzens upbyrdh udi alle partzeler, summerne hvar för sigh hvadh hele riikett drage kunne, men så snart vij vände baken till tigh, då hade du glömdtt bordtt och achtettt inthitt meehr, och bliffver så ther till inthitt mere ättgjordtt, uthan så länge tu äst hoos osz, thå säger tu jaa, så vij förnimme, tu seer heller tusende mark udi theris pungh än een udi

vår pungh. Vij kunne ju förmerkie, att thett vill ju then vägen häden etc. Vaar thett ju både Hans Tomeszon och tigh tillsagdt, att I skulle ransake um then vichten och Niels Spedtzes regenskap, bleff doch lickvell ther inthitt tillgiordtt, uthan kunne [vij] förnimme, att I ähre ther föge vällvillige till och icke vele gerne förtörne edre gode vänner. Men I skole förlate eder ther till, att thett skall licqvel icke bliffve förgätidtt, såsom I tilleffventyrs tron, um Gudh vill unne osz liffvett och helsen. Vij förnimme och, att the cammerscriffvere gå nu löse och holle sigh i öledtt och horekrogen. Huru osz skeer fyllest medh theris tro tienist, thett lathe vij hvar erligh man att döme um etc. Ther må tu fulkomligen rätte tigh effter. Datum Alsön 4 septembris.

Stockholm den 7 september.

Förläningsbref för hertig Johan på Åbo, Kumogårds och Raseborgs län samt Åland.

Efter en samtida afskrift i Uppsala universitetsbiblioteks Nordinska samling (Hist. Svec. Gust. I, vol. 5). Förut tryckt, enligt en annan afskrift från 1600-talets senare hälft i saml. »Heirathskontrakt, förläningar m. fl. handl. ang. furstliga personer» i RA., af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter, D. 1 : 2 (1888): s. 750 ff. Jfr 1556 ^{27/a}.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt medt thette vårt öpne breff, att effter vij utaff faderlige kärlighet och goden vilie haffve latijdt menige Sverigis rijkis ständer kåre och uthvälie vår elskelig kåre äldste sonn, högborne furste och herre, her Erick medt Gudz nåde till Sverigis, Göthis och Vendis etc. konungh och udi så måtte försörgt honum medt land, rijke och konungzligit regementhe effter vår dödellige affgång ifrå thenne verdenn, tesligis hans effterkommende rätte mandzerffvinger och så udi lijke motte effter honum etc., så giffver icke alleneste värdzlig lagh och rätt thett medt, uthenn och thenn naturlige lagh och faderlige kärligh, som Gud

alzmechtig haffver planteredt udi alle fromme föräldres hiertter, thett vij och ähre skyllige och plichtige the andre våre elskelige käre barnn (hvilke och ähre utaff konunligitt stam och blodh) medt tilbörligitt och furstligitt underhåld att försee och försörge, effter som Sverigis rijkes förmåge och lägenhett sigh udi thenn måten bäst begiffve kunne etc. Therföre haffve vij aff faderlig gunst och godh vilie undt och giffvitt, såsom vij och nu medt thette vårt öpnne breff unne och giffve oss elskelig vår käre sonn, högbornne furste och herre, her Johann, medt Gudz nåde Sverigis, Göthis och Vendes arffurste, thesse effter:ne slott och länn udi Finlandh, nempligen Åbo slott och länn medt alle the sochner udi norre och södre Finlandh, som ther till aff ålder legett haffve och ähnnu ligge, som ähre Reszo, Mascho, Lhemo, Nousis, Vijrmå, Vemå, Tövesale, Rimmettele, Kårpo, Nykyrcke, Lethala, Raumo, Pöitte, Nummis, Rantemächi, Sagu, Pargas, Nagu, Lundh, Nyby, Pemar, Piche, Haliko, Uschila, Kimittå, Biärnä; thernäst Kummegårds lähnn, som ähre thesse effter:ne sochner Kyrå, Birckala, Kangesala, Åhrivesi, Kalliola, öffre och nedre Sastamala, Visilax, Lempele, Kumå, Hvittis, Loimjocki, Kiula kappelegäld, Effre och Effrebominne, Ulsby och Närpis; item Raszborgz länn medt the sochner, som ther till aff ålder legett haffve, som ähre Tennala, Poijo, Kisko, Charis, Charisloijo, Ingå, Loijo, Vichtis, Lappis kappelegäld, Siuende, Kyrkeslätt, Äspo, samt medt hele Ålandh, som ähre thesse effter:ne sochner, Jumale, Finströmm, Hammerlandh, Fögle, Sundh, Saltviik, Limmerlandh, Kumlinghe etc., så att högb:te vår elskeligh käre son her Johan etc. och hans effterkommende mandzerffvinger måge och schole niuthe, bruke och beholle till everdelige äge för:ne slott och länn medt all cronenes årlige skatt, sackörer, fodringh och all annen rättigheett och utskylder, som ther aff åhrlighen utgöres kann, intedt undendhtagendis etc. Sammelunde skall och förb:te vår

käre son her Johann och hans effterkommende manserffvingher frijtt och obehindrett beholle och niuthe hvad bergvercker udi förb:te hans furstendöme nu fundne ähre eller her effter finnes kunne. Tesligis måge och schole the haffve fulmacht udi samme furstendömme till att råde, biude och stadfäste öffver slott, fäste, landh, län och alle thesz inbyggere, andelige och verdzlige, synnerligen hvad cronenes åhrlige rântthe och utskyller belanger, sigh sielffve och menige rijckett till nytte, gagn och bäste etc. Hvarföre haffve vij undt, giffvitt och öffverandtvardett, som vij och nu medt thette vårt öpne breff unne, giffve och öffverandtvardhe förb:te vår elskelige käre son her Johan etc. för:ne cronenes lhänn medt then furstelige jurisdiction till etth rätt fursteligt lhänn och underhåld att niuthe, bruke och behålle till everdelige åge som etth rätt ledemott till Sveriges crone, doch medt sådanne condition, att hvar vår käre son her Johann etc. bådhe medt mandzerffvinger och qvinkonserffvinger aff thenn alz:te begåffvet varder, thå schole mandzerffvingerne effter linien förstendömmet beholle etc., men qvinkonserffvingerne, som udi hans lifftijdh medt gifftermåll icke förseedde bliffve, schole effter hans dödelige affgång, anthen the inrijkis eller utrijkis effter Gudz försynn förseedde bliffve, medt enn åhrligh och furstlig brudskatt aff hans löszörer och medt hans furstendömes undersåteres tilhielp tilbörligen försörgde bliffve, och arffvegødtzenn, som them både på fädernne och mödernne borde tilfalle, schole komme bröderne eller theris effterkommende mandzerffvinger effter rätte linien tilskiffes, hvariom sin part, effter som Sverigis lagh för-måler.

Hvar och så hende (thett Gud nådeligen affvende), at offte:de vår käre sonn her Johann etc. uthen mandzerffvinghe dödeligen affginghe, dhå schole samme slott och län komme och bliffve under Sverigis crone ighenn, icke anseendis hvad arffvingher han elliest utaff qvinkönn

haffve kunne etc. Hvar och thenn alz:te honum qvinkönserffvinger allenest förlänendes varder och samme erffvinger udi hans lifftijdh medt gifftermäll icke förseedde bliffve, dhå schole the effter hans dödelige affgång anthen the inrijkis eller utrijkis effter Gudz försynn förseedde bliffve, beholle alle hans löszörer till enn ärlig och furstligh brudskatt, menn hvar så hende, att vår käre sonn her Johans etc. och hans mandzerffvingers löszörer aff krijgh eller någon annen olycke hende bliffve förringett, så att förb:te qvinkönserffvinger icke ther medt kunde förstlige försörgde och förseedde bliffve, dhå schole the medt enn ärlig brudskatt medt hans furstendömes undersåters tilhielp försörges effter undersåternes förmöghenheet och icke ther utöffver, och arffvegodtzen schole komme bröderne tilskiffes, som tilförende sagt ähr etc. Hvar och så hände (thet Gud nådeligen affvende), att högb:te vår käre son her Johan etc. uthen lifferffvingher utaff thenne verdenn dödeligen affginghe, dhå schall allt hans rätte arff och afflingegodtz både udi löst och fast komme till hans käre bröder eller theris rätte manserffvinger effter linien såsom the näste och rätte ärrffvinger och icke under cronen, effter som Sverigis lagh ther um för-mäler etc.

Och effter vij utaff faderligh gunst och kärlicheett, som för:vit står, haffve nu förseedt ofte:te vår kär[e] sonn her Johan etc. medt sådant furstligt uppehålle aff Sverigis crone, så schall han ther emott udi alle måtte såsom enn from, christelig, trogen och rätträdig herre och erfffurste, som aff konungzliggt svenskt blod födt och burenn ähr, samelunde schole och hans effter:de lifferffvingher udi lijke måtte förplichtede vare sig altijd troligenn och velvilligen lathe befinne medt huldschap, troskap och mandskap först emott Gud alzmechtig, tesligis emott osz oc sin käre her broder, hö[g]b:te högbornne furste her Erick etc., när Gud alzmechtig honum till

thett konungzlige säte udi Sverige effter vår dödelige affgång att komme förseendis varder, tesligis emott andre tilkommende Sverigis rätte tilbörliche arffherrer och konunger och sitt käre fäderneslandh Sverige, såsom the för Gud och alle trogne Sverigis inbyggere vele och kunne vare tillsvars medt. Tesligis schole the och holle utaff för:ne lhänn thet meste folck, som mögeligitt ähr, och the uthenn theris skade affstad komme kunne, till att göre Sverigis herre och konung och sitt fädernesland ther medt hielp och bistand både till landh och vatnn emott alle the, som Sverigis rijke och thess trogne inbyggere förhärie och förderffve vele, enhär som helst behoff görs och sådant aff Sverigis konung och thess trogne inbyggere aff honum eller hans effterkommende liffzerffvingher bliffver fordret och begärett. Och ther nödhenn till thett högste fordrer (thett Gud alzmechtig nådeligen affvende), dhå schall han och hans liffzervinger all sin förmåge haffve ospar[d] och troligen upsättije medt Sverigis rijckis herre och konungh och all thesz trogne inbyggere theris högste och störste förmögenheett och alt annet, som tiänligt kann vare till att affverie rijchsens skade och förderff medt etc.

Och opå thet att inghen then meningh skall taghe her aff, thet vij udi någenn måtte achte göre någon affsöndringh medt samme furstendömme ifrå Sverigis rijke, uthenn vele, att thett skall bliffve, såsom thet och nu aff ålder varit haffver, incorporeret medt hele Sverigis rijke och aldelis stadigt hälle sigh ther viidh, såsom thet enne ledemott holler sigh och henger viidh hele kroppenn och lather regere sig utaff sitt rätte hoffvedt, therföre schall och offte:te vår käre sonn her Johann etc. samt hans effterkommendhe erffvingher, som för:vit stå[r], vare förplichtede altijd både medt råadh och dådh tilhielpa att affverije och förekomme effter yterste förmögenheett Sverigis rijckes skade och förderff och udi inghen måtte

sigh ifrå Sverigis rijke affsöndre lathe viidh straff, som udi Sverigis lagh förmåles. Tesligiste så offte någon ny förändringh sker i regementedt i så motte, att anthenn vij eller tilkommende arffkonunger effter osz (thet Gud nådeligen länge verdiges friiste) bliffve dödhe, och någhenn annen aff samme konungzlighe stam och blodh kommer till regementedt ighenn, effter som vij och menige rijgsens ständer samtycht och beslutedt haffve, dhå schall för:ne vår käre son her Johann etc. eller hans effter:de manserffvinger besöke samme herre och konungh medt tilbörligh ähre och reverentz och begäre stadtfästelse opå thenne vår faderlige gäffve och förläningh, sameledis tilseije honum hulskap, troskap och manskap till Sverigis rijkis gagn och beste altijd och udi alle måtte så städigt till att bevise, såsom andre rättrådige Sverigis rijkis rååd och ledemott att göre plichtige ähre. Och ther emott skall thenn, som till rijckitt och thett konungzlige säte kommer, vare förpflichtigh medt segell och breff velvilligen stadfäste och confirmere thenne vår faderlige gäffve och förläningh, så att högb:te vår käre sonn her Johan etc. eller hans effterkommende mans erffvinger för:ne gaffve och förläningh aldelis obehindret och oklandret nijutte må och schall etc. Sammelunde skall och offte:te vår käre son her Johan etc. och hans effterkommende manserffvinger förpflichtige vare effter yterste förmöghenheett, så vell som alle andre trogne Findlandz inbyggere, tilhielpe att beskydde och försvare alle Finlandz grentzer, medt hvem the helst begrensedhe ähre, och icke udi någenn måtte them förkortte lathe. Doch schall offte:te vår käre sonn her Johan etc., hans effterkommende mandzerffvingher eller någre andre Finlandz inbyggere icke giffve orsaach till någett obestännhd ved grentzerne, icke heller för sig alene och egönum sitt endtskijlte råd, tjänere och undersåther företage, förhandle eller besluthe någre the saacher och ärennder, anthen ther viidh grentzen

eller elliest, som rijcksens almennelige välfärd påhänger, anthenn medt krich, fredständh, förbundh, trachtater eller någre andre riigsens högvichtige saacher att uträtte, uthenn att sådannt skeer medt Sverigis konungz och the andre hans käre bröders och flere aff the förnämeste och förständigeste rijgsens ständers och ledemotz enndrechtige råådth och samtycke. Doch um så skeedde, att anthenn förb:te vår käre son her Johann etc. eller någon aff the andre våre käre sönnner eller theris effter:de liiffzerffvingher i the landzender the besittiendis bliffve, någon sådanne handell förefalle kunne, som menige Sverigis rijche till nytte och fördeell komme motthe, och tilfallet eller lägenhetterne för meenföre eller långh väg schuld icke så hastigt, som behöffdis, giffves motte, att sådannt berådslås kunde medt the andre hans elskelige käre bröder eller theris effterkommende liiffzerffvingher, dhå må oc skall honum, som sådanne godh tilfalle förefalle, icke her medt vare betaget eller förbudett att söke ther egönum menige Sverigis rijckis och sitt ägett gagnn och beste; doch att alle saacher i så måtte vijssligen företagis, så att Sverigis rijche therutaff icke någon schade eller nådell tilfoges måtte. Hvar och någett fiendtliget opå för:ne grentzer (thet Gud nådelighenn längh affvendhe) företaget bliffve kunne, och offte:te vår käre son her Johann etc. eller hans effter:de mandzerffvinger medt menige Finlandz inbyggeres macht och tilhielp icke förmotte göre fienderne motständh, dhå schall offte:de vår käre son her Johann eller hans effter:de manserffvinger besöke Sverigis rijckis konungh um hielp och biståndh, lijke som till theris rätt the herre och huffvedt, och såsom etth rätt huffvedtz artt ähr alle ledemott på hele kroppenn regere och förfordhre, så skall och thenn, som regerende konungh ähr, offte:de vår käre son her Johan etc. eller hans mendzerffvinger och alle Finlandz trogne inbyggere, som ähre the rätte ledemott, icke förlathe, uthen velvilligen komme

til hiälp och undsätning effter yterste förmögenhett både medt rådth och dådh till att beskydde och försvare för:ne Finlandh emott alle the, som thett vele udi någon måtte öffverfalle, förhärie och förderffve etc. Udi lijke måtte skall offte:de vår elskelige käre sonn her Johann etc., hans effterkommendhe lifferffvingher medt alle trogne Finlandz inbyggeres tilhiälp vare förplichtigh att komme Sverigis konungh och menige Sverigis rijche til hiälp, tröst och bistanndh udi alle nödh och farligheett, närh så förnödhenn ähr och på menige Sverigis rijgis vägnne ther um fordret bliffver, så att then ene landzendhenn kommer then annen til hielp, närh umtränger, och att hele rijckett henger tilhope, som thett sigh retteligen ägnner och bör och tilförennde ther um berördt ähr. Hvar och så hände, att Sverigis konungh hade behoff att fordre någon hielp aff menige rijchett, eller och att konungh sonn eller dotter sin medt gifftermäll försörje vill, anthen gärdar eller annen hiälp, som icke ähr undersäternes åhrlighe skatt och utskylder, dhå schole the, som boo udi för:ne vår käre sonns her Johans etc. eller hans effter:de liiffz-erffvingers furstendöme, vare förplichtedhe att komme Sverigis konungh och menige Sverigis rijche medt sådanne hielp till undsätningh, lijke som andre Sverigis trogne undersäter och inbyggere udi sådanne fall görendes varde etc.; doch att sådanne hielpe skatt opå för:ne furstendömes undersäter skäligh opålagt varder, att undersäterne ther hoss theris åhrlige skatt och andre utskylder och så att utgöre udi förmögenheett haffve motthe. Hvar och så händhe, att Sverigis konunghz läghenheeter sigh så kunde begiffve, thett hann udi ägenn person vilde drage til Finlandh, anthen sin erichs gathu eller för andre rijchsens anliggende nödtorffter schuld, dhå schole och the, som boo udi förb:te vår käre sons her Johans etc. eller hans effterkommendhe mä[nd]sarffvingers furstendöme, förplichtige vare att fordre och fremie honum både medt

kostgärder, skiutzreeszer och andre nödhtorffter, effter som thet sig rätteligen ägnner och bör.

Item schall och offte:de vår käre sonn her Johan etc. sampt medt alle the andre hans käre bröder förplichtigte vare att söke sitt käre fäderneslandz, menige Sverigis rijkis, tesligis sine käre systres bäste udi alle måtte, och hvar Gud täckes osz kalle ifrå thenne verden, för än hans käre systrar alle medt gifftermåll förseede bliffvit, dhå schall hann sampt medt alle andre hanns bröder och menige Sverigis trogne undersåter förplichtigte vare att försörge och försee the, som effter vår dödelige affgång ogiffte ähre, medt enn ärligh och furstligh brudskatt och alt annet, effter som konungebarnn ägnner och bör etc. Och opå thett att thesse våre konunglige meningher udi alle puncther stadige och faste bliffve måge till evigh tijdh, så begäre vij faderligen och käriligen utaff vår elskeligh käre sonn, hö[g]b:te högborne furste och herre her Erich, medt Gudz nåde Sverigis, Göthis och Vendis etc. utvald konungh, och hans effterkommendhe lijffzerffvinger, att um Gudh alzmechtigh thet så förseedt haffver (hvilkit vij och utaff hierttet ganske gernne see och önske), att han leffver och kommer till regementet effter vår dödh, effter han och hans effter:de mandzerffvinger thertill aff menige rijgsens ständer utkorredhe ähre, thet han eller the thette vårt breff dhå icke ogille eller udi någenn måtte rigge och um intedt göre vele, uthen heller thet ytermhere medt all broderlig kärligh stadtfäste och bekräftige, effter hans elskelig käre her brodher, offte:de högborne furste och herre her Johan etc. och hans effter:de lijffzerffvinger varde eller schole sigh icke annerledes emot honum och hans lijffzerffvinger, sammelundhe emott sitt käre fäderneslandh, Sverigis rijke, förholle, ähnn som christeligett, rätt och tillbörligett ähr udi alle måtte, och såsom hvar och enn troghenn broder bör att bevisze sigh emott thenn annen och emot sitt käre fäderneslandh etc.

Förbiude vij och hermedt alle, som för våre schuld vele och schole göre och lathe, att göre offte:te vår älskeligh käre son her Johan etc. eller hans effter:de lijffzerffvinger her emott någett hinder, platz eller förfångh, såsom the thens alzmechtige Gudz straff undvijke vele etc.

Vij vele och her medt till thet högste haffve förmanet alle fribornne, frälsismän, prester, köpstadsmän och menige mann, som bygge och boo udi the länn, vij offte:de vår käre sonn her Johan etc. effterlatijdt haffve udi Finlandh, att the schole bevisse honum all lydne och hörsamheett, såsom retrådige undersäter ägner och bör att bevisse theris herre och öffverheett, och såsom the för Gud och alle mennisker vele vare till svars medt, doch så att thenn lydne medt hulskap, troskap och manskap, som alle Sverigis rijgis inbyggere Sverigis rijgis konunger på menige Sverigis crones vägnne till att affvärije menige rijchsens schade och förderff medt plichtige och skyllige ähre, icke ther medt uteluckes eller förkorttes schall etc. Tesliges schole alle fribornne och frälsismänn vare förplichtige att holle så mykit krijgfolck till hest och foot till att affvärije menighe rijchsens schade och förderff medt, när behoff görs, som offte:de vår käre son her Johan etc. hvariom i sunderheett opåläggendis och tillseijendis varder, och som the mest kunne haffve rådih till effter then yterste förmögenheett, och såsom the för Gud och allt ärligett folck vele till svars vare etc.

Och thess till yter mere vjisse och stadtfästelse, att vij allffvarligen vele och begäre, thet allt thette för:ne, aldelis såsom för:vit står, fast och obrutligen schall hollitt och fulkompnedt varde, lathe vij vitterligen hänge vårt konungzlige secret nädenn för thette breff och medt ägen hand underschriffvit. Datum på vårt slotth Stocholm then 7 septembris åhrenn effter Christi födilssetijdh 1557.

Stockholm den 7 september.

Öppet bref för hertig Johan på vapen och sköldemärke.

Efter originalkonceptet i RA. Förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter, D. 1: 2 (1888): s. 757 f.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt och medh thette vårt öpne breff openbarligenn bekänne, att effther vij medh vårt elskelige Sveriges rijkens rådh, ridderskap, adell och menige ständers, andelige och värdzliges, endrechtige rådh och samtycke genom ett förordnett testamentt haffve undtt och giffvett vår elskelighe käre sonn, her Johann, medt Gudz nådhe Sverigis, Götis och Venndis *etc.* arffurste och hertugh till Finlandh, någre slott och lhän udi för:ne Finlandh, nämpligen Åbo slott och lhän, Rasborgz länn, Kumegårdz län och Ålandh, utaff hvilcke han och hans effterkommendhe barn, barnebarn och lijffzerffvinger theres fursteligit vässende, ståndh och uppehälle fööre och haffve schole, såsom vij och the and[re] våre käre sönnner hvar för sigh medh slott, fäste, landh och lhän opå andre orther her i Sverige effter Sverigis rijkis förmåge och lägligheeter udi lijke mätthe förseedt och begåffvett haffve, som the breff och förseglinger, therutöffver på alle sijdher giordhe och uprätthedhe, ther um utvijse och clarligenn förmeldhe; och efftber förbe:te landh och lhän udi Finlandh, som till samme vår käre sons her Johans hertugdöme nu lagdhe och förordnedhe ähre, nämpligen för:ne Åbo slott och lhän, Rasborgz länn, Kumegårdz läänn och Ålandh, medh skiöldh, vapn och skiöldemerckie till thenne tijdh icke försedde varitt haffve, som thett sich bordhe och udi andre konungerijker och hertugedömer brukeligitt ähr och vare plägher; hvarföre vij nu utaff vår fadherlige kärleek och aff then konungzlige fulkompligheett, machtt och autoriteet, som vij opå Gudz och menige Sverigis

chrones och inbyggers vägne haffve utöfver thet vartt lofflige konungerijke Sverige, undtt och giffvitt, som vij och nu medh thet vartt öpne breff unne och giffve förbe:te vår elskeligh käre sonn her Johann och hans effterkommendhe barn och rätte lijfzerffvinger ifrå slächte till slechte till förbe:te furstedömes yttermere stadfestelse och evigh bliffvapn och skiöldähr en fyrethet öffre och thett nidre och ledtt halfparther udi två siuudde stiärderdelenn föröfver bådhe een biörn medh

vende skiöldh, dhemercke, som styckett skiöld, högre, så och venstre fälthen blått, och söloffverfergher, och nigyltt, och utthesse färgher ett förgyltt dragett sverdh emellem bådhe främbre ramerne; hvilckitt vapn och skiöldemercke vij her medh tilägne Norre Finlandh och Kumegårdz länn. Thett andre öffre och venstre, så och thett nidre och högre fälledt rödtt och udi hvartt aff thöm en open förgyltt tornerehiälme medh en chrone opå och två glaffvenstaker udi korsvijss baak för hiälmen, bådhe medh förgyltte udder, blå fänicker och förgyltte korss egenom, hvilckett vapn och skiöldemercke vij her medh tilägne Södre Finlandh, Rasborgz län och Ålandh; item offven opå förbe:te vapn tree öpne tornerehiälmer, hvarthere medh enn chrone, och udi chronen på then högre hiälmen een halff biörn medh ett förgyltt dragitt sverdh emellem bådhe främbre ramern[e], och udi chronen på then venstre och tridhie hiälmen fem glaffvenstaaker, alle medh förgyltte udder, blåe fänicker och förgyltte korss udi etc., så att förbe:te vår älskelige käre sonn her Johan, hans barn och rätte lijfzerffvinger hoss sitt mettfödde faderlighe vapn förbe:te skiöldh, vapn

och skiöldemercker, som the her offven före udi thette vårt breff förmåledhe och medh theris rätte färger utstruckne ähre, udi alle och hvar och enn förstlige, ährlige och ridderlige saaker och handlinger, till skemptt och allfver, udi krich, tornier, medh kempende, stäkendhe, rännende, fecktende, item på myntt, udi incigler, petschaffter, clenodier, baner, fänicker, målningar och opå pauluner och begraffningher, item till att upslå lathe her udi rijkett eller i fremmende land [och] städher, för herberger eller hvar som helst sa[ken och theris] ähres och värdigheetz lägligheeter och nöttorf[ter thet for]dra och kräffvie kunne, effter theres eigen [villie och väl]behaag,¹ före, niute, bruke och beholle måghe [och schole]. Och tess till yttermere visse late vij hä[ngie vårt] kon:ge secret neden för tette br[eff, som] giffvit och schriffvit är på vå[rt slott] Stocholm then siuende dag [septembris] åren effter Christi vår frelseres byrd tusende femhundredre femtije och på thet siuende.

Gripsholm den 10 september.

Quitto för Nils Birgersson [Rosenqvist] på penningar för sålda hästar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 216 v.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligitt, att vij udi egen persone opå vårt slott Gripsholm then 10 septembris anno 57 anamedh och upburett haffve aff vår tro tienere och befalningzmand på Cronebärg, Niels Biöresson, firetio och sex daller, hvilke han upbureth haffver aff fira små gångare, som han på våre vägne sålt haffver etc. Hvarföre etc.

¹ De föregående orden fr. o. m. »item till att upslå» äro i originalkonceptet öfverstrukna. Orden inom klammer äro insatta i stället för dem, som bortrifvits med en del af papperet.

Gripsholm den 14 september.

Till Gustaf Olsson [Stenbock] angående tvisten mellan Lars Jönsson [Tre strålar] till Vallsnäs och Knut Håkansson [Hand] samt om allmogens i Sunnerbo tredska vid mönstringen.

Riksreg. 1557, fol. 62.

Vår synnerligh gunst etc. Käre her Göstaff, eder drager väll tillminnes, att vij för någon tijdh seden screffve eder till um then trätte och oenighet, som sigh emellem Lasse Jönsson opå Valsnäs och Knutt Håkenszon tildragitt haffver. Så förundrer osz icke lithitt, att effter Knutt Håkenszon var her uppe och clagede opå Lasse Jönsson, thett han skulle haffve tagitt honum een gårdh ifrå, tesliges och bränt up een gårdh och elliest mykett unsagdt honum opå liiffvett, och vij för samme hans clagemåll skuldh lothe foordre honum hijtt up till osz, så hade vij icke anners troott, utan att Knutt Håkenszon medh samme fartt till att fulfölge sin clagemåll skulle och komme her tillstädes medh, och förnimme doch, att hvarcken han eller någre andre, som någett tilltaell haffve till Lasse Jönsson, ähre än nu upkomne, och kunne icke vette hvadh han ähr för een mann, effter han icke kommer och består the ordh, som han opå honum clagedtt och sagdt haffver, och hvar han icke hade veledtt komme her up medh tillstädes, då hade thett varidtt bätter, thett han hade sijttidtt hemme och hafftt skam och otack för möden, för thett som han clagedt haffver, och såsom osz synes, haffver han i sinnet att villije bringe osz och Lasse Jönsson tillsammans. Så haffve vij än nu inthitt vijdere kunnett ther ått göre, uthan haffver tagitt för:te Lasse Jönsson i bestriichningh, att han her tillstädes vare skall, till thesz hans vederpartt kommer, effter thett ähr oss

icke gått her någett till att döme, medh mindre bågge parterne vore her tillstädes, then som clager och then som svarer, och såge förtänskuldh gerne, käre her Göstaff, att I ville förskaffedtt, thett förte Knutt Håkenszon samptt the förnämpligeste aff nempden, som saken them emellem bäst vitterligen ähr, måtte än nu medh thett förste upkomme etc.

Vij vele eder och icke förholle, att Niels Bijrgesson på Cronobergh haffver nu nyligen scriffvitt osz till och giffvitt tilkenne, att the knechter, som ähre i Sunnerbo, haffve icke veledtt komme tillstädes, then tijdh han samptt Lasse Päderson them effter vår befalningh mustre ville (aff hvilke hans scriffvelse vij her innelucht skicke eder een copie tilhonde), och haffve the stemptt them tre reser, doch haffver ingen aff them veledtt komme tillstädes, utan någre fåå. Så kunne vij icke vette, hvadh orsack ther till varidtt haffver, eller hvem såsom sådant haffver åstadh kommitt, endoch att Niels Bijrgeson berörer, thett framlidne Arffvidtt Claeszon, then tijdh han leffde, hade tagitt aff een partt någre daler utaff the rikeste och them som dugligeste vore att bruke udi vår och rigzens tjänist, them lott han oscriffne och hemme bliffve, och the som icke udi vår tjänist tjänlige vore och icke ville giffve honum mutor och gåffver, them loott han uttscriffve etc. Så kunne vij icke tro, att thett allene haffver varidtt orsaken till för:ne treske, utan vij befruchte, att Lasse Jönszon eller och någre andre haffve sådantt åstedkommitt eller förorsakedtt etc. Hvarföre ähre vij gunsteligen begärendes, att I her um vele granneligen ransake late och förfare, hvar egenom sådane olydno må förorsakett vare och hvar utaff hon haffver sijtt ursprungh, och siden medh thett förste giffve osz therum tilkenne, opå thett vij måtte få vette, hvadh vij vijdere till saken göre skole etc. Gudh eder befallendes. Datum Griipsholm 14 septembris.

Strömsholm den 14 september.

Quitto för Lasse Knutsson på penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521 — 1558 i KA., fol. 218.

Vij Gustaff giöre vitte[r]ligett, ath vij udi egen konlige personne på vår gård Strömsholm then 14 septembris anno 57 anamedh och upbureth haffve aff vår tjänare Lasse Knutzonn ethundrede ottetijo tre mark örtig, hvilka peninger honom Jonn Bagges effterleverska, hustru Karin på Dijupadall, leffvererett hadhe och våre utöffver bleffne aff the femhundrede mark, som Jonn Bagga anamedh till ath giffve knecterne på handen, thå the skolle drage ått Findlandh. Hvarföre giöre vij etc.

Strängnäs den 19 september.

Till Mats Olsson angående skattepersedlarnes levererande.

Enligt afskrift i S. Åkermarks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer (KA.), Bd 1.

Gustaff etc. Vår gunst. Som tu skrifer, Mattz Olsson, och begärer vette, hvart tu thet skatte smör och flesk lefverere skalt, som tu opå våre vengna upburit hafver udi tin befallningh för thet århret 1557, så vele vij, at tu samme smör och flesk skall medt thet förste lefverere till vårt slott Stockholm, fordrendes ther opå visse qvittens.

Sammalunde, som tu och begärer vethe, huruledes tu skalt bestelle medt the skattefåår, som bönderne udi tin befallningh skole uthgöre, vele vij, att tu skalt nu i höst låthe slachte them och beställer, att både kåldunedt och kroppen blifver välförvaradt udi tunnor och sedan skickede till för:ne Stockholm, ther tu veest tigh effter rette. Datum Strengenäs 19 septemb. 1557.

Strängnäs den 19 september.

Förläningsbref för Erik Jönsson på ett hemman i Heda socken.

Enligt afskrift i S. Åkermarks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer (KA.), Bd I.

Vij Gustaff göre vetterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde, så [och] opå thet att thenne vår tro tienare Erick Jönsson sig thes troligere och fljhteligare udi thenne befallning, vij honum tillbetrodd hafve, skall befinne och bruuke låthe, hafve undt och förlänth, som vij och nu medh vårt öpne bref unne och förläne honum (oss till een behageligh tijdh) een vår gårdh frij för alle uthlagor och uthskylder, som thär åhrligen afgå plägar, och tillförende till Alfvastre closter lytt hafver, benämpd Hädda i Hede sochn udi Lysingz häredh, ther våre befallningzmän och alle andre sig hafve effter rätte, icke giörendes förbede Erich Jönsson här emot något hinder eller förfong. Datum Strängnäs ut supra [19 septemb. 1557.]

Strängnäs den 20 september.

Öppet bref för Hofva och Lyrestads socknar på frihet från skjutsresor och gästning till andra än dem, som bevisligen färdades i kronans ärenden.

Riksreg. 1557, fol. 63 v.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att endoch vij tillförende och udi [vår] förste regementz tiidh haffve confimerett och stadfest the privilegier och friheter, som salige våre framliidne förfäder, Sverigis riikes konungar, våre undersåter udi Hoffve och Lyrestade sockner i Vasbo härede under Tiveden giffvitt haffve, så ähr osz doch än nu aff them ödmiukeligen clagevisz berättedtt, att sådane giffne previ-

legier och friiheter aff meste parten, som dher framdrage, ganske ringe achtedtt, mykitt mindre udi sijtt värddh och viidh machtt holdne bliffve, synnerligen medh the olaglige skiutzreser och otilbörligh gestningh, som samme våre undersäter bliffve medh betungede etc. Hvarföre haffve vij aff vår synnerligh gunst och nåde tagitt och annammadtt, som vij och nu medh thette vårt öpne breff opå nytt tage och annamme för:ne våre undersäter udi vår konglige frijdh, hegn och försvar, och aldelis her medh confirmere alle the privilegier och frijheter, som framliidne Sveriges riikis herrer them giffvitt och vij tillförende stadfest haffve, och vele förtänksuldh her medh så nu som tillförende alffvarligen haffve förbuditt, att slett inge, anthen våre egne fougter, befalningzmänner och theris tjänere, item ryttere, knechter och andre våre tienere eller och riddere, friiborne, frälsismän samptt theris tjänere, tesliges borgere och theris tjänere och andre, eehoo the helst vare kunne, som icke ähre stadde udi våre eegne och rigzens högviiichtige ärender (ther opå the skole altijdh haffve till bevijsz vårt egitt pasbordh, budbysser eller våre förslor) skole fördriste sigh her effter att tage, bruke eller rijde någre skiutzhester utaff för:ne sockner; uthan ther någon vägfarende vill bliffve förfordrett anthen medh förslor, udi hurudane motte thett skee kunne, eller medh maatt och ööl samptt andre nödtörffter, då skall han vare förplüchtigh att betale och göre liike och skäll för sigh, effter som rätt och tilbörligitt kan vare, så framptt att han icke skall vara förfallen udi thett straff, som Sverigis lagh och vår gårdzrätt um våldgestningh och våldzverken uttvijser. Ther hvar och een haffver sigh fulkomligen att effter rätte. Datum Strengnäs 20 septembris anno etc. 57.

Tynnelsö den 20 september.

Förläningsbref för Joakim Bulgrin på två gårdar i Tollstads socken.

Enligt afskrift i S. Åkermarks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer (K.A.), Bd 1.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde, så och för velviligit hulle och tro tienst, som oss elskeligh vår tro tienare, Jochum Bulgerin, oss och våre elskelige lijfzarfvingar, tesslijkes vårt rijcke Sverige här till dagz giort och bevijsst hafver och ännu ytermere här effter velvillielig och troligen giöra och bevijsa må och skall, så länge han lefver, hafve undt och gifvit, som vij och nu medt thette vårt öpne bref unne och gifve honom och hans effterkommande barn och rette lijfzarfvingar thenne effterskrefne våre och cronones gårdar, benämpde Hyppinge, liggendes uthi Tolstadh sochn i Vijfolka härad i Östergötland, som förbenämp[t], och är uthi samma Hyppinge skattgiord till halft fempte span ränta, cronojordh till tio span ränta och een engh, liggiandes uthi häradh måsson, renter sexton lass höö, hvilken vij och så honom uthi lijka motto gunsteligen undt och gifvit hafva, med huus, jordh, ååker, eengh, skog, skiul, fiskevatn, qvarner och qvarnströmer, i våto och torro, intet undantagandes, som samme godhz nu tillydher och af ålder tillyth hafver, [att han them] niuta och brucka och behålla må och skall [till] everdheliga ägha, så [att] Jochim Bulgerin och hans barn [och] effter[komende] räthe arfvingar för:de två gårdhar, lijeke som andre fråsemän theris arfvegodhz uthi vårt rijcke, till vår [och] cronones tienst under rätt frålse niutha och behålla måge och skole. Och skall han och hans effterkommande arfvingar förplichtige vara sig ther altijdh emot velvilieligen och troligen befinna låtha, ehvar som helst vij eller våre lijfz-

arfvingar på Sveriges vegna [them] behöfve att bruke till landhz eller vatn. Och thes till ytermehra vjssso hafve vij låtit hengie vårt secretis under tette vårt öpne bref. Datum Tunelsiöö 20 septemb. anno 1557.

Kungsberg den 23 september.

Till Hans Kraft om den fänika knechtar, som ställdes under hans befäl.

Efter original i Revals stadsarkiv.

Gustaff etc. Vår gunst tillförende etc. Skall tu vette, Hans Krafft, att vij haffve förskickedtt these breffvijsere och knechter, som opå thenne inneluchte zedell anteechnede ähre, till tigh, att the skole vare under tin befallningh etc. Therföre ähr vår villije och befallningh, att tu skall lathe them opå någon orth ther udi Vester-götlandh bekomme börgeläger, effter som the andre tydske knechter ther bekomme etc., vettendes tigh her effter rätte. Datum Konungsbergh 23 septembris anno etc. 57.

(Sigill.)

Utanskrift: Till vår trotienere Hans Krafft, haffvendes våre knechter udi befallningh udi Vestergötlandh etc., gunsteligen.

Kungsberg den 24 september.

Öppet bref till allmogen i Borgå och Perno socknar angående hemmansklyfningen.

Riksreg. 1557, fol. 64 v. Förut tryckt af A. I. Arwidason i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 281—283.

Vij Gustaff etc. giffve eder trogne undersäter, som byggie och boo udi Borgo och Perno sockner i Nylandh, her medh tilkenne, thett osz ähr förekommit, att endoch vij medh vårtt öpne breff och mandatt, som vij för tu ähr

sedem öfver hele Findlandh haffve förkunne latijdh, högeligen förbudett haffve, att ingen skulle fördriste sigh att clyffve och schiiffte hemmen sunder udi så många deler, som een tijdh långh her till haffver varidtt i stortt misbruck, icke heller slå mehre jordh under sigh, änn som hvar kan väll fiikie och fare, så förnimme vij doch, att sådane våre faderlige rådh och trogne förmaninger bliffve ganske ringe utaff någre aff eder achtede, så att ther een haffver boott opå tillförende, ther tränge sigh nu väll fem eller sex in opå och vele doch icke mehre göre i skatt och andre uttskylder ther aff, än som ther giordes utaff, när thett utaff een eller två haffver besijttidtt varidtt, thett doch icke allenast ähr emott för:ne vårt förkunnede mandatt, utan och emott Sveriges lagh, ther så scriffvett står, att när syskene skillijes ätt till disk och duck, så ähre the plichtige ättskijllieligen att göre theris skatt och andre uttskylder etc.

Tesliges förmäller och för:ne vårt mandatt, att ingen skall köpe eller tillegne sigh mehre jordh, än som han kan väll fiikie och fare eller och till hans rätte bolstadh aff ålder legatt haffver. Och effter cronon och hennes åhrliche skatt och rättigheter i så måtte bliffve mykidtt förringedtt, therfore vele vij än nu haffve eder dannemän varnede och förmante, att I fölije och rätte eder effter våre befalningh och icke trängie eder in opå hvar annen, både eder sielffve och cronone till stoor skade och nachdell, medh mindre cronones skatt kan bliffve theregenom förbättredtt. Sammeledes biude vij tigh, vår fougte udi för:ne sockner, att tu skall haffve flijtigt upseende her medh, så att ther någre vele clyffve och skjiffte theris hemmen, att the då hvar för sigh måtte göre osz then rättighet ther aff, som Sveriges lagh uttvijsar. Udi like motte, ther och någre haffve så store hemmen, att flehre än een kunne sigh theropå väll behielpe, så måtte man tage någett therutaff och läggie till the andre hemmen, som så

små ähre, att the, som them besijttie, sigh elliest icke behielpe kunne. Doch skall ther medh sådane förordh skeep, att cronon bliffver theregenom förbättredtt och icke förminscedtt. Ther I dannemän haffve eder att effter rätte. Datum Konungzbergh 24 septembris anno etc. 1557.

Ridön den 25 september.

Till hertig Johan angående förutsättningarna för Sveriges inblandning i den polsk-livländska tvisten, om de ryska sändebudens föräringar och om bristen på mynt.

Riksreg. 1557, fol. 65 v.

Vår faderligh gunst och kärilige helse etc. Käre son Johan, vij haffve bekommett och förstätt tin scriffvelse, och hvadh belanger then spannemåle tu begärer, att vij ville lathe förskiuicke till Findlandh, må tu ther um handle medh Oluff Anderszon, effter han veett bäst, opå hvilke orther vij måste spannemålen liggiendes haffve etc.

Käre son, som tu och begärer, att vij ville lathe löpe någre aff våre galeijder utöffver till Findlandh för thett rychte skuldh, som Jacop Hendrickzson haffver giffvitt tilkenne, att kongen i Pålandh ähr i svår rustningh emott the liiffländer, så kunne vij icke vette, hvadh fördeel the lägenheter um kongen i Pålandh kan giffve osz, effter thett vij icke än nu kunne vette, hvadh the påler utträtte, effter thett ähr än nu så nytt, att man inthitt haffver förstätt för visse, att thett till någon slachtt kommett ähr, och ther vij svenske skulle någett utträtte på then platzen, måste man vare ther um väll förtäncht, hvadh i sådane motte företages, för än någett obetäncktt begynnes, heller och hvarest och opå hvadh orth och platz man någett företage skulle, så att man icke förer sigh udi mehre skade än fördeell medh sådant obetäncktt företagende.

Therföre ligger machtt opå att vette alle lägenheter, tesliges vare mykett välkynnigh både um Påländz, liiffländers, städernäs, the danskes och thett hele romerske riikis up-sått, sinne och meningh, huru thesze, som före:vit står, tillsinnes ähre um för:de Liifflandh. Ligger och machtt opå, att um the svenske någett företage ville, att man då vijste, för hvadh orsack thett skee skulle, och hvar medh vij ville försvarett. Tesliges måtte man och vette, på hvadh ortt sådantt skee skulle, item att man och nu i midler tijdh sikh medh förståndige kundskaper beflijte att vette alle lägenheter um för:de Liifflandh och besynnerligen på the grentzer, som hijtt mott Sverige sikh försträckie, som ähr Arnsborgh, Hopsall, stigt v. Össell, thett abedie till Posz, item Rugön, Gullandh och then Kolcken i Liifflandh, som under Gullandh tillförende lydtt haffver, medh andre flehre öijer och slott, som mott thenne grentzen belägne ähre, hvar vij then bäste lägenhett haffve någet till att utträtte. Ther till hörer trogne, snälle och vällförfarne kriigzfolck till kundskap sådantt till att utträtte. Ther um måtte man och sikh till thett högste beflijte, så att man tager icke ondt och gör ther halffver värre uttaff, som nu sijdst skedde medh thett rydze kriigett. Vilde och icke ringe machtt opå liggie, att um the svenske någett skulle företage opå then sijde, att the då först granneligen förviste sikh, huru våre nemste granner kunne vare tillsijnnes, och våre gott, att tu her um ville berådslå medh her Steen Erichzson, att han sijtt betänckende udi saken ville giffve tilkenne. Och effter rydzerne ähre nu framkompne till Stocholm, så såge vij gerne, att tu medh lempe ville lathe medh them förhöre, um the liiffländzske ähre kompne till någett fördragh medh storfursten, eller hvadh the um kongen i Påländh förnummitt haffve. Vore och rådeligitt, att tu ville haffve tijne visse kundskaper allestedz in i Liifflandh, the ther kunne förfare, hvadh tijdender eller lägenheter ther opå färde ähre, och

hvardh the ther förnimme, thett vij då medh thett förste ther um måtte bliffve förständigede etc.

Käre son, vij see och gerne, att tu samptt medh her Steen ville giffve eder i handell medh Staffen Sasse och förhöre, um honum icke kommer i hugh eller drager [sig] till minnes, att then tijdh, vij först komme till regementt, kom een biscop till osz till Stocholm aff förne stigt v. Össell medh någre gamble breff, lydendes att vij ther till skulle haffve jus patronatus, och um osz drager rätt till minnes, då skedde thett, för än vij vore på Gotlandh etc.

Vore osz och icke obehageligitt, att man oförmerchtt och medh lempe kunne förfare och komme under vädrett, hvadh för föräringer the rydske sendingeboden haffve medh fare, mehre än the två tartareske runer, som Bertill Jörenszone i sijn scriffvelse um förmäller, att storfursten haffver uttsändtt till att förähre oss medh etc.

Osz synes och icke rådeligitt, käre son, att tu giffver tigh till siösz opå thenne tijdh, effter i löffalledtt ähr esomofftest stor storm, blåst och oväder. Tu villtt förtänkskuldh see tigh vijsligen före och förtöffve, till thess thenne storm och oväder, som nu förhanden ähr, måtte bliffve stilleth etc.

Käre son, som tigh väll förtäncker, att vij gåffve tigh vår lägenhett tillkenne, thett vij icke viste osz rådth till flehre peninger än till 6,000 mark udi vårtt våll opå thenne tijdh, så veett Gudh, hvar vij, skole tage thesse svåre summer, som nu sigh vill belöpe, till att löne vårtt fälck medh viidh trijhundrett tusendh mark. Therföre ähr vår alffvarlige villije, att någett utaff thett sölf, som oförmyntedtt ligger i Findlandh, måtte medh thett förste förmyntedtt bliffve, opå thett vij icke så förblottede bliffve motte medh peninger och daler, att vij alzinthitt haffve till att tage och vårtt kriigzfolck för sådane förblotningh icke förlöpe eller vij them orloff giffve motte etc. Thette vij

tigh icke förholle vele etc. Gudh alzmechtigeste tigh altijdh befallendes. Datum Rijdön 25 septembris anno etc. 57.

Strömsholm den 4 oktober.

Quitto för herr Videkind [Larsson] i Munktorp på en kyrkkrona.

Enligt afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 216 v.

Vij Gustaff etc. giöre vitterlig, att vij udi egen konglig persone anamed och upburett haffve then 4 octobris anno etc. 57 upå vår gårdh Strömszholm aff vår thro undersåthe, her Vidika udi Muncetorp, sampt aff kiörckevårtte ther same stadz, Oloff Raffvelsson i Helgeby och Peder Anderszon ij Lundby, en förgylt krone, vog fiortan lödiemarkar, hvilkett för:de Muncetorpz kiörcke [åtte]. Ter emod haffve vij gunsteligen unth och effterlated them til för:ne kyrckies byggningz behoff halffannen lest korn aff then thiende spanemåle, som udi thette tilstunde[n]de år anno 58 faller vidh förbe:de Muncetorp kyrcke.

Gustaff.

Vesterås den 8 oktober.

Till fru Anna [Clemetsdotter (Hogenskild)] till Åkerö angående hennes twist med hustru Brita [Kristiernsdotter (Vasa)].

Riksreg. 1557, fol. 68.

Vår synnerligh gunst etc. Vij haffve bekommett eders scriffvelse, käre fru Anna, um then sack, såsom emellem eder och h. Brita, Mattz Paderszons, udi een tijdh längh varidtt haffver för then svåre summa peninger, som eders salige fader hade upburitt aff salige h. Brita[s], Mattz Paderssöns, moder h. Döredij för thett svåre godtz och egendomer, som alle vitterligitt ähr, thett hon förpantede

och borttsålde för then kärlichett hon hade till honum, och sigh förhoppet att niute mehre gått ått än som skedde, i thett att samme eders fader hade henne troloffvett till echteskap, och bleff doch inthitt mehre holladtt, utan then fatige qvinnen bleff i så måtte sviiken och bedragen ifrå sijne peninger, hvilkitt för Gudh och alltt ährligitt folck icke kan vare achtedtt rättvijsliga giordtt etc.

Vijdere giffve I och tilkenne um then doom, som vij skulle haffve sijttidtt utöffver medh flehre aff riigsens råd h emellem eders salige moder fru Anna och hustru Döredij. Så skole vij icke tro, att vij haffve sijttidtt i then dom eller giffvitt någentijdh samptycke, att salige fru Anna, eder moder, skulle haffve rätt till att beholle then store summa, som eder salige fader, Clemett Hoffvenskäll, i så måtte orättvijsligen sigh tilkommett hade. Hvar vij sådantt eller andre sådane dom gilledtt hade, kunne vij icke annett säije, utan att vij och the andre i then måtten hade giordtt orätt. Så vette I väll siälffve, käre fru Anna, att thett haffver för någer åhr seden både i eders faders tijdh och i eders moders tijdh nogsamptt varidtt bevijsligitt, att h. Döredij, Gudh hennes siäll nåde, bleff aff eders fader besvijken och affskijldh medh ett stortt summe peninger etc. Vore förtänkskuldh vårt nådige betänckende, att then fatige qvinne h. Brita icke måtte bliffve sijn rätt längre förhollen, thett Gudh kenne, både henne [*sic*] och hennes moder i alle theris liiffzdager ther um nogh umtaledtt och mykedtt therföre liditt och inthitt bekommett, och att thenne fatige qvinnen i sijn ytterste ålder icke måtte bekomme så mykett som rätt vore, vore för Gudh icke svarligitt. Hvarföre, käre fru Anna, att I ville giffve eder någett närmere till rättvijsen, thett tycker osz vare rådeligitt etc.

Som I och scriffve, att then fatige gamble qvinnen, h. Brita, skulle vele stå effter eders och eders barns skade och förderff, så kunne vij icke tro, att hon i någen måtte ther effter står, um I elliest vele tilbiude henne någett

nähr thett, som skäll vare kan etc. Datum Vesterårs 8 octobris anno etc. 57.

Vesterås den 9 oktober.

Till utvald konung Erik angående Simon Wolder, om tvisten mellan doktor Kop och en judisk läkare samt om prinsessan Katarinas sjukdom.

Riksreg. 1557, fol. 70.

Vår faderligh gunst etc. Käre son Erich, vij haffve bekommett tin scriffelse och förnummett, att Simon Wolder var än nu [i] Stocholm, thett vij icke hade förmodett, effter thett att han lett sigh förmerckie, att han then sack, som honum opålagdtt ähr, ganske hasteligen ville och kunne utträtte, och ähr än nu icke länger kommett, än som tu scriffver. Så må then alzmechtigeste Gudh vette, hvadh i så måtte på vårtt och alles våre gagn videre kan bliffve utträttedtt etc.

Som tu scriffver um Walwiick, att han medh thett snaraste bliffver afferdigett, Gudh giffve att thett och kunne skee, osz och riikett till thett bäste, doch såge vij gerne, att osz måtte bliffve förständigett, hvadh articler samme Walwiick i befalningh medgiffne ähre. Vij ville ochså gerne vette, hvadh beslutt eller rådth på för:de Walwiickz affskedh och the andre gode män aff rådett ther opå betäncktt haffve, effter vij inthitt tviiffle, att tu hoos her Steen Erickzson och her Päder Brae ju någett ther um förclarett och tilkenne giffvet haffver etc.

Um thett rydzske sendingebodh, som tu scriffver, måtte man effterlate them theris egitt betänckende, effter thett folckett later sigh inthitt vände ifrå theris seder och gamle bruck etc.

The köpmän, som ifrå vestvartt kompne ähre, late vij osz och väll behage och kunne ther inthitt till svare, utan

see gerne, att the äre kompone medh een lyckesaligh rese heem igen etc.

Vij kunne och icke dölije, att vij haffve förmärcht e en stoor trätte emellen these våre medicos, doctor Kop och then juden, så att juden later sikh ganske grofflige förhöre um doctor Kop i tvänne stycker, först så mykett doctor Johan Kopz facultett belanger udi medicinen, att han taler liithitt gått ther um; till thett andre att han berömer liithitt doctor Kop, så mykitt som een ährligh mandz handell belanger och thett som ett ährligett mandz rychte tilhörer; hvilket tu, käre son, samptt medh andre fiehre gode mändz råd, som ther tillstädes ähre, vjdere betaste och förhöre kan, än vij nu ther um scriffve kunne. Osz förundrer och så icke lithitt, att effter thett Simon Wolder, Ezechias, Elias samptt andre aff then tydske nationen theris trätte thette ganske åhr förnummit haffve, [the] och osz ther um till thett minste förständigett haffve etc.

Vår käre dotter Katerine haffver varidtt ganske svagh, ähr icke heller än nu mykett väll till pasz, mehre än hon var then tijdh tu skildes ifrån osz. Vij förnimme och, att för:ne doctor Kop haffver scriffvit henne till och förbuditt, thett hon skulle tage then drycken diægreotium till sikh, som han gaff henne opå Griipzholm, och haffver hon väll till än fyre eller sex gånger kastedtt up effter samme dryck etc. Gudh alzmechtigeste tigh altijdh befallendes. Datum Vesterårs 9 octobris anno etc. 57.

Vesterås den 17 oktober.

Skyddsbref för Mats Knutsson [Creutz] till Sarvlaks.

Efter R. Hausens aftryck ur en kopiebok å Malmgård i Bidrag till Fial. hist., D. 3 (1904): s. 368.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij aff synnerligh gunst och nådhe haffve tagit och annamadh och nu med

thetta vårt öpne breeff tage och annamme oss elskelighe, ehrlich, välbördigh man Madz Knutsson till Sarffvelax udi vårt kong:e hägn, fridh och försvar och synnerligen att hägne, fride och försvare för allt öffvervåld och orätt, som the Märttelaxar [*sic*] honom här till gjordt haffve. Och ther the eller någon annen hans någrannar förmeene sigh haffve någon rätt, honom anthen um jordhgodz, uthmarck, fiskevatn, torp eller torpestandh eller annedh till att tale om, dhå vele vij, att sådant skall skee anten in för oss eller vårt elskelige rijkzens råd, förbiudandes här medh alle, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, för:de Madz Knutzson här eemoth nogot hinder eller förfongh göre vidh vår ogunst. Datum på vårt slåt Vesteråås then 17 octobris anno 1557.

Under vårt secret.

Stockholm den 23 oktober.

Till konungen af Danmark angående Joen Andersson i Ulfsmåla.

Riksreg. 1557, fol. 71.

Vår vänligh och kärlich helsen etc. Stormechtige, högborne furste, käre her svåger, broder och besynnerligh gode vänn, vij kunne E. K:tt udi een godh meningh icke förholle, thett een E. K:ttz undersåte udi Blekingen, benempdh Joen Andersson i Ulfsmåle, haffver, then tijdh han för någre åhr seden bodde her i vårt riike Sverige, sigh udi mångehånde måtter mykett otilbörligen och förädelligen så väll emott osz som emott våre undersåter förholledtt, såsom han och een vår fougte udi Smålandh, benempdh Inge Arffviidzson, på samme tijdh, så väll som månge andre tillförende, genom försått och i mordstiigh ganske förrädeligen togh aff dager. Och när han för sådane sijne misgerninger skuldh icke länger fördristede

sigh att bliffve her i riikett, stack han sigh heemligen utaff landett och haffver siig så een tijdh longh udi E. K:ttz riike Danmarck nu förholledtt. Så hade vij väll förmodtt, att han, seden han udi så måtte kom utaff riikett, skulle haffve afflatijdt vjrdere att förarge våre undersäter, hvilkitt doch icke skedtt ähr, utan han haffver så väll seden som tillförende bruckett sijne tiuffve styc-ker och oförrättedtt och öfverfalledtt våre undersäter, som viidh grentzen besijttne ähre, then eene effter then andre, enär och så offte han ther till lägenhett och tillfalle någerledes bekommedhtt haffver, såsom vår fougte opå Cronobergh Niels Biirgeszon osz och haffver forstå latijdt, thett offte:de Joen Anderszon skall och nyligen haffve een vår undersäte utaff Algutzboda sockn medh våldh öfverfalledtt och fångtlich förddtt öfver grentzen utaff landett och medh honum aldelis effter sijn egen vilije ther handlett, utaff then orsack, att för:ne vår undersäte i Algutzbode sockn skall för någon tijdh medh våde vare kommen i skade för een hans slechtinge, hvilkitt doch för fyre ähr seden medh hele slechten haffver varidtt försonedtt och aldelis fördragitt etc. Och endoch vij länge sedhen haffve hafftt i sijnnett att lathe medh rätten fulfölge honum, så haffve vij thett alltt her till hafftt fördragh, i thett förhop att han än nu skulle besinne siigh och affstå ifrå sådane förrädelige tiuffve styc-ker, som han tillförende bedriffvitt haffver, men effter vij förnimme, att ther doch ingen bättringh opå färde vare kan, utan att han gör våre fatige undersäter ju then ene skaden effter then annen, så kunne vij osz icke annerledes ther emott förholle, utan måtte latett gåå osz till hiertedtt och E. K:tt sådantt tilkenne giffve udi then vänligh och naborligh tillförsiichtt, att E. K:tt varde lathe haffvendes herudinnen ett sådantt inseende, att han bekommer sijtt tilbörlige och vällförtiänte straff och våre undersäter icke annedtt må vederfares, än som rätt och

christeligitt ähr, och såsom E. K:tt gärne see, att E. K:ttz undersåter udi liike måtte utaff våre undersåter vederfares etc.

Ytterligere kunne vij E. K:tt icke haffve förholledtt, thett osz udi liike måtte utaff för:ne vår fougte opå Cronobergh ähr berättedtt och tilkenne giffvitt, att offte:de Joen Anderszon skall vare een iblandh them, som tillförordnade ähre att vare utöffver then synn, som för någon oenighet skuldh, emellem E. K:ttz och våre undersåter um grentzerne sigh förorsakett haffver, skall hollen varde etc. Så effter nogh vitterligitt ähr, att för:ne Joen både medh mandröp och andre förrädelige handlinger, såsom för:vitt står, sigh befläckett haffver, therfore synes osz, att han icke udi någon måtte ther till bliffver brukett, såsom E. K:tt thett haffver vjdere hosz sigh att betänckie. Vij försee osz och förtänskuldh, att E. K:tt varder thett icke heller tillstadjendes, utan befallendes, att någon annen ährlich mann udi hans städh thertill förordnes måtte, opå thett att på bäggie sijder måtte ransakes och skee så mykett som rätten medgiffver, hvilkitt vij udi liike måtte och större måtte altijdh medh E. K:tt att förskylle ähre benägne. Vele och haffve E. K:tt her medh Gudh then alzmechtigeste käriligen befaledtt. Datum på vårtt slott Stocholm 23 octobris anno etc. 57.

Gustaff medh Gudz nåde Sverigis,
Göthis och Vendis etc. konungh.

Stockholm den 28 oktober.

Till Tage Ottessen [Thott] angående Lars Turesson [Tresors] på bohusslänska kusten grundstötta fartyg.

Riksreg. 1557, fol. 72 v.

Vår synnerligh gunst tillförende etc. Vij giffve eder tilkenne, Tage Ottesson, att osz elskeligh vår tro mann

och råd, Larsz Turszon till Peningeby, haffver underdån-
ligen latijdt osz förstå, thett han udi nästförliidne som-
mer skiickede vestvartt ett siitt skep effter salltt och an-
nett, som han täden hade behoff, och udi then resen bleff
thett aff storm driffvitt under Nörigis siide vedh Kars-
borgh nu näst förliiden S. Mattei dagh, och ther stötte
thett opå grundh och bleff seden opå samme grundh stån-
dendes. Och som skeperen och skipzfolckett förnumme,
att the icke kunne få skepet aff grundett, förän godt-
zett bleff ther aff lössedtt, therföre begynte the och strax
att före i landh aff samme godtz hvadh the kunne, och
then tijdh the hade holledtt opå att berge ther aff opå
ett dygn tillgörendes, så bleff them aff edre befalnings-
männ förbuditt att befatte sikh någett mehre anten medh
skep eller then deell, ther opå vaar, och nödgedes förtän-
skuldh skeperen medh skepzfolckett late skepet medh ta-
kell och tugh bliffve qvartt ständendes opå grundett och
giffve sikh ther ifrå, endoch väll hade stått råd till, att
både skepet och een stortt partt aff godtzett hade strax
kunnet bliffvett räddett och bärgett. Så kenne Gudh,
att thett fatige folck, som vaar opå samme skep, haffve
elliest hafftt nogh bekymber aff then vedermöde the lede
i siön then tijdh skepet stötte, att man ju yttermehre
icke hade hafftt behoff att besväre them therutöffver medh
någen förhindringh till att berge godtzett och hvadh som
stoodh till att rädde. Vij kunne och icke besinne, hvadh
fördeell eller gagn ther aff fölge skulle, att saltedtt eller
andre varer, som opå skepet oförderffvett icke liggie
kunde, måtte icke bliffve bärgett, utan genom sådane för-
budh och hinder bliffve liggiendis opå skepet och för-
derffves, som nu skedtt ähr. Och effter vårt betänckende
hade varidtt fast nyttighere, att sådane godtz hade bliff-
vitt bärgett, landfördtt och förvaredtt, ehvem seden, an-
then the rätte ägende eller andre, hade skoledtt thett be-
hollet. Och förmode vij, att the rätte ägende borde ju

vare nämest till att beholledtt, effter the vänlige förhandling, som emellem riigerne för någre åhr seden förliidne ähre uprättede, ju clarlighen inneholle, att thesse trenne riigerne inbyggere, som anthen udi så måtte, som nu skedtt ähr, medh för:de skep eller elliest genom annen olycke någon skade hende kunne udi någett aff för:ne trenne riiger, då skulle the, som sådane skade liidtt hade, obehindrett rädde och barge, tesliges niute och beholle alltt thett the kunne igen bekomme, och att inthitt ifrå them skulle affhendtt bliffve udi någon måtte etc. Hvarföre ähr och vår nådige begären, att I vele lathe haffve tilbörigitt inseende medh edre befalningsmän och icke tillstädije, att the emott sådane förhandling handle motte eller emott våre undersäter sikh annerledes förholle än som tilbörigitt ähr, och att the icke vjdere göre för:ne skipzfolck någett hinder anthen opå skep eller godtz, utan heller hielpe och foordre them för een skäligh bärgerlönn, medh hvadh deell som behöffves, till att barge och rädde både skep och godtz medh. Thett samme udi liike måtte att bevijse Danmarcks och Nörigis undersäter ähre vij altijdtt benägne. Gudh eder befallendes. Datum Stocholm 28 octobris anno etc. 1557.

Stockholm den 30 oktober.

Öppet bref för Svante Sture på två års frihet från oxtaxan i Läckö län.

Efter originalet i f. d. Banérska arkivet på Sjöo.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij aff synnerligh gunst och nådhe, så och för thenn huldskap, troskap och mandskap, som oss elskeligh vår tro mann och råd, her Svante Sture till Hör[n]ingzholm, oss, våre unge lijffz erffherskapter och vårt rijke Sverighe her till

dagz troligenn giordt och bevist haffver och annu her effter yttermere thett samme emott osz och them troligenn bevijsse mhå och schall etc., haffve undtt och effterlatidh (som vij och nu medh thetta vårtt åpne breff unne och efftherlathe) honum frijhet opå thenn oxetaxen, som hann aff Läckie läänn för thette närvarende årh 57, sammelunde för thett tilkommende årh 58 bordhe att uttgöre etc. Ther våre camerere[re] och befallningzmänn måghe vetthe sigh effter rättthe, icke görendes förberte her Svante her emott någett hinder eller förfångh etc. Datum Stockholm 30 octobris anno etc. 1557.

(Sigill.)

Stockholm den 1 november.

Kreditiv för Dionysius Beurres till drottning Maria af England.

Efter originalet i Public Record Office, London.

Gustavus etc. Illustrissima domina princeps, domina germana charissima, misimus ad Serenitatem Vestram in certis quibusdam nostris negotiis dilectum nobis hunc fidelem nostrum factorem Dionisium Borreum, quæ negotia, V. S. nostro nomine ut aperiat, illi mandavimus. Idcirco fraterne et amice nunc petimus, ut illis in rebus, quas nostro nomine ille ad Serenitatem Vestram et nunc et deinceps post hoc, quamdiu ipsum istic apud vos commorari volumus, perferet, fidem illi V. S. certo et indubitanter habeat; ad quod in re simili vel maiore promerendum apud S. V., quoties et quando occasio sese ita dederit, semper erimus propensi. In Domino, ut V. Serenitas foeliciter ac prospere valeat, exoptamus. Datum ex arce nostra Stocholmiana kalendis novembris anno a salutifera Christi incarnatione 1557.

Gostavus.

Utanskrift: Serenissmæ principi ac dominæ, dominæ Mariæ, Angliæ, Franciæ Hiiberniæque reginæ, necnon fidei catholicæ defensatrici, dominæ germanæ nostræ charissimæ.

Stockholm den 2 november.

Quitto för Anders Sigfridsson [Rålamb] på penningar och testamentssilfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 218.

Vij Gustaff giöre vitterligett, att vij udi egenn konlige personn upå vårtt slott Stocholm then andre novembris anno 57 anamedh och upburett haffve aff vår tro tienere och fougthe udi Ångermanneland, Anders Sijffredsonn, peninger tuhundrede ottetijo siju mark en öre sex peninger, som han för någon kåstgiårdh bekomedh hadhe, hvilken han såldhe udi förnempde Ångermannelandh och var same kåstgiårdh utgiortt der ij landett till ted krigfålk behoff, som drogo der ijgönom till Findlandh etc. Item en söllfvel [*sic*] skåll vogh tijo lodh, som framledne här Christoffer i Soletha udi förbe:ne Ångermannalandh udi tesstamenthe skenectt hade etc. Hvarföre [etc.].

Stockholm den 4 november.

Quitto för Kristiern Larsson på penningar, dels från myntet i Åbo och dels af de finska fogdarnes redovisning.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 217. Jfr en annan afskrift i RA:s samling af Cameralia: Extract aff lengdenn på all Hanns Thommesonns upbörd 1556—58.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij haffve latidt anname aff vår kære sons Johans tjänere, nempligen Christiern Larsson, these effter:ne peninger, som han

hade med sig ifrå Finlandh och leffvererede opå Stockholms slott then 4 novembris anno etc. 57, hvilche peninger våre tjänere Måns Jönsson, Rasmus Lodvicksson och Oloff Knutzson uprecknedhe, först pen:r aff myntheit på Åbo slott elleffvetusende tuhundrede tiugu halff niende mark ortiger; item aff fougternes och proesternes leffvereringh udi Finland för för:ne åhr 57, och vore samme pen:r udi tre fierdinger, udi then förste fierding aff Augustinus Matzson, fougte udi Hollele sochn, pen:r nijetie mark en öre; aff her Eskil i Itima pen:r fempten mark en öre; aff Christoffer Michelsson, fougte udi Lampis, Hauho och Tulos sochner, pen:r tutusende siuhundrede nijetiefyre mark; aff Pelle Person, som var fougte udi Hollele, pen:r tolff mark tre öre; aff Lasse Jönsson, som var fougte på Mustele gård, pen:r fyretijetre mark; aff Jören van Borg pen:r ettusende siuhundrede tiugenije marck en öre aderton d:r. Summa udi then förste fierding peninger fyretusende sexhundet ottetije tre marck sex öre aderton d:r. Udi then andre fierdingh aff Henrik Morthensson, fougte på Hollele gård, åhrlige renthe pen:r tutusende en marck en halff öre, sacköres pen:r etthundrede siutije halffnijende marck en öre aderton d:r, för Isack Nielssons spannemål peninger fyrehundrede tiuge och en halff marck, presterente pen:r sexhundrede sextije en marck två öre 9 d:r. Summa udi then annen fierdingh peninger tretusend tuhundrett sextie en marck fyre öre fempton d:r. Udi then tridie fierdingh aff Jören Stråbuck, fougte udi Hattula, Janekala och Våno sockner, pen:r trijtusende nijehundrett en marck halff fierde öre; aff Oloff Jacobsson, fougte på Kymmene gård, pen:r fyrehundrede sexti sex marck; aff Anders Matzson, fougte udi Syssmä och Padassjoki sockner, pen:r ottehundrede två marck fem öre nitten d:r; aff Påvel Andersson, fougte udi Säxmäki, pen:r ettusend femhundet fyre marck en öre. Summa udi then trid-

hie fierding pen:r sextusend sexhundredre siutijefyre marck två öre siu d:r. Summa tilhope opå thet, som för:ne fougter och prester leffvereret haffve, fiorten tusend sexhundredre nitten marck fem öre sexten d:r. Summarum opå alle för:ne pen:r tiugefemtusend [ottehundredre] fyretije otthe marck ort:r fem öre sexten d:r. Och tess til visse late vij tryckie vårtt secret her nedenföre och med eigen hånd underscriffvitt. Datum loco et tempore ut supra.

Gosta[v]us.

Stockholm den 9 november.

Quitto för Bengt skräddare på kyrksilfver och penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 218.

Vij Gustaff giöre vitterligett, att vij udhi egen konlige personne på var slott Stocholm then nijondhe novembris anno 57 haffve anamedh och upburett aff vår tro tiänere och foug[t]he udi Redveg och Åsa häredh Bängth skredere thetta effte[r]skreffne sölff, daler och peninger, som är kyrkesölff en kalk, syndrug, med patten, vog femtan lodh ett quintin; en kalk, syndrug, med patten, vog halffsuttendhe lodh; en en kalk, syndrug, med patten, vogh tiugu fira lodh; en en kalk, syndrug, med pathenn, vog halfftrettende lodh; ittem daller ethundredre företijo ett stycke, peninge etthundredre fämtijofira mark örtigh, hvilka daller och penningar han udi förbe:ne häreder upburett haffver för the restansier utgärdes hästar, som der utgiöres skulle. Hvarföre giöre vij etc.

Stockholm den 10 november.

Till hertig Johan angående penningars emottagande från Åbo, om koppars och salts öfversändande dit, om konungens missnöje med Hans Tomasson och om underrättelsers inhämtande särskildt från Livland.

Riksreg. 1557, fol. 76 v.

Vår faderligh gunst etc. Käre son Johan, vij haffve bekommett tin scriffvelse, tesliges the peninger medh Christier Larsson till osz nu öfverskiickede ähre ifrå Åbo etc. Så kunne vij tigh icke förholle, att osz tycker, thett Hans Tommeson bär sigh icke rätt ätt, i thett han skiicker till osz summovijsz fougternes leffringh i peninger och ingen vijdere beskedh anthen um regenskaper eller annett, och såge förtänkskuldh gerne, att tu honum alffvarligen villtt tillsäije och förmane, thett han måtte tänckie till att lathe osz bekomme then beskedh, som osz bör att haffve, och effter som vij honum ther um nu haffve latijdt tillscriffve etc.

Vijdere som tu giffver tilkenne, att tu achter framdelis lathe osz förstå, hvadh lägligheter tu kan förnimme och förfare både ifrå fremmende orther och ther udi Findlandh etc., så vore osz mykedtt behageligitt, att så skedde, och synnerligen att visse kundskaper stedze måtte haffves i Liifflandh till att förfare opå thett allerfijteligeste, huru saken nu står emellem kongen udi Päländh och the liiffländzske, item huru the liiffländzske stå medh muscoviiterne, och elliest hvadh opå färde ähr, som osz ligger machtt opå att vette, effter som vij tigh och ther um senast tillscriffve etc.

Käre son, haffver för:de Christier Larsson annammett her siu skeppund kopper till myntedtt udi Åbo. Vij achte och lathe sende till Åbo trettije lester salltt medh

een aff våre galeijder, um thenne vinter, som nu begyntt ähr, thett icke förhindrer etc. Gudh alz:te tigh altid befallendes. Datum Stocholm 10 novembris anno etc. 57.

Stockholm den 10 november.

Till Hans Tomasson angående insändandet af riktiga register öfver uppbörden i Finland.

Riksreg. 1557, fol. 77 v.

Vår gunst tillförende etc. Vij haffve bekommett tin scriffvelse, Hans Tommeszon. Haffve vij och så latijdtt upräckne the peninger, som Christier Larszon hade medh sigh ifrå Åbo. Vij lathe och skiicke igen till tigh ett register, ther udi förmälltt ähr, huru mykett hvar fougtes peninger varidtt haffver, item hvadh som och så ifrå myntedtt udi Åbo komett ähr, och förundrer osz stoorlighen, att tu ingen vijdere beskedh haffver osz medh fougternes leffringh tillskiickett, utan allenest summovijsz upscriffvitt, hvadh som hvar fougte haffver leffrerett, endoch tu haffver nogsamptt tillförende förstätt, att vij endelighen vele vette rätt beskedh um alle deler, och må tu vette, att vij slett intitt behagh haffve till sådane register, utan vele tigh alffvarlighen haffve förmanett, thett tu täncker till att lathe osz bekomme sådane register, som osz bör haffve, först ett rätt lenzregister och index opå alle fögderijnn; thernäst hvadh osz bör att haffve aff hvartt fögderij i alle partzeler; item hvadh som aff hvartt fögderij udi alle partzeler leffrerett ähr, och hvadh som tilbake står etc. Tu villtt och udi liike måtte icke förgäte (effter som vij tigh nogsamptt ther um haffve tillsagdtt och förmanett tillförende) att lathe osz få een visz beskedh opå alltt thett, som cronones ränte ähr föröcktt och förbättredtt medh utöffver hele Findlandh, som ähr medh lenzmendez, bolemendez, fier-

dingz mēdz och presterenter, thett osz förmoder och någett förslå skall, hvar ther um elliest allestedz ther i landett rättelighen ähr bestelitt vordett etc. Rettendes tigh her effter fulkomlighen, så framptt vij till thett tu besteller udi så måtte någett behagh haffve skole etc. Datum Stocholm 10 novembris anno etc. 1557.

Stockholm den 10 november.

Quitto för Jöns Bosson på penningar.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 216 v.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, att vij ud[i] egen kong:e persone opå vårt slott Stocholm then 10 novembris anno etc. 57 haffve annamett och upburitt aff vår tro tjänere och fougte på Orreholmen, Jönns Boszonn, peninger femhundra fyretije halffniende march ortiger, daler fyretije stycker tree orth[ig]er, hvilke peninger och daler han haffver upburitt för någre uthgärdzhäster, som han på våre vegne haffver föryttrett udi Vartoffte häredt etc. Hvarföre göre vij för:ne Jönns hermed etc.

Gustaff.

Stockholm den 10 november.

Quitto för Lasse Bryntesson på penningar.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 219.

Vij Gustaff etc. göre vitterligett, att vij udi egen konlige persone på vårt slott Stocholm then 10 novembris anno etc. 57 anamedh och upburett haffver aff vår fodermarsk udi Vestergylan Lasse Bryntszon[?] peninger halff femtte mark, hvilka öffverbleffne våre aff then suma, som han hadhe anamedh aff vår renthekamar til skytternis besålningh udi förbenempde Västergylan pro anno 56. Hvarföre göre vij etc.

Stockholm den 16 november.

Skyddsbref för ordinarius i Skara, M. Erik Falk.

Riksreg. fol. 75 v. Förut tryckt af P. E. Thyselius i Handl. rör. Sveriges inre förh. under kon. Gustaf I, Bd 2: H. 2 (1845): s. 400—402.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt medh thette vårt öpne breff, att för osz haffver varidtt osz elskeligh vördeligh mann, M. Erich Falck, ordinarius udi Schara, och clagett utöffver någett otilbörligitt rychte och skällordh, som een benempdh her Lars Johannis och een borgere i Schara vidh nampn Hans Lom haffve honum opå sagdt i så mätte, att för:te M. Erich skulle haffve brutidt een kiista utur muren i för:ne Schara domkyrkie; samme lunde att lector Sven udi Schara för siigh sielff haffver kommiit honum ett rychte opå um ett skrijn, som han och skulle haffve orätteligen bekommett och thett latidtt före udi lädersäckier till Östergötlandh etc. Så haffve vij hörtt begge parternes, som ähr M. Erichz opå then ene och her Larses och Hans Loms opå then annen partt, taall, svar och geensvar, doch therutaff icke annett kunne förnimme, utan att för:ne her Lars och Hans Lom haffve honum medh stoor lögn sådantt rychte opåkommett, effter the för osz sådane sijn ordh aldelis nekett och veder sakett haffve. Och haffver sijn opå thett sijdeste så tilldragitt, att thett, som the hade i sinnett att villije tillläggie och opåkomme M. Erich, ähr them sielffve kommett under ögenen. Vij haffve och förmerchtt aff för:ne lector Svens egitt bekennilse breff, att thett rychte, som han hade kommett för:ne M. Erich opå um thett skrijn, ähr och alzinthitt verdt etc.

Tesliges haffver och för:te M. Erich underdånligen latidtt osz förstå, att een qvinne udi Schara, benempd Kijrstin Oluff Gulsmedtz, haffver och kommett honum ett rychte opå, i thett att han olofflighen skulle haffve

tagitt ett månstrantz och någer kalcker utur spetalen ther viidh Schara och them latijdt sönderslå och förarbete etc. Så opå thett för:te M. Erich sin sack udi alle måtte thesz clarere göre ville, therföre han underdånligen presenterede för osz någre breff, som borgmestere och råd hudi Schara honum giffvitt haffve, udi hvilkitt var förmälltt, att för:ne Kijrstin Oluff Gulsmedtz haffver bekendtt inför rätten, thett hon aldrih viste sådantt medh honum, utan sade sigh thett hörddt haffve aff een sijn tjänere och gulsmedtzsven, um hvilkitt han och ju för rätte tillfrågett bleff och nekede, att han thett aldrih sagddt hade. Och opå thett sijdeste bekende då för:ne Kijrstin, att hon hade sagddt osandtt opå offte:te M. Erich och viste aldrih någon tijdt sådantt medh honum, therföre hon och för rätten sackfälltt bleff och effter lagen bötte för samme sack etc. Therutaff vij nogsamptt haffve förmerchtt, att allt thette för:ne, som offte:de M. Erich opåsagddt ähr, haffver aldelis varidtt lögn och falske dichter etc. Hvarföre göre vij offte:te M. Erich qvitt och frij för sådantt rychte och skällordh och hermedh tage honum udi vår kong:e hegn, vern och försvar, synnerligen till att försvare honum till rätte etc. Biude förtänskuldh her medh alle, som för våre skuldh vele och skole göre och late, att the offte:de M. Erich her emott udi någer måtte inthitt hinder eller platz göre skole, så framptt the vele undvijke vår ogunst och högste straff etc. Datum Stocholm 16 novembris anno etc. 57.

Stockholm den 16 november.

Qvitto för borgmästare och råd i Gefle på tullmedel.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 220.

Vij Gustaff giöre vitterligett, ath vij udi egen kongelige persone på vårtt slott Stocholm then 16 novembris

anno etc. 57 anamedh och upburett haffve aff våre trogne undersätter, bāremester och rådth samt meninghetten udi Geffle, thette effterskreffne guld, som är ungerske gyllene fyra hundrede, hvilkett gul the oss utgevidh haffve för then tull, som the burde utgiöra anno etc. 56. Hvarföre giöre vij etc.

Stockholm den 20 november.

Quitto för Sten Eriksson [Leijonhufvud] på penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 218 v.

Vij Gustaff giöre vitterligett, ath vij udi egen konlige personne på vårtt slotth Stocholm then 20 novembris anno 57 anamedh och upburett haffver aff os elskelig vår tro man och öve[r]ste eretete[^o: secrete] rådth, här Sten Ericksonn til Greffnes, peninger trijhundrede ottetijo halff siette mark örtigh, hvilka öffver bleffne våre på then suma, nempligen ett tusen mark örtigh, som vij honom tilskijcke lathe aff vår re[n]tte kamar anno 55 till att betale the kniecter, som vij på then tid lathe antage udi vår tjänsth; ittem femtan mark örtigh restansie peninger, som tilbaka stode aff the peninger leverere[s] skulle för the utgierdes klijppere, som utgio[r]des same år aff Vilska häredh; ittem kåstgiärdzpeninger tuhundrett tiugu mark örtiger, som utgiordes anno 56 utåff Mohäradh, Ösbo, Tvetha och Västra häradh. Suma på fö[r]be:ne peninger sex hundrett tiugu en halff mark örtigh. Hvarföre giöre vij fö[r]be:ne etc.

Stockholm den 23 november.

Quitto för Jon Stork på penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 220 v.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligett, ath vij udi egen konlige personne upå vårtt slott Stocholm 23 novembris

anno etc. 57 anamedh och upburett haffver aff vår tro undersatte och bårgere udi Arboga Jon Stärk peninger ethundrede tiugu sex mark, hvilka peninger [han] haffver bekomed för nijo tunnor brun miödh, som [han] ij förbenempde Arboga på våra vägne föryttradhe, hvar tynna för fiortan mark örtiger. Hva[r]före etc.

Stockholm den 24 november.

Quitto för Jon Amundsson på penningar.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 219 v.

Vij Gustaff giöre vitterliged, ath vij udi egen konlige personne på vårtt slott Stocholm then 24 novembris anno etc. 57 anamed och upburett haffver aff vår tro tienare Jonn Amundson, som var vår fougte på Ummo gårdh, peninger femtijofem mark två öra och tolff penniger, hvilka han upburett haffver aff förbe:ne Ummo sokn för likstol, påskoränte och kyrkiogån[g]speninger upa fö[r]be:ne år 1557. Hvarföre giöre vij etc.

Stockholm den 26 november.

Quitto för Peder Månsson på testamentsmedel.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 220 v.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligett, att vij udi egenn konlige personne opå vårtt slott Stocholm then 26 novämbris anno etc. 57 anamedh och upbu[r]ett haffver aff vår tro tianere och fougte udi Säffvede Peder Månson ett sölff stop vog halffsuttende lodh och ett halfft qvintin, hvilket han hade bekommedh utij testamente effter framledne här Lars ij Hvenne. Hvarföre etc.

Stockholm den 28 november.

Öppet bref för borgerskapet i Gefle på uppräknade friheter.

Riksreg. 1557, fol. 78.

Vij Gustaff etc. gøre vitterligitt, att effter våre trogne undersäter, menige Gefle borgere, haffve latijdt sigh vällvillige förnimme till vårtt och menige riigzens gagn och bäste, så länge then rydze feijde varede både medh gärder, förslor och annen hielp etc., therföre haffve vij aff synnerligh gunst och nåde undtt och effterlatijdt, som vij och nu medh thette vårtt öpne breff (osz till een behageligh tijdh) unne och effterlate, att the måge och skole vare frij för alle länge förslor både till land och vatn, medh mindre våre och riigzens nödtörffter theris hielp udi så måtte synnerligen behöffve kunne. Item haffve vij och giffvitt them frij för then humbletull, sammelande fiskie tull, som them att uttgöre aff theris handell och fiskerij i för:ne Gefle stadh tillsagdtt och opålagdtt ähr, doch medh sådane beskeedh, att the Gefle borgere, som fiskerij bruke vele under Helsingelandh och Ångermannelandh eller the öijer, som liggie till samme landzänder, skole vare förpllichtige att giffve osz hvar tijende tunne aff then fisk, hvad slagh thett helst ähr, som ther bekommes kan etc. Ithem haffve vij och så gunsteligen effterlatijdt, att the Gefle borgere, som haffve uprött och uptagitt siigh någre vreter eller tepper omkringh för:ne Gefle stadh, måge och få (osz till een behageligh tijdh) samme vreter och tepper niute och bruke, så her effter som the her till giordt haffve, doch så att the gøre osz och cronone then rättighet aff samme vreter och tepper, som the kunne bliffve skattlagde och gøre skäll före etc. Ther våre befalningzmän måge sigh effter rätte, icke görendes för:ne Gefle borgere emott thenne vår

gunstige tillatillse någett hinder eller förfångh. Datum
Stocholm 28 novembris anno etc. 57.

Stockholm den 30 november.

Handelstraktat mellan Sverige och Ostfriesland.

Häraf finnes i RA en afskrift af det i Aurich under den 23 mars 1558 utfärdade ex., tryckt af O. S. Rydberg i Sverges traktater, D. 4 (1888) s. 312—316. Det i konung Gustafs namn under den 30 november 1557 afgifna ex. är tryckt af Brenneisen i Ostfriesische Hist. und Landes-Verfassung, T. 1, Lib. 5 (Aurich 1720): s. 214—216.

Wir Gustaff, von Gottes gnaden zu Schweden, der Gotten und Wenden koning, und wir Anna, geborne greffin zu Oldenburgk und Delmenhorst, greffin zu Ostfrieszlandt, thun kundt aller menniglich und bekennen gantz offenbar mit diesem brieffe, das wir mit gutem wissen umb erhaltung gemeines nutztes, insonderheit aber zu erbawung freundlicher nachtbarlicher communication, nutz und ge-
dei beider unser konigreich und landtschafft untersassen, uns mit einander einhelliglich vorglichen, voreinigt und vortragen haben, vorgleichen [und] voreinigen unsz in krafft dieses brieffs, nach besage und inhalt dieser hernach auszgetruckten artickeln jegen einander bestendiglich zu vorhalten:

Als nemblich das hinforder unsern kauffleuten und untherthanen in unsern reichen und landschafften mit den guetern und wahren, so darinne fallen und vorhanden, midt den inwohnern frey und unvorhindert nach eines jedern gelegenheit zu wandeln, handeln, ire gewerbe und narung zu treiben und zu suchen, frey offen zugelassen und unvorhindert sein soll. Und erstlich sollen und muegen nach dato dieses brieffs alle unsere unterthanen unserer konigreich in der graffschafft Ostfrieszlandt, in allen stedten, merckten und flecken, da freie merckte itziger zeit gehalten oder kunfftiglich auffgerichtet und gehalten mochten werdenn, ohne einigen zoll, axise, ungeldt, auff-

lage, tonnengeldt und alle andere unpflcht, wie das gemeinet oder angesetzt mochte werden, mit kauffen und vorkauffen ihre narung, handell und wandel pflegen und furnehmen und von solchen beschwerungen allen entfreiet und darzu ungehalten sein, so wohl im landt als aus dem landt; und was also unserer reich unterthanen aldaer kauffen und ahn wahren ahn sich bringen, sollen sie ahn die nechste gelegende und mitgrentzende lande, als Westphalen, Groningerlandt und Westfrieszlandt, durch sich selbst oder undersetzte personen nicht vorschieffen, sondern ahn andern ortern ihren nutz und bestes damit schaffenn. Hin wiederumb sollen und muegen imgleichen die underthanen der graffschafft Ostfrieszlandt im reich zu Schweden in den nachgesetzten kauffstedten, Stockholm, Suderkoping, Calmar, Nikoping und Elssborgk, nach gewonheit unnd statuten der reich, in einkauffung allerlei schwedischer wharen, so zu marckte gebracht, und in vorkauffung der eingebrachten gueter und wharen frey, unvorhindert, ohne zoll, axise, aufflage, tonnenpfal-geld oder einigerlei beschwehungen von den burgern und inwohnern alleine kauffen und ihre freie handlung habenn. Da aber die zeiten schwehr und durch schickung Göttes teurungen einfielen, also das man das landt an getreidicht oder andern wharen nicht entblossen kandt, alsdann soll der gelegenheit und beiderseits zulasz und vorgunstigung nach die handlung und auszufuhr moderirt werden. Do auch beiderseits unsere unterthanen ihre eingebrachte gueter und wharen in Schweden und Ostfrieszlandt nach aufschlagung derselben, so offt als es geschehe, aber rechter werde und kauff nicht wurden vortreiben noch anwerden können, so sollen sie zu einem sonderlichen kauffe nicht gedrungen sein, sondern ihnen dieselben wiederumb ausz dem reich und landt nach ihrem gefallen, jedoch zu keinem beider theil feinden oder widerwertigen, unvorhindert zoll, axise, tonnengeldt und anderer auflage, frey ausz zu fuhren,

zugelassen und offen sein. Do aber jemandes, der kein inwohner der reich Schwedenn oder Ostfriesz were, dieselbigen guter kauffen wurde, derselbe soll die axise, zoll und tonnengeldt zu geben vorpflichtet sein und von beiden theilen die auszufuhr, keuffen und vorkauffen sunder einigen betrugk, hinderlist oder gefahrlichkeit geschehen oder vorgenommen und von keinem theill etwan frembde kauffleute zu geselschafft oder matschoppei im kein der Schweden oder Frieszen untergenommen, sondern unsere untherthanen guten schein und beweis zu handeln mit sich haben und keinem frembden keins weges mitgetheilet noch gestattet werden. Es sollen auch alle underthanen des reichs Schwedenn in der graffschafft Ostfrieszlandt wonhafftig und die so ihren handell treiben, selbst haus oder tisch haltenn, auff speise, tranck und schiffsvictualie ihre freiheit haben und sich derselben frei, unvorhindert, ohne einige einsage in alle wege zu geniessen und zu gebrauchen, wie dann gleicher gestalt den Ostfrieszen, so in Schweden handeln und wandeln, wiederfahren und dieselbige freiheit ihnen unvorhindert reciproce zu pflegen zugelassen sein soll. So oft auch die underthanen der graffschafft Ostfrieszlandt etzliche schwedische wahren keuffen und daselbst aussfuhren wurden, sollen sie dieselben stracks auff Embden zu pringen verbunden sein; wo ihnen aber ein unfall durch wetter und windt oder sonst eine ehafft nott vorstiesse, die sie zu erweisen schuldig sein sollenn, mugen sie der gelegenheit und notturfft nach dieselbigen schwedischen gueter zu vorfuhren und zu vorkauffen macht haben. Und sollen also keines weges die schwedischen waren ihren abgesagten feinden zugefuhret und sie dadurch gestercket werden. Gleicher gestalt soll den Schweden in diesem fall mit den feinden der graffschafft Ostfrieszlandt sich zu vorhalten auch auffgelegt sein. Es sollenn auch beiderseits unserundert hanen mit keinen neuen aufflagen beschwerdt, dann midt gnad, gunst, lieb und

freundschaft auch guter forderung nachgefolgt und gefordert werden; deren gueter, so im reiche Schweden oder Ostfrieszlandt vorstorben, sollen auff erfordern ihrer bevelchhaber und darthuung geburlichs bewaises nach recht und landes gewonheit eines jedern orts ohne vorhinderung ausgeantwortet werden. Und da dann der almechtige seine gottliche gnade vorleihen thete, das der handel in Schweden oder der graffschafft Ostfrieszlandt zunehmen und sich vormehren wurde, und aber, wie in kauffhandlung vorzufallen pflaget, die richtigkeit nicht alwege gehalten werden kann, oder auch andere sache belangendt, das sich eins theils underthanen von den andern oder sonst von frembden beschwerdt empfinden, umb das hernachmals nicht etwan von einigerlei sachen wegen viel ubriger unnotiger irrung, spann oder gezengk mit einfallen konte, so dann sollen beiderseits underthanen, in eines jdern landschafften privilegium fori habenn, also das sie niemandt in causis civilibus mercimonia concernentibus in dem konnigreich Schweden, so wohl als in der graffschafft Ostfrieszlandt zu besprechen macht haben solle, es were dann von sachen und contracten, so in einem jeden lande contrahirt und ergangen sein. Des sollen beiderseits underthanen und kauffleute auff einem jedern orte nach vormehrung des handels factoren, diese handel zu treiben, zu vorordnen macht haben, welche factoren ihre elderleute zu kiesen und von denselben alsz competenten richtern in ehrster instantz gerichtlicher ansprache gewertig sein sollen; jedoch ob jemandts von denen elderleuten in prima instantia beschwerdt wurde, soll ihme ahn eines jedern orts obrigkeit zu appelliren unbenohmmen sein.

Welchen handel, vorein und vogleichung wir Gustaff, von Gottes gnaden zu Schweden, der Gotten und Wenden konnig etc. ahn einem, und wir Anna, geborne greffin zu Oldenburgk und Delmenhorst, greffin zu Ostfrieszlandt, am andern theill, desgleichen auch bewilligt und ange-

nohmmen haben, als wir dann in krafft dieses solches bewilligen und annehmen; gereden und geloben derwegen, bei unsern konniglichen wirdden und grefflichen ehren, solche obberurte vorein in allen artickelen, wie in denselben vormeldet, stedt und vest zu haltenn und zu volnziehen sonder alle geferde. Dieweilen aber wolgedachte gräfin etc., als vorsteherin I. L. freundlichen lieben söhnen, in diesen contract nicht weiter dann auf ihr belieben und bewilligung sich zu verbinden mächtig seyn; als wollen wir Gustav, von Gottes gnaden zu Schweden, der Gothen und Wenden etc. könig, uns auch denselben nicht weniger als I. L. söhnen aufzusagen und zu renoviren vorbehalten, bedinget und unbegeben haben. Des zu urkund haben wir solcher contracte zweene eines lauts und buchstabens vorfertiget, und ein jeder theil dem andern seinen zugestellet, welchen diesen wir Gustav, von Gottes gnaden zu Schweden, der Gothen und Wenden etc. könig, mit unserm königlichen secret wissentlichen haben bekräftigen lassen und mit eigener hand unterschrieben, der gegeben ist auf unserm schloss Stockholm nach Christi, unsers lieben herrn und seligmachers gebuhrt im funffzehen hundersten und sieben und funffzigsten jahre, den letzten novembris.

Gustavus.

Stockholm den 6 december.

Förläningsbref för utvald konung Erik på Kalmar stad och län, Kronobergs län och Öland.

Enligt en nära samtida afskrift i Uppsala universitetsbiblioteks Nordiska samling (Hist. Svec. Gust. I, vol. 5). Förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska rikadagsakter, D. 1: 2 (1888): s. 765 f.

Vij Gustaff etc. tilbiude edher, oss elskelige våre trogne undersäter, andelige och världzlige, friborne frelsismän, prestmän, köpstedismän, cronenes skatskyllige bön-

der, cronenes landboer och menige almoge, som bygge och boo uthi Calmarne stad och län, Cronebergz län och på Öland, vår gunst och nådige villie tilförende, och giffve edher, käre undersåter, her med nådeligen tilkenne, at effter then alz:te Gud så skicket och förordnet haffver, at vår elskelige käre son, högborne furste och herre, her Erich, Sverigis, Götis och Vendis etc. utvald konung (genom vår faderlige gunst och kärlichetz tillatelse) utaff Sverigis rijkes råd, ridderskap och menige stender endrechteligen til en regerende herre utöffver thette vårt konnunge rijke Sverige effter vår salige affgong keest, koret och utvald är, så på thet för:te vår elskelige käre son thess ytterligere tilfelle giffves måtte sig med all furstelig dygd, förstånd och förnufft at förmeere och förbättre först emot Gud, oss och sine elskelige käre syskene och alle trogne Sverigis inbyggere till thess yttermere försterckilsse, tröst och bijstand, så och at han thess ytterligere kunne förmerckie then faderlig gunst och kärlichheet, som vij altid till honum hafft och draget haffve och än yttermere her effter haffve vele och kunne, och at han ther emot igen som then trogne son sig emoot oss med al sonlig ödmiukheet och troheet thess yttermere at beviise plichtig och skylig vare schal, så och effter vij her effter med ålderdom och svagheet fast betungede bliffve, att vij uthi eigin persone icke aldelis så förmechte ferdis och allestedes drage kring om rijkit, såsom vij tilförende giort haffve och ännu gerne göre ville, ther machten och vår legenheet så tilsade, till att lathe förhöre och ransake, hvad för brister eller klagemål her edher eller andre våre trogne undersåter på ferde vare kunne, och lathe förhjelpe allom them, som någon oskäll eller oförrätte vederfaren vore, till thet som Sverigis lag medgiffver och rätvijsligit vare kan; för sådanne orsaker skuld och opå thet för:ne edhre landzänder lengst her ifrå så väl som the andre, oss nemest vid handen ligge, uthi alle saker, så väll i vår frå-

varilsse som närvarende, thet som rät och skääl är, vederfaris måtte, tesligest att I ochså kunne haffve all hielp, tröst och bijstand vid grentzen, om någon farlighet hende opåkomme; dherföre haffve vij nu faderligen och gunsteligen förhandlet med för:te vår elskelige käre son, att han titt nid till edher, käre undersåter, sig begiffve schal och ther hos edher, oss till någon behagelig tid, bliffve på våre och cronenes slot eller hvar honum synes ther i edhre landzänder, på thet han på våre vägne och uthi vårt namn skall vette att achte edhert och then menige landzändens gagn och beste, uthi hvad måthe han kan, effter som vij honum nu faderligen och gunsteligen sådant opålagdt och befalet haffve, endoch Gud veet, att vij honum ifrå oss icke väll kunne ombäre etc. Hvarföre biude och befale vij edher alle för:te våre trogne undersåter, friborne frelsismän, prestnän, köpstedismen, schattebönder, landboer och menige almoge, som bygge och boo uthi för:te Calmarne län, Cronebergz län och på Öland, att I på våre vägne för:te vår elskelige käre son her Erich etc. hörige och lydige vare schole uthi alt thet, som han till vårt och Sverigis rikis gagn och beste edher biudendes och befalendes varder, och at I tesligeste uthi rätten tid och gode reede lathe för:te vår käre son eller hans befalningsmän bekomme cronenes årlige skat, landgille, fodringer, dagzvercker, saakörer, med alle cronenes rättigheter och utskyller, ehvad namn the helst haffve kunne, och elliest uti all annen måtte beviise edher emot honum, som edher bör emot vår elskelige käre son, så frampt I vele göre thet oss liufft och behageligt är. Ther I, käre undersåter, allesammans edher effterätte vele. Datum på vårt kong:e slot Stocholm 6 decembris anno etc. 1557.

Stockholm den 6 december.

Quitto för Henrik Månsson och Jöran van Nürnberg på penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 221 v.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligett, ath vij udi egen konlige personne upå vårtt slott Gripholm anno etc. 57 anamed och upburett haffva aff vår tienare och fougthe udi Balingz häradh ij Upsalle stiet Händric Månsonn ungers[ke] gyllene tredie styckä. Ittem then 6 desembris opå same år på Stocholms slott leffvererede vår tianere och prosses [o: profoss] Jören van Norenbärgh ungerske gyllen siutij stycker, suma til hopa ett hundrede ungerske gyllene, hvilkett gull han haffver utgeffved för någgre otillbörlige stycker, som han haffde försett sigh udi mott oss. Hvarföre giöre vij etc.

Stockholm den 10 december.

Quitto för Erik Berg på penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 221.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligetth, ath vij udi egenn konlige personne på vårtt slott Stocholm 10 desember anno etc. 57 anamedh och upburett haffva aff vår tro tienere Erick Bärgh tesse effterskreffne penningar, ett hundrede tiugufem mark, hvilka peninger han för the deker offvergode semskett gättskinn bekomedh haffver; ittem en krydepungh, som samme peninger udi lågho. Hvarföre etc.

Stockholm den 14 december.

Quitto för Anders Björnsson på penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA.,
fol. 221.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligedh, att vij udi egenn konlige personne på vårtt slott Stocholm then 14 desembris anno etc. 57 anamedh och upburett haffve aff vår tro tienere Anders Bijörsonn et hundred sextijo mark, hvilka peninger han bekomedh haffver för företijo styker aff våre deijen, som han såltt haffver etc. Hvarföre etc.

Stockholm den 17 december.

Quitto för Hans Ditmarsk på penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA.,
fol. 222 v.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligett, at vij udi egen konlige persone upå vårtt slott Stocholm then 17 desembris anno 57 anamedh och upburett haffver aff vår tro tienere Hans Dijtmersk these effterskreffne peninger, som är tålff mark örtiger etc, hvilka peninger han för två deijener och två hillebårder bekomed haffver. Hvarföre etc.

Stockholm den 19 december.

Till hertig Johan angående nödig försiktighet med anledning af oroande rykten från utlandet och om rustningens storlek från hans förläning.

Riksreg. 1557, fol. 80.

Vår faderligh gunst etc. Käre sonn Johan, vij kunne tigh icke förholle, thett vij haffve bekommett udi thenne

förliidne höst mångehånde både scrifftelige och muntlige underviisningar um någre farlige prachtiker och stemp-linger, som någre våre misgynnere och ovänner skole haffve een tijdh långh medh umgått och nu tilleffventyrs gerne achte stelle i verckett emott oss, hvar the förnimme, att the ther till någon beqvemligh lägenhett och tillfälle haffve kunne etc. Och lathe vij skiicke tigh her inne- luchtt een copie aff the underviisningar och förmaninger, som oss ther opå utaff våre tienere giorde ähre, och be- gäre faderligen, att tu villtt sådane lägenheter öfvervåge och tigh till hiertedtt gå lathe och meddele oss tijtt be- betänckende, huruledes man opå thett skiickligeste sådane våre ovenners förrädelige stemplinger och upsått skall kunne förekomme, tesliges våre saker medh vishett och förnufftt i rätten tidh så företage, att vij kunne göre them modständh, um the ändeligen vele besökie oss medh kriigzmachtt etc.

Sameledes, effter vij udi sanningh förnimme, thett vij haffve månge misgynnere och ovenner, som stå eff- ter vår ytterste skade och förderff, hvar the någerledes tillfälle och lägenhett ther till bekomme kunne, therfore vele vij tigh faderligen haffve buditt och förmanedtt, att tu icke tager tigh någon säkerhett före och therege- nom försumer att försterckie tigh medh alle nödtörfftige tillbehöringer och således opå thett skiickeligeste lathe handle medh almogen ther i Findlandh, så väll medh bor- gerne och bönderne, som medh them utaff adelen, att the måtte bevijsa siigh vällvilligen och troligen emott oss till att försvare theris fädernes landh, när så behoff görs. Doch vele vij icke gerne, att tu later någre förstå um thesze lägenheter, utan holler them inne hosz tigh, till thesz man får see, um samme tijdender haffve någett opå siigh, eller huru ther um vare kann etc.

Till thett sijdste, så ähr och vår nådige begären, att tu, käre son, oss tillskiicker ett vist och clartt register

opå then åhrlige ränte, som faller udi tin förläningh effter then sijdste ordinantz, som ther um giordtt ähr, opå thett vij siden kunne lathe förslå, huru mykett folck tu ther aff till vår och rigsens tjänist holle kan för the farlige tijder skuldh, som nu opå färde ähre etc. Och effter sådane för:te farlige lägenheter nu på färde ähre, therför måtte tu, käre son, vare förtäncht att så achte tijtt egitt gagn och bäste, att vårt och hele riigsens theregenom icke udi någon måtte bliffver försumedt, såtom tu thett vijdere hoss tigh väll sielff betänckie kann etc. Gudh alzmechtig:te tigh altijdh befallendes. Datum Stocholm then 19 decembris anno etc. 1557.

Zedula.

Item vij haffve och, käre son, bekommett scriffvelse ifrå kongen i Danmarck, ther aff vij skicke tigh een copie her inneluchtt tillhonde samptt medh een copie aff Niels Bijrgeszons breff, vår fougtes på Cronobergh, ther udi mångehande tijdender osz udi liike måtte giffves tilkenne, och kunne vij icke vette, hvar opå för:te kongen i Danmarck alle sijne skep till örlogz uttrushede nu så haffver liggiendes etc. Så haffver och kongen latijdt sättie the tree croner udi Danmarckz vapn och bruker them nu udi sijtt signett medh the andre Danmarckz och Norigis vapn, hvilkitt tillförende icke skedtt ähr, thett oss giffver een-delis ett siällsindtt betänckiende um theris förehaffvende etc. Och effter vij udi sanningh vette oss icke någon säkerhett anthen aff the danske eller andre, therföre ähr fast rådeligitt, att vij see oss viisligen före och tänckie till i rätten tijdh, huru vij skole bäst kunne göre them mottståndh, ther så behoff görs, hvilkitt tu, käre son, på tijne siide villtt och fljteligen göre. Och see vij för nyttigt och rådeligitt, att hele vår skepzflote strax opå föråhrett bliffver medh alle nödtörfftige tilbehöringer till-

flyett och uttrusedtt, therföre vele vij tigh faderligen haffve biiditt och förmanedtt, att tu udi liike måtte villtt lathe tillpynte och rede göre the skep, som udi Findlandh ähre tiänlige att bruke emott fijenderne, när så behoff görs, sammeledes att tu förstercker tigh både medh ryttere och knechter, effter som tu kan mest haffve råd till. Och effter tijn käre broder Erich siigh nu förpliich-tedtt haffver att villije holle åhrligen till vår och riigsens tiänist 500 hester och ther till skiickelige och duglige karer och 2000 foottfolck utaff the tu lähn, Calmare och Cronobergz län, som vij honum förläntt haffve, therföre ville vij och gerne vette, huru mykitt folck både ryttere och knechter tu kan hälle oss och rijkitt till gode utaff thänne förläningh etc. Datum ut in literis.

Samme meningh till her Göstaff Ollsson och her Steen Erichzson, så myket som belanger the nye tjdender, mutatis mutandis etc.

Stockholm den 22 december.

Till hertig Johan angående oredan i den finska uppördsredovisningen.

Riksreg. 1557, fol. 82. Förnt tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 283—286.

Vår faderligh gunst etc. Käre son Johan, vij kunne osz icke nogsamptt beclage um then orättrådighet och försnällingh, som vij förnimme osz skedtt ähr udi thesse förliidne trij år aff them, som haffve hafft våre penningar, fetalie, spannemåle och allt annedtt hender emellem i Findlandh, ty vij kunne hvarken komme till någon rätt uppördh eller uttgiffitt anthen hoos then eene eller then andre, utan när vij tale någon aff them ther um till, som her nu tillstädes ähre, så haffve the sijn skåttzmåll

till theris register, och närh wij besee och ransake samme register, så kunne wij ingen rättelse aff them bekomme, ty de ähre så många och så i hope förviickede, att ingen sigh aff them kan uttrede. Hans Tommeszon haffver och leffdtt her effter sigh een stoor hoop register, som wij haffve föge rättelse utaff, och endoch honum medh rätte hade bordtt göre oss beskedh och undervijsningh, senest han var her hoos oss, um alle deler i Finlandh, så skedde thett doch inthitt, utan som wij thett minst hade förmodett, drogh han sijn koosz och tijtt tillbaka igen utan vår villije och befallningh etc. Så förundrer osz icke lithitt, hvadh thett skulle haffve för een meningh, thett han bleff så hastigt heden skyndett etc., och kunne icke annet ther um säije, utan att oss synes, thett sådane hans hastige affårdh var ther opå gjordtt, thett wij icke skulle kunne haffve tillfälle att ransake um theris handlinger, som udi Findlandh medh våre peninger och annedtt så länge speledtt och ther med otroligen handledtt hade, såsom och väll bevijses kan medh samme register, som Oluff Anderszon, Lasze Michillsson, Simon Niellsson, Christoffer Ollsson, Lasse Andersson och andre flehre haffve hollidtt i Findlandh, att the haffve så ther medh handledtt, thett wij seentt eller aldrih kunne bekomme ther um någon rätt beskeedh. Wij kunne och icke nogsamptt förundre, hvartt alle våre peninger haffve tagitt vägen i Findlandh, effter tijtt ähre ju kompne många svåre och merckelige summer, först then tijdh wij therheden perssonligen förreeste, såsäm då bleff uttagitt aff vår egin cammer her opå Stocholms slott genom Oluff Anderson, item aff myntedtt her i Stocholm och tesliges hvadh som upburitt var aff hele riikedtt, hvilkitt allt heden och tijtt utöffver skiickedtt bleff; thernäst alle the peninger, som bleffve upborne aff hele Findlandh; item alle the peninger, som upbores för fetalie, spannemåle och andre partzeler, som bleffve föryttrede udi Vijborgh och flerestedz

i Findlandh; item alle the peninger, som ähre myntede vedh Åbo; item then summa, som doctor Anders udi vintres anammede her i Stocholm och förde till Findlandh, hvilkitt tilhope förslagitt een ganske svår och stoor summa belöper. Och ändoch sådane merckelige summor ther heden förskiickede ähre, var och synnerligen then summa, som D. Anders här anammede, uttfått till vårt kriigzfolckz årslöns behoff, som var i Findlandh, therutaff the doch föge finge, utan komme mesteparten kriigzfolckett olönte hijtt tilbacke igen. Och haffve vij förtänskuldh mått tage alle the penningar, som vij her i thette år både aff hele riikett och aff myntedtt her i Stocholm haffve kunnedtt upbringe till att löne samme folck medh, och ähre doch icke än nu halffparten ther medh afflönte bleffne etc. Så må nu Gudh vette, hvar vij nu så hastigtt skole tage så många penningar, som till löningen behöffves vill. Och går osz icke liithedtt till hiertedtt, thett vij icke måge fåå een rätt beskedh aff them, som haffve hafftt vårt emellem henderna, utan bliffve så groffligen allestedz, så väll aff them, som regenskaperne skole förhöre, som aff the andre, försnellede och stulne, att ther ingen måtte ähr medh etc. Och effter Hans Tommeszon bör doch medh rätte göre osz beskedh um then deell, som ähr kommen till Findlandh, såsom han thett och offte haffver uttloffvedtt etc., therföre ähr vår gunstige villije och faderligh begären, att tu honum hijtt utöffver till oss anthen nu strax eller och, um thett icke i vinter skee kan för meenföre skuldh, att han då måtte komme till osz medh förste öpedtt vatn opå föråhrett till att göre oss förclarningh och beskedh opå thett honum bör att svare till. Och försee vij osz aldelis till tigh, käre son, att tu thette ingelunde försummendes varder etc. Gudh alzmechtig:te tigh altijdh befallendes. Datum Stocholm then 22 decemdris anno etc. 57.

Stockholm den 22 december.

*Till borgmästare och råd i Kalmar angående framställd
begäran om eftergift på sakören.*

Riksreg. 1557, fol. 83 v. Början är förut tryckt af G. V. Sylvander i Kalmar slotts
och stads hist., Afd. 2, D. 2 (1865): s. 348 noten.

Vår gunst tillförende etc. Vij haffve bekommett och förstått eders scriffvelse, trogne undersåter, och som I begäre, att vij än nu eder vår sacköre ther aff Calmare stadh gunsteligen ville effterlate etc., så tviffler oss inthitt, att I väll förnummett och förstått haffve, hvilke store bekostninger vij haffve hafftt, så väll för eders som för menige rigsens välfärdh och beskerm skuldh udi these nästförliidne åhr opå thett kriigh emott rydzerne, til hvilkitt kriigh och mest alle the peninger uttgiffne åhre, som vij udi många åhr tillförende hade tilhope dragitt, och förtänskuldh nu udi vår kong:e cammer ganske lithidh förråd i så måtte opå färde åhr, och haffve vij doch een ganske stoor hoop kriigzfolck, både ryttere och knechter, som vij och nu så väll som opå then tijdh skedde, till vår och riigsens tjänist medh underholdh och lön försörge motte, ther opå och ingen ringe summa löpe vill. Haffve vij och så hele Sverigis riiges befestninger till att achte och försörge, både medh een deell och annen. Therföre måge I och sielfve tänckie, att vij icke kunne effterlate eder anthen sacköre eller andre våre och cronones rättigheter opå thenne tijdh, utan vele eder alffvarligen haffve förmante, att I sielfve hvar i sijn stadh alles eders välfärdh betänckie och nu hielpe till att förbättre och befäste för:ne Calmare stadh effter eders ytterste machtt och förmögenhett, såsom eder och sielfve ther allsom störste machtt opåligger etc. Och hvar vij förmerckie, thett I nu vele alffvarligen tage eder sacken före medh sådane befastningh och haffve ther till ospartt hvadh deel som

I opå thenne tijdh kunne åstädh komme, så vele vij då effter lägenheterne framdelis, när vår cammer icke så förblottedtt kan vare, som han nu ähr, lathe oss förnimme medh all gunstigh förfoordringh till för:ne stadz bygning och förbättringh och elliest rame edertt gagn och bäste udi alle måtte, såsom vij thett och her till altijdh gjordtt haffve etc.

Vij haffve och latijdhitt tillscriffve Germundh Svenszon um then Kortt sågere och förmode, att the besväringar um hans handell skole her effter affstellte bliffve etc. Datum Stocholm then 22 septembris [9: decembris]¹ anno etc. 1557.

Stockholm den 27 december.

Till Gustaf Olsson [Stenbock] och Svante Sture angående konungsräfsten i Vestergötland, om straff för ekhygge och andra förseelser samt om befästningars anläggande.

Riksreg. 1557, fol. 84 v.

Vår synnerligh gunst etc. Käre her Göstaff och her Svante, vij haffve bekommett och förstätt eders scriffvelse och synes oss ganske rådeligitt för the orsaker skuldh, som I föregiffve, att then konungz reffzt i Vestergötlandh måtte medh thett förste haffves förhender etc. Vij haffve och för gått anseedtt, att I, käre her Svante, samptt medh Niels Ribbingh, Päder Andersson, Bencht Gylte och Oluff Päderesson ther till brukes måtte, haffve vij them och ther um latijdhitt tillscriffve etc.

Vijdere um thett straff thett partij haffve måtte, som ekeskogen ther i Vestergötlandh nederfelltt och förderffvett haffve, synes osz liikast, att endoch sådane skade, som riikett theregenom skedtt ähr, icke väll kan uprättes igen

¹ Brevet återfinnes i registratoret bland december månads bref och torde äfven tillhöra sagda månad. Den 22 september befann konungen sig troligen ej i Stockholm.

medh någon ringe boott, så måtte man då ansee tizdzens lägenheter och icke handle aldelis så skarptt i saken medh them, som udi så måtte brotztlige ähre, som väll skeep boorde, och effter vårtt betänckende kan fogeligett ther um bestelitt bliffve, att theris saack lagsökies, och hvar böte seden effter Sverigis lagh, som ähr fyretije mark för vårtt förbudh och fyretije mark för skaden, som hvar giordtt haffver etc.

Um thett partij, som haffve latijdt sikh förnimme medh otilbörligh svar um then hielp aff them foordrett bleff till att affvärije menige riigsens skade och förderff medh etc., ähr vårtt nådige betänckende, att the, som rättte capitenerne ther till varidtt haffve, måtte straffes till lifvett, men the, som genom the andre haffve varidtt ther till förförde, måge böte för theris saack, hvar effter som brotten ähr till. Vij förmode och, att närh theris saack, som sådane otilbörlige svar giffvitt haffve, bliffver medh skiickelighett opå herredztingen andragen, varder man väll becommendhes dom opå samme selskap effter Sverigis lagh, och att then menige mann till någon ovillighet icke upveckes kunne etc. Hvar och eder synes rådelighet, att förte capitener icke skole bliffve straffede ther niidre i landett, så finne I väll rådth till att lathe them bliffve hijtt upskiickede vällförvarede etc. Gudh eder befallendes etc. Datum Stocholm 27 decembris anno etc. 57.

Zedula.

Item, som eder väll vitterligitt ähr, käre her Göstaff och her Svante, att then landzände Vestergötlandh ähr icke så nödtörffteligen medh befastninger försedh, som väll behöffdes ther någett opåkommer, therföre såge vij gerne, att I ville betäncke, huruledes man samme landzände bäst befäste kunde, och seden eders rådth och betänckende ther um oss medele etc. Sammeledes effter vij ingen viisz säkerhett haffve oss till att förmode utaff the

danske, som I utaff vår förre scriffvelse till eder, käre her Göstaff, thett väll förstätt haffve etc., hvarföre vele vij så nu som tillförende eder gunsteligen haffve rådt och förmanedtt, att I vele haffve ett nöge upseende ther nidre i landett och synnerligen viidh grentzen, såsom I vijdere tänckie kunne, att thenne farlighe tijdzens lägenheter foordre etc. Datum ut in literis.

Samme meningh till Niels Ribbingh, Bencht Gylte, Päder Andersson och Oluff Padersson, så mykedtt som then konungzreffst, som udi Vestergötlandh skall hollen bliffve, belanger etc.

Stockholm den 30 december.

Till Jöran Gylta angående den blifvande hansedagen och om anledningarna till missnöje med danskarne.

Riksreg. 1557, fol. 86, där dock i marginalen är anmärkt, att «thette conceptt är icke viidh thenne meningh uttgångitt». Jfr riksregistr. 1558, fol. 6, där samma bref nästan oförändradt åter är infördt under datum 1558 ^{16/1}.

Vår synnerligh gunst etc. Vij lathe tigh förstå, Jören Gylte, att tijne breff och scriffvelser ähre oss tilhonde kompne både i fiordh och i åhr belangende the lägenheter, som opå the orther tildragne ähre, ther tu tigh förholledtt haffver etc. Så synes oss icke oliikt, att hvadh the prachticker och stemplinger emott oss och vårtt riike ryctes opå färde vare, haffver väll någett opå sigh etc. Begäre förtänkskuldh gunsteligen, att tu och her effter opå thett skiickeligeste tigh vinläggie villtt att förfare, huruledes alle saker, både udi Danmarck och Tydzlandh, så mykett tigh kan mest mögeligitt vare, sigh tilldrage, och besynnerligen the, som tu kan förmerckie, att oss och vårtt riike Sverige anrörendes ähre etc. Så ähr oss och tillvettendes vordett, thett the hensesteder skole åther försambles nu um fastelagz tijdh nästkommendes till att handle och berådslå um någre saker. Therföre såge vij

gerne, ähr och vår villije och begären, att tu opå thett skiickeligeste tigh vinlägger att förfare, hvadh udi samme theris tilhopekommelse handledtt och beslutettt bliffver, och osz seden ther um thett förste mögeligett förständiger etc.

Ytterligere vele vij tigh icke förholle, thett vij haffve bekommett udi these förliidne dager breff ifrå Kong:e Värde i Danmarcken um någett thett vij honum tillförende haffve latidtt tillscriffve um etc. Så endoch både kongen och hans undersäter icke annerledes lathe förmerckie sigh medh orden emott oss änn vänligen och nåburlighen, så förmerckie vij doch endelis utaff theris gerninger, att the icke så förholle och bevijsse sigh emott osz, såsom rätt tilbörigitt och väll lideligitt kan vare, besynnerligen i thett, att the först haffve latidtt sättie the tre croner udi theris vapn på målningar, vagner etc. och nu så vidtt ther medh kommett, att både kongen sielff, så och hans son, hertigh Frederiick, haffve latidtt sättie och bruke them udi theris egne signeter, såsom vij thett utaff the breff oss nu nyligest ifrå them tilhonde kompne, see och förmerckie. Och må Gudh vette, hvadh grundh och meningh the rättzligen haffve ther medh, att the udi så måtte fördriste siigh thett att tillegne, som them doch medh ingen skäll eller rätt kan tilkomme. Så drager oss och nogsamptt then tijdh tillminnes, att then godhe herren icke än torde före så mångh vapn udi sin skiöll, och thett han ähr kommen till the trij läijon och S. Oluffz yxe, ther haffve tre croner, thett ähr vij medh Sverigis macht, mest hulptt honum till, såsom nogsamptt bevijsligitt och alle män väll vitterligitt ähr. Therföre vore och för:ne tree croner opå then tijdh, såsom och altidtt tillförende alltt in till thenne tijd, udi fast större ähre och vördningh än the nu ähre holdne hooss the danske, i thett att the haffve nu satt them under Danmarckz och Nöriges vapn, thett tillförende icke heller varidtt haffver,

then tijdh thesze trij konunge riiker vore tilhope etc. Ternäst haffver icke heller bruck eller plägseedh varidtt hooss någon herre, furste eller potentat, såsom och icke heller änn nu ähr, så mykedtt osz vitterligitt, att the tage sikh före att bruke udi theris signeter någett landzskapz vapn, som them icke medh rätte tilhörer heller the till thett ringeste förmene sikh haffve någon jurisdiction till etc. Så haffve vij och egenum Gudz nådige hielp och bijståndh förlossedtt och frelst Sverigis riike utaff then servitut och tirannij, som then gamble konungh Christiernn them underkuffvett och betrycktt hade, och therföre lagligen bliffvett koredtt, utvaldh och cröntt till Sverigis konungh, för än konung Frederick, thenne kongens fader i Danmarck, kom ther till regementett. Icke heller fördristede siigh then gode herren någett sådantt att tillegne siigh, utan hölltt och beviste sikh aldelis vänligen och naburligen emott oss, så länge han leffde. Vij kunne och icke tänckie, hvadh thenne kongen skall haffve att förevede till sijn enttskyldingh, att han således bruker samme tre croner udi sijtt vapn, effter han doch eller hans fader aldrih haffver varidtt kåredtt, utvaldh eller cröntt till Sverigis konungh, icke eller medh någon rätt ther till komme kann. Och ther än någon fremmende herre skulle förmäte sikh till att bruke och före Sverigis vapn medh sijtt egitt, då kunde tilleffventyrs gamble konungh Christierns ärfvinger thett någerledes förevede för then orsack skuldh, att förte konungh Christiern, theris fader, haffver varidtt een cröntt Sverigis konungh, endoch han medh ingen rätt, utan egenom förräderij, öffvervoldh och tirannij ther till kommen var och för samma sijtt tirannij skuldh bleff affsatt och fördriffven igen; hvilkitt the doch icke haffve förmätidtt sikh att göre. Vij haffve osz och således förholledtt emott thenne kongen, både i thett att vij medh vår store bekostnedh, tesliges och icke utan stoor faarlighet hulpe honum till thett konungzlige sätedtt,

som han nu besitter, till hvilkitt han vår hielp föruthan lätteligen icke kommedtt hade, och elliest udi alle måtte hvadh gott och vänligitt vij haffve åstadhkommett honum bevist, att um han än hade, såsom han doch icke haffver, någon rättmätigh orsack till att före Sverigis vapn, så borde honum thett doch haffve hafftt fördragh, besynnerligen udi sijn och vår liiffztidtt. Och ähr för Gudi clagedtt, att vij för våre gode vällgerner skole bliffve så ilde lönte och affbetaledede. Till thett sijdeste så synes oss thette icke allenest vare emott all skääll, lagh och rättvijse, tesliges och emott vår förskyllan och then lofflige gamble bruuck och plägsedh, som udi then måtte hoosz alle herrer, förster och potentater her till dagz altidtt varidtt haffver, utan och emott the breff, segell och förbundnusse, som emellem oss och honum och bägge riikerne giorde ähre och alle ständer i Danmarck, så väll som her i Sverige, samptligen bevilligett, sampttycktt, bebreffvett och försegledtt haffve. Therföre kan man ther aff nogsamptt bevijse, att thett, the danske osz svenske falskeligen opåläggie och förvijte, kommer them her egenom sielfve under ögenen, så att the ähre the, som icke holle anthen ordh, breff eller segell, all then stundh the styrkie och råde theris herre till sådane stycker (ty man kan icke annedtt tänckie, utan att thett skall ju vare skedtt egenom theris rådth och tillskynden, som doch ähr emott theris egen breff och segell). Vij kunne och icke annedtt her aff förmerckie, än att ther skall ju vare någon hinderlistigh grundh och meningh under, så att the danske practicere och effterstå att komme oss svenske udi then servitut och betryck igen, som vij udi offte:de gamble konungh Christierns tijdh vore, hvilkitt them Gudh (som oss förhoppes) skall förmeene. Och see vij förtänskuldh gerne, att tu flijteligen förkundskaper, hvadh orsack the danske förevede till theris enttskyldingh, och huruledes the elliest theris saker företage både medh thett gifftermäll

emellem hertigh Frederick och konungh Ferdinandi dotter och annett, och oss stedze ther um tillscriffve, therudinnen tu varder görendes thett oss behageligitt ähr etc. Vij lathe och skiicke tigh medh thenne breffvijsere, vår tienere Martinus Helsingus, ett hundrede daler till täre penningar, ther medh tu tigh behielpe kann, till thesz vij kunne haffve bättre tillfelle opå föråhrett att lathe tigh mehre bekomme etc.

Item vij skiicke tigh her medh ett breff tilhonde, som vij haffve latijdh tillscriffve hertigh Frans till Lowenborgh, och see gerne, att tu drager ther häden medh samme breff och foodre ther svar opå och förkundskaper hoos honum um någre lägenheter, som thenne för:ne breffvijsers veett munttligen giffve tigh tilkenne etc. Datum Stocholm then 30 decembris anno etc. 57.¹⁾

Stockholm den 30 december.

Till Nils Birgersson [Rosenqvist] angående oroligheterna på blekingska gränsen, om missnöjesanledningarna mot danskarne och därpå föranledda åtgärder för försvaret samt om en förrymd man från Blekinge.

Riksreg. 1557, fol. 89.

Vår gunst tillförende etc. Vij haffve förnummet aff tin scriffvelse, Niels Bijrgeszon, hurulunde vår tienere Sven Sprijtt bliffver fast unsagtt och feijditt aff Dackens partij, som boo i Blekingh, så att han icke drister sigh bliffve hoos sijtt hemmen viidh grentzen, och att tu förtänkskuldh haffver fått honum ett hemmen (stedije frijtt) ther

¹⁾ Det i ofvanstående bref (jfr äfven ofvan s. 200) lämnade meddelandet, att konungen tillskrifvit Kristiern III själf om tre kronor, går igen i den äldre litteraturen. Såväl Celsius som före honom Stephanius återgifva (visseligen icke alldeles lika) utdrag ur denna brefväxling, som emellertid numera tyckes gått förlorad. Ingendera af de nämnda förf. omnämna brefvens datering.

viidh slottedtt etc., hvilkitt vij och gerne tillate vele, effter han haffver varidtt trogen och vällvilligh till att straffe för:ne salskap etc., och synes oss icke orådeligitt, att tu holler för:ne Sven Sprijtt ther till, att han biuder Anders Ollssons barn och slechtinger een skäligh mandz-boott, till hvilkin vij icke obenägne ähre att göre honum undsättningh, opå thett saken them emellem måtte komme till förliickningh och tigh theregenom tillfälle giffves att hylle någre aff samme salskap in till tigh på våre vegne, genom hvilke man seden måtte haffve tillfälle att uttleete och förkundskape, huru the danske ähre tiilsijnnes, eller hvadh theris företagende emott oss och thette riike vare kan etc. Ty vij vele tigh icke förholle, att endoch vij och riikett ähre (Gudh thess loff) kompne till någon friidh och säkerhett medh rydzerne, så finnes doch många andre (ther um vij god kunnskap haffve), som prachticere och stemple her emott riikett myckedtt ondtt, och ther them elliest lägligitt tillfälle giffves kunde, skulle the icke försume att stelle sådantt i verkedtt och besynnerligen våre granner the danske, hvilkitt ther aff nog bemerkies kann, att både then närhvarende konungh, så och hans son hertigh Friderick haffve nu nyligen latijdt sättije Sverigis riikis vapn, som ähre tree croner, in udi theris insegler och secreter, hvilkitt hans fader salige konungh Frederiick udi sijn liiffztijdh aldriigh understodh siigh att göre, såsom och han eller the ther till hvarcken haffve skähl eller någon rättighet. Haffve och i såå måtte insatt samme Sverigis vapn udi theris, att thett står niiden under Danmarckz vapn, ther thett tillförende, meden then fångne gamble konungh Christiern hade thesse trij riiken och förde Sverigis vapn, stodh offvan i skiölden och brede vidh Danmarckz vapn etc. Så kantt tu väll sielff tänckie, hvadh sådantt haffver inbäre, haffve [vij] och till thett minste thett samme eller någott annedtt sådantt aff the danske eller theris konungh för-

skult eller förtiäntt, och skall Gudh och hvar ährligh mann giffve thett vitnesbyrdh, att oss fast ett annedtt och bättre aff them vederfares borde, ty ther vår och Sverigis riikis machtt, hielp och bijståndh icke hade varidtt honum och them både till landh och vatn så till rede och undsätningh, som thett då skeedde, hade han neppeligen eller och medh thes större faarlighet och besväringh kommett till Danmarckz och Nörigis cronens besijtningh etc. Så våre vij och, Gudi thess loff, en korett och cröntt konungh her i Sverige, förän thenne konungz fader, salige konungh Frederick, fick cronen och regementett i Danmarck, hvilkin vij och inthitt ringe bijståndh i thenn tijden beviste. Och för sådane orsaker skuldh hade vij väll meentt och trott, att vij egenom sådane stoor förskullen måtte hernest haffve köppt och giordtt oss så förtiänte hoos the danske och theris konungh, att the icke offtere skulle åstunde eller tränckte effter Sverigis riikis skade och förderff, utan att vij svenske måtte ännu bliffve eene gånge aff medh them och then trældom, som the altidt vele gerne haffve oss under, endoch vij nu förnimme, att alle sådane vällgerninger föge hielpe kunne, utan ähre slett förgätne och till inthitt vordne, som och allt sådantt ähr tvärt emott alle förbundh, breff och förseglinger, som emellem thesse trij riiker gjorde och uprättede ähre. Hvdh tillförlatelig venskap och gått naborskap sådantt haffver betyde, må tu väll sielff kunne förmerckie. Snarest sagdt, vij kunne inthitt annedtt herutaff besinne, uthan att the achte falle thette riikedtt utöffver, och till effventyrs förre änn vij sielffve thett förmode, och så komme thette riikett och oss svenske under theris voldh och tirannij igen, som the tillförende giordtt haffve. Hvarföre synes oss högeligen vare förnöden, att vij svenske först och fremst haffve vår tillflycht till then alzte Gudh och honum innerligen och aff allt hierte

bedie, att sådane farligheter och förderff, som både the danske och andre haffve emott oss förhender och vij med hotede bliffve, oss nådeligen ifråventt varde måtte, och att vij thernäst haffve våre saker udi godh acht och upseende och försterkie oss både till landh och vatn thett ytterste och bäste vij kunne, så att vij sådane theris faarlighe anslagh och thette riikis förderff måtte i tijdt förekomme, förhindre eller, hvar så behöffs, vare rede till att affvärije etc. Hvarföre vele vij, att tu täncker och så alffvarligen opå tijne sijde till att försterckie tigh både medh ryttere och knechter, thett meste tu kann, lagendes och så, att slottedtt medh gott varafftigtt och svenskt folck vällförvaredtt och bemannett bliffver, och effter vij icke sielfve haffve seedt slottedtt, så kunne vij icke vette, huru thett ähr skiickedtt till att göre värn utaff. Och ther thett icke effter nödtörfften vore befästedtt och som thett sigh borde, att tu då änn nu täncker till att lathe befästedtt thett ytterste och bäste tu kantt, så att icke någon fare i then motten på färde vore, och för then orsack må tu lathe foordre tijtt till tigh ifrå Calmare M. Jacop byggiemesteren och haffve tijne råd medh honum i then måtten. Vij ähre och icke obenägne att lathe änn nu byggie ett slott någerstedz utt medh landemerckett i then landzänden emellem Cronobergh och Calmare, ther man elliest någon beqvemligh platz, som väll stode till att befäste, till thes behoff upfinne kunne, ther um tu och så oförmerckeligen villtt ransake lathe. Tu villtt och så lagedtt, att vij måge beholle och haffve een trogen och vällvilligh almoge i then landzänden, ehuru alle saker siigh tilldrage kunne; doch att allt thette för:ne måtte aldelis oförmerckeligen både hoos then ene och annen tillgåå, och att tu beholler sådantt på thett hemeligeste hoos tigh alleene, så att icke någon munsperriugh anthen hoos the danske eller våre egne undersäter her um bliffve måtte etc. Vij vele

tesliges, att tu taler medh ordinario i Vexiö, förmanendes honum, att han holler socknepresterne ther till, att the och hvar i sijn stadh aff predikostolerne och elliest flijteligen förmane sijne socknebönder till gudzfruchtan och till lydno och hörsamhett emott theris rätte öffverhett, tesliges att Gudh ville verdiges unne och förläne thette fatige riikett friidh och rolighet, semie och endrecht och affvende alle farligheter och onde stemp-linger her ifrå, som våre fijender och ovenner medh umgåå, medh sådantt och annett mehre, som till sådane saker tiänligitt och förnöden vare vill. Vij hade och väll vjdere udi thesze sacker att scriffve, hvilkitt vij så icke kunne betro fiäderen, men effter vij förnimme, tu achter tigh hasteligen up till oss, så vele vij dåå muntligen vjdere lathe tigh vette vår villije och meningh både um ett och annedtt. Ther rätte tigh effter. Datum Stocholm 30 decembris anno etc. 57.

Zedula.

Vij lathe tigh och förstå, att till oss ähr kommen een dansk kaar, Söffrin Biugh benempdh, hvilkin haffver varidtt Ebbe Knuttzsons fougte udi Lyckåå lähn och ähr rymbdtt ifrå för:ne Ebbe medh ominne, och att sådant för ingen annen orsack skuldh skedtt ähr, utan att han vaar kommen i skade för een bonde i Blekingh och måtte icke fåå fridh aff hans slecht etc. Så kunne vij icke vette, hvadh ther un i sanningh ähr. Ähr förtän- skuldh vår allfvarlige villije, att tu flijteligen ransaker, huru för:ne Söffrins saack haffver siigh och seden oför- sumeligen oss ther um förständigiger etc. Ty vij kunne icke vette, um samme Söffrin ähr her kommen opå kund- skap, eller huru hans saack haffver siigh etc. Datum ut in literis.

Stockholm den 30 december.

Till hertig Johan om de tre kronorna i Danmarks vapen och om nödvändigheten att gifva noga akt på försvaret.

Riksreg. 1557, fol. 92.

Vår faderligh gunst etc. Käre son Johan, vij kunne tigh icke förholle, att effter thett vij nu een tijdh långh ingen scriffvelse och grundttlige berättelse haffve bekommett ifrå tigh, anthen um the lägenheter, som udi Findlandh sigh dagligen tildrage, eller och um the lägenheter, som tu udi Liifflandh skulle lathe förfare, besynnerligen huruledis thett kriigh emellem kongen i Päländh och the liiffländzske fördragitt ähr etc., therföre befruchte vij fast, att tu skalltt tage tigh för myken säkerhett före och icke så fljttigt giffve achtt opå the faarlige tijder och lägenheter, som man förnimmer mångestedsz nu vare opåfärde, hvilkitt tu doch medh tijn förpligtelse oss loffvedtt och tillsagdt haffver. Och såsom vij senest medh vår scriffvelse lathe tigh faderligen förstå någett utaff the förrädelige prachtiker och stemplinger, som våre ovenner och misgynnere haffve een tijdh långh medh ungångitt och gerne achte stelle i verckedtt emott oss, hvar the elliest beqvämlike lägenheter någerledhes ther till bekomme kunne etc., så vette vij oss och icke heller någon synnerligh tryghett att förmode utaff the danske, effter the begynne fast lathe förmerckie sigh emott oss medh thett, som icke mykedtt tilbörigitt eller lijdeligitt ähr, besynnerligen i thett att the haffve först latijdt sättije tree croner udi theris vapn på målningar, vagner etc. och nu så viidtt ther medh kommedtt, att kongen haffver sielff latijdt sättie och bruke them udi sijtt egitt signett, hvilkitt oss giffver ett sielsindtt betänkende um theris grundh och förehaffvende. Så ähr thett och emott all lagh och rättvijse, tesliges emott the

breff och segell och then förbuntniss, som emellem oss, them och begge riikerne gjorde ähre. Och endoch vij väll förmodtt hade, thett vij länge seden skulle haffve nogsamptt förlossedtt oss utur then servitutt och jurisdiction (besynnerligen så mykidtt thenne kongen och hans erffvinger belanger, then vij medh godtz och machtt haffve hulpitt till thett konungzlige säte, som han nu besijtter, såsom allom nogh vitterligitt ähr och elliest mykedtt gott udi många hande måtte bevijsst), som the danske doch utan all skäll och rättvijse haffve altidtt prachticeredtt och effterstått att komme oss udi, så förnimme vij doch, att sådant bliffver medh tiden förgätidtt och nu inthitt mehre achtedtt. Ternäst haffver och icke bruck eller plägseedh hoos någon herre, furste eller potentatt varidtt, som och icke eller änn nu ähr, att the sigh företage att bruke udi theris signeter någett landzskapzvapn, som them medh rätt icke tilhörer eller the förmene siigh att haffve någon jurisdiction till. Therföre kunne vij icke annett therutaff förstå, än att the danske ju vele lathe ther medh kunnogdtt bliffve, att the haffve i sijnedtt att vele bringe the svenske medh tiden udi then servitutt igen, som the udi gamble kongh Christierns tijdh vore, endoch the ther till ingen skäll, foge eller rättmätigh orsack haffve. Vij kunne och icke vette, hvadh rätt thenne kongen skall haffve att före- vende till sijn enttskyldingh, att han således bruker samme tre croner udi sijtt vapn, effter han doch, som allom nogh vitterligitt ähr, platt ingen rätt någon tijdh haffver hafftt, mykedtt mindre nu haffver till Sverigis riike. Och ther någon fremende herre skulle synes haffve foogh och orsack till att bruke eller före Sveriges vapn medh sijtt eget, så kunde till effventyrs gamble konungh Christierns erffvinger thett någerledes före- vende, effter han haffver [varit] een cröntt Sverigis konung, hvil- kitt the doch icke haffve förmetidtt sijgh att göre etc. Så

haffve vij och således förholledtt emott thenne kongen, både i thett, att vij medh stoor vår bekostnedtt, tesliges och icke utan stoor faarlighet haffve hulpitt honum [till] thett konungzlige säte, som han nu haffver, till hvilkitt han vår hielp föruthan lättel[igen] icke kommedtt hade, och elliest udi många [andre] måtte honum aldellis mycken vänlighet be[vist], att um han än hade, som han doch icke h[ar], någon orsack ther till, så borde honum liickvell haffve hafftt thett fördragh, besynn[erligen] udi sijn och vår liiffztidh, och kunne [vij för]tänkskuldh icke annedtt tänckie, än att [thetta] skall vare någon hinderlistigh grundh [och me]ningh under, så att högeligen för [nöden är], thett vij tage oss nöge till vare för [the danske och i] tijdh beslijte att förfare, hvadh the [förehaffve]. Item såsom oss och tillscriffvett ähr, [att kurfyrst] Augustus skall haffve varidtt [mottagen medh] stoortt prachtt och präll medh st[äckende och brä]kende i Danmarck, och att T . . . samptt medh kongens broder [och hertigen] till Luneborgh skole haffve fölgdtt honum udi landtt Mijssen igen, giffver oss och någett till att betänckie um theris förehaffvende etc.

Så, käre son, kan tu nogsamptt herutaff förstå, [hva]dh faarligheter oss föreståå opå alle sijder. Och begäre vij förtänkskuldh ganske faderligen och kärligen, att tu sådane lägenheter vill tigh till hiertedtt gå lathe och försterckie tigh medh alle nödtörffter, som ähre duglige ryttere, knechter, bysseskyttere, båttmän och andre, sammeledes att tu och lather tillflye och uttruste våre skep, ther ähre i Findlandh, opå föråhrett medh alle tilbehöringer. Tu villtt och, käre sonn, städze scriffve oss till och lathe förstå, huru mykidtt kriigzfolck man kan ther upbringe, och huruledes um alle deler bestelltt bliffver etc. Gudh alz:te tigh her medh faderligen och kärligen befallendes. Datum Stocholm 30 decembris anno etc. 1557.

Stockholm den 30 december.

Quitto för Nils Håkansson på bötesmedel.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1558 i KA., fol. 221 v.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligett, at vij udi egnen konlige personne opå vårtt slott Stocholm then 30 decembris anno 57 anamedh och upburett haffver aff vår tienere Niels Håkonszon, som var vår fougthe udi Skälfläffa och Löfffänger sokner udi Västerbottnen, tuhundrett mark örtigh, hvilka peninger han leffvererede för någre otilbörligje stycker, som han sikh emodh oss försätt hade. Hvarföre etc.

Stockholm den 31 december.

Till herr Peder Andreae [Svart] om danskarnes öfvermod och om gensvaret på den danska krönikan.

Riksreg. 1557, fol. 94. Förut tryckt af G. E. Klemming i Ur en antecknares samlingar (1873), s. 254—255; ny uppl. (1882), s. 231—233.

Vår gunst tillförende etc. [Vij kunne, käre her] Päder, oss icke nogsamptt [beklage öfver allt] thett förträtt och högmodh, so[m oss vederfares aff] the danske. Och vele eder icke [förholle, att vij] haffve bekommett scriffvel[se från] kongen i [Dan]marck. Och endoch vij medh Sverigis riikis [macht] haffve hulpitt honum till thett konungzlige säte i Danmarck och ther opå ingen ringe summa beko-stedtt, såsom vij och oss och hele vårtt riike th[er]egenom udi allsomstörste farlighett uttsatte, hvilc[en] historia udi längden her att förtällije föge behoff ähr, effter I henne aff oss tillförende väll hörddt och förstätt haffve etc., så förnimme vij nu, att sådane dråpelige vällgerninger, som vij i så mätte haffve beviijst både kongen och the danske, ähre nu alzin[thet] achtete, utan haffve aff them then tack-

samhett, [att] udi hvadh måtte the kunne vare oss under ög[onen], ther legge the sigh allsomstörste vinning um. Och begynner nu kongen, tesliges hans son hertigh Frijderiick, att bruke Sverigis riikis vapn udi theris secreter och insigler. Och utaff then högfärdh, som udi the danske [up-] stiigen ähr, haffve the och förachteligen insa[tt] Sverigis riikes vapn, som ähr tre cr[oner], neden under Danmarckz och Nörigis vapn, ther thett till förende, meden then fångne gam[ble] konungh Christiernn hade thesse trij rijker och förde Sverigis vapn, stodh offven i skiölden och bredevidh Danmarckz vapn. Sammelunde haffve the och latid uttgåå een crönike opå danske, ther udi the oss svenske och så mykedtt förachteligen antaste, synnerligen her Steen Sture etc. Hvadh tillförlatelig vānskap och gott naborskap sådant haffver betyde, kunne I väll sielffve förmerkie och döme um, och snarest sagdt, vij kunne inthitt annedtt herutaff förnimme, utan att the änn nu achte tilleffventyrs falle thett[e] riike utöffver, för än vij sielffve thette förmode, och så komme thett och oss svenske under sijtt våldh och tyrannij igen, som the tillförende giordt haffve etc. Hvarföre synes oss högeligen vara för nöden, att vij svenske haffve vår tillflucht till then alz:te Gudh och honum innerligen och aff alltt hierte bijdie, att sådane farligheter och förderff, som både the danske och andre haffve emott oss i sijnnett och vij altidtt med hotede bliffve, nådeligen och mildeligen ifrå oss väntt varde måtte etc.

Vij vele och, att I flijteligen förmane alle the sockneprester, som I haffve udi befallningh, thett the och hvar i sijn stād aff predikestolerne och elliest flijteligen förmane sijne socknebönder till gudzfruchtan och till lydno och hörsamhett emott theris rätte öffverhett, tesliges att Gudh ville verdiges unne och förläne thette fatige riikedtt fridh och rolighett, sämie och endrecht och affvende alle faarligheter och onde stemplinger her ifrå, som våre fijender och ovenner medh umgå. Och ligger nu allsom

störste machtt opå, att sådantt och annedtt mehre, som till saken tjänligitt ähr, medh all flijtt motte bliffve then menige mann föreholledtt. Doch vele vij haffve eder förmanedtt, att I beholle thenne meningh hemeligen hoos eder sielff och icke udi någon måtte lathe anthen prester eller andre förnimme um the lägenheter vij nu haffve latijdh eder förstå um the danske, utan elliest förevede, att riikedtt haffver många misgynnere, som tränchtte och länchte effter thes skade och förderff udi alle måtte, och ingen i så måtte uttryckeligen nampngiffve etc.

Vij vele eder och icke förholle, att vij achte lathe stelle någre rijm emott någre aff the förachtelighe articler, som finnes udi then danske cröneke emott oss svenske, och achte bruke eder till att stelle samme rijm. Therföre ähr vår gunstige villije och begären, att I oförsumeligen förfoge eder till oss, ehvar vij stadde ähre, att vij ytterligere udi egen perssoonn medh eder um samme ärende förhandle kunne. Ther I eder effter rätte vele etc. Datum Stocholm 31 decembris anno etc. 1557.

Stockholm den 31 december.

Till ärkebiskop Laurentius Petri angående föreskrift för prästerna inom ärkestiftet att förmana deras åhörare till gudsfruktan, hörsamhet och endräkt.

Riksreg. 1557, fol. 96. Förut tryckt af P. E. Thyselius i Handl. rör. Sverges inre förh. under kon. Gustaf I, Bd. 2: H. 2 (1845): s. 402—404.

Vår synnerligh gunst etc. Vij kunne eder icke förholle, käre biskop Lars, att endoch vij ähre nu kompne till fredeståndh medh rydzerne, så förnimme vij doch, att andre finnes nogh, som vårtt fäderneslandh Sverigis riikis skade och förderff mykedtt effterstå, såssom och dieffvulenn udi thesze värdzens farlighe tijder allestedz tvedrechtt, ofridh och alltt ondtt upvecker etc. Och för sådane far-

lighe lägenheter skuldh, som man udi sanningh förnimmer prachitceres och för hender haffves emott för:ne vårt fäderneslandh Sverigis riike, ligger allsomstörste machtt opå, att vij först och frempst haffve vår tillfluchtt till then alz:te Gudh och honum ijnnerligen aff alltt hierte bijdie, att han ville värdiges oss ifrå all skade och faarligheter bevare, och att sådane förderff, som våre misgynnere haffve i sijnedtt emott oss, måtte genom hans nådige tilhielp aldeles bliffve betagett och förhindredtt. Så vele vij eder till thett flijteligeste haffve förmanedtt, att I sådane lägenheter, effter som saken kräffver, betäncke och öffverväge vele och seden medh gudelighe böner hielpe till att förekomme sådane jemmer och farligheter, som vij svenske mykedtt bliffve hotede medh. Ähr och vår gunstige villije och begärenn, att I flijteligen förmane alle sockneprester, som I haffve i befalningh, thett the hvar i sijn städh aff predikestolerne och elliest, hvar tillfäledtt giffves kann, fliteligen förmane sijne socknebönder till rätt gudzfruchtan och åkallan, tesliges till lydno och hörsamhett emott theris rätte öffverhett, sammelunde att alle mann måtte troligen biidie thenn alzmechtigeste Gudh, att han ville värdiges unne och förläne oss i thette riike Sverige endrecht, friidh och rolighet och förtage alle tillfälle, ther medh våre misgynnere i sijnedtt haffve kunne alle thette riikes trogne inbyggjere i grunden förderffve. I vele herudinnen göre eders ytterste flijtt såsom allsomstörste machtt opå ligger. Begäre vij och gunsteligen, att I lathe oss thett förste mögeligett ähr förstå, huru her um aff eder besteltt bliffver. Datum Stocholm 31 decembris anno 1557.

Thenne för:ne meningh ähr scriffven till alle ordinarior her i Sverige etc.

TILLÄGG.

1. Bref från utvald konung Erik.

Räfsnäs den 6 september.

Till änkehertiginnan Katarina af Sachsen-Lauenburg om en af henne föreslagen äktenskapsförbindelse med det sachsiska huset.

Efter A. Fryxells aftryck i Handl. rör. Sverges hist., D. 2 (1836): sid. 31—36, enligt orig. i Dresden.

Unsern freundtlichen gruss und wass wir mehr ehren liebs und guets vormuegen zuvor. Freundtliche liebe frau grossmutter, wijr haben E. L. schreiben, datum Newenhau- sen dinstags nach reminiscere dis jars, freundlich entpfangen und daraus mit frölichem gemuet unnd sondern begirdenn vornohmen, dass E. L. in frischer gesundtheit unnd gueter leibs wolmuegenheit noch zur zeitt von dem almechtigen gnediglich unnd woll erhalten sein, wollen E. L. hin- widerumb freundtlich unvormeltet nicht lassen, dass wir neben der Kön. May., unserm freundtlichen lieben herrn vatern, frau muttern, bruedern und schwestern inngesamt mit leibsgesundtheit und gluchlichem zustandt inn- gleichen von dem almechtigen gnediglich gefristet, wel- cher uns durch seinen gottlichen segenn allerseits also inn zukunfftigen zeiten lange zu erhalten gnediglich ge- ruhenn wolle. Ferner dass E. L. freundtlich vormelden, wie freund- und mutterlich sie uns sampt der Kön. May., unserm freundtlichen lieben herrn vatern, und dem

gantzen königlichen hause zugethan und gewogenn, thuen wir uns auss freuntlichst bedanken, wollenn uns auch zu jeder zeit hinwiderumb jegen E. L. als unssre vielgeliebte grossmutter mit allem freuntlichenn willen, schuldiger treu undt dankbarkeit zu ertzeigen und zuverhalten wissen.

Was aber belangenn thuet E. L. vorgeschlagenen radt unnd wolmeynunge, so sie inn der freuntlichenn ehelstiftungh mit dem loblichenn hause zu Sachssen durch Latzarrum Müllern ahnn unns gelangenn lassen, habenn wir durch in freuntlich vernohmmen, die gebrachte contractur auch entpfangen und können nichts anderss darauss spuren und vornehmen, denn dass E. L. die sachen gerne guet sehenn muechten und ahn irem mueglichem fleis nichts erwinden lassen, des wir uns inn gleicher gestaltdt auch freuntlich gegenn dieselbe bedanken.

So hetten wir E. L. vorlengest gerne unser gemuedt und meinungh derhalben ercleret, wie wir auch noch dessfals unsern eigenntlichenn willen freuntlichen zuvordigenn woll gesijnnet wehren, wenn es uns immer muglich sein möcht, aber dieweill wir nichts anders, dann das schlechte ebenbildt und todte gemelde gesehenn und unss die andern umbstende, so auch zu erspueren und zu erfahren von nöthen, unbewust, bijtten wir freuntlich E. L. wolle uns diesenn kleinen verzugk unnd unbeantwortungh nicht zum ergsten messen, dan uns furwahr so eilend dahin zu beschlissen nicht wol thuenlich, innsonderheit dieweil nicht die schlechte gelegenheit einer kurzen zeit, als dreier oder viehr jhar, sondern worbey mhan die zeitt dess gantzenn lebendts stedig und vhest bleibenn will, inn diesenn sachenn bedac[h]t unnd erwogen sein will.

Und ob es woll eine stadliche freundschaft unnd guethe vorwandtung ohn zweiffell wehr, daraus diesenn reichen viel guetes entstehen möcht, wie wir uns gantzlich vorstehenn, die uns auch, do es von dem almechtigenn aussersehenn sehr angenehm were, jedoch so woll-

ten wir gerne nicht alleine nach der freundschaft und dem stadtlichenn herkommen ringenn (wie wol das auch nicht zu vorachten), sondern viel mehr, wie wir inn Gottes forchtt mit gutenn unnd unvorletzten gewissen allezeit leben und wandlen mochten, trachten, wie E. L. das alles selbst besser erwegen und bedencken können. Do wir aber inn eynigenn heyradt wieder unser gemuedt bewilligenn soltenn, so haben E. L. bei sich zu findenn, dass wir nijmehr mit gutem gewissen bestehen, wandlenn und leben würden. Nuhnn wollen wir es dohin nicht berurt haben, dass dis so gahr unss widerwertig sey, oder dass wir inn diesem fall gahr nichts wollten bewilligenn, jedoch das wir jehts gewisses darinnen schliessenn oder forsetzen sollten, ist unss zu dieser zeit nicht woll gelegen oder thuenlich, freuntlich bittendt E. L. woltenn ess dissmall also vor gut aufnehmen, und keiner andernn ursachen bey oder zumessen, dann wir verhoffen, dass es E. L. zu keinem ungelieppff gereichen khann, dieweil uns woll bewust, dass E. L. ohn unser vorwissen oder bewilligung keine zusage ahn einigen ordt gethan oder zu thuen gewilligt. Zudem ist dass freulein noch jungh (wie wir vornehmen), dass diese sachen noch so kürztlich sein endtschaft nicht gewijnnenn können. Dieweill wir aber aus diesenn und vielen andern vornehmen und augenscheinlich vorstanden, das E. L., wie zu vorn angezogen, ein sehr treue[s], hertzigs freuntliches und mutterliches gemhuet zu uns tragen und unsere sachen zum fleisigstenn gefordert alzeit begerendt seindt, und auch die Kön. May., unser freuntlicher lieber herr vater, und wir offermals von E. L. ersucht worden, dass E. L. inn dem von Ir. May:t möchtenn gewilferigedt werden, dass E. L. einmalss nach hereyner ins reich ziehen mochten sich aller ding mit der hochgedachten Kön. May:t und uns zu bereden, als haben wir freuntlich ahn E. L. zu sijnnen nicht lassen muegen, nachdem E. L. inn gantzer deutz-

scher nation wolbekandt und ein stadtlichs ansehndt habenn, E. L. woltenn es so immer mueglich bearbeiten, dass ein oder mehre von denn deutschen freulein sich herein mit E. L. ins reich zu Schweden gute gesellschaft zu leistenn vorfuegen unbeschwertt sein wolten, auf das wir dann die lebendige contrafactur sehen möchten, so woltten wir uns alsdann ungezweifelt mit freundlicher andtwort eigentlich zu erkleren wissen. Es sollte iren liebden auch alle ehr, freundschaft und angenehmer wille (so immer muglich) alsdann geschehen und erwiesen werden, verhoffenn auch, dass es iren liebden in keinem wege vorweisslich sein kondte oder möchte, insonderheit einer aufrichtigen loblichenn alten furstinnen als E. L. gesellschaft zu leisten und zu ehren mit zu ziehen, dan ess oftermals inn deutscher nation, wie wir berichtet, gebrechlich, dass fursten und herren kijnder umb gesellschaft und kurzweill halben von irer heymatt ahn frembde ordter vorwiesen sich zu ergetzen und frölich zu machen. Ist auch von der deutzschen seitenn ahnn Calmar eine kurtze reyse und, wen es den E. L. gefellig, wehren wir nicht ungeneigt, dass E. L. das hochgedachte freulein zu Sachssen mit sich hereiner nehmen thedten etc. Und wan wir dann vernehmen, dass der hochgeborne furst, herr Phijlipp, landtgraff zu Hessen etc. zwe gottfurchtige frohmmen wol ertzogene freulein haben soll, die da unbegebenn, sehenn wir derhalben gleichfalls gerne und seindt von E. L. auf freundlichst bittende unnd begerendt, nachdem sie dem hochgedachten freulein von Sachsen verwandt, obs muglich wehre, dass E. L. sich befeissigen konnte, dass gedachte freulein folgen und gesellschaft E. L. geben wolten. Daran geschehe uns ein sondress freundliches wolgefallen, und wir spurten dardurch mehr dann uberflussigk E. L. mütterlichs freundliches und treuhertzigs gemuedt und meynung, doran wir warlich niemalss gezweifelten, wolten es auch nhu inn zukünfftigen

zeiten jegen E. L. und allen den iren freuntlich zu vorschulden nijhmer inn vorgessen stellen. Das haben wir E. L. auf ir schreiben freuntlich unvormeldet nicht lassen wollen, freuntlich bittend, E. L. wolten vor gudt aufnehmen, aus nichts anders dan zum besten vormerken, dass wir derselben unser notturft also darthun und vorstendigen, dan wo wir E. L. hinwiderumb freundschaft unnd angenehmen gefallen erzeigen können und muegen, seindt wir jederzeit erpuetig und mehr dan willig und wollen E. L. in den schuts des allmechtigen zu zeitlicher und ewiger wolhart treulich entpholen haben. Datum Refsness den 6 septembris anno Lvij.

Erich von Gotts gnaden zu Schweden, der Got-
ten unnd Wenden etc. erwälter königk,

E. L. freuntlicher shun [*sic*] Ericus.

Utanskript: Der hochgebornen furstin, unser freuntlichen geliebten frau grossmutter, frauen Catharinen, gebornen tzu Braunschweigk und Lunennburgk, hertzogin tzu Sachsen, Engernn und Westphalen etc. wijthwe.¹

Stockholm den 1 november.

Kreditiv för Dionysius Beurveys till prinsessan Elisabet af England.

Efter afskrift i Public Record Office, London.

Ericus, divina favente clementia Suecorum, Gothorum Vandalorumque etc. electus rex, illustrissime principi ac domine, domine Elizabethe, principi Wallie etc., domine germane nostre charissime, salutem et omne bonum a Deo optimo maximo, quod exoptari queat.

¹) *Anteckning på brefvet:* Empfangen zum Neuenhauss am dag Elisabet anno etc. Lvij.

Illustrissima princeps, quod si serenitati benevolentique vestre per omnia et ex animi sententia feliciter succedat, est nobis ob quod vestri gratia ex animo non parum letemur. Porro misimus ad S. V. in certis quibusdam nostris negociis fidelem nunc nostrum prudentia, fide et virtute prestantem nobisque imprimis gratum et acceptum magistrum Dionisium Borreum eique iniunximus et mandavimus negotia illa nomine nostro S. V. ut aperiat. Eamque ob causam nunc fraterne et amice petimus, ut fidem illi indubitanter ac non aliter S. V. in omnibus illis rebus nostro nomine, quas ad V. S. is perferret, habeat, quam nobis habitura esset, si ipsinet forte adessemus eandemque V. S. coram alloqueremur. Qua in re nobis quod gratum est prestiterit et ad nos vicissem ad id apud V. S. promovendum nunquam non erimus propensi. Quam V. S. feliciter ac prospere semper cupimus valere. Datum ex arce nostra Stockholmiana kalendis novembris anno a salutifera Christi incarnatione 1557.

Ericus.

Stockholm den 6 december.

Öppet bref, innehållande försäkran vid emottagandet af Kalmar och Kronobergs län samt Öland i förläning.

Efter originalet, som numera är förloradt, tryckt af Tegel i Gustaf I:s hist., 2 (1622): s. 357—361, och efter denne af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter, 1 (1887): s. 766—769, där här nedan inom klammer satta ord hämtats från en afskrift, gjord i 1600-talets början och nu befintlig i Uppsala universitets biblioteks Ehrensteen-Stjerneldska samling.

Vij Erich, medh. Gudz nådhe Sveriges, Göthes och Vendes etc. utvalde konungh, göre vitterligit, at effter stoormechtigeste furste och herre, her Gustaff, Sveriges, Göthes och Vendes etc. konungh, vår älskelighe käre her fadher, ifrå vår barndom och in til thenna tijdh, oss all fadherligh gunst och kärleek [altid] bevijst haffver, och synnerligen i thet at hans Kon. M:t genom meenige rijzkens

stender haffver latedt keesa, kâhra och utvälia oss til Sveriges rijkes konungh effter hans K. M:tz salige affgongh ifrån thenna verlden, för hvilken faderligh gunst och förhöijelse vij bekenne oss plichtighe hans Kon. M:t på thet allerödmiukeligeste betacke; och effter vår ålder och lägenheeter nu så tilsäger, at vij vårt eget bedsta sielfve betenckia och achta motte, på thet högbeelte vår käre herr fadher medh thet bekymber, hans Kon. M:t til thenna tijdh för oss faderlighen hafft och draget haffver, i någon måtto förskonadt bliffva kunde; therföre haffver [och] hans Kon. M:t icke mindre faderligh gunst och kärligheet [oss] nu beteedt, i thet at hans Kon. M:t oss såsom [och] the andre hans älskelighe käre barn, våre älskelige käre syskone, ganska faderligen och troligen altijdh meent och oss nu medh fursteligit underholdh förseedt haffver, ther vij alle ödmiukeligen plichtige äre hans Kon. M:t före betacke; så haffver H. Kon. M:t och nu aff samma faderligh gunst och kärligheet undt och effterlatedt oss til vårt underholdh Calmare stadh, slott och lähn, Cronebergz slott och lähn medh heela Ölandh i sådana måtto, at vij förbeelte slott, stadh och lähn medh alle konungzlige uthskyller och rettigheeter oss till gagn och goda niuta och bruka måge, högbe:te Kon. M:t, vår älskelige käre her fader, alle våre käre älskelige syskone och meenige Sveriges trogne inbyggjare til yttermera försterckelse, hielp, tröst och bijstondh.

Här emoot så loffve och förplichte vij oss här medh uppå Gudh och uthi hans helige ordh, at vij uthi alle motte vele och skole (såsom vi och thes plichtige äre) vara [och bliffve] högbe:te Kon. M:t, vår älskelige käre her fadher, för een trogen, huld och rätträdig son uthi alle saaker uti förbenembde lähn och landzender och eliest [altidh] troligen, velvilligen och gerna göra thet [vij vete] Gudh och hans Kon. M:t liufft och behageligt vara kan effter vårt yttersta förstond, förnufft och förmågo, och

at vij samma slott, stadh och lähn medh theras grentzer skole förplichtede vara at försvara, beskydda och beskerma, högbemelte vår älskelige käre her fader och alle trogne Sveriges inbyggjare til tjenst, ähra och bedsta, så lenge hans Kon. M:t thet [så] för gott anseer och behageligt vara kan.

Vij vele och theslikes holla utaff förbenembde lähn gott krijgfolck til hest vidh än femhundra hestar, sammaledes til foot vidh än tutusend man til högbemelte Kon. M:t och cronones tienist, enär som hälst behooff görs och sådant aff hans Kon. M:t fordret [och begäret] bliffva kan.

Vij vele och [låte] haffva den fljhtigste och bästa acht och tilsyn [oss] möjligit kan vara, at icke någre farlige prachtiker eller stämplinger på högbemelte Kon. M:t och riksens skadha af uthlendske eller inlendske in uthi förbemelte landzender löönligen eller uppenbarligen instungne bliffva skole, så ock om någre farlige prachtiker uthi fremmande landh emoot högbemelte Kon. M:t och rikket drieffvas kunne, them hielpa förekomma och affvärja thet yttersta oss möjligit vara kan.

Ther vij ock iblandh [högbete] Kon. M:t undersäter i förbenembde landzänder [något] otillbörligit anten medh ordh eller gärningar, ther uthaff tvist eller uproor (thet Gudh nådeligen affvende) sigh förorsaaka [motte], förnimmandes vorde, tå vele och skole vij eij allenäst genom budh och skriffvelse oförsumbligen göra hans Kon. M:t sådant kunnogt, uthan [och] medh allerstörsta och yttersta fljht hielpa til sådant uthsläckia och nedertryckia och uthi alla måtto vinleggia oss, at then meenige almogen uthi samma landzänder intil hans Kon. M:t medh all trooheet, lydne och hörsamheet sigh skole befinna lata.

Sammalunda vele vij ock förskaffa oss the bästa fougter och befalningzmän uthi samma landzender, som vij nogeralunda bekomma kunne, the ther almogen skole skaffa

thet rätt och skääl är, och hvar annorlunda befinnes kan, så vele vij ock theruthöffver tilböriligen straffa lata.

Theszljkes vele och skole vij vinläggia oss at lata byggia och bättra förbemelte cronones slott, thet vår macht mest tilsäija kan, och förskaffa oss gott och dugligt folck på slotten, som kunne haffva noge och tilbörligt upseende både medh skytt, skep och annan munition, som ther nu förhanden är eller hans Kon. M:t här effter thijt skickandes varder, så at alt sådant bliffver hollet vidh macht och tilstädes uthi godh förvahring och fljrtigh tillsyn både til landh och vatn.

Hvar ock [så] skeer, at högbemelte vår elskelige käre her fadher om samma oss [nu] förlänte slott och lähn framdeeles annorlunda förtäncht bliffva kan och synes, att vij någor annerstädes i riket vårt underholdh haffva måtte; tå vele och skole vij välvilligen och uthan all gensegn upantvarda H. Kon. M:t förbenembde slott och lähn medh alle munitioner til landh och vatn och alle andre slotzens tilbehöringar.

Ther ock så händer, at then alzmechtigeste Gudh täckes kalla högmechtigeste vår elskelige käre her fadher aff thenna jämmerdaal (såsom alle menniskiors affgong ock tijdh stäär i Gudz händer) uthi vår frävarelse eller för än hans Kon. M:t sitt konungzlige testamente til någon enda eller fulkombligitt beslut haffver fullligen komma kunnet (hvilket Gudh doch nådheligen affvende), så loffve och förplichte vij oss doch likväl här medh och uthi thenna vår furstelige förskriffningz krafft, att vij i alle måtto vele och skole achta och vetta våre elskelige käre bröders och systers, så ock högmechtigeste vår elskelige käre her fadhers huszfruges, drotningh Catharines, vår elskelige käre fru modhers, gagn och bästa uthi alla måtto, effter som uthi [samme] vår käre her fadhers konungzlige testamente nu författet är eller här effter faderligen och christeligen förordnet bliffver. Och vele vij icke heller

någet märckeligt eller dråpeligt oss företaga, som är medh fremmande herrer eller potentater til at [be]skicka om vänskap, stiftningh, förbundh eller i andre vichtigare eller ringare saaker, medan hans Kon. M:t är i sin välmacht, med mindre sådant skeer medh hans Kon. Maj:tz vilia, veetskap, rådth och befallningh, uthan om oss någre breeff ifrå främmande orter tilskickade varda, vele vij Kon. M:t, vår käre her fadher, ther om medh thet första förständigige.

Icke heller vele vij [nogot] företaga innan landz til at ordna statuter, lagh eller åpne mandat för then meenige almogen, med mindre thet skeer uthi lijka måtto medh Kon. M:tz rådth och tillatelse.

Sammalunda [och] medh ordinarios at förändra [o: förordna] eller afsättia, adel at förläna, skatten til at förminska, allmanneligit kiöp at sättia, allmanneliga gårdar uppåleggia skal medh H. Kon. M:tz rådth och sambtycke och thesslijkes företages, och alt annat nu nämpt och onämpt göra och lata, som een troogen och lydachtigh son och riksens ledemoot bör och plichtig är emoot sin elskelige käre her fadher och sitt käre fäderneslandh, oss så Gudh hielpe och hans helige evangelium.

Och thess til yttermeera visso, at vij alt thetta föreskriffne så fast ock obrotzligen holla och effterkomma vele, lata vij vitterligit hengia vårt signet här needen under och medh egen handh underskriffvet. Datum Stockholm then 6 decembris anno 1557.

Olika orter i januari—december.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Protocoll öfver konungh Erichs svenske concepter.»

Vesterås den 4 januari.

Fullmacht för Marcus Klingenstein hafva öfverste befallningen öfver alla hammersmedier uthi jernbergzlaghen.

Uppsala den 16 april.

Till her Claes Christierson lathe Thure Pedhersson till Salesta behålla een skutha att öffverföra sina hestar ifrå Viborg.

Uppsala den 8 maj.

Till Henrich bockbinder om några authoribus H. F. N. behöffver.

Uppsala den 10 maj.

Till Lars Pedhersson om testemente effter Gregers i Hagha och een äng att komma ifrå Hagha in under Venegarn.

Till Pedher Galle förskicka en snickare till Upsala.

Svar på Christiern Pädherissons skrifvelse [att] förhålla sigh uthi Väddö, till thes hafvet blifver reent.

Svar på Thomas Nilssons skrifvelse [att] skynda Lars Siggesson ifrå den öön Medhorden vidh Elfkarby, der han her till suttit hafver.

Uppsala den 11 maj.

Till Lars Dalebo leffverera Oloff Henrichsson til Upsala slott 17 str. fodher oxer.

Till her Pedher latha Påvel Steenhuggare bekomma sijn löön.

Till Henrich Simonsson om tegell ifrå Svartessö och Ventholmen till Upsala.

Elfkarleby den 27 maj.

Till h. Pädher om Niels tappesierväfvare, borgeklädhe och garn och silke han behöffver till thet arbete han förehafver.

Uppsala den 9 juni.

Till Pedher Kart förskaffa Cornelius timberman och Nason och Gilius löffsnidare till Uppsala att arbeta på H. K. M:tz graff.

Tillståndzbreff för Lindorm Pädhersson småsven reesa nedh till Smoland och besökia sitt folck.

Uppsala den 16 juni.

Till Thomus Oloffsson förfogha sigh till H. F. N:de och vara H. F. N. döresven.

Uppsala den 17 juni.

Till Hans Berg förskaffa murmestare till Uppsala.

Uppsala den 18 juni.

Till her Pedher lathe Morten Barentijn till en tidh vare frij för knechtehåldningen, till des han någorlunda för 100 mark voro [*sic*] benögd.

Uppsala den 21 juni.

Till Anders Larsson för Erich Andersson och Carl Pedhersson i Kryklinge, som skadhe af vådheld lidhit hafva, hafve dagh till Olofzmessa på 56 åhrs affradh.

Svartsjö den 26 juni.

Till Oloff Henrichsson låtha Claes målare komma till Svartesiö och hafva der något för händer.

Svartsjö den 28 juni.

Till Nils Tuleson oförsummelighen beflitha sigh få ighen Hendrich sverdzfäste beredare, som ifrån Stockholm rymd ähr.

Till M. Pavel flitighare upseende hafva med arbethet på berget i Upsala.

Svartsjö den 29 juni.

Till Håken Värme förskicka dhen spanmählen han köpt hafver till Stockholm, der och förmana Bengt Nilsson, fougden öfver Silbo häradt.

Stockholm den 3 juli.

Till H. K. M:t, begärendes vethe, om H. F. N. skall [invänta] H. K. M:t i Stockholm eller och begifva sigh till honom.

Stockholm den 16 oktober.

Till H. K. M:t om Walwichz afskeedh och Caroli de Mornai legation till Poln.

Stockholm den 2 november.

Breff för Jost Småpeper på en gård uthi Perno sokn, hålla rustienst före, såsom och uppholla presten, när han der i soknen några tidhgerder gör.

Stockholm den 6 december.

Obligation, när H. K. M:t effterlät H. F. N. till underhåld Calmare slot, stadh och lähn, Chronebergz slot och lähn medh hele Öland.

2. Bref från hertig Johan.

Åbo den 25 januari.

Till Ture Bjelke angående hans resa till Sverige.

Efter afskrift i Gustaf Finckes kopiebok (Skoklostersaml.) Förut tryckt (efter Ture Bjelkes kopiebok) af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D 4 (1851): s. 335.

Johan med Gudz nåde Sverigis, Götis och Vändis etc. arfförste och hertig i Findland. Vår synnerlighe gunsth och nådige vilie tilförenne etc. Sosom I giffve tilkienne, kiäre Ture, att I för näst framlidne jull haffve becommith K. M., vår käre her fadhers gunstige förlåff till atth förrese her ifrå til Sverige, så sij vij gärna, att I rättthe edher effter samme K. M. vår käre her fadhers schriffvelse och begiffve edher till vägx, när edher synes, befallendhes Göstaff Fincke en dell och annen på slothet till att förestå, till thess vij någon annen förtrogen man udi edher städh kunne lothe titt försckicke, honom till hielp och biistondh. Edher her med Gudh befallandes. Datum Åbo slått 25 januarij anno 1557.¹⁾

Åbo den 9 mars.

Till Gustaf Fincke angående några bönder i Tavisalmi socken, hvilka lidit skada under ryska kriget.

Efter afskrift i Gustaf Finckes kopiebok (Skoklostersaml.) Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysning af Finl. häfder, D. 4 (1851): s. 337.

Johan medt Gudz nåde Sverigis, Götis och Vändis etc. arffurste och hertigh i Finlandt. Vår synnerlige gunst och nodige vilie tilförende etc. Vij geffve edher tilkänne, Göstaff Fincke, att tässe K. M. vår käre her fadhers undersoter Oloff Karuin Pederson och Oloff Nichin Nilson aff Tavisalmi sockn, haffve varit här för oss och

¹⁾ Anteckning i Ture Bjelkes kopiebok: Undfånget i Myllykyle then 1:a februarii med min Thure Person[s] thienere Lasse Nilson.

underdonligh tilkänne giffvit, att the sampt nogre andre bönder aff Sammes fiärdungh en stoor scade i fiordh aff rydzerne gänom mordh och brandh lidit haffve, och förthenskuldh ödmiukeligh begäret, att vij them nogen medel opå theris skatt och andre uttgärdher gunstelig effterlate ville etc. Så kunne vij ecke vete, om the sodane scade aff för:de rydzer lidit haffve, som the oss haffve tilkänne giffvit. Begäre förthenskuldh, att I ther om ransake vele, och hvar så i sanningh är, som the för oss berättet haffve, så vele vij opå Kong:e M:ttz vår käre här faders gode behagh them effterlate, att the med nogen deel, effter som I siälffve täncke kunne, förskonede bliffve motte, på thet att the igen täste bättre moge sikh förekomme. Gudh edher befalendes. Datum Åbo 9 marcij anno etc. 57.

Åbo den 25 mars.

Öppet bref för herr Knut [Johansson] på underhåll.

Enligt K. G. Leinbergs aftryck i Handlingar rör. finska kyrkan och prestersk., Saml. 3 (1898): s. 6, efter en handling i Finlands statsarkiv (N:o 675, bl. 33).

Vij Johan, medh Gudz nåde Sveriges, Göthes och Vendes etc. arffurste och hertigh till Finland, göre vetterligitt, att vij haffve gunstelighe opå Kongl. Ma:ttz vår käre her faders gode behagh och Hans Kong:e Ma:tt och oss till en behagelig tiidb unth och efftherlåtids, som vij och nu medh thette vårt öpne breff unne och efftherlathe högbe:te Kongl:e Ma:ttz och oss elskelige tro man och undersåthe M. Knutt, kyrckeherde udii Åbo, seg till hielp och underhåld 5 lester aff then tiende spannemåll, som årliga faller vid Öffre Sastamala, Lund, Rijmettele, Masko, Letala, Effrabominne, Nykyrcke och Kijmitte sochner, ther högbe:te Kongl. Ma:ttz camererer, fougter och alle andre måge sig effther retta, icke görandes för:de M.

Knutt her emott någett hinder eller förfangh. Datum
Åbo 25 martij anno etc. 1557.

Åbo den 6 april.

Öppet bref angående reseunderstöd för herr Henrik Jakobsson.

Enligt K. G. Leinbergs aftryck i Handlingar rör. finska kyrkan och prestersk., Saml. 1 (1892): s. 23, efter afskrift i Finlands statsarkiv (N:o 3061, fol. 35).

Vij Johan, medh Gudz nådhe Sverigis, Götis och Vendis arffurste och hertig i Findlandh, giöore vittherligitt, att vij opå Kong:e M:tt, vår käre her fadhers godhe behagh haffve gunsteligen eff[t]herlatiidtth her Hindrick Jacobi thet smör, som hans sacellan her Oluff honom tilhandhe udhi thet förlidne år til Tysklandh utsendt haffver. Menn hvar hann her effther same underhåldh niuthe vill, så må hann siigh ther om hosz högte vor kere her fadher eller åss presentere, skall och thet upå nytth ighen förverffve. Datum Åbo thenn 6 aprilis anno etc. 57.

Utan ort den 8 april.

Till Påfvel Andersson angående her Bertil Kristofferssons underhåll.

Enligt K. G. Leinbergs aftryck i Handlingar rör. finska skolväsendets hist., Saml. 4 (1901): s. 2, efter en handling i Finlands statsarkiv (N:o 3834, bl. 20).

Vår gunsth tilförende etc. Skall tu vetha, Povall Andersson, atth vij haffve gunsteligenn på Konungl. Ma:ttz vor kiäre her faders gode behagh effterlohit H. Bartill Christofferij, skolmestere udij Helsingfors, två lester spannemoll, halff parten korn och half parten rogh, aff thet ma[t]skot, som faller udij Sexmäkij häredth alenästth udij thet åhr 57. Vele för then skyldh, att tu lother honom same spannemoll bekomme, eenär hann ther opå fordrer. Ther tu vesth tigh effter rätte. Datum loco ut supra [*sic*] 8 aprilis.

Utan ort den 12 april.

Quitto för Hans Tomasson på silfver och daler.

Efter afskrift bl. RA:s Cameralia: Extract aff Hans Thommesonns uppbördh 1556—58.

Vij Johan medtt Gudz nåde hertig till Finland etc. giöre vitterligitt, att vij udi eghenn perssonn anamadtt och upburitt haffve anno 57 thenn 12 aprilis aff vår camarerer Hanns Thomesson dalar $38\frac{1}{2}$ st:r, item förgyltth söloff $2\frac{1}{2}$ lodh, hvitt söloff 4 lödige marker $14\frac{1}{2}$ lotth, hvilcke dalar och söloff Krusse till Åbo medh sig fördhe etc. Thess till ythermere visse under vårtt secret. Datis loco et tempore ut supra.

Åbo den 27 april.

Till Sten Eriksson [Leijonhufvud] angående hans tilländabragta beskickning till Ryssland och med begäran om upplysning rörande fredsvillkoren.

Efter originalkonceptet i RA. (Hertig Johans brevväxling).

Johan med Gudz nåde Sveriges, Götes och Vendes arffurste oc hertigh i Findlandh. Vår synnerlige gunst oc kärilige helsen medh Gudh alzmectigh altidh tilförende etc. Giffve vij edher, käre her Steen, käriligen tilkenne, at vij eder schriffvelse haffve bekommit oc ther utaff förstot, at I medh helbregde oc helse sampt meste parten aff the gode men, til Rysselandh aff Ko. M:t vår käre her fader haffve varit förskickede, äre för 14 dagar seden veel tillbaka til Viborgh ankomne oc haffve aff muscoviten oppå the ärende och verff, Ko. M:t haffver eder befalet, bekommet gode behagelige svar, så at saken til fredh kommen är, hvilket oss vell behager oc gansche glade äre, at thette krich til en lijdeligh ende kommit är. Doch effter thet vij ickie förstot haffve, med hvad vilkor freden giorder är, så kunne vij ickie vethe, um alt thet krigzfolk, her i landet församlet är, skall her effter något mehr her behoff vara, al then stund her är gansche lithet

udi förrådth til fetalie at underhålle samme folk med. Hvarföre vij gerne edert betenckiende ther um begäre at vethe. Doch sehe vij för got ahn, at meste parthen måtte utöffver med thet förste til Sverige förskicke[s], och hvar ickie så mykin fetalie i Viborgh eller annerstedz finnes kan, som folket kan ther med nöttorffteligen til en månadt utspijses, thå vele vij lathe giffve them penningar, ther med the sikh fetalie sielffve köpe kunne. Vij ville vell gerne ytherligare alle saker um krigzfolksens nöttorffter bestelle, ther vij vore visse, huru freden är besluttet. Men effter som vij aff umstenderne gijsse kunne, lathe vij thette så bestelle, som vij vårt betenckiende her med edher til hande förskicke, oc begäre, at I saken udi alle motte vele förbättre oc edert godhe rådth med deele, så att alle saker måtte gå lijke til. Edher her med Gud befallendes. Datum Åbo 27 aprilis etc. 57.

Helgå den 1 maj.

Fullmakt för herr Bertil Sigfridsson å kyrkoherdebefattningen i Euraåminne socken.

Enligt en samtida afskrift i RA. (Hertig Johans brevväxling). Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finlands häfder, D. 9 (1857): s. 275—276.

Vij Johan etc. göre vettherligit, att vij opå Kong:e Ma:tt, vår kere her faders gode behag och Hans Kong:e Ma:tt och oss till enn behagelig tidt, haffve unth och confereredt, som vij och nu medt thette vårtt öpne breff unne och conferere th[e]nne vår troo undersåthe, her Bertill Sigfridi, Offrabominne prestegäld udi Cumegårdz län, opå thet atth hann ther aff årligenn göre skall thenn rettighett, som honom ther aff uthgöre böör etc. Hvarföre biude vij edher, dannemenn alle, menige almoge, som udi för:ne [prestegäld bygge och bo, at I anamme för:ne] her Bertill för eders retthe kyrckerherre och lärefadher, uthgörandes honom velviligenn thenn rät-

tighet, som I eders rättke kyrckeherre och lärefader effter enn godh, gammall och christeligh sedvane plictige äre uth ath göre. Hann skal och ther emoth vare förplictigh att läre och förkunne för edher oförfalskett, clartt och rett Gudz helge ord och evangelium och sigh elliest så udi alle motte emoth edher holle och skieke, som hans embethe kräffver, och som hann framdeles för Gudh, Kong:e Ma:tt, oss och hvar christenn mann vill och kann tryggeligen försvare. Ther I dannemen måge vethe eder effter retthe etc. Datum Helgåå gård 1 majj anno etc. 57.

Under vårtt secret.

Åbo den 11 maj.

Quitto på penningar, uppburna genom Simon Henriksson, dels af Hans Tomasson, dels från myntet i Åbo.

Efter afskrift bl. RA:s Cameralia: Extract aff Hans Thommesonns uppbördh 1556—58.

Vij Johann, medh Gudz nådhe hertig til Finlandh etc., giöre vitterligitt, att vår thienere Simon Hendrichsonn effter vår befallning haffver på våre vegne anamedtt och upburitt, ther hann skall giöre oss regenskap före, först aff vår tro thienere Hanns Thomason ifrå 21 augusti anno etc. 56 och till 7 majj anno 57 aff rigsens uppbördh peninger 6594 mark 11 d:r, dalar 50 st:r etc.; item aff myntedtt utaff Hanns Thomason och Mortenn mynteschriffvare ifrå thenn 26 novembris anno etc. 56 och till 11 majj anno etc. 57 peninger 11061 mark 2 öre. Thess till merhe visse lathe vij trycke vårtt secret här nedhenn före. Datis Åbo 11 majj anno etc. 57.

Åbo den 11 maj.

Quitto för Hans Tomasson på silfver.

Efter afskrift bl. RA:s Cameralia: Extract aff Hans Thommesonns uppbördh 1556—58.

Vij Johann etc. giöre vitterligitt, att vij på Abo slotth thenn 30 decembris anno etc. 56 anamadtt och upburitt

haffve aff vår tro tjänere Hanns Thomesson bergz sölf 1 st:e, vogh 33 lödige mark 3 qvintin 3 orthiger, utaff hvilckitt bergz sölf vij haffve latiidh giöre till vårt behoff nogre faat etc. Änn skall effther Hanns Thomessonns berättelse vare tilstedhes på Åbo slotth udi 2 kiistor bergz sölf oförmyntedth 665 st:r, vogho 2640 lödige marker 2 lod $3\frac{1}{2}$ qvintin. Hvarföre etc. Datis Abo 11 maj anno etc. 57.

Åbo den 7 juli.

Quitto för Hans Tomasson på silfver och penningar.

Efter afskrift bl. RA:s Cameralia: Extract aff Hans Thommesonns uppördh 1556—58. Ett likalydande quitto för samme man å 600 mark ortiger finnes *ibid.* dat. Stockholm den 21 aug. 1557.

Vij Johan, medh Gudz nåde Sverigis etc. arffurste, giöre vitterligitt, att vij udi egenn persone opå Abo slott thenn 7 julij anamatt och upburitt haffve aff Konng:e M:ttz vår käre her faders tro tienere och camarerer Hanns Thomesson dalar $2427\frac{1}{2}$ st:e och peninger 1559 marker. Hvarföre gifve vij etc.

Stockholm den 7 september.

Öppet bref, innehållande hertigens revers eller försäkran vid emottagandet af hans finska län.

Enligt en kollationerad afskrift från senare hälften af 1600-talet i RA. (Palmschiöldhs samling af Heirathscontract, förlänningar m. fl. handlingar ang. furstliga personer). Förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter 1 (1887): s. 759—764, där redogörelse lämnas för öfriga utkast och afskrifter och där varianter anföras.

Vij Johan, medh Gudz nåde hertigh i Finlandh etc., giöre vitterligit och oppenbarligen bekennes, att effther thet stormechtigeste furste och herre, her Gustaff, Sveriges, Göthes och Vendes etc. konungh, vår käre her fader, uthaf synnerlig gunst och faderligh kärlicheet hafver undt, gifvit och öfverantvardet oss och våre effterkommande

mänserfvinger till ett fursteligit lähn och ärfligit underhåld att niuthe, bruke och behålle till evärdelige äghe och som ett rätt ledemoth till Sveriges crone thesse effterskrefne slott och lähn i Finlandh, som äre Åboo slott och lähn, Kuhmegårdz lähn, Raseborgs lähn och Ålandh, effter som H. K. M:tz donationsbref, oss ther opå gifvit, videre uthi lengden förmåler och uthtrycker, för hvilken faderlig gunst och kärlek vij ganska ödmuikeligen och käriligen högbete Kongl. M:t, vår käre her fader, vele betackat hafve, och ther emoth lofve och förplichte vij oss och våre effterkommande lifzärfvinger her medh och uthi thette brefz krafft och macht uppå Gudh alzmechtigh och hans helge evangelium, thessligeste på vår christelige troo och ähre, at vij och våre effterkommende lifzärfvinger aldeles vele och skole bevijsse högbem:te Kongl. M:tt, vår k. her fader, så lenge then alzmechtigste täckes spare H. K. M:t lijfvet i thenne verlden, och sedan våre älskelige käre her broder, högborne furste och herre, her Erich, medh Gudz nåde Sveriges, Göthes och Vendes etc. uthvalde konungh, när Gudh then alzmechtigeste Hans Furstl. Nåde till thet kongl. säthe i Sverige effter högbete K. M:tz, vår älskelige k. her faders salige afgangh at komme förseendes varder, och andre effterkommende Sverigis rätte tillbörlige arfherrer och konunger, sammalunda vårt k. fäderneslandh Sverige, all huldskap, trooskap och manskap, som christne, trogne och rättrådige svenske män och undersåther sin rätte herre och konungh och sitt käre rätte fäderneslandh at bevijsse skyldige och plichtige äre, och såsom vij och våre effterkommende lifzärfvinger för Gudh och alle trogne Sverigis inbyggere vele och kunne vare tilsvans medh. Sammalunde vele och skole vij och våre effterkommende mänserfvinger hålle thet mäste krigzfolk uthaf förb:te furstendöme och lähn, som vij uthan vår skade och förderff kunne åstadh komme, till at göre Sverigis konung och vårt k. fäderneslandh ther medh uthi all

förefallande nödh och anfechtninger hielp, tröst, bijståndh och undsätningh både till landh och vatn emot allom them, som Sveriges rijke eller någre the landzänder, ther till lydhe, och thess trogne inbyggere öfverfalle, förhäre och förderfve vele, enär som helst behof görs och sådant af Sverigis konung och thess trogne inbyggere och ständer af oss eller våre effterkommende lifzarfvinger fordrat och begärat blifver. Och hvar nöden till det högsta fordrar (thet Gudh nådeligen värdes länge afvände), då vele och skole vij och våre effterkommande lifzarfvinger hafve ospart till at upsättie medh Sveriges rikkes konungh och thess trogne inbyggere all vår välfärdh och förmögenheet medh alt annat, som tienligt vare kan till at afvärie rikksens skade och förderf medh etc. Och på thet att ingen then mening om oss hafva skall, at vij samme vårt förstendöme, faderlige gäfve och förläningsh uthi någon måtte achte at afsyndre ifrån Sveriges rijke, uthan samme furstendöme skall blifve, som thet af ålder varit och högbem:te K. M:tt, vår älskelige k. her fader, thet nu förordnadth hafver, incorporeret medh heele Sverigis rijke och aldelis hålle sig ther vidh, såsom thet ene ledemotet håller sig och hänger vidh heele kroppen och låther regere sigh af sitt rätte hufvudh; therföre bepliche vij oss och våre effterkommende lifzarfvinger altijdh både medh rådth och dådh vele och skole tillhielp at afvärie och förekomme effter störste och ytterste förmögenheten Sverigis rikkes skade och förderff och uthi ingen måtte oss ifrån Sverigis rijke afsöndre låthe vidh thet straff, som uthi Sverigis lagh förmeldes etc. Och på thet sådant ochså fast och obrätzligen må och skall fullkompet och hållet blifve, hafver högb:te Kongl. M:t, vår älskelige käre her fader, belevat och samtyckt, at så offta någon ny förändring skeer uthi regementet, i så måtte at anthen högb. Kongl. M:t eller högb:te högborne furste och herre, her Erich, Sverigis, Göthis och Vendes uthvald konungh,

eller andre effterkommande rätte och tillbörlige Sverigis erfkonunger (thet Gud nådeligen värdiges [länge] at afvende) dödeligen afginge, och någon annan af samme kongl. stam och blodh kommer till regementet igen, effter som högb:te Kongl. M:t, vår älskelige k. her fader, med menige rijkens ständer thet nu samtyckt och beslutit hafve, då vele och skole vij och våre effterkommende mänsarfvinger besöke samme herre och konungh medh tillbörlig ähre och reverentz, såsom till Sveriges rijkets och vårt rätte hufvudh, och begäre stadfestelse på förb:te furstendöme, sammaledis tillsäije honom huldskap, trooskap och manskap till menige Sverigis rijkets gagn och bäste altijdh och uthi alle måtte så stadigt till at bevijse, såsom andre rättrådige Sverigis rijkets råd och ledemoth at göre plichtige äre. Och ther emoth är ochså af högbem:te Kongl. M:t, vår älskelige käre her fader, bevilliget och samtyckt, att then, som till riket och thet konungzlige säthe kommer, skall vare förplichtig oss och våre effterkommende me[ns]arfvinger förb:te furstendöme medh breff och segell välvilligen stadfäste och confirmere, och sedan thet aldeles obehindret och oklandret niuthe och behålle låthe uthan alt hinder eller förfång uthi alle måtte till everdelige äger. Men hvar så hende kan, thet vij både medh mänsarfvinger och qvinkönsarfvinger af then alzmechtigeste begåfved varde, tå skole mansarfvingerne efter linien förstendömet behålle, men qvinkönsarfvingerne, som uthi vår lifztidh medh gifftermål icke försedde blifve, skole effter vår dödelig afgång, anthen the inrijkes eller uthrijkes (effter Gudz försyn) försedde blifve, medh en ährlig och fursteligh brudskatt af våre lösörer och medh vår förstendömes undersåthers tillhielp tillbörligen försorgde blifve, och arfvegodzen, som them bådhe på fäderne och möderne borde tillfalle, skole komme våre käre bröder eller theres effterkommende mänsarfvinger effter rätte linien till skifftes, hvariom sin

part, effter som Sverigis lagh förmäler etc. Hvar och så hände, at vij uthan mansarfvinger dödeligen afginge, då skole samme slott och lähn komme och blifve under Sverigis crone igen, icke anseendes hvad erfvinger vij elliest uthaf qvinnekön hafve kunne etc. Hvar och then alzmechtigeste oss qvinskönserfvinger allenast förlähnandes varder, och samme arfvinger uthi vår lifztijdh med gifftermåhl icke försedde blifve, då skole the effter vår dödelige afgangh, anthen the inrijkes eller uthrijkes (effter Gudz försyn) försedde blifve, behålle alle våre lösörer till en ährligh och fursteligh brudskatt etc. Men hvar så hände, at vij och våre mansarfvingers lösörer, af krich eller någon annen olycke hände, blifve förringet, så at förskrefne qvinkönserfvinger icke ther med kunne fursteligen försorgde och försedde blifve, då skole the medh en ährligh brudskatt med vår furstendöms undersåters tillhielp försörries effter undersåthernes förmögenheet och icke ther uthöfver, och arfvegodzen skole komme våre käre bröder till skiffes, som tillförende sagt är etc. Hvar och så hände, at vij uthan lifzarfvinger uthaf thenne verldene dödeligen afginge, då skall alt thetta vårt arff och aflingegodz, bådhe uthi löst och fast, komme till våre käre bröder eller theres rätte mansarfvinger effter linien, såsom till the näste och rätte arfvinger, och icke under cronan, effter som Sverigis lagh ther om förmäler etc. Ytterligere effter vij och våre effterkommande mansarfvinger af Sverigis crone med sådant fursteligit uppehälle i i Finlandh försedde äre, som förskrifvit ståår, therföre skole vij och the ochså ther emot förplichtige vare effter ytterste förmögenheet, så väl som alle andre Finlandz trogne inbyggere, tillhielp at beskydde och försvare alle Finlandz gräntzer, medh hvem the hälst begräntzede äre, och icke i någon måtte them förkorte läthe. Doch skole vij eller våre effterkommende lifzerfvinger eller någre andre Finlandz inbyggere icke gifve orsaker till något obeståndh

vidh gräntzerne, icke heller för oss allene och genom vårt enskijlte råd, tienere och undersåther företage, förhandle eller besluthe någre the ärender och saker, anthen the vid gräntzen eller elliest, som rijksens almennelige välfärdh upå hänger, anthen medh krich, fredeständh, förbundh, tractater eller någre andre rijksens högvichtige saker at uthrätte, uthan at sådant skeer med Sveriges konungz och the andre våre käre bröders medh flere af the förnembste och förständigeste rijksens ständers och ledemotz endrächtige råd och samtyckie. Doch om så skedde, at anthen oss eller våre effterkommende lifzarvinger någon sådan handell för[e]falle kunde, som menige Sverigis rijke till nytto och fördeel komme måtte, och tillfället eller lägligheeterne för meenföhre eller långh vägh skuldh icke så hastigt, som behöfdes, gifves måtte, at sådant berådslåes kunde medh Sverigis konungh och the andre våre älskelige käre bröder eller theres effterkommende ärfvinger, då må eller skall oss eller them, som sådane godh tillfälle förefalle, icke hermedh vare betaget eller förbudet at sökie ther igenom meenige Sveriges rijkes och vårt egit gagn och bäste; doch at alle saker i så måtte vijsligen företages, at Sverigis rijke ther uthaf icke någon skade eller nachdeel tillfoges måtte. Hvar och så hände, at något fiendtligit in upå förskrefne grentzer (thet Gudh nådeligen lenge afvende) företagit blifve kunde, och vij och våre effterkommende mänsärfvinger medh meenige Finlandz inbyggerses macht och tillhielp icke förmätte göre fienderne mootständh; då skole vij eller våre effterkommende mansärfvinger besöke Sveriges rijkes konungh om hielp och bijständh lijke som till vårt rätte hufvudh; och såsom ett rätt hufvudz art äre alle ledemother opå kroppen regere och förfordre, så är och bevilliget, at then, som regerende konung är, oss eller våre effterkommende mänsärfvinger och alle Finlandz trogne inbyggere, som äre the rätte ledemoth, icke

förläthe skall, utan välvilligen komme oss och them till hielp och undsätningh effter ytterste förmögenheeten bådhe medh råd och dådh till at beskydde och försvare för:de Finlandh emot allom them, som thet vele uthi någen måtte öfverfalle, förhäre och förderfve. Uthi lijke måtte skole vij och våre effterkommende lifzärfvinger medh alle trogne Finlandz inbyggeres tillhielp vare förpligtige at komme Sveriges konungh och meenige Sverigis rijke till hielp, tröst och bijständh uthi all nödh och fabrligheet, när så behöfves och på meenige Sveriges rikjes vägne ther om fordret blifver, så at then ene landzänden kommer then annen till hielp, när umtränger, och at heele rikket hänger tillhope, som thet sig rätteligen ägner och böör och tillförende något omberört är; och om så för nöden är, at Sveriges konung eller hans effterkommende arfkonunger thet så fordrendes varde, då vele och skole vij eller våre effterkommende lifzärfvinger vare förpligtige komme välvilligen tillståde till at betrachte och berådslåå med Sverigis konungh och the andre våre k. bröder och the förnembste rikjens råd och ständer meenige Sveriges rikjes anliggende och nödtorfftige saker och ärender och sedan hielpe, råde och dåde till thet, som meenige Sverigis rijke kan komme till nytte, gode, gagn och långligit beståndh effter vårt och theres ytterste förståndh och förmögenheet. Hvar och så hände, at Sverigis konung hade behoff fordre någon hielp af meenige rikket, eller och at konungh son eller dotter sin med gifftermål försörje vill, anthen gärder eller annen hielp, som icke är undersäternes åhrlige skatt eller uthskylder, då skole undersäterne, som boo uthi förskrefne vårt och våre effterkommende lifzärfvingers furstendöme, vare förpligtige at komme Sverigis konung och meenige Sverigis rijke medh sådane hielp till undsätningh, lijke som andre Sverigis trogne inbyggere och undersäter uthi sådane fall görendes varde; doch at sådane hielpskatt

opå förbemt:te vårt furstendömes undersäter skälig upålagd varder, at undersäterne ther hoos theres åhrlige skatt at uthgöre uthi förmögen hafve måtte etc. Hvar ochså hender, at Sverigis konungs lägligheeter sig så kunde begifve, thet han uthi egen kongl. persone ville drage till Finlandh, anthen sin erichzgathe eller för andre rijksens anliggiende nödtörffter skuld, då skole och the, som boo uthi förb:te vårt eller våre effterkommende mänsärfvingers furstendöme, förplichtige vare at fordre och främie honom både medh kostgärder, skiutzreesor och andre nödtorffter, effter som thet sig rätteligen ägner och böör. Item skole vij sampt medh the andre våre käre bröder förplichtige vare at sökie vårt käre fäderneslandz, meenige Sveriges rijkes, thessligest alle våre käre systres frome och bäste uthi alle måtte. Och hvar Gudh täckes kalle Kongl:e M:t, vår älskelige käre her fader, ifrån thenne verlden, för än våre käre systrer alle med giftermähl kunne försedde blifve, då skole vij sampt medh the andre våre käre bröder och meenige Sverigis rijkes trogne inbyggere och undersäter förplichtige vare at försörje eller försee våre k. systrer, som effter våre älskelige käre her faders dödelige afgangh ogiffte äre, både medh en åhrligh brudskatt och alt annat, effter som konungebarn ägner och bör. Item skole vij och sampt med the andre våre käre bröder och våre effterkommende lifzärfvinger förplichtige vare at fullborde och aldeles vidh macht hälle the punchter och artickler, som Kongl. M:t, vår älskelige käre her fader, af välbetänckt rådih och modh för alles våres och meenige Sverigis rijkes gagn och bäste hafver låthet författe belagende Hans Kongl. M:tz ytterste villie och testamente, såsom vij vele, at then alzmechtigeste Gudh oss allom både till lijf och siäl hielpes skall evinnerligen. Och thess till yttermehre visse och bättre förvaring, at vij och våre efterkommende lifzärfvinger alt thetta förskrefne så fast och obrotzligen hälle och effterkomme vele och

skole, låthe vij vitterligen hängie vårt secret här nedanfö
 thetta breff och med egen hand underskrifvit. Datum på
 Stockholms slott then siuende septembris anno etc. 1557.

Johannes etc.

Åbo den 30 september.

Öppet bref för Hans Thomasson på hans årliga underhåll.

Enligt K. A. Bomanssons aftryck i Hertig Johan och hans tid (1862), Bil. 2, efter en afskrift i Finska statsarkivet (n:o 803).

Vij Johannes etc. giöre vijtteligitt medtt thette vårt
 öpne breff, att vij effther Konunglige Ma:ttz vår käre her
 faders tillatelse haffver Hans Thomasson udij vår tienesth
 antage och anname lathe[t] tiill att bruke honom udij
 vår camersacker, och hvar till hann elliest kan tienligh
 våre, som hans reversall och obligation opå thenn edh
 och förplictelse, Hans oss in specie giortth haffver, i
 lengden förmeller. Så haffve vij aff synnerlig gunsth
 och nodhe förbe:te Hans Thomasson tiill hans lönn och
 oppehälle tillsagtt och loffvet, som vij medh thette vårt
 öpne breff tillsegie och loffve årligan a dato litterarum
 sex lester spannemåll och så myckitt klädhe till sitt egitt
 behoff, som han tillförende hoos Konunglige Ma:tt, vår
 käre her fadher, hafftt haffver, thessliges tiil hans husses
 uppehälle oxer etth par, fåår fem, svin itth, ströming $\frac{1}{2}$
 t:na, torsk $\frac{1}{2}$ t:na, lax $\frac{1}{2}$ t:na, torsick 8 lisp., salt etth
 [sic] t:na, humbla 6 lisp. Hvarföre biude vij vår befall-
 ningzman, atth the för:ne Hans Thomasson årligan för:ne
 spannemåll och klädhe i tidtt ville bekomme lathe, eenår
 han ther på fordrar, och icke honåm hindhre eller medtt
 skottzmoll oppe holle. Thess tiill yttermere visse haffve
 vij vortht secrett vetterligh her under trycke lathe[t] och
 medtt eghen handh under scriffve[t]. Datum opå vortht
 slott Abo then 30 september anno etc. 1557.

Utan ort den 28 oktober.

Quitto för Hans Tomasson på testamentsmedel och silfver.

Efter afskrift bl. RA:s Cameralia: Extract aff Hans Thommesonns uppberdh 1556—58.

Vij Johann *etc.* giöre vitterligitt, att vij udi eghenn perssonn annamatt och upburitt haffve anno etc. 57 th[e]nn 28 octobris aff vår camarerer Hanns Thomessonns kårs-sather 3 str, sölfvskäll enn, vogh 18^{1/2} lotth, hvilcke kårs-sather och sölfvskäll her Thomas i Tammela osz i testemente skengtt haffver *etc.*

Åbo den 26 november.

Öppet bref angående underhåll för herr Clemet [Larsson].

Enligt K. G. Leinbergs aftryck i Handlingar rör. finska kyrkan och prestersk., Saml. 3 (1898): s. 8, efter afskrift i Finlands statsarkivs samling Ecclesiastica.

Vij Johan *etc.* göre vitterligitt, att vij af synnerlige gunst och nådhe, så och för then tiensth her Clemett i Pargas oss och menige man i samme sochnn udi sitt prästembete göre vill och skall, untt och efterlathet hafve (oss till enn behageligh tijdh) halftparten af then tiende, vidh Pargas sochnn åhrligen fallandes varder, till hans nödtorfftige uphålle. Ther våre cammererer och befalningz-män vethe sig efther att rette. Datum Aboo thenn 26 novembris anno etc. 57.

Under vårtt secret.

Åbo den 2 december.

Till Lasse Matsson angående underhåll för herr Jöns Magni.

Enligt K. G. Leinbergs aftryck i Handlingar rör. finska kyrkan och prestersk., Saml. 1 (1892): s. 23, efter afskrift i Finlands statsarkiv (no 724).

Johan *etc.* Vår gunst til förende etc. Vij lathe tig förstoo, Lasse Madzson, ath vij gunsteligen haffve undt och

effterlatijd thenne vår undersothe her Jöns Magni, cappel-
lan udi Nousis sochen, för hans fatigdoms skuld 4:ree
[sic] spann rog aff klockare rentan, som uti för:ne Nousis
sochen pro anno 58 fallande varder etc. Vele för then-
skuld tig haffva befalett, ath thu för:ne her Jöns sama
rog bekomma lather, eenär han ther opå fordrer, ther thu
tig vett effter retta. Dat. Åbo 2 decembris anno etc. 57.

Åbo den 7 december.

*Till konung Gustaf angående rustningen från hertigdömet,
om nyheter från Livland och om Gustaf Finckes afsked.*

Enligt det i RA. (Hertig Johans brevväxling) förvarade originalkonceptet, som bär på-
skrift: Reiectum decembris 7. Förut tryckt af Reinh. Hausen i Bidrag till Finlands
hist., D. 3 (1904): s. 345-347, där brevet hänföres till sommaren 1556. Af konung
Gustafs svar 1558 ^{10/1} framgår emellertid, att brevet verkligen afgått under ofvanstå-
ende datering.

Sonlig ödmueth och underdånig kärlig helse E.
Kong:e Ma:tt medt Gudh thenn almectigeste nu och alltid
tilförendhe etc.

Stormectigeste konung, käre her fadher, E. K. Ma:ttz
samptt minn käre fruu moders och minn elskelige käre
syskennes sundhett och lycksalige välfärd önsker jach aff
Gudh thenn almectigeste alltid atth höre och förnimme.
Och giffver jach E. K. Ma:tt ödhmiukeligenn tilkenne,
atth thenn almectigeste mig igenn till minn lifz sund-
hett förhulpet haffver, therföre jach honom vill ödhmiuke-
ligenn haffve betackedth etc.

Vijdere, käre her fader, effter thet E. K. Ma:tt mig
altidh fadherligenn och käriligen foordrett haffver och
synnerligen E. K. Ma:ttz fadherlig kärleck emoth mig
påskiine lathet och mig så nådeligenn medt etth nödh-
torfftigt undherhold försörigt och medhdelth haffver etc.,
så kann jach E. K. Ma:tt för sådane faderlig kärleck och
gunsth aldrig nogsampt betacke, icke heller tilfyllesth
någonn tidh förtiene; dog skall jach alltid som enn tro-

genn och hörsam sonn mig emoth E. K. Ma:tt förholle och aldeles emoth mith käre fädernesland udi alle motthe så stelle, såsom enn trogenn rätthrådig svensk man emoth hans fädernäslandh egner och bör sig att förholle, stelle och med all tienisth beviise. Och såsom E. K. Ma:tt vell drager till minnes, atth jach iblandh alt annedt E. K. Ma:tt loffvetth och tilsagt haffver, till atth holle aff the lähnn, som E. K. Ma:tt haffver mig nådheligenn effter latidt, thet mästhe folk och hester, som jach ther aff förmå atth holle etc., så vill jach gerne sådane mith lyffte fulfölie, hvar jach E. K. Ma:ttz gunstige vilie visthe, um E. K. Ma:tt någre hester hedenn till Sverige till E. Kong:e Ma:ttz egith behoff begärer aff them her i Finlandh bleffne äre. Elliest ther E. K. Ma:tt teckes nådheligenn mig them effterlathe, vill jach them her undherholle och sedhenn medt tijdenn förmeere mith rytteri, thet besthe Gudh giffver nådhenn till. Hvarföre begärer jach, atth E. K. Ma:tt vill värdiges mig E. K. Ma:ttz vilie um samme hester förstendige lathe, ther effter jach mig gerne vill rätthe etc.

Yttermere såsom E. Kong:e Ma:tt mig altid fadherligen och kärligenn förmanetth haffver, thet jach skal mig stedze befiithe um visse tidhender och kunskaper ifrå Lifflandh och andre orther, för hvilkenn fadherlig förmaninger jach E. K. Ma:tt på thet ödmiukeligeste betacker och vill mig altid ther effter hörsamlig ställe och rätthe; dogh haffver jach i these dager bekommith någer kundskap och tidender ifrå Liffland, hvilke jach E. K. Ma:tt her medh ödmiukeligen tilhonde förschicker. Um the nu skole vare sanne, kann jach thet E. K. Ma:tt icke förvisse förtröste, dog haffver jach förståth, att i Liffland skall vare enn stoor tvedrect emellenn ordnetth och undersåtherne för thenn svåre summe penningar, konungen till Påländ i fördractedt skal vare loffvett och tilsacth etc., thet muschovithenn skall haffve förstandett och trenger nu hartt på thenn triibuth, som the liffländher

honom loffvetth och bebreffvetth haffve. Och hvar förbete muschovith icke samme triibuuth bekommer, thå är hann nu i svår rusthning och till eventyrs vill falle inn i Liffland i thette nästh kommandhe ny, effter som jach aff Claess Christersonn förstätt haffver etc. Och oppå thett jach vissere tidender motthe få vetthe, hure alle umständher sig i Liffland nu förhålle, haffver jach mine tienere Henning Koch och Bertil Ericksonn för tree vekur sedhenn till Liffland förschicket och venther nu alle dager svar ifrå them. Så snart jach någett visth bekommandes vardher, vill jach thet E. K. Ma:tt oförsumeligen tilhonde förschicke etc.

Till thet sidzte vill jach E. K. Ma:tt icke förholle, atth E. Kong:e Ma:ttz undersåthe Göstaff Finke haffver varidt her hooss mig i Abo och begäredt, atth jach honom för E. Kong:e Ma:tt foordre ville, så att hann ifrå thenn befalning, som hann her till på E. K. Ma:ttz vegne haft haffver vidh Nyslott, motthe förlossedt bliffve. Så kunne jach hans begärenn honom icke neke, uthann effter hann sig enn tidh long haffver bruuke lathett och clager sig vare fasth tröth och svår till ath fullölie E. K. Ma:ttz gagnn och besthe, um E. K. Ma:tt honom förskone och till atth bruuke i samme stadh nemligh Erich Arvidsson eller någon annen befale teckies, steller jach thet udi E. K. Ma:ttz godhe betenckiendhe etc.

Åbo den 11 december.

Kollationsbref för herr Peter Ragvaldi.

Efter V. G. Lagus' aftryck efter ej anförd källa i Handl. och uppsatser rör. Finl. kyrkohist., H. 1 (1845): s. 139—140. Jfr Gustaf Is reg., D. 24 (1906): s. 492.

Vi Johan, hert[ig i] Finland, göre vitterligt, at vi af synnerlig gunst och nåde hafve undt och confereret, som vi nu med detta vårt öpne bref unne och conferere oss elskelig vår tro man och undersåte hr Peter Ragvaldi

Kimito prestegäld uti Södra Finland, at han för:de prestegäld besitta och (oss till en behaglig tid) behålla må och opbäre den rättighet, like som han här til opburit hafver, dog med sådane förord och villkor, at han årligen skall förpliktad vara at göra oss utaf för:de Kimito sochn de 6 tunnor smör utaf taxa, som K. M., vår kere hr fader honom tillförene upå lagt hafver och han härtils theraf utgjort hafver. Hvarföre bjude vi *etc.*

Åbo den 16 december.

Till Gustaf Fincke angående efterskänkandet af länsmännens i Nyslots län halfva uppbörd och om spannmålsutdelning åt klockarne darsammastädes samt om förbud mot fria skjutsresor i andra än kronans ärenden.

Efter afskrift i Gustaf Finckes kopiebok (Skoklostersaml.) Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D 4 (1851): s. 339.

Johan med Gudz nåde härtigh i Finlandh *etc.* Vår gunst och nodige vilie tilförände *etc.* Vij giffve tigh tilkänne, Göstaf Fincke, att vij opå Kong:e Ma:ttz, vår käre här fadhers gode behag gunsteligen effterlatit haffve ländzmännärne i Nyslotzlän hvar för sig halffpartän aff then opbördh i alle partzelär, som the i fiordh hade *etc.* Täslikis äre vij tilfredz, att alle clockär i thin för-läning hvar för sigh halfft annat pundh spanmol haffve skule.

Är och vår vilie och gunstige befallningh, att ett noge upseende motte haffves til the skiutzreesär, som tagäs udi för:ne Nyslotzlän, så att ingen vedh halsstraff them tage skal, med mindre han haffver högbemälte Konunglige Ma:ttz, vår käre här fadhers eller vårtt passbordh eller bodbösse. Vele förthenskuldh tig här med gunsteligen haffve befalet, att tu alle landzfogter udi offtebe:de Nyslotzlän vår vilie här um förständigiger, latändes them

hvar för sigh bekomme en copie aff thette vårtt breff, ther the sigh hvar och en skole effter att rätte etc. Datum Åbo 16 decembris anno etc. 57.

Åbo den 20 december.

Till Nils Månsson angående ett efterskönt spannmålslån.

Enligt K. G. Leinbergs aftryck i Handlingar rör. finska kyrkan och prestersk., Saml. 1 (1892): s. 23, efter afskrift i Finlands statsarkiv (no 659).

Johan medt Gudz nåde hertig i Finland etc. Vår gunsth tilförendhe etc. Skall tu vethe, Nillis Månsson, atth vij aff synnerligh gunsth och nod haffve undh och tilgiffvitt thennee vår undhersotte, her Sigfrid Martinij aff Lund, the 4 pund spannemoll, som han aff tienden udi för:de Lundh soknn pro anno etc. 57 til lonss togh och nu fortärthth haffver. Ther tu skalth tig effterrette. Datum Åbo 20 decembris anno etc. 57.

Åbo den 21 december.

Till Gustaf Fincke angående ett kopparstreck i Savolaks och om ett parti bohvete.

Efter afskrift i Gustaf Finckes kopiebok (Skoklostersaml.) Förut tryckt af A. I. Arwidson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder D. 4 (1851): s. 340.

Johan med Gudz nåde herttigh i Findlandh. Vår gunst och nådige vilie tilförende etc. Vij haffve förstätt, Göstaff Fincke, att i Savlax i Remojerffvi fierdungh skall vare ett kopperbergh etc. Ähr förthenskuldh opå Kong:re Ma:ttz, vår käre her fadhers vägne vår gunstige vilie och befallningh, att I um samme berg aldeles vjrdere förfare och förhöres, giffvandes oss med thet förste ther um tilkenne, huru sig ther um i sanningh vare.

Edher förtencker och väll, att vij handlede med edher, senest I her våre, um någer bohvete, thet vij ville haffve

hiitt till Åbo. Så vele vij, atth samme boohvete med thet snarest motthe hiitt förskickedh bliffve. Vij förskicke och edher her med tilhände vårt passbordh för then som samme hvete skall hiitt till oss före etc. Ther I vele edher effter att rättthe. Datum Åbo 21 decembris anno etc. 57.

Åbo den 30 december.

Till Gustaf Fincke angående åtgärder mot landsköp.

Efter afskrift i Gustaf Finckes kopiebok (Skoklostersaml.). Förut tryckt af A. I. Arwidson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D. 4 (1851): s. 340. Gustaf Finckes svar, dat. den 5 januari 1558, är tryckt *ibid.* s. 342—344.

Johan med Gudz nåde herttig till Finlandh etc. Vår gunst och nådige vilie tilförende etc. Vij haffve förstått, Göstaff Fincke, att en stor partt aff borgere köpsvenner och borgeredrenger her aff Åbo och andre städer ähre utdragen ifrå städherne kring um landet på then acth, att the landzköp bedriffve vele emoth Sverigis lagh och Kong:e Ma:ttz vår käre her faders och vårt förbudh, then menige man både på landet och then, som tilstädes i städherne sittie, till förderff och schade, hvilkit oss i lengden icke står till att lijde. Therföre vele vij edher her med på Kong:e Ma:ttz vår kiäre her faders vägne alffvarligen haffve befalet, att I udi edher befalning haffve ett noghe upseende herudinnen, så att hvar som helst I kunne öffverkomme samme bürgerere, köpsvenner eller bürgeredrengher, som så um landet med köpens katt fare, tho schole I them med allt thet godz, som the haffve med atth fare på Kong:e Ma:ttz, vår käre her faders och våre vägne anthaste lathe, förskickendes them väll förvaredh till oss, echvar som helst vij kunne stadde vare. Vij vele och edher haffve förmaneth, att aff sodhane landzköpare icke tages muthor eller goffver och siden giffves lösse till att fara hvart the vele. Teslikis måge I och alle bönder och bookarle i eder befalningh undervise och

befale, att the theris godz eller hvad som helst, the faltt haffve till torgs, till hvadh stadh them teckies före schole och ther selie thet öppenbarlige, och icke så selie sigh um natthe tidh eller elles till köpstadz och ifrå och så i gårderna förhandle thet the före, som thet hertill skedt ähr. Hvilken ther öffver funnen bliffver, han schall tilbörliche straffet bliffve etc.

Sammeledis vele vij, att inge fogtter eller andre befalningsmän eller the, som eder på Kong:e Ma:ttz vår käre her fadhers och våra vägna äre följactige, icke heller nogoth landzköp giöre schole vedh vår ogunst, uthan hvadh som the till räffver och vilvarur i eder befalning för skäligit köp bekomme kunne, schall thet till Kong:e Ma:ttz vår käre her fadhers och vårtt behoff upköpas och oss sedan med thet förste tilhände förskickes etc.

Till thet sijdste ähr vår vilie, att I udi eder befalningh velen ransake, um ther någon finnes iblandh them ther boo, ländzmän eller andre, som seglaz och köpmanshandel bruke, them tilsegie och befale, att the samme seglas och handel öffvergiffve, eller hvar the samme handel driffve vele, tho schole the förfoge sig in i städerne och boo ther andre köpmän ähre besittendes, så frampt the icke straffede bliffve schole. Thette I aldeles så beställe vele och samme meningh och vår befalningh alle andre fogtter och befalningzmän i Nyslätzlän med thet förste tilkenne giffve, att the teslikis måge vethe sig ther effter att rätthe. Datum Åbo 30 decembris anno etc. 57.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

Hertig Johans diarium 1556—1571 (RA.). Förut tryckt af K. G. Leinberg i Bidrag till Åbo stads hist. 7 (Helsingfors 1891).

Åbo i januari.

2. Till Lasse Jönsson att låta några Helsingfors boer lööss bekomma sin aresterade trån.

2. Tillstånd, att hvilken lust hafver uthi Ulffzby att byggia och boo, må det frijt giöra.
2. Till H. K. M:tt om H. F. N:des förlänings förbättring.
3. Till Hans Schalm att förfoga sigh med thet aldräförste till Helsingfors.
4. Till Jacob Bagge om ståthållarens på Nougård misshagelige skrifvelse, och att han med senningebuden tillkienna giffver, huru med legationen förhandlas skall.
5. Pass för Måns Jonsson till Åland.
5. Till Lasse Jönsson om allehanda fetalie pertzelers förskickande till Åbo.
5. Till Joen Larsson att giöra sin räkenskap.
9. Till Lars Jönsson om Jöran Trullssons ryteres uppehälle, tesslikest att han i tijdh inkräffver, hvadh menige man i sin befallning pligtige ähro.
11. Till Amund Bagge att låta Sigfridh Olofzon skie hvad rätt ähr uthi sin anfordran.
12. Till Jacob Bagge, att han försänder en knecht till H. F. N:de, Matz Nilsson benembd.
12. Till Jöran Jönsson, att han ransaker hvadh rättigheet några bönder i Kimito sochn hafva till Vårbärgz öö.
13. Til drotningen et taksäjelse breff för then förähring han bekommit hafver.
14. Till K. M:tt om sendebuden, som nu allerede in öfver gräntzen förreste ähro; tesslikest begiäres vetta H. K. M:ttz vilie, huru med krigzfolket i medlertijdh företagas skall.
14. Fullmacht för Jöran Månsson att vara fougte uthi Borgo län.
14. Pass för doctor Anders till Sverige.
14. Fullmacht för Cort von Ulm att vara proviantmästare vedh Alarumplatzen.
14. Till hert. Erich alt vedh samma mening som till H. K. M:tt.
15. Yterligare til Lars Jönsson om Helsingforsbornes aresterade trån.
15. Till Jöran Månsson, att han troligen i acht hafver sin ombetr[ö]dde befallning.
16. Pass för Erich Jacobsson till Vijborgh.
17. Till Anders Korp om boskap[s] slachtning.
17. Till Jacob Bagge om sendebudens reeses fortsätiande och den ovissheet om ryssens förchafvende.
17. Till hertig Erich, att han ville fordre hooss H. K. M:tt något beskied huru, emedan sendebuden inne i Ryssland stadde ähro, medh krigzfolket handlas skall.

18. Förläningz breff för Hindrich Andersson på en gård, Lola benempt.
19. Pass för Oloff Nilsson och Michil Ålenninge til Tafvasteland.
19. Creditif för dochter Anders till hert. Erich.
19. Till Joen Vargh, att han förloffvar och passerar alla dhe knechter, han i befallning hafver, hvar till sitt heem, doch så att [han] har richtige rullor ther öfver.
20. Till Jöns Knutzon, att han ville på så gåt vederlagh igen updraga H. F. N:de ett sit arffvegodz, Koivisto benämpt.
21. Till Raffval Larsson, att han förskaffar till Ulfzby gårdh 2 sielekarlar.
21. Till Pedert Kart, att han så lagar, att dochter Anders må komma till sin skulfordran.
23. Till K. M:tt om förläninges förbättring hemstelles alt H. M:ttz behagh.
23. Försvarelse breff för Knut Hinnersson, bångare i Abo, för thet dråp, han begåt hafver.
25. Till Ture Pärson, att han effter K. M:ttz skrifvelses lydelse förfogar sigh til Sverige, doch för öfverantvarder Gudstaff Finke sin ombetrode befästning til vidare resolution.
25. Till Class Hindrichsson, att han antager några dijt til Vijborg commenderade smeder.
25. Till Jöran Seela[n]dzfarer, att han med thet aldrahåförste [sic] sigh til Hans F. N:de begiffver.
25. Fulmacht för Arffved Biörsson, att han med det aldraförste hafver inseende med fougden Lars Jönsson.
26. Till Jacob Bagge, att han commende öfver thet folk, som ifrån Vijborgh kommer, hafva skal.
26. Till Jon Bagge och Anders gulsmed, att dhe fördeele Håkon Västgiötes folk under sijne fänikor.
26. Till Jöns Brun, att han förmaner Michill Nilsson till troheet.
27. Collation för her Eskill Andreae på Keemi prästegiäll.
27. Till Pädher Kart, att han låter doctor Anders bekomma till H. F. N:des behoff sijdentygh och andra pertzeler.
28. Till Class Åkeson och Jacob Hindersson at förhålla sigh uthi sinne förre kvarter til vidare order.
28. Pass för Jöran Månsson till Helsingfors.
29. Till Joen Vargh, att [han] med thet aldraförste förfogar sigh till Hans F. Nådhe.
30. Leide för Bengt Pärson.
30. Tillstånd för Magno Andre att besittia kläckare bordett uthi Hatula sochn.

30. Till Steen Pärsson, att han efterransaker Sigfrid Bertilsons arff och låter honom så skie, hvad rät kan vara.
30. Leide för Bengt Pärson för det dråp han begåt.

Åbo i februari.

1. Till Hindrich Mårtensson att afskaffa den oenigheet, som ibland hans underhafvande upkommen ähr.
1. Till Jöran Joensson om brygning och bakning, så och om präster-nes underhåll.
2. Till Hans Schalm att förfoga sikh till Jacob Bagge.
3. Till Nils Björsson att vara Simon Andersson behielpeligh till sinne restantier, han hooss bönderna hafver at fordra.
3. Bestälning för någre båtmän.
3. Till Hindrich Tysk, att han låter några styrmän bekomma theras löön.
3. Pass för Matz Nilsson åt Sverige.
3. Till Lasse Pädersson, att han förfogar sikh till H. F. N:de till att giöra räkenskap för någon spanmål.
3. Tillstånd för Lasse Pädersson på besoldning till häst och karll.
5. Till Lasse Mårtensson att förskona några bönder med theras utlagor.
5. Till Jacob Krake, att han sikh inn i Ryssland på kunskap begiffva skal.
6. Trij åhrs frijheet för Hindrich Knutzon på sitt heeman.
6. Till Jacob Hindrickson, att han yterligare sikh med sitt medfölie förhåller i Borgo och Perno sochner.
6. Pass för N. N. till Castelholm och till Amund Bagge att beställa för H. F. N:des hästar stallrum.
6. Pass för Peder Andersson åt Sverige.
9. Till Lasse Pädhersson, att han förfogar sikh ått Sverige öffver Ålandzhaff, emedan det bär.
10. Förlofz breff för thet folk, Nils Pärsson commenderat hafver, åt Sverige, emedan förmodheligit ähr om stilleståndh med ryssen.
10. För Nils Larsson att uptaga och sedan odrijffvin besitia ett torp, Skyttebolet benämpt.
11. Pass för en stallmästare åt Åland med hästar.
11. Om en bonde i Sastamala, hvilkens fader en präst thersammastädes för truldom förvijt hafver.
12. Pass för någre personer åt Åland.

12. Svar på K. M:ttz skriffvelse om thet folk, som heem till Sverige förloffvat ähr, tesslikest om then förähringh, the bekommit hafva.
13. Till Erich Michilson att låta försörja någre knechter.
13. Till någre befalningzmän, att the lefverera sin upbörd till Borgo, Perno och Pytis krigzfolk, dem till uppehälle.
15. Pass för Ture Pärson ått Sverighe.
17. Memorial för Ture Pärson, hvadh han i Norlanden efterransaka skall.
18. Kiöpebreff för Måns Stålbogamed på en tomt i Åbo till everdeligh ägho.
18. Till Raffval Larson, att han låter knechterne rüdia åker och engiar, tesslikest förbudh om diurskiutning.
20. Pass för Jöran Gregerson till Helsingefårs.
20. Till Jöran Seelandzfar, att han med thet aldraförste förfogar sigh till H. F. N:de.
20. Pass för Oloff Nylänninge till Rasborgh.
22. Fullmacht för Nils Birgeson att vara upbördzman vedh Capellegiäld.
23. Svar till Jacob Hinderissons skriffvelse, huru medh krigzfolket förhandlas skal, där inthe[t] fienteligit vore aff ryssen att förvänta.
23. Till Jöns Brun, att han låter Anders Korp bekomma till knechternes uppehälle någen spannemål.
23. Tillstånd för en hustru att annamma aff Erich Michilsson the pertzeler, henne beviliat ähr.
23. Till Anders Korp om knechternes bespijsning.
23. Till prästerskapet på Åland angående deras villigheet att underhålla krigzfolket.
23. Till Nils Jespersson, att han leffvererer en läst ströming til Abo slåt.
24. Till Hans Biörson, att han förfogar sigh til H. F. N:de.
25. Till doctor Anders, att han hooss H. K. M:tt anhåller om Rassborgz lääns förbättringh, ett nyupfunnit bärgzbruk til fortsätning.
27. Donation för doctor Anders på 2 steenbodhar, i Åbo stadh belägne.
27. Gåffvebreff för Hans Schotte på 2 steenbodar i Åbo belägne.
28. Qvitens på en summa penningar, aff Simon Hindrichson upborne.

Åbo i mars.

1. Försvarelse breff fö[r] Svän Månsson att vara frij för thet rykte, han ähr råkat uthi.

2. Till Anders Månsson, att han hvar prästman i sin befallning et punth sädh bekomma låter.
5. Tillstånd för Lars Pärson att begifva sigh, när lägeligast ähr, med sijne underhafvande ått Sverige.
5. Till Hindrich Tysk att skilia thet jorde klander, Erich Jacobson kiärer.
5. Till Hindrich Tysk, huru med präste- och klockereräntan förhand-les skall.
6. Till Joen Trulson, att han begifver sigh åt Sverige, och att han förmaner sit underhafvande folk, att dhe almogen i sin reesa ingen ofö[r]rät tilfoga.
6. Till Bengt Matzon, att han låter her Enevald uthi Vijborgh bekomma, hvadh H. K. M:ttz skriffvelse förmåler.
6. Underhåll för scholemästaren i Helsingfors.
6. Pass för Jöns Ingemundson och Jöran Knutzon åt Sverige.
7. Till H. K. M:tt om krigzfolketz förloffvande, om the knechter, som i höstas til Helsingeland för[r]este, om thet nyupfundne bärgzbruk, tesslikest om the huss, som ved Ekenäs upsätias skole.
8. Förmedling för några bönder i Sames fierding på sijne utlagor för then skada, them aff ryssens infall vederfarin ähr.
9. Till Jöran Jonsson, att [han] låter Class Christierson bekomma thet gierdehöö, som i hans befallning i dette ähr fallet ähr.
9. Till Anders Larsson att ransaka om något jordeklander i sin befallning.
9. Till Hans Schalm att giöra räkenskap för sin upbörd.
9. Pass för något krigzfolk till Sverige.
10. Till Torsten Hindrichson, att han icke tilfogar Matz Larson någon oför[r]ätt.
11. Pass för Pär Svenson ått Sverige.
11. Till Nils Pärson om soldaternas inqvartering på Åland.
11. Att Anders Korp så bestyrer, att en borgare ifrån Helsingfors må bekomma betalning för ett segel.
11. Till Lydich Påfvelson om gierd och slachteboskap.
12. Till Jöns Knutzon om thet vederlagh, han för Koivisto och Frijby godz begiärer.
12. Till Ramau och Ulfzby borgere, som sigh på bygden nedersatt hafva, att dhe sigh in i städerne åter igen begiffve.
12. Underhåld för her Lukas scholemästare i Vijborgh och eliest en annan hustru upå någon spannemål.
12. Till Christopher Jöransson, att han låter några fremmande kiöp-män löss bekomma någon aresterat spannemåll.

13. Svar till H. K. M:ttz skriffvelse om the öfver väll ankombne penningar, aviser om senningebudens ankomst hooss ryssen, och huru en önskeligh utgångh förmodes på detta krijget.
15. Till Jöran Hindrichson om borgeläger för Lasse Flemming och hans folk ved Cunegardh[!].
15. Till her Anders och her Oloff att begiffva sikh till H. F. N:de med räkenskap öfver sin upbörd.
15. Leide för Ture Pärson på 6 vekurs tijdh.
16. Svar till Matz Törne om knechternas besoldning.
16. Till Jöran Nilsson, att han sikh i öfre och nedre Satagunden med sit folk förhåller.
18. Underhåld för M. Paulo uthi Vijborg på spannemål.
18. Till Hindrich Virlax att giöra räkenskap för sin upbörd.
19. Till Anders Korp, att han upryker till Borgo och sikh en tijd där förhåller och eliest svar om then koppar, han begiärer.
19. Till Nils Månsson, att han uptager några bönders klagemåll.
20. Till Lasse Knutzon om then förmedling bönderna begiära, thesslikest om fijskerij i Saltsjön och förbudh om elgeskutning.
20. Till Oloff N., att han anhåller hooss almogen om några kiörslor til Ekenäs.
21. Att Jöns Brun uplåter Class Anderson borgeläger ved Tafvaste-huss.
21. Till Lydich Påffvelson, att han låter en hustru bekomma någon spannemål sig til hielp.
23. Förbudh att hugga ek och annor fruchtbar trää.
23. Till Anders Korp at låta Ramou borgarena flyttia til Ulfzby, emedan där en beqvemmeligere ort befinnes.
23. Pardon för Ambrosius Eskilson för thet hoor, han begått haffver.
25. Till Jacob Jönsson, att han förfogar sikh till Helsingeland ther att låta sikh bruka för en probermästare.
25. Till Christopher Jöransson, hvarföre han förhåller M. Påvel sit tildelte underhåld.
25. Till Jöran Stråbok, att han tilställer dhe nys ankombne bergzmän tilfredz med den deel, dhe kunna behöffva.
28. Till Anders Korp, att han så beställer, att Joen Bagge och Anders gullsmed upryckia till Borgo med sitt medhafvande krigzfolk.
28. Till Joen Bagge, att han sikh till Borgo begiffver.
28. Till Kort von Ulmen, att han levererer Jon Bagge och Anders gullsmedz folk en månadz sold.
28. Till Berich Ingemarsson, huru han sikh med sitt folk förhålla skall.

29. Till Nils Birgeson om then bygning i Lemmis förhender hafves.
29. Till Hindrich toffvelmakare, att han ifrån sigh leffvererar Oloff Christopherssons honom öfverantvardede saker.
30. Till Oloff Remer, att han låter en hustru bekomma 4 pundh sädh att så sin åker medh.
30. Till Raffvall Larsson om någre timbermän, och till Lars Matzon om någon tillgift för Rasmus Hindrichson på sinne utlagor.
30. Till Joen Bagge om timbermän.
30. Till Jacob Bagge, att han upspanar några koparmalms smeltare.

Åbo i april.

1. En förmaning till thet krigzfolk, som på Borgo konungzgård inlogerade ähro, att dhe låta sigh benöija med then deel, där kan förhanden vara.
1. Till Christopher Jöransson, att han upfordrar någre restantier och dem till Borgo förskickar.
2. Vederlagh för en hustru på sitt heeman.
2. Till Anders Larsson, att han tillser, på hvadh sätt han kan underhålla thet folk, hooss honom ähr, til uppe vatn.
3. Pass för Peder Ölänninge til Åland att upfordra skip och skutor.
6. Invijsning för Jacob Greek til några fougter att bekomma sin betalning.
5. Tilgift för her Anders Laurentij på en halff läst smör.
6. Om her Hindrichz Jacobi underhåld.
7. Till Sigge Svenson att utfordra aff Sigge Månsson någre restantier.
8. Till Christopher Jöransson om Jöran Månssons borgeläger ved konungzgården.
8. Stemningz zedel till Jöns Knutzon att svara Hindrich Jönsson till rätta.
8. Till Class Christierrson om Tomess Vinters räkenskap.
8. Till Nils Jespersson att ransaka om ett jordeklander i sin befallning.
8. Vederlagh för Jacob Hindrichson för Muriala sochn.
8. Till Anders Korp, huru han sigh medh krigzfolketz besoldning förhålla skall.
8. Till N. N. att upkräffia och infordra den hielp, som adelen öfver heela Finland beviliat hafver.
8. Till Jöns Brun att vara Jöran Månsson behielpeligh til det, han af her Maass i Hatula haffver at föråra.

8. Till Påfvel Andersson att lefverera her Bertill Christopheri 2 läster spannemål.
10. Till Rafval Påffvelson att förbiuda almogen på Åland, att dhe icke otijdeligen uptaga allehanda slagz ägg.
10. Att Erich Michilson låter abedissan i Nondals klöster bekomma en slachteoxe.
14. Till Jöran Jonsson att ransaka om jordekländer.
14. Donation för Hans Schotte på en tomt i Åbo till everdeligh äghor.
15. Till Erich Michilsson, att han anhåller hooss almogen i sin befallning om alehanda slagz verkie till Åbo slottz förbygning.
15. Till Jöran Månsson, att [han] sigh åter igen på kunskap in i Ryssland begifver.
21. Till Jacob Hansson, att han låter läntzmannen i Töffvesall bekomma sex pund spannemål.
22. Till Anders Larsson att anhålla en mandråpare till rätta.
23. Till Jacob Bagge om then falske myntemästaren, och huru i Viborgh med krigzfolket handlas skal.
23. Till Class Christiersson om böndernes tilgift på theras utlagor i Jeskis och Arempä[!] sochner.
23. Till Joen Trulson om krigzfolketz aflöning och dess förloff sedan til Sverige.
26. Till Nils Birgeson, att han förskaffar proviant til thet krigzfolk, som ved Ulfzby til siös förordnat ähr och sedan till Sverige förskickas skall.
26. Fulmacht för Michil Östgiöte att i norre Finland uptaga skiep och skutor til krigzfolketz öfverförande.
26. Till Erich Svenson om laxefijsket i Kymmene fors.
26. Fulmacht för Gummund Nilsson til Södre Finland och Peder Öleninge til Åland at uptaga skutor och skiep.
26. Till Anders Korp alt om knechternes aferdande både med skiep och annan nödtorfft.
26. Till Lasse Fordeel om then oenigheet, honom och Joen Larson emillan ähr.
27. Till Jöran Trulsson om ryternes affbetalning, och att han någre aff them förskicker till H. F. N:de.
28. Till Simon Tomeson, att han utkunskapar hvadh her Steen Erichsons reesa lijder ifrån Viborgh til Åbo.
30. Till Hans Tomeson om thet verkie, Oloff Nylenninge hafver hugga låtit.
30. Att Lasse Matzon låter en hustru bekomma 2 pund spannemål.

31. Till Jöns Brun, att han sänder H. F. N:de proff aff den malm, som säjjes finnas i Tiula sochn.

Olika orter i maj.

3. Donation för doctor Anders Oloffson på en gård i Åbo, Dekene-gården benembd. Åbo.
4. Till Nils Månson att ransaka om thet jordeklander i hans befallning, några bönder emillan finnes.
5. Till Sverkel Månson, att han sigh till thet laxefijsket uti Cune-gårdz län begiffver och förseer, att bygningen ther sammastädes kan bliffva behållen.
5. Försvarelse breff för mester Michils efterleffverska.
5. Till Jacob Bagge, att han (emedan med ryssen til ett anstand kommit ähr) må begiffva sigh til Sverige.
5. Till Raffval Larson om en skuta kalk till Ulzby gårdz bygning.
7. Till Class Christierson om en skuta, som tvenne borgere ifrån Åbo afhänt ähr.
7. Till Erich Anderson och Nils Boije, at the noga inseende hafva på thet partij, som sigh i Lifland förmerkia låter.
7. Pass för Oloff Angerman till Angermanland.
7. Till Nils Birgeson om thet öfvervåld Hindrich Michilson i Loimeråki sochn aff Clemet Pöhäivald vederfarin ähr.
7. Till Nils Boije och Erich Arfvedson, att the sigh till Liffland begiffva granneligen i acht att taga, hvadh thet krigzfolk, thersamma städes församblat ähr, vil företaga.
8. Till Göstaf Finke att vara upbördsmännerne behielpeligh till sijne rästancier.
8. Till Anders Korp om the varur, som i Helsingefors förvares skole.
9. Till Jacob Belgrim, att han låter H. F. N:de vetta, hvadh behållit kan vara uthaff hans upbörd.
9. Fulmacht för Class Christierson att vara commendant i Vijborgz län.
10. Att Bengt Jönsson må niuta besoldning på en sin tienare.
10. Att Jöran Trulsson icke tilstädier sitt folk att tagha flere skiep och skutor ähn the, som nödgast behoff hafva.
10. Besoldning för Erich Michilson på tree sijne hestar.
10. Till Lars Flemming och Hindrich Classon om krigzfolket till Sverige.
11. Till Jacob Flemming, att han tillfredzställer en målsäjare för thet dråp, han begåt hafver.

11. Qvitens på Hindrich Clemetsons leffvereringh.
15. Pass för en hingstrijdare till Västergötlandh.
15. Förlä[n]gning på Ture Pärsons leide.
20. Till N. N. om några bygningars förbättring. Strömsholm.
20. Pass för Jöns Nilson till Småland.
21. Till Hans Tomesson, att han sigh med thet förste till H. K. M:tt förfogar. Ulfsund.
22. Till Tomas Holst, att han i Finland med H. K. M:ttz hästar till forningz förbliffva skal.
23. Till doctor Anders, att han förskafar dhe pertzedler, som Tordh Bagge till ett skiep kan behöfva.
Bevijs för en drabante och loff til att sökia läkiedom för sin siukdom.
29. Till Peder Brae att fordra en tysk soldat, som i Stocholm finnas skall, uthi H. K. M:ttz dienst för en hoofsmedh.
29. Pass för Tomas Holst åt Åland.
29. Till hertig Erich om senningebudens igenkompst ifrån Ryssland och H. F. N:des reesa til hertig Erich.

Olika orter i augusti.

1. Till Lass Larson, att han försörger någre hingstrijdare uthi Finland med borgeläger. Stockholm.
5. Till Boo Oloffson, att han låter Hindrich Fordeel komma till thet arff, han förmeenar sigh vara til berättigat.
8. Till Simon Olofson att til sigh annamma någon spannemål til vidare order.
9. Tillstånd för Erich Michilson att sökia sin näring, ehvarest han kan til.
10. Förskoning för bönderne i Åbo län för dhe tillföringar, beviliadhe ähro til gårdarnas förbygning.
13. Till Jöran Hindrichson, att han låter Jöns Hindrichson skiee hvadh rät ähr med sin vederpart Hindrich Fordeel.
16. Tilstånd för en kiöpmann att utskippa 300 t:nor spannmål.
17. Till Lasse Matzon att förskaffa Truls Pärson rätt på thet arff han fordrar.
18. Till Gabriel N., att han efterlåter H. F. N:de sin skreddare.
22. Till Simon Tomeson, att han med flere, som nu i Finland commendera, sigh altid om kundskaper befijta och H. K. M:tt sådant flijtigt tilkienna giffva. Kiersiöö.
24. Fullmacht för Hans Erichson att upfordra 2 fänikor knechter och dem sedan till Finland anföra. Glija.

Olika orter i september.

7. Hertigh Johans revers på förstendömet Finland, sinom her fader och hertigh Erich gifvit. Stocholm.
9. Till Jacob Hindrichson och Hans Tomeson, att the lindra H. F. N:des förlänningar i Finland med the svåre inqvartering, the sker med krigzfolket. Gripzholm.
22. Till Nils Erichson om hveete och erter, tesslikest att han tilställer Jesper målare tugh [*sic*] pundh malt. Stocholm.

Åbo i oktober.

21. Till H. K. M:tt om H. F. N:des förläningsbreff.
26. Till Raffval Larson om knechternes otoligheet med sin bespijsning på Ålandh.
28. Qvittering på cammereraren Hans Tomesons lefverering.

Åbo i november.

2. Till Nils N., att han i sin befallning igenkallar all förlänt heradz ränta.
2. Till Jacob Hindrichson, att han med the förste sigh förfogar till H. F. N:de.
2. Till Bengt skriffvare om två jernmalmssmeltare.
2. Tillstånd för ryske kiöpmän at handla på Åbo med sina varur, så och förbudh att inge svenske styremän må sigh bruka låta ryssen til förfordring ått Lifland.
3. Donation för Hans Tomeson på en gård i Åbo stad, efter Väster-ååss reces gifvin.
3. Till Amund Bagge att vederkiennas häradzrântan i sin befallning.
3. Till Class Christierson, at han låter förhindra ryssen seglationen til Lifland.
6. Till Jöran Jönson, att han förskafar malt till Åbo slot.
6. Fulmacht för Ture Olofson att vara fougte uthi Raseborgz län.
9. Pass för Hindrich Kock och Bertil Erichson ått Lifland.
9. Till Matz Holst om Tomass Pärsons uppehålle i sin lifztijdh.
13. Till Hindrich Classon om ryske sennebudens förfordring igenom Finland.
13. Till N. N., att han så beställer, att prästerskapet i hans befallning sampt läntzmän och två beskiedelige bönder sigh till Hans F. N:de begiffva.

16. Till Christopher Jöransson att upbära i sin befallning den spannemål, där utgåå böör, effter Borgo mål och span.
17. Tillsäjelse för en änkia på någon hielp på detta åhr.
17. Till Nils Ingeson, att han affstår med then oförrät, han bönderna tilfogar.
18. Till Christopher Jöranson, att han lefvererar Jost Småpepper en stodhäst.
19. Till Jöns Brun om thet heman, Oriam Sigfridson begiärer.
20. Till Johan Oloffson, att han icke förhåller Markus Anderson sin för-tiente löön.
22. Till Jöran Jönson, at han beställer till Han[s] F. N:des behoff några slädar.
22. Till Anders Korp om then spannemål, H. K. M:tt hijt til Finland förskickat hafver.
24. Spannemåls underhåld för Jöran Jönsson i sin lifztijdh.
25. Till Erich Spor, att han förskickar en sin tienare til H. F. N:de väl förvarat.
25. Underhåld för her Sigfridh i Lunda sochn till behageligh tijdh.
25. Collation för her Hindrich Olai på Virmo sochn.

[Åbo] i december.

2. Till her Hindrich N., att han låter sin son komm[a] till Hans F. N:de.
2. Till Raffval Larson, att [han] ransaker om thet dråp, Lars Torsten-son begåt hafver, teslikest sammanhämptar alle the klagemåls saker gemene man på Åland hafver emot Amundh Bagge och dem til H. F. N:de förskickar.
5. Till Clemet Hanson om en viss copia af en förseglat obligation honom lefvererat, H. F. N:des förläning angående.
5. Till Hindrich von Cöln, att han sigh i Finland för en byggemästare ville bruka låta.
6. Till Jöran Hindrichson, att han tilställer Nils Birgeson häradsröntan aff nedre Satagunden.
9. Till Matz Stafanson att vara gårdzfougte ved Yxpä.
10. Till Gustaff Fincke om landzkiöpmän och dess förbudh.
10. Till Anders Korp om landzkiöp.
10. Till Amund Bagge om läntzmäntz och klockares underhåld och in-seende med sk[i]utzning.
10. Till Jöran Jönson att besitia her Peders prästebord i Kymmele.
16. Till Class Christierson om then ryske kiöphandelen.

17. Till Nils Jespersion om then holma, han sigh tilvellat haffver.
17. Till Frantz Larson om thet öffvervåld, en H. F. N:des tienare enom bonde gjort hafver.
18. Till Herman Flemming at begiffva sigh til H. F. N:de.
20. Till Nils Månson att låta her Sigfridh Martini niuta 4 pundh spannemål.
21. Till Jöns Brun om bergzbruk och pass för en til Sverige.

3. Bref från hertig Magnus.

(Jfr ofvan sid. 34.)

Stockholm den 15 december.

Quitto för två borgare i Stockholm på guld.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen K. bref 1521—1558 i KA., fol. 223 v.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kong:e persone på vårtt slott Stocholm then 15 decembris anno etc. 57 annamet och upburitt haffve aff våre trogne undersäter och borgere udi Stocholm, Joseph Arffvedsson och lille Jöns, thette effter:ne guld, som är tiugefem dubbelducater, hvilkitt guld the oss på Niels Spedzes vägne leffvererett haffve. Hvarföre göre etc.

Magnus mp.

BILAGOR.

A. Bref till konung Gustaf I.

1) *Nils Birgersson [Rosenqvists] bref till Konigl Maj:t angående förhållandena i hans befallning; dat. Kronoberg den 30 mars 1557.*

Efter original i RA.

Min underdånige, ödmijcke, tilplictige, hulla tro tjänist Eders Kong:e M:tt altiid troligen bevisendes. Stoormechtigeste Kong:e M:tt, min allernådige herre, verdes Eders Kong:e M:tt vilie vethe, att migh är tilkienne gifvid utaff Eders Nådes tjänere, som ifrå Finland komme äre, ath en Eders Nådes tjänere vid namn Benchtt Åkasson, som Eders Nådh tjänthe med en best, haffver förseett sikh udi Finland och slagit en sin medtjänere ihäll, hvilken Eders Kong:e M:ttz fodermarsk, Las Persson, haffver för samme sin saak haft udi en borgerrätt och ther honum ifrå ären och halsen dömma lated. Allernådige Kong:e M:tt, hade samme Benchtt Åkasson aff Eders Kong:e M:tt i förläninh en gård, hether Mälajord, ther han någon tiid uppå boott haffver. Om thet är Eders Kong:e M:tt behagligit, att jagh någon till samme gård settia skall? Och lå[g] för:de gård tilförenne her under Cronebergh, och är en aff the gårder, jagh gaff igen för Ecknaholm. Thesligest haffver samme Benchtt på för:de gård någon boskap och annen affvell. Att Eders Kong:e M:tt ville verdes lathe gifve migh tilkienne, huru ther om handlas skall, ty hans hustru och barn, hvilken han her efter sikh haffver, äre ödmijcklige begärendes aff Eders Kong:e M:tt, att the samme hans affvell behålle motthe.

Min allernådige Kong:e M:tt, haffver jagh utaff Eders Nådes scriffvelsse förstått Eders Kong:e M:ttz vilie, att underfoughterne skule achte på Eders Nådes thiende her nidre och för honum udi Eders Nådes cammer årlige räkinskap giöre. Men för än jag her om Eders Nådes scriffvelsse bekom, var aller thienden införd och vid hvarie kirkio utaff presterne efter gammell plägsed partered och bytter.

Om Eders Nådes Kong:e M:tt ville, att en aff presterne än nu udi thette år udi Eders Nådes cammer för samme thiende räkenskap giöre motthe, effterty the sielfve honum efter mantede upburit och inscriffvid haffve? Och står än nu uppå med prosterne en hoop restantiae penningar för någre år, som the äge svare tiill. Ty thet är mykit vånsammeligit [för] fougtherne att giöre räkenskap för thet the inthet hoos våre eller affviste, när thet upbars. Och bleff her gantske lithen thiende nidre i år, så att mechte lited till öffverlöps är effter Eders Nådes förlänings schedell udi min befalningh. Thesligest, min allernådigeste Kong:e M:tt, bidie bönderne ödmiuklige Eders Kong:e M:tt, att the udi thetta år samme thiende för penningar till lösn bekomma måge. Om tunnan thå kunne effter Eders Kong:e M:ttz behag bliffva satt för 3 mark ört:er, ty här är stoor armoood nidre uppå säd, att hon udi manna minne aldrig tilförenne så stoor varid haffver. Och then säd her är, är mestedelen ond och bleff mykit siidskutt, så att thienden inthet doger till at giömma. Och är tilbefruktendes, allernådigeste Kong:e M:t, att her nidre i thetta år för armoood skull monge tiuffver bliffva skule. Ty her äre monge, som i år sine gårdar inthet verke kunne, både för sädalöso och för boskapen, oxar, kiör, gether och fåår udi foderlöso för menige man bortdöör och slett förgår. Ty her är än nu en mechte svår vinther nidre.

Min allernådigeste Kong:e M:tt, äre menige man udi Albohärede ödmiukeligen aff Eders Kong:e M:tt begärendes, att Eders Kong:e M:tt ville verdes för Gudz skull effterlatha them i år Sigfridzskeppan för penningar, effther som Eders Kong:e M:tt behageligit är, att the för hvar skeppo utgiffve skule, ty the korn ingelesdes för armoood skull utgiöre kunne.

Min allernådigeste Kong:e M:tt, är her tiill Eders Nådes affvelzgård Holmen gantske lithed ängiebooll. Eij är her heller tilfelle till att tage ther almenningzängiar tiill. Ty ther, som någer god tilfelle varid haffve, haffver gamle Arvid Trolle inthet förgätid sigh. Een öö ligger uppå en halff miill när Holmen, vid nampn Arnö, hvilken Gabriel Christierson haffver under en sin gård, och ränther 20 las höö. Men ther är stoor skoogh uppå, och ther han bliffve afröödd, skulle hon [!] vell giffve it halfft hundret las. Om Eders Kong:e M:tt ville verdes bytha med för:de Gabriel, att samme öö motthe komma tiill Eders Nådes gård Holmen? För 6 år sedhan gick ther it [L]ū fisk till landgille aff, nu går ther it [L]ū smör aff. Hoon våre Eders Kong:e M:tt mechte gagnetligen, både för fiske, höö och höstbeethe skull. Haffver och samme Gabriels bondhe angh nok then öön föruthan och boor ther icke på een miill när. Och nu i thenna ondhe fodertijd

driiffva bönderne allt foderfää her in igen på Eders Nådes gårdar och meste parten slett uttsveltt.

Min allernådigeste Kong:e M:tt, then affvelzgård, Eders Kong:e M:tt vill, att jagh skall uprette udi Oosby i Albohared, haffver jagh achtet att tage uppå i sommer, thet mesta jagh förmår, ther Eders Kong:e M:tt ville verdes att tilskicka någen, som ther utöffver befallningen haffva skall. Her är en gammell karll och haffver lenge tiänth her Thure för en fogthe, hether Niels Alf, hvilkenn mechte vell tiänthe till samme affvell. Allernådigeste Kong:e M:tt, haffver jagh gantske mykit att bestella och är ther om eensammen. Och ther som Eders Kong:e M:tt icke vill verdes att tillatha her nidhre en god scriffvere, såsom sådana store räkenskaper på alle deler vell achta kan, thå får Eders Kong:e M:tt her en stoor skade och villan och galen räkenskap, och kommer bådhe migh och sigh om halsen, såsom Eders Kong:e M:tt mongestädz för galne scriffvere skull vell förmerker. Ville Edhers Nådes Kong:e M:tt verdes för Jesu namn skull, att Eders Nådes scriffvere her på Cronebergh, Mons, motthe komma nid tillbaka igen och achta på Eders Nådes högmechtigheettz gagn och besthe. Thet är Eders Kong:e M:t stoor skade, att Eders Nådes scriffvere och tiänere lenge ifrå Eders Nådes gagn vare skule.

Min allernådigeste Kong:e M:tt, är her och gantske fåå dagzwerke tiill Eders Nådes slotzbygningh och affvelzgårders upretninghz behooff. Om Eders Kong:e M:tt ville verdes tillatha, att Vesboornar motthe hvar giöre Eders Nådes Kong:e M:tt 2 dagzwerke hiitt till hielp? Motthe och vell fru Madelines bönder, efter Eders Kong:e M:ttz gode behagh, hvar giöre 2 eller 3 dagzwerke hiitt, som än nu tilförenne inthet så tiill her tilhulpitt haffve.

Min allernådigeste Kong:e M:tt, ville Eders Nådes högmechtigheett verdes för Gudz skull lata giffve mig Eders Nådes vilie om alle thesse förberörde articler tilkienne, huru jagh migh ther udi retthe skall.

Min allernådigeste Kong:e M:tt, haffver jagh ingen synderligh tidender förfared, anned än Kong:e Verde udi Danmark är mechte krank vorden, och en herredagh är berämmed i Kiöpnehampn strax efter påscha helgedager. Och går för rychte, att hertugh Frederik skall thå uttvelies till konungh.

Min allernådigeste Kong:e M:tt, haffver jagh en hoop gammell svidie rogh utaff Eders Nådes affvell her vid gården, som är inventered i 6 eller 7 år, dogh vell förvared. Om thet är Eders Kong:e M:tt behageligit, at jag ther någet utaff sälia skall? Ty bönderne haffve allereede varid her hoos mig och mygit begäred, att jag them aff samme rogh till kiöps tillatha skall och tilbiude therföre somme sölf och

somme daler, huru Eders Kong:e M:tt vill verdes tillatha them tunnan, om Eders Kong:e M:tt ville verdes lathe giffve migh thet tilkienne.

Min allernådigeste Kong:e M:tt, min tilplichtige hulle troo tjänist Eders Kong:e M:tt altiit troligen bevisendes, så lenge jagh leffver, så santt migh Gud hielpe, then jagh Eders Kong:e M:tt tiill itt langtt liiff och lyckosaligtt regemente altiit evindelige befaler. Ex Cronebergh then 30 martij anno domini 1557.

Eders Högmechtighetz Nådes

underdånige tjänere

Niels

Birgesson.

Utanskript: Stoormechtigeste, högborne herre och furste, her Gustaff, medh Gudz nådhe Sverigis, Götis och Vendis etc. konungh, min aller nådigeste herre, ödmikeligen.

(Spår af sigill.)

2) *Joachim Burwitz' bref till K. Majt angående förhållandena i Livland; dat. Riga den 5 juli 1557.*

Enligt original i RA.

Durchleuchtigster furst, grossmechtigster koninck, allergnedigster her, meine undertenigsten, willigsten unnd gehorsamsten dienste seind E. K. M. und dero jungen leibserbherschaften, meinen gnedigsten gnedigen herenn, getreulich bevhor. Allergnedigster her, wiewol das mir eignet und geburet hette, E. K. M. vorlangst mith meinem schreibende zuersuchende, ich auch zu demselbtigen gantz beneigt unnd gudwillich mich erkennen muss, so hat es doch nicht mir ahn meinem gehorsam noch willen dan alleine ahn zufelliger bothschaft, die solchens uberbracht haben solten, alwegen gemangelt, dan ich meines armen weibs schwachheit halben wiewol ungerne mich in diesen abgelegenen örtheren, wie ich solchens E. K. M. selbst jegenwurtig genugsam mundlich enthdecket unnd geklaget enthalten muessen, aldar ich langsam botschaft haben magk, auch selten ethwas erfare, dar ethwas ahn belegen oder E. K. M. zuzuschreibende erachte, und zweiffel nicht alles so innerhalb teuthscher nation sich begibt, ehe dan das es ahn diese orthere gereichet, E. K. M. lang zuvorn darab grundligern und bessern bericht dan alhir in diesen landen, dar alleine kaufmans zeitung fürlauffen, haben unnd bekomen.

Dweil aber dennoch diese liflendische stende nu vast mher ein gantz jar in unruhe geschwebet, sich auch mith krigsvolck aus teuthscher nation vorsorgen muessen, wolte ich E. K. M. hirvan verschienes winters gernne und sonst van allerley sachen und leuften zugeschrieben haben, und auch aus denen ursachen, das E. K. M. je sehen und gnediglich vormercken muegen, das E. K. M. und irer reiche wolfart, so viel mir immer muglich und hogstes vormuegendes magk, bey mir irem armen geringsten diener nicht in leichtfertige vorgessenheit gestellet, insonderheit aber sollen E. K. M. sich des getroesten, das ich in diesen ortheren nicht anders, dan jegen E. K. M. alle güthe nachparschaft vormerckt, sonst wue das jegenspiel befunden ungesaumt eigner person bei E. K. M. finden lassen wurde und auf keine frembde ungewisse bothschaft zugewartende, so ist E. K. M. auch ahn diesen orthern meins erachtens weinig gelegen, weis auch furnemblich das E. K. M. ahn diesen ortheren der lande, irer leufte und innerlichen zweijspalt halben zuwissend geringschetzigk, dennoch seintemal die empörung der stende zu Liflandt weltkundich und E. K. M. vorhin unvorborgen, so hab ich jdoch nicht underlassen konnen E. K. M. hirvan ethwas und wie die handlungen itz stehen untertheniglich zu vormelden.

Was vorgangen sommer sich allenthalben zwischen dem ertzbischof zu Riga, marggraf Wilhelmen und dem ritterligen orden zuge tragen, und wie der marggraf van dem ertzstift abgewiesen und sampt hertzog Cristoff van Mecklnburgk in vorwarung genohemen, und wie Konig:e M:t zu Polen sich dieses angenohemen und deshalben aus dem grossfursthumb Litthawen sich eines einfalles befaheret, und dajegen mith krigsvolck zu ross und fuss auf die grentzen daselbst zu abweherung dieser lande ungedej vorruckt, jdoch nichts tadlichs angegriffen, und wie die pomerschen eingeschickte bothschaft die sachen in handlungen und zum abzugk gebracht, haben E. K. M. vorlangst wol vornohemen. Es seind aber middlerweil und in diesen ereugungen innerhalb teuthschen landen allerlei bewerbung vormercket worden, und auch meins erachtens durch den hertzog in Preussen die Konig:e M:t zu Dennemarcken sich dieser sachen angenohemen und seine stadliche bothschaft, nemlich her Otto Krumpen, Eriken Krabben und Johan Strauben doctor, zu Lubeck sessaftich, ahn den hertzen zu Preussen gefertiget, aldar aller irrungen zwischen dem ertzbischoff, marggraffen und den stenden zu Liflandt zuerkundigende, auch mittel und wege zuhorende und ahnzunehmende, whurauf der hertzog in Preussen van wegen seins eingezogenen hern bruders des ertzbischofs sich einzulassende und was beiderseits gelegen entschlossen, und mith solchem

bevelch solten die gesandten sich ahn die stende zu Lifflandt zum underhandell befuegen, wie auch bescheen, alhir ein lange zeith gelegen, viel fleisses im handel furgewendet, beide heren ertzbischoff und hertzogen zu Mecklnburg auf freije fusse und das ertzstift in seqvestratur gebracht, recess und vornotlung des vortrags auf ratification des konniges zu Polen unnd hertzogen in Preussen aufgerichtet, eigner person ahn den konig zu Polen vorreiset, Ire Ko. M. aber haben den handel nicht ratificiren wollen, also unausgerichteder sachen widerumb heingezogen. Midlerweil haben der romisch konig sampt etzlich chur und fursten eine bothschaft ahn den konig zu Polen abgeschickt zur abhandlung und beilegung dieser unruhe, welche nhun auch alhir in Lifflandt angekommen, unther des der loblige frumme furst Hinrich van Galen, meister zu Liflandt, todlig abgangen, nichstoweiniger mith dem erweiter coadiutorn, itz meister zu Liflandt, her Wilhelm van Furstenberg den handel ahngefangen, und wirdt vormerckt, das der ertzbischoff zu volnkomliger herlicheit wirdt restituirt werden, und der hertzog van Mecklnburg coadiutor bleiben, was aber fernner daraus erfolgen und sich weither zutragen wirdt, mag die zeith geben, aus was ursachen auch dieser zwispalt sich erstmals erhaben, wue es E. K. M. gnediglich begerende sein wurden, sey ich E. K. M. dieselbigen zuzuschreiben bereidt und willig.

Alhir ist der gemein geschrey, das E. K. M. Got lob mith dem muskowiter einen leidligen unnd bestendigen frieden aufgerichtet, wil aber nhun mith den lifendern widerumb ahnfahen und enthlich den zinspfenningk aus dem stift Darpte furderen. Es haben auch, wie man vormuetet, die lubischen diesen landen zu merckligen unthergangk unnd schaden, auf das ire stadt und ire kaufman destomher zunehmen und gereichert werden muege, mith dem muskowiter eine heimliche untersetzung gemacht, das der muskowiter seiner leute keinen kaufman in Lifflandt meher zu komen gestadten will, und alle van hir weggefurdert, und das der teutsche kaufman, der seine wharen begeret, den reussen in seinem lande suchen soll, dadurch der lubische kaufman einen freyen einzugk und kaufhandel mith den muskowitern selbst und nicht aus der handt der einwonenden burger dieser lande haben und bekommen wurde, daraus diese lande vornehmen, wie getreulich das sie gemeinet, und dajegen ein recess aufgerichtet, keinen kaufman in die Muskow zugestadtende.

Solchens hab ich E. K. M. dismalch, wiewol es nicht sonderlichs auff sich habt, dennoch undertenigst nicht vorhalten wollen, undertenigst hirbeineben bittende, E. K. M. meiner ires armen alten und langen getreuen dieners der gelegenheit nach, und wes ich mich hinfuro meiner

vorwandnuss nach zu getroesten haben soll, in gnaden schriftlich zube-
denckend, darnach ich mich zu richten, und weil E. K. M. sampt iren
jungen leibserbhschaften sampt und bsonder hirmit dem almechtigen
lieben Gott zu erweitherung seins nhamens ehre und den konigreichen
zu ruhe, trost und wolfart ewiglich entpholen haben. Datum Rige den
5 julij anno 57.

E. K. M.

unde[r]tenigster
diener

Joachim Burwitz.

(Sigill.¹⁾)

Utanskrift: Dem durchlechtigsten unnd grossmechtigsten fursten
unnd heren, herenn Gustaffen, zu Schweden, der Gotten unnd Wenden
etc. konige etc., meinem allernedigsten heren, undertenigst.

¹⁾ Sigillet visar Burwitz' adliga vapen (okändt för Schlegel & Klingspor
men afbildadt i den nyaste upplagan af Klingspors vapenbok efter en anteckning
i Uppsala univ.-bibl:s Palmschildhska samling): en tvärbjelke med tre rosor (går
igen i hjälmprydningen), i öfre fältet ett från hjelken uppstigande halft lejon.

**B. Löftesbref för Lasse Jönsson [Tre strålar] till
Vallsnäs: dat. Stockholm den 1 november 1557.**

Riksreg. 1557, fol. 73 v.

Konge Ma:ttz till Sverige rådh, undersåter och tienere, vij effter:ne Bijrge Niellson till Vijenäs ridder, Axill Erichzson till Häredzsäter, Gabriell Christierszon till Möreby, Johan Paderszon till Fijtuna, Erich Månszon till Broo, Lasse Brems till Bårretörp, Niels Bagge till Elmpterydh och Christier Paderszon till Fliishulltt bekennes och medh thette vårtt öpne breffz krafft fulkomligen tillstår, att effter thett Lasse Jönszon till Valsnäs haffver siigh ofte förgriipitt och förseett emott K. Ma:tt alles våre nådigeste herre genom sijn öfverådighett, mörderij, puckerij, slagzmåll och många andre odygder, så att H. N. högmechtighett haffver förtänksuldh nogsamptt varidtt förorsakett att lathe tage honum udi bestriichningh och för hans mishandell skuldh straffen opå thett hårdeste, så haffver doch Hans Konge Ma:tt för alles våre ödmiuke begären skuldh och udi thett förhop att för:ne Lasse Jönszon sikh än nu bättre skall och her effter affstå medh sådane otibörlige stycken, som han her till mykedtt bedriffvitt haffver, icke latijddt honum bekomme sitt vällförtiänte straff, utan nådeligen honum ther medh förskonedtt och efterlatijddt, att han utaff sijn bestriichningh för-låssett och udi borgen hender komme må etc. Så opå thett hög:te K. Ma:tt aff ofte:te Lasse Jönszons handell icke yttermehre besvaredtt och bekymbrett bliffve måtte, och effter osz förhoppes, att han sikh utan tviffvell varder besinnendes och her effter sikh icke annerledes förholle, än som een uprichtigh adelsman egner och bör, så haffve vij alle för:ne förtänksuldh nu gått i lyffte och borgen för honum och medh handh och mun loffvedtt och tillsagdt, som vij och nu medh thette vårtt förpflichtelse breff loffve och tillsäije hög:te K. Ma:tt, alles våre nådigeste herre, vidh vår ridderlige och adelige ähre, att ofte:te Lasse Jönszon skall udi ingen måtte late sikh förnimme effter thenne dagh medh någre the stycker, som besvärilige vare kunne, som ähr öfverådighett, förräderij, uproor, slagzmåll, puckerij, mörderij eller annett sådantt mehre etc. Och effter then menige hoop i Smålandh genum smuckerachtige och gode ordh pläge lathe sikh förföre och beväge till

uproor och obeståndh, therföre skall och offte[be:de] Lasse Jönszon alle sådane ordh eller andre stemplinge eblandh bönderne och alle andre i för:ne Smålandh haffve fördragh och icke hylle bönderne eller andre ther medh till siigh, ty utaff sådant smuckerachtigt tael pläge the oförståndige bevekes till att holle sigh till them, som sådant tael för hender haffve, och upveckes ther egenom till uproor och annett obeståndh emott theris rätte öfverheett etc. Tesliges skall han och haffve fördragh att pucke och trätte medh hög:te K. Ma:ttz befalningis-män eller ander, anthen bönder eller hvem the helst vare kunne. Men ther han haffver någett att utträtte anthen medh fougter eller andre, då skall thett skee medh lagh och rätte in för hög:te K. Ma:tt eller H. Ma:ttz råd h och gode männ etc. Skall och för:de Lasse Jönszon haffve sådane otilbörlige ordh fördragh, som han haffver latijdt sigh höre medh, så att han skulle göre then gerningh, som skulle spörjes udi trij kongeriiker, och efftersom man mener, att han skulle och haffve någre heemlige stemplinger udi LanteHolsten, så skall han och till thett fljteligeste undfly alle tillfålle, som han vjrdere kan bliffve mistänckt före um sådane handell, in summa, att han ingen deell företage skall, anthen medh ordh eller gerninger, som hög:te K. Ma:tt, H. N. högmechtighetz högborne unge herskap och Sverigis rieke kan vare till skade, förderff eller udi någon motte emott och under ögen, utan ther han någre prachtiker förnimmer udi sådane måtte opå färde vare, då skall han udi tijdt och tijme sådant gifve hög:te K. Ma:tt tilkenne och ingelunde thett fördölije eller förtije, tesliges efter sijn ytterste macht och förmögenhet thett troligen tillhjelpe att affverijje. Sammelunde skall han och elliest medh all trohett bevijsse sigh udi alle saker, som her icke förtalde ähre, såsom een ährligh och uprichtigh adelsman egner och bör att förholle sigh emott sijn rätte öfverhett och sijtt fäderneslandh. Hvar och så hender, att offte:te Lasse Jönszon udi någon måtte her emott sigh begriiper efter thenne dagh, då bepliche vij osz alle samptligen och hvar synnerligen för siigh vele och skole öfverantvarde och lefrere honum opå Stocholms slott udi samme bestriichningh, som han nu utaff kommen och förlossedt ähr viidh thett straff, som hög:te K. Ma:tt alles våre nådigeste herre osz täckes opå läggie. Thesz till yttermehre visse och högre förvaring haffve vij alle för:ne trycktt våre signeter under thette vårt förplichtelse breff och medh egne hender underscriffvitt. Datum Stocholm 1 novembris anno etc. 57.

C. Krigsartiklar.

I) för landsknektar; dat. 20 sept. 1557.

Enligt koncept i RA. med samtida påskrift »Konung Göstaffz krijzartichler 1557» och »20 sep.».

Till thet förste är thenn stormectigeste furste och herre, her Gustaff, med Gudz nåde Sveriges, Götës och Vendes etc. konungh, icke obenegen, att hvar landzknecht, som udi Hans Kong:e M:ttz tienisth anhtagne äre och lathe sich fljttigen, manligen, trooligen och vällvilligen bruke för fienderne och eliesth, motte bekomme, effter som hvar och enn haffver förfarenheeten till, sampt med theris frijkosth klåde till theris borgeläge och herberge, som her efter følger. Först enn höffvedzman, effter som hvar haffver förfarenheeten, 200 eller 100 march ortiger, enn fenderich 80 march, befelsshaber, effter som hvar är brukeligh till, 60, 50 eller 40 march ortiger, enn landzknecht 30 march ortiger, en hakeschutte 24 march ortiger. Och schall hvar och enn bekhomme theris lönn och penningar uthan allt förhinder opå theris bestempde och föresatte terminn, effter såsom hvars och enns bestellingh varder uttvijssendes. Och ner någett tågh för nöden våre och för fienderne ske skulle, dhå haffver högbe:te Kong:e M:tt nådeligest efterlated, att hvar bekommer sampt sijnne åhrz penningar um måneden 5 march ortiger, hvar månedt recknedt till 30 dager.

II. Effter thet att all vår vällferdh, lycke och saalligheet varder udaff thenn almectigeste förlänth och gifven, schall förthenschuld hvar och enn sich höffvedzsligen [?] effter Gudz vilie och bodh tuchtigen och hörsamligen stelle och förholle, hanns helige ordh med gudhfruchtigheet altijdh gerne höre, thett äre och prjisse, sich thereffter (så mykett menniskior står tillgörendes) att rätte, all sijnn kraft och vilie ther till förvände, hvar och enn achtende, att hann ther öffver icke trädde eller ther emooth mishandlede, uthann altijdt thet haffver för öghonen etc. Och hvar enn eller flere vorde ther öffver beslagne, som sich mottvilleligen anthenn med blottande, svärende eller Gudz förtörnende sich udi någon motte otillbörligen ahnstelthe och icke såsom christne tilägnede och väll ahnstode, dhå schole the same effter gamelth ge-

menth krigztucht, effter som rätten medt geffver, ther öfver straffede bliffve.

III. Schall teslijkes hvar och enn vare förtencht att holle sich ifrå öfvermåten galen och myken druckenscap, förty hvar enn eller flere varde beslagne, som udi theris druckenscap någett otillbörligen handlede, dhå schole the samme bliffve ther öfver straffede like vijsth såsom the thet nyctervijss förvärckedt hade, effter som saken är till.

III. Schall hvar och enn udi stormer, schlacht, opå scharmuthzler, tågh, vacht till vatn och landh, udi ett feltläger eller belägringh, anthen med hele eller halfve fänicke vijs, hele eller half rothe vjsse sich oförtrotzigh och brukeligh lathe befinnes, vedh lijffzstraff.

V. Schall och ingen fördrijste sich med någer otillbörligh ordh, the som högbe:te Kong:e M:tt någet ahröre eller Hans Kong:e M:ttz förvanthe, udi inget motthe sich förgrijpe eller förhöres lathe, uthann Hanns Kong:e M:tt och Hanns Konge:e M:tz förvanther vare underdånige, lydige och hörige, såsom troghne och erlige tillegner och bör. Sameledes hvar någon förnumme, thet enn eller flere vare, som sådant föresatt hade eller och thet udi framtijden göre ville, dhå schall thenn samme thet förekomme, varne och affverije, vedh högste lijfzstraff uthan all nåde.

VI. Schall ingenn emooth högbe:te Kong. M:tz förordnade öfverster, höffvedzmänn, lautenampte, fendrich, feldtviebell, profosser och andre befällsmän sich anthen med ordh eller gerninger förhöres lathe eller udi någer motte sich emooth them opsettie, uthann them vare hörige och, effter som tillbör[ig]it är, lydige. Hvilcke såsom bliffve heremoth befundne, the schole, effter såsom rätten kan medtgeffve, varde straffede till lijffvet.

VII. Schall icke heller någon fördrijste sich sijn egen bevillingh och löffte, såsom hvar för sich uttloffvet haffver, när the udi tieniste värde ahntagne, tillbaka rygge eller um inthet göre, thet vare sich anthen um bestellingh, kosth eller annedt, hvadh thet helst vare kunne etc., uthann lathe sich thermed åthnöije, som the sielfve tillförende haffve ingånget, thet vare sich anthen på högbe:te Kong:e M:ttz slåth, gårdar, till landz och vatn, ehvarsom helst the varde förordnade. Och ther någre varde beslagne anthen enn, flere eller fierre, eehvilcke the helst kunne vare, såsom sådanne muterij anthen hemligen eller oppenbarligen anstiftede eller sich therudinnen förrottade, the samme schole bliffve till theris lijf straffede uthan nåde.

VIII. Sameledes schall hvar och enn sich förholle emooth högbe:te Kong:e M:ttz undersäter, eehvarsomhelst the vare kunne, såsom rätt och rådeliget vare kann, icke them eller the them tillkomme, anthen

med ordh eller verck öfverdådeliget öfverfalle eller någer oförrätte göre, uthann hvad som helst the udaff them köpe eller till köpz bekomme, thet ehrligen och redeligen betale och udi alle motte sich emooth them så föreholle, att ingen klagemåll them öfverkhommer etc. Hvilcke såsom helsth sich her emooth förbrythe, anthen enn, flere eller ferre, the schole varde till lijffvet straffede uthan alle nåde.

IX. Thesligeste schole the tydzske knechter icke lathe sich förhöre emoth the svenske knechter eller andre Kong:e M:ttz tienere med onyttige, spådzske och förachtelige spee eller spåtzske ordh, therudaff någen oenigheet them emelle[n] upvexe eller förorsakes kunne etc. Och hvar någor våre, then såsom sich ville någett sådant understå, företage och her emooth handle, dhenn same schall varde achtet för enn mutemakere och lijke såsom ett odugeliget ledemoth ifrå the andre varde affsyndreth och theröfver till lijffvet varde straffet till thet högste uthann alle nåder. Theremooth schole och både svenske och fjnske högbe:te Kong:e M:tz krigzfolck vethe sich udi lijke måtte ther effter rätte, opå thet att all tvedrächt och oenigheet motte varde them emellen nederlagdh och tillbake bliffve. Och hvar någen oenigheet eblandh svenske eller tydzske upkomme kunne, dhå schole både svenske och tydzske, the såsom icke äre udi samme sack partieske, sich ther emellen inhlate, same splijth och oenigheet förljike och venligen fördrage, ther och både vederparterne schole lathe sich åthnöje och opå ingen sijde sich therudinnen någett öfverdådiligen och mottvilleligen förgrijpe eller företage, vedh same straff som nest förschriffvit står.

X. Thet schall ingen udi någer måtte förbinde eller förrotte sich medt thenn annen till att falskachteligen och sveckligen uptage eller upbäre högre besoldningh änn themm är udaff högbe:te Kong:e M:ttz gunsteligen tillsagdt och effterlathenn etc. Och ther någen kunne förfare sådane schalcheet med then annen och icke thet uptechte för högbe:te Kong:e M:tz tillförördnede öfverster, commissarier etc., dhå schall then, som dölier, vare lijke honom, som sådanth giordt hafver, och varde straffedt till lijffvet, såsäm sådane meenedige bör straffes uthann alle nåder.

XI. Thet schall hvar och enn uppå mustringen lathe kalle sich vidh sitth rätte döpelssenampn, bijnampn, stadz eller ortz nampn, ther hann född och båren är, och ingen schall gå egenom mustringen udi enns anners nampn, icke heller mere opbäre (som förschriffvit står) än hanns bestellingh uttvijsser etc. Ther enn eller flere varde her öfver beslagne, thenn eller och the samme schole vare achtede för schelm[e]r

och meenedige och varde straffede till lifvet, efter som rätten kann medtgeffve.

XII. Thet schall och ingen drage ifrå sijtt läger uthann pasportt, icke eller udaff sitt lossementh, ther hann ihn beskeedt är, uthann oberheetens vetscap och villie, vedh lijffz straff.

XIII. Thet schall och ingen sich siellff furire eller till losse-mänth legge annerstedz änn ther hvar och [en] udaff theris furirere, kvartermesterer eller rotmester förlagde varde, uthann lathe sich ther medt benöije etc. Thenn theröffver sich förgrijper, schall varde med profossens jernn straffet.

XIII. Sameledes schall och ingen sijnn verije, med then hann mustredt är, förspele, bortdoble eller udi någer måtte förandre uthann öffverstenn[s] effterlatelsse och vilie, vedh lijffz straff.

XV. Thet schall och ingen med vredes moodh drage sijnn verije anthen udi nuchterheet eller i druckenscap etc. åth then annen, uthann ther then ene hade någett emooth thenn annen, dhå schall thett samme varde (såsom förschriffvit står) för thenn berättedt, såsom sådant them emellen fördrage, förljike och förenige kunne etc., vidh lijffz straff uthann alle nåder.

XVI. Thet schall ingen fördrijste sich ihnnen eller uthan legers tale, handle eller breff scriffve eller förschicke, hemeligen eller openbarligen, till fienderne eller någett annedt med fienden handle eller vandle uthan öffverstens vettscap och vilie, vedh lijffz straff.

XVII. Thet schall och icke vare tillstادت på hvar rothe mere tråz eller plunder att på någott tågh före, anthen till landz eller vathn, änn som udaff öffversten varder them beschedet och effterlatedt. Ther någer mere sich herudinnen fördrijstede, dhå schall thet vare giordt till prijs.

XVIII. Thet schall och ingen sijne rör affskiuthe på någre farlige orther, therudaff någen schade enstå kunne och besynnerligen seden vacht är besatt, thet vare sich udi feldtleger eller annerstedes, ehvarest thet helst vare kunne, anthen till landz eller vathn etc., vedh lijffz straff.

XIX. Thet schall och ingen uthann öffverstens befalningh anstecke någett läger anthen udi fryndtz eller fienders landh, vedh lijffz straff.

XX. Ther och någer våre, som varder förnimmendes någett förräderij förhonden våre, dhå schall thennsamme sådant geffve profoss och öffverheten tillkenne etc., hvilcke sedan kunne vjdere ther um ransake, sådant förtage och affstelle etc., vedh lijffz straff.

XXI. Thesligeste schall ingen fördrijste sich någett våldh eller oförrätte göre köpmänn eller andre, the som göre tillföringh udi legredt, anthen med tilltagende eller anner oskäll och modhvillighet, uthann lathe hvar och enn bekomma lijke och skäll för sitt, effter såsom ett skäligit köp ahsatt och ordineret är, vedh lifzstraff.

XXII. Thet schall och ingen drage udaff lägredd till att någett förköp göre eller upköpe någett, ther udaff the andre kunne haffve nachdeell och schade aff, såsom äre udi legredt stille liggende, så frampt att han vill undvijke thet rätten medtgeffve khann.

XXIII. Thet schall och ingen förgripte sich emotht salvaguarden anthen udi fiendz eller fryndz land, uthann lathe them effter krijghz-bruck oviolerede vare udi theris tillbörlige autorithett, vedh lifz straff.

XXIII. Ther och så hende kunne, att profos eller hans tienere ville någon för hans mijsgerningh och misshandell tage gefhenglich och ihnsettie, så schall them inthet hijnder skee eller vederfares, uthann hvar och en them therudinnen vare behielpelige och förfordelige etc. Och ther en eller flere fördristede sich her emooth någett företage, therudöffver misdåderen, thenn som saken ahngelle, undkomme kunne, dhå scholle the varde lijke straffede såsom then ther samme missgerningh förverckedt hade etc. Sameledes ther och någer anthen för affvundh eller haat vordet udaff provhos insatter, dhå schall thenn samme, när hans oskyldigheet varder kunnigt, ther uth entlediget varde etc.

XXV. Ther sich och tilldrage eller begeffve kunne, att man kunne göre fienderne någon affbräck, anthen på städer, slotth, fester, dorffleger eller hvarest thet helst vare kunne, och them theris fordeell anthen med stormer, slacht, scharmutzell eller andre krijgzlister varder them förrasketh, ath the ther kunne bliffve ifrå trengde, dhå schall högbe:te Kong:e M:tt skötth, pulffver och alth hvadh som arche-liedt tillhörer, item profiandt samt andre regalien, nicht undan-taget, uthann alth oförhindret och uthann uhnsage tillhöre och för interesse Hanns Kong:e M:tt tillstå och egitt vare. Thenn såsom sich her emooth udi någer måtte varder förgrijpendes, dhå schall then same varde straffedt, effter såsom retten medtgeffver etc. Doch hvadh som helst annedt varder föröffredt, dhå schall thet tillhöre meenighe man, medt mindre the vele med theris egen frij vilie theris öfverheet ther udaff någon förähringh göre.

XXVI. Schall tesligeste hvar och enn vare förplicatedt alle för-nempste fånger, the man udi schlachter, stoormer, schärmutzler eller annerledes öfverbekomma kann, leffverere och öfverantvarde högbe:te Kong:e M:tz oberster krigzcommissarien etc. Och ther någon fånge

våre them förunt eller efterlathen, dhå schall thenn icke varde bortslept¹⁾ uthann öfverstens vilie, vedh lifz straff.

XXVII. Sameledes alle the, som varde för fienderne anthen udi stormer, slacht eller scharmutzell till theris liiff lemlytte och skamfärede, så att the ther udaff äre obrukelige för fienderne eller till annedt arbete, them same haffver högbe:te Kong:e M:tt nådeligen och gunsteligen tillsagdt theris föde och lifznödtorfft till theris döder dager etc.

XXVIII. Ther och någon booscap eller annen profiandt vorde udaff fienderne föröfiredt, thett samme schall icke varde fördt udaff legredt, uthann varde udi legredt gemene knechterne till beste förköpt efter skäligt viss, såsom sådane parzeler varde udaff öfversten verderede och ahnsatte.

XXIX. Item ther någre udaff högbe:te Kong:e M:ttz tienere, flere eller fierre, varde aff fienderne fångede, them samme är Hans Kong:e M:tt icke obenegen till theris förlossningh nådeligen förhielpe och them theris årspenningar, som them udi medlertijdh förbijgongne äre, gunsteligen lathe bekomme.

XXX. Ther sich och kunne tilldrage, atth högbe:te Kong:e M:tt vorde förhindreth, anthen udaff fienderne, thet vare udi belegringh eller och att vindh och vedreth icke fooge ville, thet knechternes månedz eller åhrs penningar opå thenn bestempde dagh, som med rätte borde, fram och forth komme kunne, uthan förhindrede blifve, dhå schole the icke med någon tumulth eller muterij göre sich uprorige och sådane eller anner theris nödtorfft med någett puckerij påkreffve eller fordre, uthan ther någer hade någon bräck eller mangell, dhå schall hvar för sich synnerligen sijnn nödtorfft hoos öfverheeten fordre, ther opå hvar varder bekommendes efter legenheten beskeedh och svar etc. Then her öfver sich anthen en eller flere förgrijpe, varde straffede till högxste onåde till lijffvet.

XXXI. Thet schall och ingen, såsom opå vacht beskeed är, uthan sijnn höffvidzmans förloff sijnn vacht försume eller sich någon annen udi sijn stadh schicke etc. Och ther någre våre opå vachten beskeedh och icke khomme eller och varde funne opå vachten soffvende, dhå schall thenn varde straffedt, efter såsom öfversten tencke kann saken kräffie etc. Sameledes ther någon, then såsom opå vachten är, ther aff ginge uthan öfverheetens förloff och vilie, dhå schall then samme varde straffet till lijffvet uthan all nåder.

XXXII. Till thet yterste . . .

¹ Orden »dhå . . . bortslept» äro med annat bläck öfverstrukna och ersatta med orden »och thedan undkomme», hvilka ej ensamma gifva mening.

2) *Värfvade ryttares ed och artikelsbref; dat. i mars 1557.*

Enligt en samtida afskrift i RA.

Wyr N. N. N. unnd N. mit diesem unserm offenen versiegelten brieffe bekennen, thuen kundt unnd bezeugen vor jedermenniglich, nachdem unss der durchleuchtigste grossmechtige furst unnd herr, herr Gustaff, zu Schweden, der Gotten unnd Wenden etc. königk, unser allgnedigster herr, vor reutther bewerben, bestellen unnd annehmen unnd mith guetem underholt unnd besoldung nach eines jedern gelegenheit dermassen, laut unser habenden bestallung, gnedigst vorsehen lassenn, dass wyr semptlich unnd ein jeder insonderheyt ganz woll vernuget, contentiret unnd zufrieden, unnd bey unss befinden, dass wyr hinwiederumb vor solche erzeigte gnade unnd gueten underhalt Ihren Kon. M:t nach ihrem gefallen mit leyb unnd leben, laut diss artickel-brieffs, dorauf wyr semptlichen unnd ein jeder insonderheyt geschworen oder noch schweren sollen, zu dienen schuldig unnd pflichtig sein sollenn.

Demnach wollen wyr unss freywillig unnd wolbedacht zu mehrer icherheyt unnd haltung jegen Ihren Kon. M:t, dero leybsserbherschaft unnd ganzen reichen, wie wyr beyde inn zeith dess friedenss, von unnd for dem feinde, leben unnd unss verhalten sollen, vorschreyben haben unnd thuen, dass hiemit unnd inn kraft diesses brieffes und unser ordnungk uff masse unnd form, wie hernach artickelss weyse gemeldet wirdt, wissentlich.

Zum ersten unnd furnembsten, dieweil alles gluck unnd heill, zeithliche unnd ewige wolfarth von Gott dem allemechtigen zugewarten unnd durch christlich gebet, fromlich, ehrbarlich unnd zuchtigk leben von ihm erhalten werden muss, demnach sollen unnd wollen wyr rittmeister, leutenant unnd alle semptlich inn gemeine vor allen dingen Gott furchten, ihn unnd sein heylige gebott flur augen halten unnd sein heyligs wordt mit fleys und gerne hören unnd uns jeder zeith, wie christenen leuthen gepueret, schicken. Darnechst sollen und wollen wir unss unnd ein jeder insonderheyt der grausamen Gotslesterung unnd schweren genzlich enthaltenn.

Zu dem sollen unnd wollen wir auch obgedachter Kon. M:t unnd deroselbtigen hochloblichen jungen leybsserbherschaften unnd reychen zu Schweden getreu, holdt unnd gewehr sein unnd zu allen zeithen der Kon. M:t unnd dess reychs nuz unnd bestes treulich befurdern, schaden unnd nachteil bey zeith vorkommen, wharnen unnd abwehren, unnd ein

jeder seinem eyde, domit wir der Kon. M:t verwant unnd vorpflicht, also ehrlichen leuten, die ihrem herren treulich unnd wol dienen, mit huff dess almechtigen alles, wass zu den ehren gepueret, genug thuenn.

Es soll unnd will auch ein jeder, who ehr uff der Kon. M:t burgen, schlössern und höffen inn die fueterung oder sunsten vorleget unnd verordenet wirt, pleyben unnd sich mit dem jhenigen, wass ihm von der Kon. M:t vogt, amptman oder sunst derselbtigen befelhaber, underthanen unnd paueren, der gepuer nach, gereicht unnd gegeben wirth, benuegen lassenn. Do sich auch einer wass unschicklich oder unfletig mit essen unnd trincken verhielte, dass ehr (mit zuchten zu reden) die khost unnd biher wiedergebe, derselbtige soll bey wasser unnd brodt im thorm gestraffet werdenn.

Ess soll unnd will sich auch keiner inn die fueterung selbst, dohin ehr nicht von der Kon. M:t oder den jhenigen, so von Ihrer M:t befelich haben, inn ein ander leger vorlegen lassen, sondern sich ein jeder seines glucks unnd der verordnung gemess verhalten unnd ann dem ortte pleyben, worhin ehr verordenet unnd abgeleht wirt, bey straff sechs tage im thorm zu sizen bey wasser unnd brodt, unnd darzu dem wirt widerlegen, wass ehr bey ihme vorzeret hat, ess sey dan, dass ehr von dem wirt wehr geladenn wordenn.

Welche sich inn rotten zusammen verpinden vier, sechs, mehr oder minder, wieder unss rithmeister unnd befelichhaber oder andere der Kon. M:t vogte unnd amptleute uff derselbtigen schlössern oder hoeffen oder kegen diese ordenungk, ess sey wie ess wolle, dass der Kon. M:t unnd dem reich zu Schweden zu nachtheill gereichte, oder auch durch solche verpundtnus unnd rotten einige gewalt undter ihnen selbst oder andere der Kon. M:t underthanen geschehe, oder auch derselbtigen recht dardurch geschwecht, oder einiger ungehorsam unnd schalckheyt sich ereugete, wehr dass fhurnehmen unnd sich solchs zu thuen understehen wurde, derselbtige soll fhur einen vorreter gehalten unnd am leybe gestrafft werden, ess sey dan, dass ehr von der Kon. M:t begnadet wurde.

Welcher vom hauffen fluchtig wurde, when man fhur die feinde ziehen, oder sich sonst abstecket, whan ihme mit andern ehrlichen leuthen im felde zu sein gepuerte unnd der Kon. M:t unnd dess reichs feinde niederzulegen oder ein appruch zu thuen im furhabent, der soll fhur einen vorreter geacht unnd am leybe ohn alle gnade gestrafft werdenn.

Ess soll unnd will auch keiner die wache, darauff ehr bey tagk oder nacht verordenet, verseumen, bey leybss straffe.

Ess sollenn unnd wollen auch alle, who sie seint, nacht oder tagk, zu feuer unnd liecht, guete aufachtung unnd zusehendt haben, dass darvon kein schade entstehe, bey straffe den schaden wider zu vorgelten oder so ehr dass nicht im vörmögen mit dem leybe zu bezalen ohn gnade.

Ess sollen unnd wollen auch keine sich zusammen wider der Kon. M:t rithmeister unnd befelichs, vogt unnd amptleuthe vorpinden, oder aber sonst sich ann dero einen vorgreifen, sondern worumb einer den andern inn wass anzusprechen hette, soll solches geschehen mit rechte, bey leybss straffe.

Soll unnd will auch keyner reych oder arm sich vorpinden, entweder inn der fueterung oder anderss who mit der Kon. M:t vogten, lendtssman, proviantmeistern, schaffern unnd undervogten auch andern, so von der Kon. M:t wegen wass inn befelich haben, damit uberfluss zu brauchen inn biher oder kost, bey leybss straffe.

Ess soll unnd will auch keiner sich understehen bey den priestern unnd paneren zu reythen, dar schuzpferde zu nehmen unnd darmit im lande seiner eigenen gewerbe halben zu reysen unnd sich uff die Kon. M:t oder deroselbtigen ritterschaft, vogte oder wher sie sein, den ehr nicht zustendigk, beruffen unnd dermassen sich liegen zu fressen, sauffen unnd fuher[!]. Welcher domit beschlagen wirdt, der soll den halss verwirckt habenn.

Ess soll unnd will auch keiner, edel oder unedel, von dem hauffen oder auss seynem burgkleger zu gastebott oder anderss whohin seiner eigenen gescheft halben verreisen. Ess geschehe dan mit unsers dess rithmeisters unnd befelichsleuten wissen unnd willen, bey straff dess thormss acht tage bey wasser unnd brodt.

Ess soll unnd will auch keiner kein klepper oder pferdt inn die fueterung oder inn dass burgkleger mith sich nehmen, darmith ehr der Kon. M:t unnd dem reychen nicht dienen kan, unnd uff dasselbtige fueter unnd heu nehmen. Welcher dass thuet, der soll den klepper oder pferdt vorwirckt haben unnd dass fueter unnd heu bezalen ohn gnade.

Ess soll unnd will sich auch keiner understehen von der Kon. M:t schlössern oder hoeffen biher, brodt oder andere victualia wegk zu tragen. Welcher dass thuet unnd daruber schaden bekeme, desselbtigen soll ehr sich fhur niemandts zu beklagen habenn. Ist ess aber mehr dan ein halbe margk örtlich wirtt, so wirtt ess wie andere dieberey gestrafft.

Ess soll unnd will auch keiner bey der Kon. M:t underthanen inn den stedten unnd dörfiern wieder ihren gueten willen gesten, ihren weybern, megden oder gesinde keine gewalt thun, auch sonst keiner

bey den priestern, paueren, burgern oder andern einkehren oder gesten, ess sey dan dass ehr nach gelegenheit der teuerung im lande den wirten bezalet unnd zu frieden stellet oder wehr ess sache, dass ehr von der Kon. M:t rithmeister oder andern, die von Ihrer M:t befehlich hetten, abgelegt wurde, auf die fueterung oder landtridt oder vom wirdte zu gast geladen, bey leybss straffe.

Ess soll unnd will auch keiner sich understehen seine pferde unnd rustung, darmit ihme der Kon. M:t unnd der kronen zu dienen gepueret, dorauf ehr auch geldt unnd wandt von der Kon. M:t entpfanget, zu vortauschen, auch keine pferde unnd rustung zu entleihen, whan er soll gemunsstert werden, bey leybss straff. Der auch andern solchs lehnet, der soll auss der Kon. M:t regiment gewiesen unnd fhur einen vorreter gehalten werdenn.

Whan sich zanck oder uneynigkeit undter unss inn der fueterung unnd burglegern oder auf der Kon. M:t schlössern unnd höffen zu tragen, ess sey inn wass sachen ess wolle, so sollen nach gelegenheit unnd wichtigkeit der sachen benuemet werden zwelf oder vier unnd zwanzig die vorstendigsten hoffleuthe, beyde schwedisch unnd deutsch, so inn solchen sachen unparteyisch seint, dieselbtigen sollen ihren gewissen unnd besten vorstande nach die sache verförschen, vorhören unnd rechtlich entscheiden, wie sie ess vor Gott unnd den menschen wollen unnd können verandwartenn.

Die jhenigen, so ihm rechten sizen, sollen ein jeder vor sich ein eydt thuen unnd schweren zu Gott unnd seinem heyligen wordt, dass sie wollen recht unnd nicht unrecht richten inn allen sachen, so vor sie inz recht gepracht werdenn.

Alle sachen, so sie verhören unnd richten wollen, sollen, nach dem alss solche sachen wichtig seint, uff zweyer, vier oder sechs geschwornen zeugen sage geurteilt werden, unnd die solche zeugnis geben, soll ein izlicher vor sich schweren, wie nachfolget:

Ich N. B. bitte mir so warlich Gott unnd sein heiligs wordt zu hulffe, dass der eydt, so ich nbu schweren will, soll recht unnd nicht unrecht sein.

Der ander artickel: Unnd alless dass jhenige, dass Gott hat geschaffen im himmel unnd auf erden, unnd alle dass guethe, so im alten unnd neuen testament aussgedruckt ist, komme mir nymermehr zu guete, zu leyb oder siele, who ich den eydt unrecht schwere.

Der dritt artickell: Unnd alles dass guete, so gethan ist oder nochmalss soll gethan werden inn der ganzen weldt, unnd alles wass ich nhun habe oder wass mir nochmalss werden magk, ess

sey wass ess magk genant werden, dass komme mir oder meinen erben nymermehr zu guethe, zu leyb oder siele, who ich diesen eydt unrechtlich schwere.

Wher sich meyneidigk schweret unnd diesen wirth uberzeuget, der soll gehalten werden wie ein treuloss schelm unnd bosswicht unnd nymermehr glaubwirdigk zeugknus zu geben inn eynerley sachen oder im rechten zu sizen gestadtet werdenn.

Wyr rittmeistere unnd befhelichsleudte sollen und wollen inn der fueterung oder burgklegern alle acht oder vierzehen tage zum lengesten bey der Kon. M:t hoher ungnaden uff deroselbtigen schlössern unnd höffen, jedoch nach vieler verwirkung unnd der sachen gelegenheyt erhörderungk, burgrecht zu halten vorpflcht seinn.

Whan ein todtschlagk, nodtzogk oder ander misshandelungk geschehe, so soll niemandts den misstheter unterschlieffen oder heimlich wegk helfen, wie oft geschicht. Welcher dass gethan unnd mit gueter kuntschaft diesen uberwiesen wirtt, dass ehr den misstheter wegk geholffen, der soll dass recht stehen, dass der misstheter verwirekt hat, who ehr von der Kon. M:t nit wirdt begnadett.

Do ess sich auch zutrüge, dass einer rithmeister oder von den befhelichsleuthen (dess, ob Gott will, nicht geschehen soll) durch die finger sehe oder wissentlich gestadte, dass einer von den reyssigen oder ihre diener, dessgleichen andere der Kon. M:t ordenung uberfuere unnd gedachte ubertreter nicht straffen wurden, so soll derselbtige geacht unnd gehalten werden, alss der seines herrn unnd konigs gebot und willen verachtet, nicht treulich meynet, unnd wie ein solcher mhan soll gestrafft werdenn.

Sollen auch andere sachen unnd hendel, die do vorfhallen unnd sich zutragen, entweder zwischen den reyssigen, auch ihre diener unnd der Kon. M:t besessenen underthanen, priestern, paueren unnd burgern, unnd inn diesen obgeschriebenen artickeln nicht aussgedruckt sein, nach dem hoffrechte, unnd die sachen unnd hendel, die im hoffrechte nicht begriffen, nach den beschriebenen schwedischen rechten, gericht unnd geurteilt werdenn. Doch wollen die Kon. M:t vorbedinget unnd vorbehalten haben alle halss sachen, die sollen mith der straffe peinlich nicht verfolgt werdenn, ess where dan sache, dass sie mit allen umbstenden schriftlich urkundtlich verfast, unnd der Kon. M:t zu erkennen gegeben sein, unnd whan wyr auf unsere meinung von Ihrer Kon. M:t befhelich zuvorn bekhomen, dessen mhan sich dan soll verhalten, darnach sich ein jeder hat zu richten.

Ess soll unnd will auch keiner, edel oder unedel, so lange ehr inn der Kon. M:t dienst ist, einigem andern herrn, wher der auch sey,

sich mith dienst vorpffichten, besonder seinen angenehomen dienst bey Ihrer Kon. M:t getreulich ausswarten, bey leybss straffe ohn alle gnade.

Ess soll unnd will auch keiner mit der Kon. M:t oder deroselbtigen reyche missgonnern oder wiederwertigen einige gemeinschaft haben, auch keine brieffe ann sie nicht schreyben, vielweniger selbst einige gefharliche practicken wieder die Kon. M:t unnd dero verwandten machen, bey leybss straffe sonder alle gnade. Do auch eyner erfuere, dass innerhalb oder ausserhalb dess reichs einige vorreterey oder sunst ichtes wieder Ihre Kon. M:t gesucht oder furgenommen wurde, dasselbtige soll unnd will ehr getreulich vormelden unnd dafhur wharnen, bey obgesazter straffe.

Ess soll unnd will sich auch keiner ann der Kon. M:t auch derselben verwandten unnd redten mith verrechterlichen, lesterlichen, schmehen oder ehrenrurigen wördten vorgreifen, noch seinen unnuzen munt auf sie oder dero verwandten prauchen, sondern sich aller unnd jeder schimpflycher nachteiliger rehde enthalten unnd inn alweg, wie inn wercken, also auch inn wördten, jegen dieselbtige gepuerlichen verhalten. Inn gleichnus auch soll unnd will kein teutscher undter unss die inlendischen oder anderer nation kriegsleut, die do neben unns inn der Kon. M:t dienst sein, der nation oder landt ardt halben inz gemein noch sonderlich verachten, dorauss dan viel wiederwillenss, zanck, hader, rottens, meuterey unnd dess unrads mehr enstehet, besonder sollen unnd wollen ein den andern unveracht pleyben lassen unnd undter einander unss alle, nachdem wyr ein brodt essen unnd einem herrn dienen, freuntlich unnd woll vogleichen, wie dan gleicher gestalt die schweden oder andere nationen die teutschen nicht verachten sollen. Wurde aber einer oder mehr solchs thuen, der oder die sollen alss ein faul gliedt vom leybe oder reydigk schaf vom hauffen gethan unnd am leybe sonder alle gnade gestrafft werdenn.

Ess soll unnd will auch keiner ann verpottenen oder gefherlichen örtern loss schiessen, bey straff der gefencknus zwen tage bey wasser unnd brodt. Wurde auch einer mit seinem schiessen einig gepeu anzunden, der soll den schaden widergelten oder mit dem leybe bezalenn.

Ess soll unnd will auch keiner, edel oder unedel, sich mith dem andern auf der Kon. M:t schlössern unnd höffen oder welches ordts sie seint, inn der fueterung oder sonst, van der Kon. M:t oder dero befhelichhabern verördnet, schlagen oder palgen, noch auch seine wehre auf den andern zucken, besonder do einer den andern zusprechen oder mith dem andern wass zu thuen hette, der soll unnd will ess fhur seiner obrigkeit oder dem rechte ausstragen.

Where ess aber sache, dass sich einer oder mehr darinne vorgriffen, ihre wehren auf der koniglichen freyheit zuckten unnd sich schluegen, der oder die haben den burgfriede gebrochen unnd werden am leybe gestrafft sonder gnade.

Auch soll unnd will keiner die Kon. M:t mit der monats besoldung zu vheydes zeythen steigern, besonder sich wie andere Ihrer M:t reyssige lassen benuegen. Who einer oder mehr dass theten, sollen wie meutmacher am leyb sonder alle gnade gestrafft werdenn.

Ess soll unnd will sich auch ein izlicher inn der musterung mit seinem rechten nhamen, tauff- unnd zunhamen, auch die stadt, dorinne oder darbey ehr geporen, nennen unnd schreyben lassenn unnd niemant uf dess andern nhamen durchgehen lassen, noch mehr dan seine bestallung aussweist ufnehmen, unnd who einer oder mehr daruber befunden, der oder dieselbtigen sollen vor schelme unnd meyneidige gehalten, auch am leybe nach erkentnus des rechten gestrafft werdenn.

Ess soll unnd will auch keine rotte mehr dross oder plunder, dan ihme von dem obersten nachgelassen, wieder zu lande noch zu wasser mit sich fueren, oder ess soll gut preiss seinn.

Ess soll unnd will auch keiner ohn befelich dess obersten dass lager oder wass anderss inn freunden- noch feinden landen anstecken, bey leybss straffe.

Ess soll unnd will auch keiner den kauffleuthen unnd andern, so proviant unnd ander notturft inz lager zu fueren möchten, keine vorgewaltigung, frevel oder muthwillen, im nehmen unnd dergleichen beweissen, ihnen auch keinen schaden zufuegen, sondern einem jedern dass seine inn angesazter pillicher werth bezalen, bey leybss straff.

Wider die salvaguardien soll unnd will sich auch keiner mith einigerley weyse tethlich nicht vorgreifen, sondern dieselbtigen inn freunde unnd feinde landen nach kriegss geprauch inviolireth inn ihrer gepurlicher autoritet, werden unnd kraft pleyben lassenn, bey leybss straffe.

Unnd do ess sich begeben wurde, dass dem feinde ein oder mehr stedte, schlösser, flecken, dörffer oder auch sein lager mit storm, schlachten, schermutzeln, unverschentlichem einfal oder andern krigslisten abgetrungen, erobert unnd eingehomen wurde, so sollen die Kon. M:t geschuz, pulver unnd wass zur erckeley gehörigk, auch proviant zur notturft der besazung, sampt andern regalien, nichts aussgehomen, unvormhindert unnd unbescheditet vor ihre eigenthumb unnd interesse fhuberhalten habenn. Wurde aber hieruber jemandts fharen, der soll nach aussage dess rechten darumb gestrafft werdenn. Wass aber sunst befunden soll zu jeder zeith ohne einrehe der gemein zu-

stendig sein; sie wollen dan ihre obrigkeit darvon verehren, solchs soll inn ihrem freyen willen gestalt seinn.

So sollen unnd wollen wyr auch vorpflichtet sein alle vornembste gefangene, so mhan inn schlachten, sturmen, scharmutzeln oder sunst inn andern wegen erobern, magk Ihrer Kon. M:t oder derselbtigen obersten kriegscommissarien zu befahlen unnd zu uberantworten, unnd do unss wass zu behalten vergönnet, ohne dess obersten bewilligung nicht von abhenden khomen zu lassen, bey leybss straff.

Wuhe auch vihe oder ander proviant dem feinde abgehomen wurde, so soll nicht dasselbtige auss dem lager gefurt oder verkauft werden, sonder nach gleicher unnd kriegsspreuchlicher ausstheilung inn dem lager umb einen pillichen pfennigk, nach erkentnus dess obersten, verkauft unnd angeschlagen werdenn.

Unnd ob sich zutruege, dass die Kon. M:t auf bestimmte zeith unser jhargelt, durch bedrengnus dess feindes, belagerung, ungewitters unnd anderer ver hinderung halben reichen zu lassen verzuglich oder seumigk wurde, auf den fall sollen unnd wollen die reuther mit gemeinem geschrey oder tumult kein gelth oder die besoldung fördern, noch einige meuterey oder auflauffen dess oder anderss halben erwecken. Dho jhemands mangel hette, soll unnd will ehr der obrigkeit seine notturft selber anbringen unnd bescheit dorauf empfangen, bey hochster ungnade unnd leybss straffe.

Do auch uneynigkeith oder wiederwille zwischen schweden unnd teutschen, ein, zwey oder mehr sich erhielten, so soll dass burgrecht besessen werden mit ehrlichen aufrichtigen hoffleuthen, inlendischen unnd teutschen, jeder nation gleich viel, damit sich kein nation dess uberstimmens zu befurchten oder zu befahren hette, dorauf sollen unnd wollen wyr rittmeister unnd befelichsleuthe bey vormeydung der Kon. M:t straffe haltenn.

Do auch die Kon. M:t hernachmalss hierinne ezlige artickel verbessern, vormehren, verwandeln, abkurzen oder zulegen wolten, solchs soll Ihr M:t alzeith frey, offen unnd flurbehaltenn seinn.

Solche artickel wollen unnd sollen wyr alle semptlich unnd gemein nach erhörderung eines jedern ampt unnd gelegenheit drey jhar langk, wie wyr der Kon. M:t zu dienen geschworen oder noch schweren sollen, welche unss doch nach gefallen der Kon. M:t aufgekündigt muegen werden, inn allen puncten, clauseln unnd artickeln volkomlich, wie hiermit unser eigen gutter will unnd meynungk ist, wir auch vor Ihrer M:t unnd mennigklich mit ehren unnd unvorlezten gewissen bestehen sollen unnd willen, zu gehorsamen volnbringen unnd entlichen zugelebenn, allen ausszugk unnd falchen behelf hindan gesezt, so treulich unnd un-

geferlich als unss Gott helffe, sein heyligs wortt unnd evangelium.

Des alles zu mherer glaubwürdiger sicherhait nnnnd stettiger unverbrüchlicher haltung, dass unserm keynen auch wieder dieses nichts schiermen, schuerenn, schuzen oder fhurschieben soll, habenn wir obbeschriebene eyn jeder insonderhait mith unserm herunder aufgedruckten gewöhnlichen pezschaft diz bekreffiget. Geschehenn unnd gegeben Stockholm den . . . martij im funffzehnhundertenn unnd der minder zall im siebenn unnd funffzigen jhare.

REGISTER.

A.

- Accis** (acsis) sk. uppbäras i Stockholm 87.
- Adeln**, ang. dess rusttjänst 72 f.; den unga adelns i Vg. tjänstgöring vid hofvet *ib.*
- Adelsö**, ö och sn i Färentuna hd, Uppl., dat.-ort. 143--145.
- Affverskär**, se **Avaskär**.
- Afvelsingårdar** i Viborgs län 129.
- Alarumplatsen** (?) i Finland 259.
- Albrecht**, hertig af Preussen, markgreffe af Brandenburg 115, 117, 276 f.
- Alff**, Nils, f. d. fogde hos hr Ture (Trolle) 274.
- Algutsboda**, sn i Uppvidinge hd, Smål. 174.
- Allbo**, hd i Smål. 273 f.
- Alm** (-me), by i Hallsbergs sn, Kumla hd, Närke 7.
- Alvastra** (Alfvastre), f. d. kloster, n. m. kungsgd i Vestra Tollstads sn, Ly-sings hd, Ög. 161.
- Ambrosius Eskilsson** 264.
- Anders**, hr, hertig Johans br. t. 264.
- Anders Bengtsson** (Benchtsonn) till Oddetorp 44 f.
- Anders Björnsson** (Bijörsonn), qvittobr. f. hm 198.
- Anders Guldsmid**, knekthöfvidsman, hertig Johans br. t. 260; omnämnd 264.
- Anders Larsson**, fogde på Sjundeby gård samt i Kyrksläatts, Ingo, Sjundeå och Esbo snr, hertig Johans br. t. 263, 265, 266.
- Anders Larsson**, fogde i Ulleråkers och Bälinge hd, utv. kon. Eriks br. t. 234.
- Anders Larsson** på Sjögerås 134 f.
- Anders Laurentii** [Teyt, kyrkoherde i Perno?], hr 265.
- Anders Matsson**, fogde i Sysmä och Padasjoki snr 180.
- Anders Månsson**, hertig Johans br. t. 263.
- Anders** [Olsson], doktor i lagfarenheten 27 f., 32, 42, 203, 260; pass f. hm 259; kreditiv f. hm 260; hertig Johans br. t. 262, 268; donation f. hm 262, 267.
- Anders Olsson**, dräpt, ang. mansbot f. hm 212.
- Anders Sigfridsson** (Sijffredsonn) [Rålamb], fogde i Ångermanland, qvittobr. f. hm 179.
- Anders Sigresson** i Läckabäck 140.
- Anders Östgöte**, knekthöfvidsman 124, 130.

- Andorpen**, se **Antwerpen**.
Angerman, se **Olof Ångerman**.
Anna, änkegräfinna af Ostfriesland, född grefinna af Oldenburg och Delmenhorst 190 ff.
Anna [Clemetsdotter (Hogenskild)] till Åkerö, fru, hr Nils Pedersson [Bjelkes] änka, br. t. 169.
Anna [Hansdotter (Thott)], fru, afl. 170.
Anton [I], greve af Oldenburg 67, 108.
Antwerpen (Andorpen), stad i Nederländerna 72.
Arboga, stad och gd i Vestmanl., br. dit 10; br. t. borgmäst. och råd där 138; borgare där omnämnd 188.
Arepä, se **Eurepä**.
Arensburg (Arnsborgh), stad och slott på Ösel 167.
Arkli (archelij) i Viborg 130.
Arnold [Rosenberger], doktor, svenskt sändebud till England 27, 76, 93, 133.
Arnö i Kronobergs län 273.
Arvid Björnsson, fullmakt f. hm 260.
Arvid (Arffvidt) **Claesson** [Ugla till Sjögård], fogde i Sunnerbo, afl. 159.
Arvid (Arffvidh) **Nilsson**, fogde i Lysings hd, qvittobr. f. hm 19.
Askim, hd i Vg. 62.
August (-tus), kurfurste af Sachsen 218.
Augustinus Matsson, fogde i Hollola sn 180.
Avaskär (Affver-), ort i Blekinge 59, 65.
Axel Eriksson [Bjelke] till Håradssäter 279.

B.

- Badelunda** (Baling!), sn i Siende hd, Vestmanland 121.
Bagge, Amund, fogde i Sunds, Saltviks, Finströms och Kumlinge snr på Åland, hertig Johans br. t. 259, 261, 269, 270; klagomål mot honom 270.
Bagge, Jakob, befälhafvare öfver den finska krigsmakten 28, 73, 79, 107, 261; br. t. 34, 70; hertig Johans br. t. 259 (3 st.), 260, 265, 266, 267; qvittobr. f. hm 131.
Bagge, Jon, knekthöfvidsman, hertig Johans br. t. 260, 264, 265; omnämnd 264.
Bagge, Jon, afl., hans änka, se hustru **Karin**.
Bagge, Nils, till Elmtaryd 279.
Bagge, Tord, skeppare 268.
Baling, se **Badelunda**.
Banér, se **Dorothea** [Knutsdotter]; **Isak Nilsson**; **Knut Eskilsson**; **Nils Eskilsson**; **Sigröd** [Eskilsdotter].
Barentin (-tijn), **Mårten** 234.
Bartt, Philippus de, holländsk matematiker och kirurg 76 f.
Belgrim, se **Bulgrim**.
Bengt Jönsson 267.
Bengt Matsson (Matzon), fogde i Viborgs sn, hertig Johans br. t. 263.
Bengt Matsson, fru Kristina [Nilsdotter (Gyllenstjernas)] fogde 53.

- Bengt** (-chth) **Nilsson**, fogde i Selebo hd 126, 235.
Bengt Persson (Pärson), lejdebr. f. hm 261.
Bengt (-cht) **Skrifvare**, fogde i Lindesberg och Noraskog 56; hertig Johans br. t. 269.
Bengt (Bänght) **Skräddare**, fogde i Ås och Redvägs hd, qvittobr. f. hm 181.
Bengt (-chtt) **Åkesson** (Åkas-), dråpare 272.
Berg (-gh), gd [i Värml.] 128.
Berg (Bärgh), **Erik**, qvittobr. f. hm 197.
Berg, Hans, fogde i Medelpad, utv. kon. Eriks br. t. 234.
Berga, gdsnamn, br. dit 10.
Berich Ingemarsson, hertig Johans br. t. 264.
Bertil Eriksson, hertig Johans tjänare, utskickad till Livland 254; pass f. hm 269.
Bertil Jöransson [Mjöhund till Strömsnäs], rysstolk 168.
Bertil (Bartill) **Kristoffersson** (Christopherij), skolmästare i Helsingfors, ang. hans underhåll 233, 263, 266.
Bertil (-ll) **Sigfridsson** (-di), hr, kyrkoherde i Euraåminne sn, hertig Johans fullmakt f. hm 240.
Betsberg (Beetz-), järnmalmsfält i närheten af Sätters stad i Dalarne 15.
Beurreus (Borr-), **Dionysius** 76; kreditiv f. hm t. drottningen af England 178; d:o till prinsessan Elisabet af Wales 227.
Birger (-ge) **Broddesson** (Bru-) i Röplinge 140.
Birger Ingemarsson, knekthöfvidsman 124.
Birger Nilsson [Grip] till Vinäs, hr, rr. 279; br. t. 97, 123.
Birkala, sn i Öfre Satakunda 146.
Biskopsdömena under katolska tiden karakteriseras 118 f.
Bjelke, se **Axel Eriksson**; **Ture Pedersson**.
Bjernå (Biärnä), sn i Egentl. Finl. 146.
Bjug, Söffrin, dansk man, f. d. fogde i Lyckå län 215.
Björkö (Böreckö), sn i Södra Karelen 48.
Blankvik (-ckevik) [?], ortnamn [i Södermanland] 53.
Blekinge (-gh) 59, 63 f., 173; Dackes födelseort 63; rymmare dit 64; oroligheter där 211.
Bo (-oo) **Olsson** (Oloffson), fogde på Vesterås slott samt i Tuhundra och Åsunda hd, hertig Johans br. t. 268.
Boatorp (-törp) i Ulleneds sn [?], Vilske hd, Vg. 134.
Bohvet 256.
Boije, Nils [Andersson till Gennäs], hertig Johans br. t. 267 (2 st.).
Bokbindare, se **Henrik**.
Bondkyrka, sn i Ulleråkers hd, Uppl. 49.
Borg, Jöran van, se **Jöran**.
Borgläger 10, 12, 69, 107, 164, 264 f., 268.
Borgrätt 272.
Borgå (-go), sn, kungsgd och län i Finl., 261, 264; ö. br. t. allmogen där 164; hertig Johans br. t. krigsfolket där 265; restantier dit *ib.*; mått och mål där norm vid spannmålsuppbörd 270; fogde där, se **Jöran Månsson**; **Mats Sigfridsson**.
Borrarp (Bårretörp) i Dalstorps sn, Kinds hd, Vg., Lasse Bröms' gd 279.
Bottnen (Botnen) [= Öster- och Vesterbotten] 35.

- Brabant** (-dtt) 127.
Brahe, Lage, danskt rr., br. t. 39; hans hustru, se **Görvel** [Fadersdotter (Sparre)].
Brahe (Brae), **Peder** [Joachimsson], hr 37, 74, 96; br. t. 67, 79, 82, 85, 94, 96, 106, 108; hertig Johans br. t. 268.
Branesta, se **Brånsta**.
Brita [Kristiernsdotter (Vasa)], hustru till Mats Pedersson 169 f.
Brokind (Bro) i Vårdsnäs sn, Kinda hd, Ög., Erik Månsson [Natt och dags] gd 279; br. dit 11.
Brun, Jöns, fogde på Tavastehus och häradshöfding i Sääksmäki, hertig Johans br. t. 260, 262, 264, 265, 267, 270, 271.
Bryniel (Hansson) **Skrifvare**, fogde på Uppsala gd 93.
Brånsta (Branesta), by i Kumla sn och hd, Närke 7.
Bråviken, strömmingsfisket där 100.
Bröms, Lasse, till Borretorp [n. m. Borrarp], fodermarsk i Vg. 73, 279.
Bug (-gh), **Jakob**, borgare i Elfsborg, afl. 27.
Bulgrin (Belgrim!) **Jakob** [o: Joachim], hertig Johans br. t. 267.
Bulgrin (-gerin), **Joachim**, förläningsbr. f. hm 162. Jfr föreg.
Burwitz (-wiz), **Joachim**, konungens f. d. sekreterare och diplomatiska agent i Östersjöprovinserna, br. fr. hm till K. Mt 275; hans hustru omnämnd *ib.*
Buuck, Jakob, guldskedare 47.
Byggmästare, se **Jakob**.
Bårretörp, se **Borrarp**.
Båtsmän sk. anställas 30.
Bååt, se **Johan Pedersson**.
Bälinge, hd i Uppl., fogde där, se **Henrik Månsson**.
Böreckö, se **Björkö**.
Bössgjutare, se **Gilius**.

C.

[Se äfven under K].

- Claes** (Class) **Andersson** sk. hafva borgläger 264.
Claes (Class) **Henriksson** (Hindricks-), hertig Johans br. t. 260.
Claes (-us) **Kristersson** (Christiers-) [Horn], br. t. 48, 71, 111, 128; utv. kon. Eriks br. t. 233; hertig Johans br. t. 265, 266, 267, 269, 270; fullmakt f. hm att vara kommandant i Viborgs län 267; omnämnd 73, 254, 263.
Claes Mälare 234.
Claes (Class) **Åkesson** (Tott) 106; hertig Johans br. t. 260.
Clemet Hansson, sekreterare i K. M:ts kansli, hertig Johans br. t. 270.
Clemet (Larsson), hr, kyrkoherde i Pargas, hertig Johans ö. br. f. hm 251.
Clemet Pöhäivald 267.
»Clemet gick till Rom», ordspråk 102.
Cornelius Timmerman 234.
Creutz, se **Mats Knutsson**.

D.

- Dacke, Nils**, afl. 63; hans parti omnämndt 211.
Dackefejden, skildrad 63 f.

Dalbo (Dale-), se **Lars**.

Danmark 126, 174, 218, 274; mandat om fri handel med Sverige där 25; sändebud därifr. i Livland 115, 117; polskt sändebud dit 116; ifrågasatt öfverenskommelse med detta land ang. varuutförseln 127; underrättelser därifr. sk. inhämtas 134, 207; gränstvist med 175; dess vapen 200, 208, 212, 216, 220; dess förhållande till Livland 276 f.; konungen af, se **Kristiern III**.

Danskarne, anledningar till missnöje med dem 207 ff., 211 ff., 216.

Danzig (Danske), br. t. borgmäst. och råd där 50, 136; omnämndt 109, 115.

Dionysius (-nisius), se **Beurreus**.

Ditmarsk, se **Hans**.

Djupadal, gdsnamn 160.

Dorotea [Knutsdotter (Banér)], Kristiern Johansson [Vasas] hustru 53 f., 169 f.

Dorpat, stad och stift i Livland 277.

Dråp 59, 66, 260 f., 267, 270, 272.

Dufnäs (Dufvu-), gd i Sicklaö kapellförs., Svartlösa hd, Södertörn 132.

E.

Edzvannetorp (?) i Kils sn, Värml. 44.

Efre, se **Eure**.

Efrebominne, se **Eureåminne**.

Eggby (Egby, Ekby), by och sn i Valle hd, Vg. 2 f.

Ekby, se **Eggby**.

Ekenäs, stad i Finl. 17, 74, 263 f.

Eke å, i närheten af (»offvenfor») Strängnäs 126.

Ekoholmen, gd i Veckholms sn, Trögds hd, Uppl., br. dit 10.

Ekhygge, olofligt 107, 141, 205, 264.

Eklanda, två gårdar i Örgryte sn, Säfvedals hd, Vg. 62.

Eknaholm (Eck-), gd [n. m. by] i Tjureda sn, Norrvinge hd, Smål. 272.

Ekolsund (-dt), gd i Husby-Sjutolfts sn, Trögds hd, Uppl., br. dit 10; f. d. fogde där, se **Lars Persson**.

Elfkarleby (-karby), sn i Örbyhus hd i Uppl. 77; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 233.

Elfsborg (Elfz-, Elsz-, Elsbårgh, Elssborgk) 3, 23, 27, 72, 191; fartygsbyggande där 30; gård dit 61 f.; borgare där omnämnd 27; fartyg därifr. kapadt af engelsmän 133; smörvigten där 142; höfvidsman där, se **Gustaf Olsson** [Stenbock]; K. Maj:ts köpman där, se **Måns skrifvare**.

Elias 172.

Elin, hustru, fogden Lars Perssons änka; qvittobr. f. henne 47.

Elisabet, prinsessa af Wales, utv. kon. Eriks br. t. 227.

Elisabets dag = 19 november.

Elmtaryd (Elmpterydh) i Agunnaryds sn, Sunnerbo hd, Smål., Nils Bagges gd 279.

Emden (Emb-), stad i Ostfriesland 109, 192.

Enevald [Sigfridi], hr, kyrkoherde i Viborg 263.

England (Enge-), kapare därifr. 133; drottningen af, se **Maria**; prinsessa af, se **Elisabet**.

- Enköping**, stad i Uppl., dat.-ort 13—15; br. t. borgmäst. och råd där 16.
- Enåker** (Jön-), sn i Simtuna hd, Uppl. 2.
- Erik**, utvald konung, hertig, br. t. 76, 77, 92, 95, 98, 114, 171; hertig Johans br. t. 259 (2 st.), 268; br. fr. hm 223—235; förläningsbr. för hm 194; hans motförpliktelsebr. 228 ff.; omnämnd 145, 148, 201, 243 ff., 260, 269; hans tankar om äktenskapet 225; behof af böcker 233.
- Erik Andersson** [felskrifning för Arvidsson?], hertig Johans br. t. 267.
- Erik** [Andersson], kyrkoherde i Oviken, prost i Jämtland 24, 26.
- Erik Andersson** i Kryklinge 234.
- Erik Arvidsson** [Stålar] ifrågasatt till slottslofven på Nyslott 254; skall be- gifva sig till Livland 267; jfr **Erik Andersson**.
- Erik Bengtsson** (Benchsonn), fullmakt f. hm 18.
- Erik Henriksson**, befallningsman öfver hingstridarne, ö. br. f. hm 49.
- Erik Jakobsson** 263.
- Erik Jönsson**, förläningsbr. för hm 161.
- Erik Mikaelsson** (Michilson), fogde på Monäs gård samt i Reso, Masko och Lemo sur 267; hertig Johans br. t. 262, 266 (2 st.); tillståndsbr. [f. dens.] 268.
- Erik Månsson** [Natt och dag] till Bro [n. m. Brokind] 279.
- Erik Månsson**, fogde i Rönö hd 53.
- Erik** (-ck) **Skrifvare**, »som var på Strömsholm» 140.
- Erik Svensson**, hertig Johans br. t. 266.
- Eriksmässan** = 18 maj.
- Esbo** (Äspo), sn i Vestra Nyland 146.
- Eskil**, hr, kyrkoherde i Ithis 180.
- Eskil Andreæ** [Runth], kyrkoherde i Kemi, kollationsbref f. hm 260.
- Eskilstorp** i Bredaryds sn, Vestbo hd, Smål., Måns Persson [Stjernas] gd 141.
- Eskilstuna**, gd [n. m. stad] i Södermanl., br. dit 10.
- Eura** (Effre), sn i Nedre Satakunda 146.
- Eurepäi** (-repe), sn och hd i Finl. 48, 71, 266 (? Arempä); jfr **Yxepä**.
- Eureäminne** (Effrebominne, Offra-), sn i Nedre Satakunda 146, 237; kyrkoher- den där, se hr **Bertil Sigfridsson**.
- Ezechias**, se **Gepfart**.

F.

- Falck, Erik, M.**, ordinaris i Skara stift, ö. br. f. hm 14; skyddsbr. f. hm 185; omnämnd 13.
- Ferdinand I**, romersk konung (der romisch konig) 211, 277.
- Filip** (Phiilipp), landtgreffe af Hessen 226; hans döttrar omnämnda *ib*.
- Filip** (Philippus) **Guldsmed** 68.
- Fincke, Gustaf**, slottslofven på Nyslott, ö. br. f. hm 125; »kommit i skada» för en karl [Kristoffer Haak] i Danmark 126; hertig Johans br. t. 236, 255, 256, 257, 267, 270; ang. hans begärda afsked 254; omnämnd 236, 260.
- Finland**, ang. handeln med holländare där 17; ang. underhållet af därvarande trupper 19 f., 35 ff., 202 f.; ang. krigsfolkets aflöning där 27 f.; ang. präster- skapets taxa där 31; ang. afvelsgårdarne och skatteinkomsterna där *ib*.; ang. räkenskaperna därifr. 43 f., 183 f.; ang. spannmålsförrådet där 54 f., 67, 75, 94; de ryska fångarne sk. föras dit 73 f., 79, 95; ang. det därifr. hemvändande

- krigsfolket 106, 109, 116, 124; rymlingar därifr. 114 f.; spannmål dit 129; ang. hemmansklyfningen där 165; penningar därifr. 180; förhandlingar med adeln och allmogen där 199; rustningar där 201, 218; uppboresredovisningen där 201 f.; underrättelser därifr. en tid saknade 216; omnämndt 7, 12, 33, 61, 70 f., 97, 107, 111, 130, 168, 179.
- Finström**, sn på Åland 146.
- Fiske** i Saltsjön 264; laxfiske i Kymmene älf 266 f.
- Fituna** i Sorunda sn, Sotholms hd, Södertörn, Johan Pedersson [Bååts] gd 279.
- Fleming, Herman**, hertig Johans br. t. 271.
- Fleming, Jakob**, dråpare, hertig Johans br. t. 267.
- Fleming, Joachim**, ang. hans förrymda tjänare 114 f.; ang. hans uppförande på ambassaden i Ryssland 135 f.
- Fleming** (-mming), **Lasse**, ang. borgläger f. hm 264; hertig Johans br. t. 267.
- Flisult** i Näsby sn, Östra hd, Smål., Krister Pedersson [Hjorts] gd 279.
- Fodring**, begäran om befrielse från 141; jfr **Kungsfodringen**; **Lagmansfodringen**.
- Fogdar**, ang. deras orättträdighet 43.
- Folke** i Alm 7.
- Fordell** (-deel), **Henrik** 268.
- Fordell** (-deel, För-), **Lasse**, fogde i Kemi, Io och Limingo snr 81; hertig Johans br. t. 266.
- Formulär** till fullmakt för ordinarieerna i stiftet 118.
- Frans**, hertig af Sachsen-Lauenburg 218; br. t. hm omnämndt 211.
- Frans** (-tz) **Larsson**, landbofogde i Vesilaks och Lempälä snr, hertig Johans br. t. 271.
- Fredrik** (-derick), hertig, dansk tronföljare, sedermera konung under namn af Fredrik II 208, 211 ff., 220, 274.
- Fredrik I**, konung af Danmark, afl., 209, 212 f.
- Fremmendeby**, se **Främby**.
- Friby** (Frij-), gd i Ulfsby sn, Satakunda 263.
- Främby** (Fremmende-), gd i Falu landsförs., Dalarne l.
- Frölunda**, sn i Askims hd, Vg. 62.
- Fullmakt** 3, 18, 110, 232, 240, 259 (2 st.), 260, 262, 266 (2 st.), 267, 268, 269; jfr **Formulär**; **Kollation**.
- Fürstenberg, Vilhelm von**, ordensmästare i Livland 277.
- Föglö** (-e), sn på Åland 146.
- Förläningsbref** 1, 23, 121, 132, 145, 161, 163, 194; hertig Johans 260; d:o omtaladt 42.
- Försäkran**, se **Revers**.

G.

- Gabriel N.**, hertig Johans br. t. 268.
- Gabriel Kristersson** (Christier-) [Oxenstjerna] till Mörby, rr. 84, 273, 279.
- Gadde** (Gad), **Peder** 40, 99.*
- Galen, Heinrich von**, ordensmästare i Livland, omtalad som död 277.
- Galle, Peder**, fogde på Venngarns gård, utv. kon. Eriks br. t. 233.
- Gamla Karleby**, sn i Finland, se **Kokkala**.
- Gammal**, se **Hans**.

- Gefle** (Gefle), stad i Gestrkland, qvittobr. f. borgmäst. och råd där 186; ö. br f. borgerskapet där 189.
- Gensvaret** på den danska krönikan 219 f.
- Gepfart, Ezechias** 172.
- Germund Svensson** [Somme], slottslofven på Kalmar slott, br. t. 58; d:o omnämndt 205; omnämnd 97, 124.
- Gestrkland** (Gestringe-), ordinarius där 110.
- Gilius Bössgjutare** 68, 83, 85.
- Gilius Löfsnidare** 234.
- Glia** (Glija), gd i Lofö sn, Färentuna hd, Uppl., n. m. ingående i Drottningholms kungsgd, dat.-ort 140—143; d:o för hertig Johans br. 268.
- Gotland** (Gullandh) 167 f.
- Gregers i Haga**, testamente efter honom 233.
- Greggböle**, se **Perno**.
- Grek**, se **Jakob**.
- Grip**, se **Birger Nilsson**.
- Gripen**, fartygsnamn 67.
- Gripsholm**, slott i Södermanl., dat.-ort 44 f., 56—92, 126 f., 157 ff.: d:o f. hertig Johans br. 269; krigsfolk förlagdt dit 9; omnämndt 36, 102, 172.
- Groningen**, stad och provins i Nederländerna 191.
- Grop, Tönnes** (Tonius, Tynnis), borgare i Stockholm, qvittobr. f. hm 33, 39.
- Gräfsnäs** (Greffnes) i Erska sn, Bjerke hd, Vg., hr Sten Eriksson [Leijonhufvuds] gd 187.
- Gudmund** (Gumm-) Nilsson, fullmakt f. hm 266.
- Guldsmed**, se **Anders; Filip; Olof**.
- Gulland**, se **Gotland**.
- Gunnar** (-er) Nilsson (Nie-), befallningsman, qvittobr. f. hm 132.
- Gustaf I**, ang. hans sjukdom 36; ang. hans testamente 41, 231; hans graf under arbete 234; utv. kon. Eriks br. t. 235 (2 st.); hertig Johans br. t. 252, 259 (2 st.), 260, 262, 263, 264, 269; br. t. hm fr. andra 272 ff.
- Gustaf (Göstaf) Olsson** [Stenbock], hr, till Torpa, ståthållare i Vg. och höfvidsman på Elfsborg, kons svärfader, qvittobr. f. hm 11, 22, ö. br. på jordbyte mellan K. Maj:t och hm 62; br. t. 29, 72, 108 noten, 109 noten, 116, 126, 133, 140, 158, 201, 205; br. fr. hm omnämndt 107; omnämnd 61 f.
- Gyllenstjerna**, se **Kristina** [Nilsdotter]; **Magdalena** [Eriksdotter].
- Gylta, Bengt**, till Pätorp, lagman i Vestergötl., br. t. 134, 207; omnämnd 205.
- Gylta, Jöran**, svensk agent i Tyskland 29, 82 f., 109; br. t. 207.
- Gårdsrätten** omnämnd 9.
- Gästning**, olaga, förbjuden 162.
- Görvel** (-väl) [Fadersdotter (Sparre)], hr Lage Brahes gemål 39 f.

II.

- Haak, Kristoffer**, i Köpenhamn (= »then karll i Danmarck») 126.
- Haapasalo** (Hapessal), by i Pedersöre sn, Södra Österbotten 80.
- Haga**, sn i Erlinghundra hd, Uppl. 233.
- Hageby**, gd i Badelunda sn, Siende hd, Vestmanl. [= del af Hagbyholm i den närbelägna Irsta sn?] 121.

- Halikko** (-liko), sn i Egentl. Finl. 146.
- Hallsberg** (Halzberge), sn i Kumla hd, Närke 7.
- Hallsjö** (Hallersjö), gd i Enåkers sn, Simtuna hd [n. m. Huddunge sn, Väla hd] i Uppl. 2.
- Halgved** (Haleqvi), gd i Funbo sn, Rasbo hd, Uppl. 77.
- Hammarby**, gd i Sicklaö kapellförs., Svartlösa hd, Södertörn 132.
- Hammarland** (Hammerlanddh), sn på Åland 146.
- Hand**, se **Knut Håkansson**.
- Handelstraktat** mellan Sverige och Ostfriesland 190.
- Hans Björnsson** (Björson) [Lejon], hertig Johans br. t. 262.
- Hans Ditmarsk** (Dijtmersk), qvittobr. f. hm 198.
- Hans Eriksson**, knekthöfvidsman, fullmakt f. hm 268.
- Hans Gammal** 111.
- Hans Juvelerare** (jubilerer) 68 f.
- Hans Nilsson** (Nie-) 74.
- Hans Pedersson** (Pä-), hr Gustaf Olsson [Stenbocks] tjänare 11.
- Hans Skotte** (Sch-), gåfvobref f. hm 262, 266.
- Hans Tomasson** (Tommes-), kon:s kamrerare [i Finl.] 22, 28, 48, 75, 79, 113, 143 ff., 182, 202 f., 268; donation f. hm 269; br. t. 31, 42, 54, 57, 183; hertig Johans ö. br. f. hm 250, 268; qvittobr. f. hm 110, 269; hertig Johans d:o 239, 241 (2 st.), 242 (2 st.), 251, 266, 269.
- Hans von Wismar**, brefdragare från Tyskl. 77.
- Hansestäderna** (hense-), ang. förhållandet till 50 ff.; skola sammanträda till hansedag 207.
- Hapessalby**, se **Haapasalo**.
- Hapsal** (Hopsall), stad och ort i Estland 167.
- Harpenista**, se **Niklas**.
- Hattula** (Hatu-), sn i Vestra Tavastland, fogden där, se **Jöran Stråbock**; klockare där, se **Magnus Andreæ**; kyrkoherden där, se hr **Matts** [Nilsson].
- Hauho**, sn i Östra Tavastland, fogde där, se **Kristoffer Mårtensson**.
- Hebbla** (Heble) [Siggesdotter (Sparre)], fru, Erik Flemings änka 114.
- Heda** (-e), sn i Lysings hd, Ög. 161.
- Hedemora** (Henemore), sn i Dalarne, ö. br. t. allmogen där 15.
- Helgeby**, se **Heljeby**.
- Helgå**, gd i Virmo sn, Egentl. Finland, dat.-ort f. hertig Johans br. 240 f.
- Heliga kors' prebende** i Vesterås 23.
- Heljeby** (Helge-), by i Munktorps sn, Snefringe hd, Vestmanl. 169.
- Helsing**, se **Martin**; **Nils**; **Peder**.
- Helsingfors** 259 f., 262 f., 267; borgare där omnämnda 258, 263; skolmästare där, se hr **Bertil Kristoffersson**.
- Helsingland** (-gelandt) 20; ordinaris där 110; fisket där 189; därstädes förlagda knektar 263; probermästare där 264; fogden i detta landskaps södra prosteri, se **Lars Joensson**.
- Hemming** (Hemingh) **Håkansson** i Sätterböl, qvittobr. f. hm 40.
- Henemore**, se **Hedemora**.
- Henrik N.**, hr, hertig Johans br. t. 270.
- Henrik** (Hindrich) **Andersson**, hertig Johans förläningsbref f. hm 260.
- Henrik** (-ch) **Bokbindare** (bockbinder), utv. kon. Eriks br. t. 233.

- Henrik (Hindrich) Claesson (Clas-)** [Horn till Kankas], krigsöfverste i Finland, hertig Johans br. t. 267, 269.
- Henrik (Hindrich) Clemetsson**, qvittobr. f. hm 268.
- Henrik (-drieh)**, guldskedare (goltscheidare) 47, 140.
- Henrik (Hindrick) Jakobsson (Jacobi)**, hr, sedermera rektor och kyrkoherde i Åbo, hertig Johans ö. br. f. hm 238 (jfr 265).
- Henrik Jönsson** 265.
- Henrik Knutsson**, bonde, ö. br. f. hm 261.
- Henrik von Köln (Cöln)**, byggmästare, hertig Johans br. t. 270.
- Henrik (Hindrich) Mikaelsson (Michilson)** i Loimijoki 267.
- Henrik (Händric) Månsson**, fogde i Bälunge hd, Uppl., qvittobr. f. hm 197.
- Henrik Mårtensson**, fogde på Hollola gd 180; hertig Johans br. t. 261.
- Henrik Olai [Karroi]**, hr, kyrkoherde i Virmo, kollationsbr. f. hm 270.
- Henrik Simonsson**, fogde på Svartsjö kungsgd, utv. kon. Eriks br. t. 233.
- Henrik (-drieh) Skräddare (skred-)** 143 f.
- Henrik (-drieh) Svärdfästeberedare**, rymd från Stockholm 235.
- Henrik Toffelmakare**, hertig Johans br. t. 265.
- Henrik Tomasson (Thomeszon)**, kammarskrifvare 43.
- Henrik Tysk**, fogde på Näsby och Raseborgs gårdar samt i Karis, Pojo och Tenala snr, hertig Johans br. t. 261, 263 (2 st.).
- Herrestäket (-stekett)** 85.
- Hessen**, landtgreffen af, se **Filip**.
- Hjorthufvud**, se **Peder Andersson**.
- Hof, K. Majrts**, där skola unga adelsmän fr. Vg. tjänstgöra 73.
- Hoffvenskäll**, se **Hogenskild**.
- Hofva**, sn i Vadsbo hd, Vg., ö. br. på dess friheter 161.
- Hogenskild (Hoffvenskäll)**, **Clemet**, afl. 170.
- Hogenskild**, se äfven **Anna [Clemetsdotter]**.
- Holland (Hå-)**, handtverkare därifr. 27; handeln med 126 f.; underrättelser sk. inhämtas därifr. 134.
- Hollola (-ele)**, sn och hd i Östra Tavastland, fogde där, se **Augustinus Matsson**; f. d. fogden där, se **Pelle Persson**; -gård, fogde där, se **Henrik Mårtensson**.
- Holländare**, handel med dem i Finl. 17, 74.
- Holmen**, gd i Kronobergs län 273.
- Holst, Jakob**, fogde på Norrby gd samt öfver arf- och egna gods i Bobergs hd och Godegårds län, ang. hans räkenskap 100 f.
- Holst, Marqvard (-qvar)**, fogde i Långhundra och Sjuhundra hd, Uppl., qvittobr. f. hm 57.
- Holst, Mats**, fogde på Haga kungsgd på Åland, hertig Johans br. t. 269.
- Holst, Tomas**, hertig Johans br. t. 268; pass f. hm *ib.*
- Holstein**, Lasse Jönssons stämplingar där 280.
- Hopsall**, se **Hapsal**.
- Horn, Joachim (Joch-)** 69, 84.
- Horn**, se äfven **Claes Kristersson**.
- Horsbrott** 264.
- Hospitalet (spetalen)** i Stockholm 132.
- Humpe, Håkan (Haken)** 59, 63, 65 f.
- Humpe, Karl** 58 f., 63, 65 ff.

- Hvena** (Hvenne), sn i Sevede hd, Smål., f. d. kyrkoherde där, se hr **Lars**.
Hvittis, sn i Öfre Satakunda 146.
Hyppinge, gd i Ö. Tollstads sn, Vifolka hd, Ög. 163.
Håkan Vestgöte (Västgi-) 260.
Håkan Värme, fogde i Enköping och kringliggande hd, utv. kon. Eriks br. t. 235.
Häradssäter (-edzsäter) [n. m. Herresäter] i Värna sn, Bankekinds hd, Ög., Axel Eriksson [Bjelkes] gd 279.
Häriøge, gd i Vesterhanninge sn, Sotholms hd, Södertörn, br. t. 10.
Hästesko, se **Jakob Henriksson**.
Höjentorp (Högne-), gd i Eggby sn, Valle hd, Vg. 2 f.
Hörningsholm i Mörkö sn, Hølebo hd, Södermanl., hr Svante Stures gd 177.

I.

- Inge Arvidsson** (Arffvildzson), fogde i Smål., afl. 173.
Ingå, sn i Vestra Nyland 146.
Isak (-ck) **Nilsson** (Nie-) [Banér] 180.
Ithis (Itima), sn i Östra Tavastland 180; kyrkoherden där, se hr **Eskil**.
Ivan IV Vasiljevitch, storfurste af Moskva 20, 34, 96, 136, 167.

J.

- Jakob** (-cop), byggmästare i Kalmar 214.
Jakob Grek (Greek), anvisning på betalning åt hm 265.
Jakob Hansson, fogde i Töfsala, Rimito och Korpo snr, hertig Johans br. t. 266.
Jakob Henriksson (Hinders-) [Hästesko] 166, 265; hertig Johans br. t. 260, 261, 262, 269 (2 st.)
Jakob Jönsson, probermästare, hertig Johans br. t. 264.
Jakob (Jac-) **Pommerenning** 101.
Janakkala (-ckala), sn i Vestra Tavastland, fogden där, se **Jöran Stråbock**.
Jeneköping, se **Jönköping**.
Jens, se **Jöns**.
Jerle, se **Järla**.
Jesper Målare 269.
Joen, se **Johan**.
Johan, hertig af Finland, kons andre son, br. t. 17, 19, 27, 41, 73, 114, 135, 166, 182, 198, 201, 216; förläningsbr. f. hm 145; d:o omnämndt 269; hans motförsäkran 242 ff., 269; ö. br. f. hm på vapen och sköldemärke 155; ang. hans melankoli 41 f.; återvunnit sin hälsa 252; br. från hm 236—271; omnämnd 43, 48, 71, 94 f.; hans tjänare omnämnd 179.
Johan, greve af Ostfriesland 125.
Johan (Joen) i Blankvik 53.
Johan (Jonn) **Amundsson**, f. d. fogde på Ume gd, qvittobr. f. hm 188.
Johan (Joen) **Andersson** i Ulfsmåla 173 ff.
Johan (Joen) **Larsson**, fogde i Salo, Karleby och Pedersöre snr samt på Pinnonäs gd, hertig Johans br. t. 259; omnämnd 266.

- Johan Olofsson**, landbofogde i Hattula, Hanho och Hollola hd, hertig Johans br. t. 270.
- Johan Pedersson** [Bååt] till Fituna 279.
- Johan** (Joen) **Tolgsson** 44.
- Johan** (Joen) **Torkelsson**, fogde på Højentorps gd och i Valle hd samt öfver Vernamo klosterns landbor, br. t. 2.
- Johan** (Joen) **Trulsson**, hertig Johans br. t. 263, 266.
- Johan** [Turesson (Tre rosor)], hr., af. 53.
- Jomala** (Jumale), sn på Åland 146.
- Jordbyte** 1, 62.
- Josef** (-ph) **Arvidsson** (Arffveds-), borgare i Stockholm, qvittobr. f. hm 271.
- Jost Småpeper**, utv. kon. Eriks ö. br. f. hm 235; omnämnd 270.
- Judisk läkare** 171 f.
- Julita** (-eta), gd och sn i Oppunda hd, Södermanl., br. dit 10.
- Jumale**, se **Jomala**.
- Jus patronatus** till Ösel 168.
- Juvelerare** (jubilerer), se **Hans**.
- Jämtland** (Jempte-), ordinarius där 110; ö. br. t. allmogen där 24; ang. gränshandeln där 25.
- Järle** (Jerle), gd i Sicklaö kapellförs., Svartlösa hd, Södertörn 132.
- Jääskis** (Jäskis, Je-), sn i Södra Karelen 48, 266.
- Jönköping** (Jele-), stad i Smäl., br. t. borgmäst. och råd där 69.
- Jöns Bosson**, fogde på Orreholmen samt i Vartofta och Gäsene hd m. m., qvittobr. f. hm 184.
- Jöns Henriksson** (Hindrich-) 268.
- Jöns Ingemundsson**, pass f. hm 263.
- Jöns Jonsson** i Kilsbyn 44.
- Jöns Knutsson** [Kurck], hertig Johans br. t. 260, 263; stämning på [dens?] 265.
- Jöns Laurentii** (-cii) [Torsth], hr, kyrkoherde i Vesilaks, ö. br. f. hm 134.
- Jöns, Lille**, borgare i Stockholm, qvittobr. f. hm 271.
- Jöns Magui**, hr, kaplan i Nonsis sn, ang. hans underhåll 251 f.
- Jöns Nilsson**, pass f. hm 268.
- Jöns** (Jens) [Olsson], hr, kyrkoherde i [Vestra] Vingåker 45.
- Jöns Pedersson** på Risholm, häradshöfding i Dalarne, förläningsbr. f. hm 1.
- Jöns Tilesson**, dansk befallningsman i Jämtland, br. t. 25.
- Jönåker**, se **Enåker**.
- Jöran Gregersson**, pass f. hm 262.
- Jöran** (Jörn) **Hansson**, slotsskrifvare på Viborg 48 f.
- Jöran Henriksson** (Hindrichson), landbofogde i Kumo, Hvittis, Loimijoki och Kjulo snr, hertig Johans br. t. 264, 268, 270.
- Jöran Jönsson**, fogde på Näs gård samt i Kimito, Bjerno, Uskela och Halikko snr, hert. Johans br. t. 259, 260, 263, 266, 269, 270 (2 st.); ang. [dens:s?] underhåll 270.
- Jöran Knutsson**, pass f. hm 263.
- Jöran Månsson**, fogde i Borgå län, hertig Johans fullmakt f. hm 259; d:o br. t. *ib.*, [t. dens.?] 266; pass f. [dens.?] 260; [dens.?] omnämnd 265.
- Jöran Nilsson**, hertig Johans br. t. 264.
- Jöran Seelandsfarare**, hertig Johans br. t. 260, 262.

- Jöran** (Jörn) **Sekreterare** 46 f.
Jöran Stråbock (-oock, buck), fogde i Hattula, Janakkala och Vånå snr 180; hertig Johans br. t. 264.
Jöran Trulsson, knekthöfvidsman 259, 267; hertig Johans br. t. 266.
Jöran van Borg, fogde på Mustela gård samt i Akkas, Tammela, Somero och Kalvola snr 180.
Jöran von Nürnberg (Norenbärgh), profoss (?) 197.
Jösse, Lille, en af anförarne i Dackefejden, afl. 63.

K.

- Kackele**, se **Kokkala**.
Kalliala (-ola) [= Tyrvis], sn i Öfre Satakunda 146.
Kalmar (Calmarne), slott och stad i Smål. 39, 59, 191, 214, 226; br. t. borgmästare och råd där 204; slottslofven där, se **Germund Svensson** [Somme]; -län, mönstring där 124; förlänt åt utvald konung Erik 194, 228 ff.; hans rusttjänst där 201, 230.
Kangasala (Kange-), sn i Öfre Satakunda 146.
Kapellgäll (Capellegiäld) [i Kjulo; jfr Leinberg, Finlands territoriala församlingars namn, 2:a uppl. (1906), s. 38] 262.
Karelen (Ca-), landskap i Finland, bönder därifr. sk. flyttas längre in i landet 130.
Karin, hustru, på Djupadal, Jon Bagges änka 160.
Karis (Ch-), sn i Vestra Nyland 146.
Karislojo (Charislojo), sn i Vestra Nyland 146.
Karkku (Öfre Sastamala), sn i Öfre Satakunda 146.
Karl (Carl) **Pedersson** i Kryklinge 234.
Karlsborg (Kars-), slott i Bro sn, Stångenäs hd, Bohuslän 176.
Karroi, se **Henrik Olai**.
Kart (-tt), **Peder**, till Snärten, ståthållare i Stockholm 69; br. t. 82; utv. kon. Eriks br. t. 234; hertig Johans br. t. 260 (2 st.).
Karvinen (Karuin), **Olof Pedersson** 236.
Kastelholm (Ca-), slott på Åland 261.
Katarina (Catharina) [Gustafsdotter (Stenbock)], drottning, kon:s tredje gemål 231, 253; hertig Johans br. t. 259.
Katarina, prinsessa, kon:s dotter, om hennes sjukdom 172.
Katarina, änkehertiginna af Sachsen-Lauenburg, f. prinsessa af Braunschweig, kon:s svärmoder, utv. kon. Eriks mormoder, br. fr. henne omnämndt 77; utv. kon. Eriks br. t. henne 223.
Kaukjärvi (Kauckiärvi), gd i Eurepää sn, Södra Karelen 130.
Kemi, sn i Finland, kyrkoherden där, se hr **Eskil Andrew** [Ruuth].
Kersö (Kiersiöö), antagl. ö, tillhörande Lofö sn, Färentuna hd, Uppl., dat.-ort för hertig Johans br. 268.
Kiiffvenäbben, se **Kivinebb**.
Kil (-ll), sn och by i [Kils? eller Visnums?] hd, Värml. 44 f.
Kimito (-mittä, Kijmmele!), sn i Egentl. Finl. 146, 237, 255, 259; fogde där, se **Jöran Jönsson**; kyrkoherden där, se hr **Peder Ragvaldi**.

- Kinne** (Kijnne), nd i Vg. 60.
- Kirstin**, änka efter Nils Andersson i Hallsjö 2.
- Kirstin** (Kijr-), Olof Guldsmeds hustru i Skara 185 f.
- Kirurg**, se **Bartt, Philippus de**.
- Kisko**, sn i Vestra Nyland 146.
- Kivinebb** (Kiiffvenäbben), sn och fäste i S. Karelen, afvelsgård där 129.
- Kjulo** (-la, Tiula?), sn i Nedre Satakunda 146, 267; jfr **Kapellgäll**.
- Kleven** (Clöffvenn), **Mats von**, fogde på Ulfby gd i Satakunda nedre hd 110.
- Klingensten, Markus** (-cus), fullmakt f. hm 3; utvald kon. Eriks d:o 232.
- Klockare** (clockkär), ang. spannmålsutdelning åt dem i Nyslotts län 255.
- Klädskrifvare**, se **Rasmus**.
- Knut Eskilsson** [Banér], afl. 53 f.
- Knut Henriksson** (Hinner-), borgare i Åbo, skyddsbr. f. hm 260.
- Knut** (-tt) **Håkansson** [Hand], fogde i Sunnerbo hd 141 f., 158 f.
- Knut** [Johansson], M., domprost i Åbo, hertig Johans ö. br. f. hm 237.
- Kock, Hans**, tysk köpsven 85, 94.
- Kock** (-ch), **Henning I. Henrik**, hertig Johans tjänare, utsänd till Livland 254; pass f. hm 269.
- Koivisto**, gd [i Bjerno sn?] 260, 263.
- Kokkala** (Kackele) [= Gamla Karleby?] 129.
- Kolk** (-cken), gods i Estland (i Lijfflandh) 167; uppgiften, att det tidigare »lydt under Gotland», är riktig så till vida, som Roma kloster en tid varit dess egare.
- Kollationsbref** (col-) f. präst 254, 260, 270.
- Konungsräfvt** i Vg. 205.
- Kop, Johan**, doktor, kon:s läkare 69, 171 f.
- Kopparberget** 1.
- Kopparstreck**, nyupptäckt i Savolaks 256.
- Kornskrifvare**, se **Sven**.
- Korp, Anders**, fogde i Helsingfors, hertig Johans br. t. 259, 262, 263, 264 (3 st.), 265, 266, 267, 270 (2 st.); omnämnd 262.
- Korpo** (Kår-), sn i Egenti. Finl. 146.
- Kort Sägare** 205.
- Krabbe, Erik**, danskt sändebud till hertigen af Preussen 276.
- Kraft** (-fftt, Cr-), **Hans**, knekthöfvidsman 116, 122; br. t. 164.
- Krake, Jakob**, spejare, hertig Johans br. t. 261.
- Kreditiv** 260; f. sändebud 178, 227.
- Krigsartiklar** för landsknektar 281; för värfvade ryttare 287.
- Krister** (Christier) **Pedersson** (Pä-) [Hjort] till Flishult 279.
- Kristiern** (Chr-) **II**, f. d. konung af Danmark 209 f., 212, 217, 220; hans arvingar omnämnda 209, 216.
- Kristiern III**, konung af Danmark, br. t. 63, 173; br. t. hm omnämndt 59 (jfr s. 211 noten); br. fr. hm omnämndt 208 (jfr s. 211 noten); omnämnd 200, 212, 219, 274, 276.
- Kristiern** (Chr-) **Johansson** (-sen) [Vasa], afl. 53.
- Kristiern** (Chr-) **Larsson**, hertig Johans tjänare 182 f.; qvittobr. f. hm 179.
- Kristiern** (Chr-) **Pedersson**, utv. kon. Eriks br. t. 233.
- Kristiern** (Chr-) **Söffrinsson**, kammarskrifvare 16 f.

- Kristina** (Chr-) [Nilsdotter (Gyllenstierna)], fru, änka efter Sten Sture d. y. och Johan Turesson [Tre rosor], konungens moders halfsyster, br. t. 53.
- Kristoffer** (Cristoff), hertig af Mecklenburg, ärkebiskopens af Riga koadjutor 276 f.
- Kristoffer** (Chr-), hr, kyrkoherde i Sollefteå, afl., testamentssilfver efter hm 179.
- Kristoffer** (Christopher) **Jöransson**, fogde i Borgå och Perno snr, hertig Johans br. t. 263, 264, 265 (2 st.), 270 (2 st.).
- Kristoffer** (Chr-) **Mikaelsson** (Michels-), fogde på Sariala gård samt i Lampis, Hauho och Tuulois snr 180.
- Kristoffer** (Chr-) **Olsson**, slottsskrifvare på Viborgs slott 202.
- Kronoberg** (Crone-), slott i Smål. 214; dat.-ort f. Nils Birgerssons br. t. K. M:t 272—275; -s län, förlänt åt utvald konung Erik 194, 228 ff.; hans rust-tjänst där 201, 230; fogde där, se **Nils Birgersson** [Rosenqvist]; skrifvare där, se **Måns**.
- Krumpe, Otto**, hr, danskt sändebud till hertigen af Preussen 276.
- Kruse, Sigvard** 28.
- Kruse** (Krusse) [Smäsven?] 239.
- Kröckling** (Kryklinge), by i Bälinge sn och härad, Uppl. 234.
- Krönika**, den danska, bör bemötas med ett gensvar 220.
- Kullatorp** i Medelplana sn, Kinne hd, Vg., Olof Pedersson [Örnfots] gd 135.
- Kumla** (-ble), sn och hd i Närke 7.
- Kumlinge** (-ghe), sn på Åland 146.
- Kumo** (-må), sn i Nedre Satakunda 146.
- Kumogård** (Cummo-, Cume-, Cune-) i Kumo sn 264; -s län 131, 240; förlänt åt hertig Johan 145 f., 155, 243; laxfiske där 266 f.
- Kungsberg** (Konungzberga), gd i Fogdö sn, Åkers hd, Södermanl., br. dit 10; dat.-ort 164—166.
- Kungsfodringen** (konungz-) får ej lösas med penningar 98; skall betalas med smör 123.
- Kungsör**, se **Ulfsund**.
- Kurek**, se **Jöns Knutsson**.
- Kurt** (Cordt, Kort) von **Ulm** (Ulmen), proviantmästare vid Alarumplatsen; hertig Johans fullmakt f. hm 259; dens:s br. t. 264.
- Kusmin** (Kusminsson, Cosmusson, Kusmias socknl), **Michita** (Michele), rysk fången brefdragare 74, 79.
- Kymmene**, gd och sn i Östra Nyland, fogden där, se **Olof Jakobsson**; -älf, laxfiske där 266.
- Kyrkoinventarier** 13.
- Kyrkslätt** (Kyrke-), sn i Vestra Nyland 146.
- Kyro**, se **Storkyro**; **Tavastkyro**.
- Käggelholm** (Kegle-), gd i Ödeby sn, Glanshammars hd, Närke, br. dit 10.
- Köln**, se **Henrik von Köln**.
- Köpenhamn** (Kiöpnehaffn), Danmarks hufvudstad, mottagningsort för ett kons br. 67 noten; herredag beslutet där 274.
- Köre**, se **Storkyro**.

L.

- Lagmansfodring** aflöses med ållonfläsk 46.
- Lampis**, sn i Östra Tavastland, fogde där, se **Kristoffer Mikaelsson**.

- Landsköp**, förbud mot 257 (jfr 270).
- Lappo** (-pis), sn i Södra Österbotten 146.
- Lapvesi** (-vessij), sn och hd i Södra Savolaks 48; fogden där, se **Peder Skrifvare**.
- Lars**, hr, f. d. kyrkoherde i Hvena, afl., testamente efter hm 188.
- Lars** (Lasse) i Nyckelhult 7.
- Lars** (Lasse) **Andersson**, fogde [i Finland] 202.
- Lars** (Lasse) **Bengtsson** (Beyntszon), fodermarsk i Vg., qvittobr. f. hm 184.
- Lars** (Lasse) **Bertilsson**, kammarskrifvare 43.
- Lars Dalbo**, fogde i Nardinghundra och Lyhundra hd, utv. kon. Eriks br. t. 233.
- Lars** (Lasse) **Joensson**, fogde i Helsinglands södra prosteri, qvittobr. f. hm 123.
- Lars Johannis**, hr 185.
- Lars** (Lasse) **Jönsson**, fogde [obest. hvilken af de två i Finl.; jfr reg. till D. 26], hertig Johans br. t. 258, 259 (3 st.).
- Lars** (Lasse) **Jönsson**, f. d. fogde på Mustiala gd 180; [dens.?] 260.
- Lars** (Lasse) **Jönsson** i Brånsta 7.
- Lars** (Lasse) **Jönsson** [Tre strålar] till Vallsnäs 140 ff., 158 f.; löftesskrift f. hm 279.
- Lars** (Lasse) **Knutsson** 39 f.; qvittobr. f. hm 160.
- Lars** (Lasse) **Knutsson** [i Finland], hertig Johans br. t. 264.
- Lars** (Lasse) **Larsson**, hertig Johans br. t. 268.
- Lars** (Lasse) **Matsson** (Madz-), fogde på Helgä gård samt i Virmo, Vehmo och Nouis snr, hertig Johans br. t. 251, 265, 266, 268.
- Lars** (Lasse) **Matsson** (Mads-), vice häradshöfding i Vilske hd 135.
- Lars** (Lasse) **Mikaelsson** (Michills-), kammarskrifvare 202.
- Lars** (Lasse) **Mårtensson**, hertig Johans br. t. 261.
- Lars** (Lasse) **Nilsson**, Ture Pedersson [Bjelkes] tjänare 236 noten.
- Lars** (Lasse) **Olsson**, br. t. 72.
- Lars** (Lasse) **Pedersson** (Pä-), knekthöfvidsman, fodermarsk, 159, 272; hertig Johans br. t. [dens.?] 261 (2 st.); ö. br. f. hm *ib.*; får begifva sig till Sverige 263.
- Lars** (Lasse) **Persson** (Pedhers-), fogde på Ekolsund, utv. kon. Eriks br. t. 233.
- Lars** (Lasse) **Persson**, f. d. fogde på Ekolsund, afl., hans änka, se **Elin**.
- Lars Pryss** (Prys) 18, 74.
- Lars Sigge-son** 233.
- Lars Torstensson**, dråpare 270.
- Lars** (Lasse) **Tullskrifvare**, se **Tullskrifvare**.
- Lars Turesson** [Tre rosor] till Penningby 175 f.
- Lars**, se äfven **Laurentius**.
- Lasse**, se **Lars**.
- Lauenburg** (Lowenborg), hertigen af, se **Frans**; änkehertiginnan af, se **Katarina**.
- Laurentius** (Lars) **Petri**, ärkebiskop i Uppsala, br. t. 221.
- Laxfiske** 266.
- Leckö**, se **Läckö**.
- Leijonhufvud**, se **Margareta** [Eriksdotter]; **Sten** [Eriksson].
- Lejdebrief** 261, 264, 268.

- Lejon**, se **Hans Björnsson**.
Lemland (Limmerlandh), sn på Åland 146.
Lemmis (?), ortnamn [i Finland] 265.
Lemo, sn i Egentl. Finl. 146.
Lempälä (-pele), sn i Öfre Satakunda 146.
Lennart (Lenart, Lenhartt) **Silfköpare** (sölfköpere), qvittobr. f. hm 46, 84.
Letala, sn i Egentl. Finl. 146, 237.
Lidköping (Lijde-), stad i Vg. 14; br. t. borgmäst. och råd där 60.
Lille Jösse, se **Jösse**.
Lindorm Pedersson (Pädh-) [Ulf sax], pass f. hm 234.
Linköping, stad och kungsgd i Ög., br. dit 11; -s stift, ang. spannmålsförrådet där 101.
Litthauen 276.
Livland (Lijff-), underrättelser därifr. böra inhämtas 28, 34, 49, 70 f., 74, 167, 182, 216, 253, 267; meddelande ang. förhållandena där 275 ff.; spannmålen där ställer sig dyr 55, 129; oroligheter där med polackarne 55, 115, 117, 166 f.; rymlingar dit 114 f.; dess förhållande till Ryssland 139, 167; svenska lotsar få ej betjäna ryssar dit 269.
Livländare, se **Simon**.
Lockebäck, se **Läckabäck**.
Loimijoki (Loimeräki!), sn i Öfre Satakunda 146, 267.
Lojo, sn i Vestra Nyland 146.
Lola, gd (i Sagu sn?) 260.
Lom, **Hans**, borgare i Skara 185.
London (Lunden), stad i England 133.
Lowenborg, se **Lauenburg**.
Lukas, skolmästare i Viborg, ang. hans underhåll 263.
Lundby, by i Munktorps sn, Snefringe hd, Vestmanl. 169.
Lundo (Lundh,-da), sn i Egentl. Finl. 146, 237; kyrkoherden där, se hr **Sigfrid Martini**.
Lüneburg (Luneborgh) 218.
Lybeck 276; angående förhållandet till 50 ff.; ang. dess tillförsel till Sverige 82, 85; Jöran Gyltas sympatier för 109; dess förhållande till Livland och ryssarna 277.
Lyckå, slott i Lyckeby sn, Östra hd, Blekinge 215.
Lydeke (-dich) **Påfvelsson**, fogde på Laxepoja gård samt i Lojo, Vichtis och Loppis snr, hertig Johans br. t. 263, 264.
Lystad, sn i Vadsbo hd, Vg., ö. br. på dess friheter 161.
Lysing (Lyss-), hd i Ög. 161; fogde där, se **Arvid Nilsson**.
Läckabäck (Locke-), by i Unnaryds sn, Vestbo hd, Smål. 140.
Långhundra, hd i Uppl., fogde där, se **Holst, Marqvard**.
Läckö (Le-, Läckie), slott i Källandsö sn, Källands hd, Vg., 60; -län, ang. frihet från oxtaxan där 177.
Läkare, judisk 171 f.; se äfven **Kop, Johan**.
Löfånger (Löff-), sn i Vesterbotten 219; f. d. fogden där, se **Nils Håkansson**.
Löse (Lösse) **gallionen**, fartygsnamn 67.

M.

Maderö, se **Medorden**.

Magdalena (Madelin) [Eriksdotter (Gyllenstjerna)], fru [hr Ture Trolles änka] 274.

Magnus, prins, kon:s tredje son, hans br. 34, 271.

Magnus Andreæ, klockare i Hattula sn, ö. br. f. hm 260.

Malma, gd, n. m. by i Bondkyrka sn, Ulleråkers hd, Uppl. 49.

Mandat, danskt, ang. fri handel mellan grannrikena Danmark-Norge och Sverige omnämndt 25.

Mandråp 59, 66, 260 f., 267, 270, 272.

Margareta [Eriksdotter (Leijonhufvud)], drottning, kon:s andra gemål, afl. 33.

Maria, drottning af England, br. t. henne omnämndt 133; kreditiv f. sändebud t. henne 178.

Mariæ Magdalenæ prebende i Vesterås 23.

Markus Andersson 270.

Martin (Märten) **Helsing**, M., sekreterare, sändebud till Ostfriesland och England, utv. kon. Eriks br. t. hm omnämndt 76; omnämnd 93, 133, 211.

Masku (-scho), sn i Egenti. Finl. 146, 237.

Matematiker, se **Bartt, Philippus de**.

Mats i Tibble, länsman i Siende hd, förläningsbr. f. hm 121.

Mats (-dz) **Knutsson** [Creutz] till Sarvlax, skyddsbr. f. hm 172.

Mats Larsson 263.

Mats (Maass) [Nilsson], hr, kyrkoherde i Hattula 265.

Mats Nilsson, knekt 259; pass f. [dens.?] 261.

Mats (-ttz) **Olsson**, fogde i Trögds hd, br. t. 160.

Mats (-ttz) **Pedersson** (Pä-), afl. 169 f.

Mats Sigfridsson, fogde i Borgå m. fl. snr 75.

Mats Staffansson, gårdsfogde vid Yxepå, hertig Johans br. t. 270.

Mats Viborg (Vij-), styrman 75.

Mauritz, hr Birger Nilsson [Grips] tjänare 125.

Medelpad (-da), ordinarius där 110; ang. kyrkospannen där 24.

Medorden (?), ö i Elfkarleby sn, Uppl. [= Maderö?] 233.

Meissen (Mijssen), markgrefskap i Sachsen 218.

Mecklenburg (Mecklnburgk), hertigen af, se **Kristoffer**.

Michita Cosmusson, se **Kusmin**.

Mikael (Michil), M., afl., skyddsbr. f. hans änka 267.

Mikael (-chell) **Andersson**, rysstolk, förläningsbr. f. hm 23.

Mikael (Michill) **Nilsson** 260.

Mikael (Michil) **Ålänning** (-lenninge), pass f. hm 260.

Mikael (Michil) **Östgöte**, fullmakt f. hm 266.

Mjöhund, se **Bertil Jöransson**.

Mjöltråg, se **Peder**.

Mo, hd i Smål. 187.

Mornai, Charles de, legat till Polen 235.

Moses, by i Kumla sn och hd, Närke 7.

Moskva (Muskoven), Rysslands hufvudstad 70.

Motala (-le), kungsgd i Ög. 101; br. t. 10.

- Müller, Lazarus**, sändebud till Tyskland 224.
Munktorp (-katorp), sn i Snefringe hd, Vestmanl., kyrkoherde där, se hr **Videkind** [Larsson].
Murila (-riala), sn i Söderfinland [jfr Reg. t. D. 26] 265.
Murmästare, se **Olof**.
Muskoven, se **Moskva**; **Muskoviten**, se **Ryssarne**.
Mustiala, kungsgd i Portas sn i Vestra Tavastland, f. d. fogden där, se **Lasse Jönsson**.
Mutor 128.
Myllykylä (-le), gd [i Virmo sn?] 236 noten.
Myntet i Åbo 21, 32, 42 f., 57 f., 203, 241; i Stockholm 43, 202 f.
Myntmästare, falsk 266.
Myntordning 58.
Myntskrifvare (mynteschriffvare), se **Mårten**.
Mälajord, gd [n. m. by] i Dädesjö sn, Uppvidinge hd, Smål. 272.
Målare, se **Claes**; **Jesper**.
Måns (Mo-), skrifvare på Kronoberg 274.
Måns [Håkansson] **Skrifvare**, fogde i Valkebo hd, qvittobr. f. hm 29.
Måns Jönsson 180.
Måns Jönsson, pass f. hm 259.
Måns Jönsson, tullskrifvare i Öregrund, qvittobr. f. hm 50.
Måns Pedersson (Pä-) i Å, afl., testamentssilfver efter hm 123.
Måns Persson (Peders-) [Stjerna] till Eskilstorp, fodermarsk 141.
Måns Skrifvare, kon:s köpman i Elfsborg, qvittobr. f. hm 26; jfr **Måns** [Håkansson].
Måns Stålbågesmed (-bogasmed), köpebr. f. hm 262.
Mårten (Mortenn) **Myntskrifvare** 241.
Mårten, se äfven **Martin Helsing**.
Mälaren, öfversvämning där 82; qvarnbyggnad vid 126.
Märtellax, se **Mästlaks**.
Mästlaks (Märtelax), gd i Pernå sn, Östra Nyland, egarne däraf [»Märtelaxar»] 173.
Mörby i Fasterna sn, Sjuhundra hd, Uppl., hr Gabriel Kristersson [Oxenstjernas] gd 279.
Möre, Norra och Södra, hd i Smål., br. t. allmogen där 46.

N.

- Nagu**, sn i Egentl. Finl. 146.
Nason 234.
Natt och dag, se **Erik Månsson**.
Nerpes (Närpis), sn i Södra Österbotten 146.
Neuenhaus (Newenhausen), mottagningsort för ett till änkeherdiginnan **Katarina** af Sachsen ställdt br. 227 noten; dat.-ort för ett hennes br. t. utvald kon. Erik 223.
Nichin, se **Nikkinen**.
Nicolaus (Niells) **Olavi** [Helsingius], M., kyrkoh. i Gefle, ordinarius i Norrland, fullmakt f. hm 110.

- Niger**, se **Peder Andreæ**.
- Nikkinen** (Nichin), **Olof Nilsson** 236.
- Niklas** (Nic-) **Harpenista** (-e) 109.
- Nils N.**, fogde, hertig Johans br. t. 269.
- Nils Andersson** i Hallsjö, hans änka 1 f.
- Nils Birgersson** (-geson), fogde på Ulfby gård samt i Eura, Euraåminne, Ulfby, Nerpes och Kjulo snr, fullmakt f. hm att vara uppbördsman i [Kjulo] Kapellgäll 262; hertig Johans br. t. [dens.?] 265, 266, 267; omnämnd 270.
- Nils Birgersson** (Bergesson) [Rosenqvist], fogde på Kronobergs slott, qvittobr. f. hm 41, 157; br. t. 211; hans br. t. K. Mt 272; omnämnd 159, 174 f., 200.
- Nils Björnsson**, fogde på Kiala gård, hertig Johans br. t. 261.
- Nils Eriksson** (Erichson), [fogde på Gregersby gd?], hertig Johans br. t. 269.
- Nils Eskilsson** [Banér], afl. 54.
- Nils Helsing** 12.
- Nils Håkansson**, f. d. fogde i Skellefteå och Löfångers snr i Vesterbotten, qvittobr. f. hm 219.
- Nils Ingesson**, landbofogde i Öfre Satakunda, hertig Johans br. t. 270.
- Nils Jespersson**, fogde på Rune gård samt i Piike, Nagu och Pargas snr, hertig Johans br. t. 262, 265, 271.
- Nils** (Nic-) **Jonsson** (Joenszon) i Boatorp 134.
- Nils Knutsson**, ordinarius i Växjö 214.
- Nils Larsson** i Berg 128.
- Nils Larsson** i Skyttebolet, ö. br. f. hm 261.
- Nils** (Nillis) **Månsson**, fogde på Nyby gård samt i Pemar, Sagu, Lundo och S. Mårtens snr, hertig Johans br. t. 256, 264, 267, 271.
- Nils Olavi**, se **Nicolaus**.
- Nils Olsson**, knekthöfvidsman 69.
- Nils Persson** (Pärson) [Silfversparre?], knekthöfvidsman 261; hertig Johans br. t. 263.
- Nils Svantesson** [Sture?] 143.
- Nils Tapetsriväfvare** (tappesier-) 233.
- Nils Tuleson**, fogde i Arboga, br. t. 126; utv. kon. Eriks br. t. 235.
- Nogårdt**, se **Novgorod**.
- Nondal**, se **Nådendal**.
- Nordsjön** (Vestersjön), kaperier där 133.
- Norenbärgh**, se **Jöran von Nürnberg**.
- Norge** (-rige), rymmare dit 64; mandat om fri handel med Sverige där 25; ifrågasatt öfverenskomst med detta land ang. varuutförseln 127; skeppsbrott på kusten af 176; ang. dess vapen 200.
- Norråla**, sn i Helsingl. 123.
- Norrby** (Norby) [Kungs-], gd i Brunneby sn, Bobergs hd, Ög., br. dit 10; fogde där, se **Holst, Jakob**.
- Norrköping** (Nör-), stad i Ög. 101; br. dit 10.
- Norrland** (Norlanden), ordinarius där tillsatt 110.
- Norsholm**, gd i Kimstads sn, Memmings hd, Ög., br. dit 10.
- Nousis**, sn i Egentl. Finl. 146; kaplan där, se hr **Jöns Magni**.
- Novgorod** (Nogårdt, Nougård) 70, 79; ryske ståthållaren där 20, 259.
- Nummis**, sn i Egentl. Finl. 146.

- Nyby** (Nye-), gd [n. m. by] i Sparrsätra sn, Åsunda hd, Uppl. 2.
Nyby, sn i Egentl. Finl. 146.
Nyckelhult (Nyclehultt), by i Kumla [n. m. Lerbäcks] sn, Kumla hd, Närke 7.
Nykyrka, sn i Egentl. Finl. 146, 237.
Nyköping (Ni-), stad och slott i Södermanl. 191; br. dit 10; ang. där förlagda knektar 11.
Nyland, landskap i Finl. 17 f., 33; folk därifr. sk. bosätta sig vid gränsen 130.
Nylänning, se **Olof**.
Nyslott, stad och slott i Savolaks, ang. ifrågasatt ombyte af slottslofven där 254 f.; -s län, ang. länsmännens uppbörd och klockarnes underhåll där 255; förbud mot landsköp där 257 f.
Nådendal (Nondal), kloster i Egentl. Finland, abbedissan där omnämnd 266.
Närke (Ne-, ricke), remissionsbref för allmogen där 7; omnämndt 40 f.
Närpis, se **Nerpes**.

0.

- Oddetorp**, gdsnamn 44.
Oe, Märten von der, diplomatisk agent 115.
Offrabominne, se **Euraåminne**.
Olaus (Oluff) [Magni l. Magnus], äfven kallad **Svinfot**, M., titulär ärkebiskop af Uppsala 125.
Oldenburg (-borgh), grefve af, se **Anton**.
Olof (-ff), hr, hertig Johans br. t. 264.
Olof (-uff), hr, sacellan åt hr Henrik Jakobsson 238.
Olof N., hertig Johans br. t. 264.
Olof (-uff) **Andersson**, kon:s kamrerare, 44, 83 f., 99, 107, 166, 202; br. t. 100, 143.
Olof (-uff) **Guldsmed** (gulsmedt), hans hustru, se **Kirstin**.
Olof Henriksson, fogde på Uppsala gd 233; utv. kon Eriks br. t. 234.
Olof Hermansson, tullskrifvare och köpman i Söderköping, qvittobr. f. hm 13.
Olof (-ff) **Jakobsson** (Jac-), fogde på Kymmene gd 180.
Olof (-uff) **Knutsson**, silfskrifvare 180; qvittobr. f. hm 47, 139.
Olof Kristofferson (Christophers-) 265.
Olof (-uff) **Larsson**, sekreterare 96.
Olof (-off, -uff) **Murmästare** 76 f.
Olof Nilsson, pass f. hm 260.
Olof Nilsson, se äfven **Nikkinen**.
Olof Nylänning (-ge), pass f. hm 262; omnämnd 266.
Olof Olsson i Saloby 80.
Olof (-uff) **Pedersson** (Pä-) [Örnfot] till Kullatorp, lagman i Vestergötl., br. t. 134, 207; omnämnd 205.
Olof Pedersson, se **Karvinen**.
Olof Ragvaldsson i Heljeby, kyrkovård i Munktorps sn 169.
Olof (-uff) **Simonsson** (Simes-), br. t. 72.
Olof Vestgöte, ridfogde i Vesterås stift, qvittobr. f. hm 16.
Olof Ångerman (An-), pass f. hm 267.
Olof, se äfven **Olaus**.

- Olofsmässa** = 29 juli.
Ordinari i stiftet, formulär till fullmakt för dem 118; br. t. samtliga 222.
Ordning för rytteriets utspisning 10; för räkningskapers förande 44, 100; för myntningen 57 f.
Orgahytta i Vånga sn, Memmings hd, Ög. 4.
Oriam Sigfridsson 270.
Orivesi (Ähri-), sn i Öfre Satakunda 146.
Orreholmen, gd i Skärstorps sn, Vartofta hd, Vg., fogden där, se **Jöns Bosson**.
Osby (Oos-), gd i Allbo hd [= Oby i Blädinge sn?] 274.
Ostfriesland, handelstraktat med 190 ff.; grefven af, se **Johan**; grefvinnan af, se **Anna**.
Oviken (Ovijk), sn i Jämtland, kyrkoherden där, se **Erik** [Andersson].
Oxdjupet vid Vaxholm 85.
Oxenstjerna, se **Gabriel Kristersson**.
Oxtaxa i Läckö län 177.

P.

- Padasjoki**, sn i Östra Tavastland, fogden där, se **Anders Matsson**.
Padis (Pozsl), kloster och abbotstift i Estland 167.
Pargas, sn i Egentl. Finland 146, 251; kyrkoherden där, se hr **Clemet** [Larsson].
Pass (tillståndsbreff, passbord) 234, 257, 259 (3 st.), 260 (2 st.), 261 (5 st.), 262 (3 st.), 263 (3 st.), 265, 267, 268 (3 st.), 269, 271.
Paulus, M., i Viborg, ang. hans underhåll 264 [dens.? (M. Påfvel)] omnämnd ib.
Peder, hr, utv. kon. Eriks br. t. 233 (2 st.), 234.
Peder Andersson, pass f. hm 261.
Peder (Pä-) **Andersson** [Hjorthufvud till Brandstorp] 205; br. t. 207.
Peder Andersson i Lundby, kyrkovård i Munktorps sn 169.
Peder Andrewæ [Svart l. Niger], biskop i Vesterås, br. t. 219.
Peder (Pä-) **Birgersson** (Berijsson) i Ullened 134 f.
Peder Brunteson, br. t. 8.
Peder Helsing 108.
Peder (Pä-) **Jönsson** [obest. hvilken] 34, 43.
Peder Mjöltråg (Miöll-) 143.
Peder Månsson, fogde i Sevede hd, qvittobr. f. hm 188.
Peder Nilsson i Haapasalo 80.
Peder Nilsson i Moses 7.
Peder Nilsson l. **Skrifvare**, fogde i Vestersysslet i Värml., qvittobr. f. hm 56.
Peder Persson, hr Gustaf Olsson [Stenbocks] tjänare 23.
Peder (Pelle) **Persson**, f. d. fogde i Hollola hd 180.
Peder (Peter) **Profoss** (-fåss) 86.
Peder Ragvaldi, hr, kyrkoherde i Kimito 270; kollationsbr. f. hm 254.
Peder Skotte (Skå-), mästare 140.
Peder Skrifvare, fogde på Yxenäs gård samt i Lapvesi och Kaipale snr, skall afsättas 48.
Peder Skrifvare, fogde på Nyköpings slott, br. t. 11.
Peder Skrifvare, se äfven **Peder Nilsson**.
Peder (Per) **Svensson**, pass f. hm 263.

- Peder Ölännig** (-ge), hertig Johans br. t. 265; fullmakt f. hm 266.
Pedersöre (Pärssiö), sn i Södra Österbotten 80.
Pelle, se **Peder**.
Pemar, sn i Egentl. Finl. 146.
Penningby (Peninge-) i Länna sn, Frösåkers sklg, Uppl., Lars Turesson [Trosors] gd 176.
Per, se **Peder**.
Perno, sn i Östra Nyland 261 f.; ö. br. t. allmogen där 174; gård där [Greggböle] bortförlänt 235.
Philippus, se **Filip**.
Piikkis (Piche), sn i Egentl. Finl. 146.
Pojo, sn i Vestra Nyland 146.
Polackarne, se **Polen**.
Polen (Pålandh, Poln), ang. dess strider med Livland 55, 115, 117, 166 f.; legat dit 235; konungen af, se **Sigismund II August**.
Pommerening, se **Jakob**.
Pommern, sändebud därifr. till Livland 276.
Posz, se **Padis**.
Preussen (Prytzen), hertigen af, se **Albrecht**.
Preuth, Lukas (-cas), tysk adelsman 68.
Privilegier f. Hofva och Lyrestads snr bekräftade 161.
Profoss, se **Jöran von Nürnberg; Peder**.
Pryss [= preussare], se **Lars**.
Pyttis (Pytis), sn i Östra Nyland 262.
Påfvel, M., se **Schutz**; se äfven **Paulus**.
Påfvel (Povall) **Andersson**, hertig Johans br. t. 238 (jfr 266).
Påfvel Stenhuggare 233.
Påfvel (Påvel) **Andersson**, fogde i Sääksmäki hd 180.
Påtorp i Fristads sn, Vedens hd, Vg., Bengt Gyltas gd 135.
Pärssiö, se **Pedersöre**.
Pöhäivald, se **Clemet**.
Pöytis (Pöitte), sn i Egentl. Finl. 146.

Q.

- Qvarnbyggnad** 126.
Qvittobref 11, 13, 16, 19, 22, 26, 29, 33, 39 (2 st.), 40, 41, 45, 46, 47 (2 st.), 50, 56, 57, 84, 110, 123, 125, 131, 132, 138, 139, 157, 160, 169, 179 (2 st.), 181, 184 (2 st.), 186, 187 (2 st.), 188 (2 st.), 197 (2 st.), 198 (2 st.), 219, 239, 241 (2 st.), 242 (2 st.), 251, 268, 269, 271.

R.

- Ragvald** (Raffval) **Larsson**, fogde på Kastelholms slott, hertig Johans br. t. 260, 262, 265, 267, 269, 270.
Ragvald (Rafval) **Påfvelsson**, hertig Johans br. t. 266.

- Raman**, se **Raumo**.
- Rantemäki** (-chi), sn i Egentl. Finl. 146.
- Raseborg** (Rasse-), slott i Finl. 86; -s län, förlänt åt hertig Johan 145 f., 155, 243; fogde där, se **Ture Olofsson**.
- Rasmus Klädskrifvare** (clädescriffvere) 144.
- Rasmus Henriksson** (Hindrichson) 265.
- Rasmus Ludvigsson** (Lodviicks-) 180; br. t. 143.
- Raumo** (Raman), stad i Finland, hertig Johans br. t. borgarne där 263; borgarne där sk. flytta till Ulfby 264.
- Raumo**, sn i Nedre Satakunda 146.
- Redväg** (-veg), hd i Vg., fogden där, se **Bengt Skräddare**.
- Reffe**, se **Reval**.
- Refteled** (Reptile), sn i Vestbo hd, Smål. 140.
- Remer, Olof**, hertig Johans br. t. 265.
- Remissionsbref** f. allmogen i Närrike 7.
- Remojärvi** (-jerffvi), fjerding i Savolaks, kopparstreck där 256.
- Replinge**, se **Röplinge**.
- Reptile**, se **Refteled**.
- Reso** (-szo), sn i Egentl. Finl. 146.
- Reval** (Reffe, Räfte), stad i Estl. 18, 33, 55, 74, 114, 139; ang. dess handel i Viborg 112; br. t. borgmäst. och råd där 103.
- Revers** vid förlänning, utv. kon. Eriks 228 ff.; hertig Johans 242 ff.
- Ribbing, Nils** 205; br. t. 207.
- Ridön**, ö i Mälaren [antagl. tillh. Öfverenhörna sn], dat.-ort 126, 166—169.
- Riga**, stad i Livland 139; dat.-ort f. Joachim Burwitz' br. t. K. M:t 275—278; ärkebiskopen af, se **Wilhelm**.
- Rijssholm**, se **Risholm**.
- Rimito** (Rimmettele), sn i Egentl. Finl. 146, 237.
- Risholm** (Rijssholm!) i Sundborns sn i Dalarne, Jöns Pederssons gd 1.
- Romfartuna** (Rumfer-), sn i Norrbo hd, Vestmanl., kyrksilfver därifr. 16.
- Roon**, se **Roslagen**.
- Rosenberger**, se **Arnold**.
- Ro-enqvist**, se **Nils Birgersson**.
- Roslagen** (Roon) 93.
- Rugön**, se **Rågö**.
- Rumfertuna**, se **Romfartuna**.
- Ruuth, Heinrich**, knekthöfvidsman 99.
- Ruuth**, se äfven **Eskil Andrae**.
- Ryd** (-dt), gdsnamn 39 f.
- Ryning, Nils**, br. t. 50.
- Ryssarne** (muskoviten), omnämnda 7, 182; fångna sådana sk. öfverföras t. Finl. 73 f., 79, 95 ff.; ang. handeln med dem 111 f.; skada förorsakad af dem under kriget 237; skola hindras i sjöfarten på Livland 269.
- Ryssland** (Ris-), svenska sändebud dit 19 f., 34, 70 f., 95, 135 f., 239, 259, 268 f.; gisslan aktas där ringa 20; underrättelser därifr. sk. inhämtas 49, 71; ang. freden med 67, 70, 94, 96, 212, 221, 239, 262, 277; sändebud därifr. 96 f., 130, 168, 171; spannmålsbrist där 129; köpmän därifr. i Stockholm 138, 167; dess förhållande till Livland 139, 167, 253 f.; spejare dit 261, 266; storfursten af, se **Ivan IV Vasiljevitj**.

Rågö (Rugön) [Stora och Lilla], öar i Finska viken vid Estlands kust 167.
Rålamb, se **Anders Sigfridsson**.
Räfsnäs (Reffz-, Refsness), gd i Toresunds sn, Selebo hd, Södermanl., br. t. 10; dat.-ort för utv. kon. Eriks br. 223—227.
Räkenskaper, ang. sättet för deras förande 43 f.
Rönö (-ne), hd i Södermanl., fogde där, se **Erik Månsson**.
Röplinge, by i Refteleds sn, Vestbo hd, Smäl. 140.

S.

Sachsen, förslag om äktenskapsförbindelse mellan utv. kon. Erik och en prinsessa af 223 ff.; kurfursten af, se **August**; jfr **Lauenburg**.
Sachsse, se **Sasse**.
Sagu, sn i Egentl. Finl. 146.
Sakören i Kalmar, ang. deras eftergifvande 204.
Salo (-le), by och sn i Österbotten 80.
Salsta (-esta) i Tensta sn, Norunda hd, Uppl., Ture Pedersson [Bjelkes] gd 233.
Saltvik, sn på Åland 146.
Sammes fjärding (?) i Öfre Savolax 237, 263.
S:t Eriks prebende i Vesterås 23.
S:t Jakobs tid = 25 juli.
S:t Mattei dag = 21 sept.
S:t Olofs yxa [= norska riksvapnet] 208.
S:t Sigfrids (Seffredz) **tid** = 15 febr.
Sarvlaks (Sarffvelax) i Pernå sn, Östra Nyland, Mats Knutsson [Creutz'] gd 173.
Sasse (Sachsse), **Påfvel** (Panel) 104 ff.
Sasse (Sachsse), **Stefan**, borgare i Stockholm 103—105, 168.
Sastamala, se **Karkku** och **Sastmola**.
Sastmola (Nedre Sastamala), sn i Nedre Satakunda 146, 237, 261.
Satakunda (-gunden), **Öfre** och **Nedre** 264, 270.
Savolaks, kopparstreck där 256.
Scheper (Schipper), **Hans**, borgare i Reval, afl. 103, 105.
Schutz, **Påfvel**, M.r, byggmästare i Uppsala, utv. kon. Eriks br. t. 235.
Seelandsfarare, se **Jöran**.
Selebo (Silbe!), hd i Södermanl., fogden där, se **Bengt Nilsson**.
Sevede (Säffvede), hd i Smäl., fogde där, se **Peder Månsson**.
Severingk, **Herman** 103 f.
Sickla, gd i Sicklaö sn, Svartlösa hd, Södertörn 132.
Siende, hd i Vestmanl. 121; länsman där, se **Mats** i Tibble.
Sigfrid Bertilsson 261.
Sigfrid Martini, hr, kyrkoherde i Lundbo 256; ang. hans underhåll 270, 271.
Sigfrid Olofsson 259.
Sigfridsskäppan 273.
Sigge Månsson 265.
Sigge Svensson, hertig Johans br. t. 265.
Sigmund II August, konung af Polen 115, 166, 182, 216, 253, 279 f.

- Sigrïd** [Eskilsdotter (Banér)], fru, afl., kon:s mormoder 54.
Silfköpare (sölfköpere), se **Lennart**.
Silfversparre, se **Nils Persson**.
Simon Andersson 261; hertig Johans br. t. 268.
Simon Henriksson 241; qvittobr. f. hm 262.
Simon Livländare (lifflender), knekt fr. Raseborg 86.
Simon Nilsson (Niells-) 202.
Simon Olofsson, hertig Johans br. t. 268.
Simon (-enn) **Tomasson** [Tavast], befallningsman på Åbo 110; hertig Johans br. t. 266.
Simtuna (-etune), hd i Uppl. 2.
Sjuhundra (-rett), hd i Uppl., fogden där, se **Holst, Marquard**.
Sjundeå (Sinende), sn i Vestra Nyland 146.
Sjögerås i Klefva sn, Vilske hd, Vg., Anders Larssons gd 134.
Skalm (Sch-), **Hans**, rystolk, hertig Johans br. t. 259, 261, 263.
Skara (Schare), stad i Vg. 14; borgare där omnämnd 185; borgmästares och råds där bref omnämnda 186; se äfven **Sven von Skara**; -stift 13 f.; ordinarus där, se **Falk, Erik**.
Skattfrihet 49, 261.
Skattlindring 48.
Skatlläggning i Österbotten 80 f.
Skellefteå (Skälfläffa!), sn i Vesterbotten 219; f. d. fogde där, se **Nils Håkansson**.
Skellersta, se **Sköllersta**.
Skeppsbrött på norska kusten 176.
Skinnkammaren på Stockholms slott, inventering där 84.
Skjutsresor, olaga, förbjudna 162, 255.
Skotte (Skå-, Sch-), se **Hans; Peder**.
Skrifvare, se **Bengt; Bryniel; Erik; Måns; Måns** [Håkansson]; **Peder**.
Skräddare, se **Bengt; Henrik**.
Skuru, gård i Sicklaö sn, Svartlösa hd, Södertörn 132.
Skyddsbrief (försvarelsbref) 172, 185, 260, 262, 267.
Skyttebol, torp [i Finland] 261.
Sküggenäs (Ske-), halfö i Kalmarsund, tillh. Ryssby sn, arbeten där 97, 124.
Sköllersta (Skel-), sn och hd i Närke 40.
Småland 101; krigsfolk därifr. 36 f.; Dackefejden där skildras 63; mönstring där 124; afl. fogde där omnämnd 173; pass dit 234, 268; tiondens indrivande där 272 f.; årsväxten där 273; Lasse Jönssons framfärd där 280.
Småpepper, se **Jost**.
Soden (Sodhe), **Jakob** (-cop) **van**, tysk köpman 72, 80.
Sollefteå (Solotha), sn i Ångermanland, afl. kyrkoherde där, se hr **Kristoffer**.
Somme, se **Germund Svensson**.
Spannmålsimport fr. Österjöprov. ställer sig dyr 55.
Spannmålsexport, förbud däremot 30, 67, 75, 83, 85, 98; tillåten 72, 80, 268.
Spannmålsmagasin (-hues) 102; sk. byggas 85.
Spannmålsprisen 129.
Sparre, se **Görvel** (Fadersdotter); **Hebbla** [Siggesdotter].
Sparrsätra (Sparsettre), sn i Åsunda hd, Uppl. 2.

- Spetz** (Spes, -dz, Spidtz), Nils, K. Maj:ts f. d. köpman i Stockholm 69, 84, 143 ff., 271; qvittobr. f. hm 125.
- Sprit** (-ijtt), Sven 211.
- Spåre** (Spor), Erik, hertig Johans br. t. 270.
- Stake, Olof**, fogde i Östersysslet i Värmland, br. t. 44, 56, 128.
- Stegeborg** (Stäke-), slott och län i Ög., br. dit 10; omnämndt 101.
- Sten** (-een) [Eriksson (Leijonhufvud)], hr, 73, 79, 94, 127, 167 f., 266; sändebud t. Ryssl. 34, 136; br. t. 201; br. t. hm omnämndt 109; qvittobr. f. hm 187; hertig Johans br. t. 239.
- Sten** (-een) Persson (Pärs-), fogde i Rantamäki, Nummis och Pöytis snr, hertig Johans br. t. 261.
- Stenbock**, se Gustaf Olsson; Katarina [Gustafsdotter].
- Stenhagen, Henrik** 78.
- Stenhuggare**, se Påfvel.
- Stjerna**, se Måns Persson.
- Stockholm**, br. t. 10; ö. br. ang. dess inkomster och byggnader samt politi 86; fullmakt för mottagningen af fogdarnes varuleveranser dit 18; konungen tänker resa dit 21; borgare där omnämnda 33, 39; ang. myntningen där 42, 202 f.; dammluckorna där sk. hållas öppna 82; uppsigt med utläningar där 83; ny köpman där 84; utv. kon. Erik sk. begifva sig dit 95; ryska fångar dit 96; förläningsbr. för hospitalet där 132; ryska köpmän dit 138 f., 167; handtverkare rymd däri fr. 235; spannmål dit *ib.*; dat.-ort 22, 26—58, 128—140, 145—157, 173—222; d:o för utv. kon. Eriks br. 227, 232, 235; d:o för hertig Johans br. 242—250, 268, 269; d:o för hertig Magni br. 271; d:o för Birger Nilssons m. fleres löftesbref 279—280; omnämndt 36 f., 50, 61, 68, 107, 11 1, 124, 129, 144, 160, 171, 191, 268; -s slott, skinkkammare där 84; penningar inlevererade dit 180; d:o uttagna 202.
- Stork** (Stårk), Jon, borgare i Arboga, qvittobr. f. hm 187.
- Storkyro** (Köre), sn i Södra Österbotten 80.
- Strubbe, Johan**, doktor, från Lybeck, danskt sändebud till hertigen af Preussen 276.
- Stråbock**, se Jöran.
- Strängnäs**, stad i Södermanl. 126; dat.-ort 160—162; -stift, ang. spannmålsförrådet där 101.
- Strömsholm**, kungsgd i Kolbäcks sn, Snefringe hd, Vestmanl., br. dit 10; dat.-ort 92—94, 100—106, 123, 160, 169; d:o för hertig Johans br. 268; f. d. skrifvare där, se Erik.
- Sture, Sten**, hr, riksföreståndare, afl. 220.
- Sture, Svante**, hr, rr., till Hörningsholm, br. t. 61, 205; ö. br. f. hm 177.
- Sture**, se äfven Nils Svantesson.
- Stålar**, se Erik Arvidsson.
- Stålbågesmed**, se Måns.
- Stäkeborg**, se Stegeborg.
- Stämning** 265.
- Sund**, sn på Åland 146.
- Sunnerbo**, hd i Smål. 159.
- Svart**, se Peder Andreae.
- Svartsjö** (-tessö), kungsgd i Sånga sn, Färentuna hd, Uppl., 233 f.; br. dit 10; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 234—235.

- Sven Kornskrifvare** (-scriffvere), skrifvare på Stockholms slott 143.
Sven Månsson, skyddsbr. f. hm 262.
Sven (Svän) **von Skara** (Schara), knekthöfvidsman, qvittobr. f. hm 138.
Sven [Torberni], teol. lektor vid Skara katedralskola 185.
Sverker (-el) **Månsson**, hertig Johans br. t. 267.
Svinfot, se **Olaus Magni**.
Svärdfästeberedare, se **Henrik**.
Syn på svensk-danska gränsen 175.
Sysmä (Syss-), sn i Östra Tavastland, fogden där, se **Anders Matsson**.
Säffvede, se **Sevede**.
Sändebud till Ryssland 19 f., 34, 70 f.
Säter (-tre), sn i Dalarne, ö. br. t. allmogen där 15.
Sätterböl (Säthebole) i Sköllersta sn och hd, Närke 40.
Sääksmäki (Säx-, Sex-), sn och hd i Vestra Tavastland 238; fogden där, se **Päffel Andersson**.
Söderköping (Suderkoping) 101, 191; köpman där, se **Olof Hermansson**.

T.

- Tage Ottessen** [Thott], dansk lensmand på Bohus, br. t. 175.
Taijpale (-jepela), sn i Södra Karelen 48; fogde där, se **Peder Skrifvare**.
Tammela, sn i Vestra Tavastland, afl. kyrkoherden där, se hr **Tomas** [Nicolai].
Tapetseriväfvare (tappesier-), se **Nils**.
Tavast, se **Simon Tomasson**.
Tavastehus, slott och stad i Finland, borgläger där 264.
Tavastkyro (Kyrå), sn i Öfre Satakunda 146.
Tavastland (Taveste-, Tafvaste-) 113, 260.
Tavisalmi [n. m. Kuopio], sn i Norra Savolaks 236.
Taxa, prästerskapets i Finl. 31; borgarnes i Öregrund 50; jfr **Oxtaxa**.
Teitt (Teijt, Teytis), **Bengt** (Benth, -cht), 72, 76; jfr **Teyt**.
Tenala (Tennala), sn i Vestra Nyland 146.
Tensmyra (Tendesmyra) i Elfkarleby sn, Örbyhus hd, Uppl. 77.
Testamente, kon:s 41, 231, 249; till kon. 123, 179, 188; efter Greger i Haga 233.
Teyt, se **Anders Laurentii**; jfr **Teitt**.
Thott, se **Anna** [Hansdotter]; **Tage Ottessen**; jfr **Tott**.
Tibble (Tibbelle), gd i Badelunda sn, Siende hd, Vestmanl. 121.
Timmerhandel 74.
Timmerman, se **Cornelius**.
Tionden, ang. dess lösande 97.
Tiula, se **Kjulo**.
Tiveden 161.
Tjust, hd i Smål., ang. tiondens lösande där 97; ang. kungsfodringen där 123.
Toffelmakare, se **Henrik**.
Tofta (Toff-), by i Frölunda sn, Askims hd, Vg. 62.
Tollstad, se **Östra Tollstad**.
Tomas (-mmes) **Jönsson**, fogde på Vestra Silfberg 47.
Tomas [Nicolai], hr, kyrkoherde i Tammela, afl. 251.

- Tomas Nilsson**, fogde på Örby gård, utv. kon. Eriks br. t. 233.
Tomas Olofsson, utv. kon. Eriks dörrsven, utv. kon. Eriks br. t. 234.
Tomas (-ss) Persson (Pä-) 269.
Topper, Tomas (Thomes) i Ylistaro by 80.
Topperid (-pridh), Lasse, qvittobr. f. hm 45.
Torfast Olsson sk. blifva K. Maj:ts köpman i Stockholm 84.
Torpa i Långhems sn, Kinds hd, Vg., Gustaf Olsson [Stenbocks] gd 62.
Torshälla (Torsilie), sn i Vestra Rekarne hd, Södermanl. 93.
Torsten Henriksson (Hendrick-), fogde på Åland och Kastelholms slott 43.
 110; hertig Johans br. t. 263.
Torsås (-ssåås), sn i Södra Møre hd, Smål. 59.
Tott, se **Claes Åkesson**; jfr **Thott**.
Tre kronor [vapenbilden] i danska riksvapnet 200, 208, 211 noten, 212, 216, 220.
Tre lejon (trij läijon) [= danska riksvapnet] 208.
Tre rosor, se **Lars Turesson**.
Tre strålar, se **Lars Jönsson**.
Trolldom 261.
Trolle, Arvid 273.
Trolle, Ture, hr, afl. 274; hans änka, se **Magdalena** [Eriksdotter (Gyllenstjerna)].
Truls (Truelsz) **Pedersson** (Pärson), qvittobr. f. hm 39; [dens.?] omnämnd 268.
Trävarnutförsel (trävercke-) 127.
Tullskrifvare [Lasse?] 143.
Tulos, se **Tuulois**.
Tuna, gd i Rystads sn, Åkerbo hd, Ög., br. dit 10.
Ture, hr, se **Trolle**.
Ture Olofsson, fogde i Raseborgs län, fallmakt f. hm 269.
Ture Pedersson (Pärson) [Bjelke] till Salsta, f. d. slottslofven på Nyslott 233; hertig Johans br. t. 236, 260; pass f. hm 262; memorial f. hm *ib.*; lejdebr. f. [dens.?] 264, 268.
Tuulois (Tulos), sn i Östra Tavastland, fogden där, se **Kristoffer Mikaelsson**.
Tveta, hd i Smål. 187.
Tynnelsö (Tönnilssö, Tunelsiöö), gd i Öfverselö sn, Selebo hd, Södermanl., br. dit 10; dat.-ort 163 f.
Tyrvis, se **Kalliala**.
Tysk, se **Henrik**.
Tyska knektar, begärt hemlof 109; på Venngarn 99; i Vestervik 125.
Tyskland (Tydz-, Tysl-), br. därifr. 77, 93; underrättelser sk. inhämtas därifr. 207; prästman studerande där 238.
Töfsala (Tövesale, Töfvesall), sn i Egentliga Finl. 146; länsmannen där omnämnd 266.
Törne, Mats, hertig Johans br. t. 264.

U.

- Ugglä**, se **Arvid Claesson**.
Ulfeld, se **Ebbe Knutsson**.

Ulf sax, se **Lindorm Pedersson**.

Ulf sby (Ulsby), kungsgd, sn och stad i Nedre Satakunda 146, 259 f., 266, 267; hertig Johans br. t. borgarne där 263.

Ulf småla (Ulfsmåle), by i Blekinge [Eringeboda sn?] 173.

Ulf sund (Ulfvesundt) [n. m. Kungsör], kungsgd i Kungs Barkarö sn, Åkerbo hd, Vestmanl., br. dit 10; dat.-ort 95—100; d:o för hertig Johans br. 268.

Ullened (-ne), sn i Vilske hd, Vg. 134.

Ulleråker, sn i Uppl. 49.

Ume (Ummo), gd och sn i Vesterbotten, fogden där, se **Johan Amundsson**.

Unnaryd (Unde-), sn i Vestbo hd, Smål. 140.

Uppland 101, 107; krigsfolkets aflöning där 50.

Uppsala (Upsale), stad och kungsgd i Uppl. 76, 78; br. dit 10; ang. slottsbyggnaden där 92 f., 235; ryska fångar där 95; snickare dit 233 f.; murare dit 234; konung Gustafs graf där under arbete 234; dat.-ort 16—18; d:o för utv. kon. Eriks br. 233—234; -stift 49; ang. spannmålsförrådet där 101.

Ursula (-e), hertiginna af Sachsen-Lauenburg, utv. kon. Eriks syskonbarn 78.

Uskela (Uschila), sn i Egentl. Finl. 146.

V. [W.]

Vadsbo (Vasbo), hd i Vg. 161.

Vadstena (Vast-), slott och stad i Ög. 69, 101; br. dit 11.

Vadzenda och **Vadzunde**, se **Vassända**.

Wales, engelskt furstendöme, prinsessan af, se **Elisabet**.

Walkebo (-abo), hd i Ög., fogde där, se **Måns** [Håkansson].

Vallsnäs (Vals-), n. m. by i Unnaryds sn, Vestbo hd, Smål., Lars Jönssons [Tre strålar] gd 140.

Walwik (-wiick, -wich) 171, 235.

Varg, Joen, knekthöfvidsman och fogde i Kemi sn, hertig Johans br. t. 260 (2 st.).

Vartofta (-toffte), hd i Vg. 184.

Varuutförseln 124, 127.

Vasa, se **Brita** [Kristiernsdotter]; **Kristiern Johansson**.

Vassända (Vadzunde, Vadzenda), sn i Väne hd, Vg. 60.

Vattholma (Vatteholmen), gd i Lena sn, Norunda hd, Uppl. 92 f.

Vaxholm 85.

Vehmo (Vemå), sn i Egentl. Finl. 146.

Venn garn (Väne-, Vene-), gd i S:t Olofs sn, Erlinghundra hd, Uppl. 54, 78, 99, 233; br. dit 10; dat.-ort 19—22.

Vesilaks (Veslax), sn i Öfre Satakunda 146; fogden där omnämnd 132; kyrkoherde där, se hr **Jöns Laurentii** [Torsth].

Vestbo (Vesbo, Vetz-) hd i Smål. 140 ff.; dagsverken därifrån till Kronoberg 274.

Vesterbotten (Vestrebotten) 110, 219; jfr **Bottnen**.

Vestergötland (Vä-) ang. landthushålln. där 3; reglering af kyrkoförsaml. där 13; krigsfolk därifr. 36 f.; gård därifr. 61; adels rusttjänst där 72 f.; unga adelsmän därifr. sk. tjänstgöra vid hofvet 73; olydnad bl. allmogen där 107; krigsfolks förläggning där 116, 122, 164; konungsäfst sk. hållas där

- 205; befästningar där 206; omnämndt 101, 268; ståthållare där, se **Gustaf Olsson** [Stenbock]; lagmän där, se **Gylta, Bengt; Olof Pedersson** [Örn-fot]; fodermarsk där, se **Lars Bengtsson**.
- Vestersjön**, se **Nordsjön**.
- Vestersysslet** i Värmland 56 f.; fogden där, se **Peder Nilsson Skrifvare**.
- Vestervik**, stad i Smål. 123, 125.
- Vesterås**, stad och slott i Vestmanl., br. dit 10; gård där bortförlänt 23; omnämndt 26.
- Vesterås** (-åhs, -års), dat.-ort 1—13, 16, 23, 106—126, 169—173; d:o för utv. kon. Eriks br. 232; -stift, ang. spannmålsförrådet där 101; ridfogde där, se **Olof Vestgöte**.
- Vesterås recess** återopad 269.
- Westfriesland**, landskap i Nederländerna 191.
- Vestgöte**, se **Håkan; Olof**.
- Westphalen** 191.
- Vestra** (Vä-), hd i Smål. 187.
- Vestra Silfberg** (Sölffbergit) i Stora Tuna sn, Dalarne, fogde där, se **Tomas Jönsson**.
- Viborg** (Vij-), slott, stad och län i Finl. 20, 28, 34 f., 71, 111, 113, 129, 131, 133, 202, 233, 239 f., 260, 264, 266; ang. skatten därifr. 48; ang. handeln där 112; dess privilegier återopade *ib.*; spannmålshandeln där 128 f.; arkliet där 130; slottsskrifvare där, se **Jöran Hansson; Kristoffer Olsson**; skolmästare där, se hr **Lukas**; -s län, afvelsgårdar där 129; »kommen-dant» där, se **Claes Kristersson** [Horn].
- Viborg**, se äfven **Mats**.
- Vichtis**, sn i Vestra Nyland 146.
- Videkind** (Vidika) [Larsson], hr, kyrkoherde i Munktorp, qvittobr. f. hm 169.
- Vifolka** (Vij-), hd i Ög. 163.
- Wilhelm**, ärkebiskop af Riga och markgrefve af Brandenburg 276 f.
- Vilske** (Vij-), hd i Vg. 134; v. häradshöfding där, se **Lars Matsson**.
- Vingåker** [Vestra], sn i Oppunda hd, Södermanl., kyrkoherden där, se hr **Jöns** [Olsson].
- Vinter**, **Tomas** 265.
- Vinä**s (Vije-) i Eds sn, N. Tjusts hd, Smål., hr Birger Nilsson [Grips] gd 279.
- Wirlax, Henrik**, hertig Johans br. t. 264.
- Virno** (-mä), sn i Egentl. Finl. 146; kyrkoherde där, se hr **Henrik Olai**.
- Wismar**, se **Hans von Wismar**.
- Wolder, Simon** 115, 171 f.
- Vånå** (-no), sn i Vestra Tavastland, fogden där, se **Jöran Stråbock**.
- Värbergs ö** [i Kimito sn?] 259.
- Väddö** (Ved-), ö, sn och sklg i Uppl. 22, 233.
- Vänegarn**, se **Venngarn**.
- Väntholmen** (Vent-), kungsgd i Hillersjö sn, Färentuna hd, Uppl. 233.
- Värme**, se **Håkan**.
- Värmland** (Verme-) 39, 56; fogdar där, se **Peder Nilsson Skrifvare; Stake, Olof**; jfr följ.
- Värmlandsberg** (Verme-) 56; fogde där, se **Peder Arvidsson**.
- Växjö** (-xö), stad i Smål., marknad där 41; -stift, ordinarius där, se **Nils Knuts-son**.

Y.

Ylistaro, by [n. m. sn] i Storkyro sn i Södra Österbotten 80.

Yxepä, gd i Finland [jfr *Arwidsson*, som läser Yxepä och förmodar felskrifning för Eurepää] 130; gårdsfogde där, se **Mats Staffansson**.

Å.

Å (Åå), by i Norrala sn, Helsingl. 123.

Åbo, stad och slott i Finland, ang. myntet där 21, 32, 42 f., 182, 203, 241; penningar därfr. sända till Sverige 179 f., 182 f.; ryska fångar dit 74, 79; salt dit 182; strömming dit 262; borgare där omnämnda 260, 267; tomt där såld 262; d:o förlänt 262, 266 f., 269; slottsbygget där 266; ryska köpmän få handla där 269; malt dit *ib.*; omnämndt 239, 257, 266; dat.-ort f. hertig Johans br. 236—242, 250—271; domprosten där, se hr **Knut Johansson**; -**län**, förlänt åt hertig Johan 145 f., 155, 243; skattlindring där 268.

Åhrivesi, se **Orivesi**.

Åkerö i Bettna sn, Oppunda hd, Södermanl., fru Anna [Clemetsdotter (Hogenskilds)] gd 169.

Åland 22, 259, 261, 265, 266, 268; förlänt åt hertig Johan 145 f., 155, 243; denss br. t. prästerskapet där 262; förbud mot äggplockning där 266; knektarnes underhåll där 269; klagomål mot fogde där 270; -**s haf** 21, 32, 38, 261.

Ållonfläsk för lagmansfodring 46.

Ålämning, se **Mikael**.

Ångermanland (-manneland) 267; ordinarius där 110; ang. kyrkospannen där 24; fisket där 189; fogde där, se **Anders Sigfridsson**.

Årsväxten 99.

Ås (Åsa), hd i Vg., fogden där, se **Bengt Skräddare**.

Åsunda (-e), hd i Uppl. 2.

Ä.

Äggplockning i otid förbjuden 266.

Älgjakt förbjuden 264.

Äspo, se **Esbo**.

Ö.

Öland, torskfisket där 100; mönstring där 124; förlänt åt utvald konung Erik 194, 228 ff.

Ölämning, se **Peder**.

Örby, gd i Vendels sn, Örbyhus hd, Uppl. 78; br. dit 10; dat.-ort 18—19.

Örebro, stad och slott i Närke, br. dit 10.

- Öregrund, tullskrifvare där, se **Måns Jönsson**.
 Öresund 74, 109.
 Örgryte, sn i Säfvedals hd, Vg. 62.
 Örnfot, se **Olof Pedersson**.
 Ösel (Össell), ö och stift 167 f.; jus patronatus där 168.
 Östbo (Ösbo), hd i Smål. 187.
 Österbotten, ö. br. t. allmogen där 80; ang. lagmansrätten och skattläggningen där 81.
 Österby, gd (antagl.) i Films sn, Olands hd, Uppl., br. dit 10.
 Östergötland 161, 163, 185.
 Östersjöstäderna (Östersjö-) 127.
 Östersysslet i Värmland 56.
 Östgöte, se **Anders; Mikael**.
 Östra Silfberg (Sölberg, Sijlberg!) i Dalarne 140.
 Östra Tollstad (Tolstadh), sn i Vifolka hd, Ög. 163.

 INNEHÅLL.

Konung Gustaf I:s utgångna skrivelser	s.	1—222.
Tillägg:		
1. Bref från utvald konung Erik	›	223—235.
2. Hertig Johans bref	›	236—271.
3. Hertig Magnus bref	›	271.
Bilagor:		
A. Bref till Konung Gustaf I:		
1) från Nils Birgersson [Rosenqvist]	›	272—275.
2) Joachim Burwitz	›	275—278.
B. Löftesbref för Lasse Jönsson [Tre strålar]	›	279—280.
C. Krigsartiklar:		
1) för landsknektar	›	281—286.
2) värfvade ryttares ed	›	287—295.
Register	›	296—328.

Rättelse.

Genom förbiseende har i registret följande rad bortfallit:

Ebbe Knutsson (Ulfeld), dansk lensmand på Lyckå i Blekinge 66, 215.

122175.

6000259618

Göteborgs universitetsbibl

- Öregrund**, tullskrifvare där, se **Måns Jönsson**.
Öresund 74, 109.
Örgryte, sn i Säfvedals hd, Vg. 62.
Örnfot, se **Olof Pedersson**.
Ösel (Össell), ö och stift 167 f.; jus patronatus där 168.
Östbo (Ösbo), hd i Smål. 187.
Österbotten, ö. br. t. allmogen där 80; ang. lagmansrättan och skattläggningen där 81.
Österby, gd (antagl.) i Films sn, Olands hd, Uppl., br. dit 10.
Östergötland 161, 163, 185.
Östersjöstäderna (Östersjö-) 127.
Östersysslet i Värmland 56.
Östgöte, se **Anders; Mikael**.
Östra Silfberg (Sölberg, Sijlberg!) i Dalarne 140.
Östra Tollstad (Tolstadh), sn i Vifolka hd, Ög. 163.

6000259618

Göteborgs universitetsbibliotek

Hittills utgifna delar af

HANDLINGAR RÖRANDE SVERIGES HISTORIA.

Första serien. Konung Gustaf den förstes registratur, utg. genom *V. Granlund, G. O. Berg* och *Joh. Ax. Almquist*.

Del. 1, 1521—1524. Pris 3,50.	Del. 12, 1538—1539. Pris 5,75.
» 2, 1525. Pris 3,50.	» 13, 1540—1541. Pris 6,50.
» 3, 1526. Pris 4 kr.	» 14, 1542. Pris 6,50.
» 4, 1527. Pris 4 kr.	» 15, 1543. Pris 9 kr.
» 5, 1528. Pris 4 kr.	» 16, 1544. Pris 11 kr.
» 6, 1529. Pris 6 kr.	» 17, 1545. Pris 9 kr.
» 7, 1530—1531, (i 2 häften).
Pris 9,25.	» 18, 1546—1547. Pris 12,25.
» 8, 1532—1533, (i 2 häften).
Pris 7,50.	» 19, 1548. Pris 5,25.
» 9, 1534, (i 2 häften). Pris
7,50.	» 20, 1549. Pris 5,50.
» 10, 1535. Pris 7,50.	» 21, 1550. Pris 6 kr.
» 11, 1536—1537. Pris 9 kr.	» 22, 1551. Pris 7,25.
	» 23, 1552. Pris 6,50.
	» 24, 1553, 1554. Pris 8,50.
	» 25, 1555. Pris 10 kr.
	» 26, 1556. Pris 13 kr.

Andra serien.

1. Lagförslag i Carl IX:s tid, utg. genom *F. A. Dahlgren*.
Pris 5 kr.
2. Kyrkoordningar och förslag dertill före 1686, utg. genom *O. v. Feilitzen*.
Afd. 1. Pris 5 kr.
Afd. 2. Två häften. Pris tills. 9,50.

Tredje serien. Svenska riksrådets protokoll.

- Del. 1, 1621—29, utg. genom *N. A. Kullberg*. Pris 4,50.
- » 2, 1630—32, utg. genom *N. A. Kullberg*. Pris 4,50.
- » 3, 1633, utg. genom *N. A. Kullberg*. Pris 4,50.
- » 4, 1634, utg. genom *S. Bergh*. Pris 4,50.
- » 5, 1635, utg. genom *S. Bergh*. Pris 5,75.
- » 6, 1636, (i 2 häften) utg. genom *S. Bergh*. Pris 11 kr.
- » 7, 1637—39, (i 2 häften) utg. genom *S. Bergh*. Pris 8,75.
- » 8, 1640, 41, (i 2 häften) utg. genom *S. Bergh*. Pris 11 kr.
- » 9, 1642, utg. genom *S. Bergh*. Pris 7,50.
- » 10, 1643, 44, (i 2 häften) utg. genom *S. Bergh*. Pris 10,25.
- » 11, 1645, 46, (i 2 häften) utg. genom *S. Bergh*. Pris 13 kr.
- » 12, 1647, 48, (i 2 häften) utg. genom *S. Bergh*. Pris 6,25.